



ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาศาสตร์ดุสิต (การบริหารการศึกษา)

ปริญญา

การบริหารการศึกษา

การศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Development of an Educational Quality Assurance Procedure Model for Basic Education Schools

นามผู้วิจัย นายอำนาจ จันทร์ขำ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์สนั่น ประจงจิตร, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์รังสรรค์ มณีเล็ก, กศ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์สิทธิกร สุมาลี, ศษ.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Development of an Educational Quality Assurance Procedure Model
for Basic Education Schools

โดย

นายอำนาจ จันทร์ขำ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อำนาจ จันทระ 2555: การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรินญาศึกษาศาสตร์ดุสิต (การบริหารการศึกษา)
สาขาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, Ph.D. 286 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ
การศึกษาและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
วิธีการวิจัยประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจาก
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองคุณภาพ
ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สองของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (องค์การมหาชน) ภายในมีนาคม 2551 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากกรณีศึกษา
สามแห่ง นำผลการวิจัยทั้งสองส่วนมาสังเคราะห์ และร่างรูปแบบ เสนอรูปแบบการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาแล้ว พร้อมทั้งผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อตรวจสอบประเมินรูปแบบ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย
สถานศึกษากำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่บุคลากรที่ต้องรับผิดชอบชัดเจน
โครงสร้างการบริหารสถานศึกษาส่งเสริมความร่วมมือกันทุกระดับ ผู้บริหารมุ่งมั่นในการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพการศึกษา กล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ถูกต้อง ทันเหตุการณ์ สถานศึกษา
สะอาด ถูกสุขลักษณะ มีบรรยากาศเอื้อต่อการบริหาร เหมาะสมแก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับโอกาสพัฒนาตนเอง เข้าถึงแหล่ง
ความรู้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์นโยบายของชาติ รัฐบาล ต้นสังกัด หลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน และสภาพปัญหาความต้องการของท้องถิ่น 2) การบริหารเชิงระบบ ได้แก่
การวางแผน การควบคุมคุณภาพ การประเมินคุณภาพ และปรับปรุงคุณภาพ 3) กลยุทธ์สร้าง
ความเข้าใจ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม สร้างผู้ให้การสนับสนุน และสร้างนวัตกรรม 4) ปัจจัย
ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 5) ผลลัพธ์สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพ
ชุมชน ผู้ปกครองเชื่อมั่นการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Amnat Chantarakum 2012: Development of an Educational Quality Assurance Procedure Model for Basic Education Schools. Doctor of Education (Educational Administration), Major Field: Educational Administration, Department of Education. Thesis Advisor: Assistant Professor Prompilai Buasuwan, Ph.D. 286 pages.

The purposes of this study were to analyze factors that affect the execution of educational quality assurance and development of quality assurance procedure model for Basic Education Schools.

The research methodologies adopted in this study were: 1) Quantitative research, questionnaires were used for data collection from basic education schools attached to OBEC that were accredited by external quality assessment before March 2008 for the second round of the Office of National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization). 2) Qualitative research was employed to investigate three case studies. Outcomes of both methods were subsequently synthesized for drafting the model which was later verified for appropriateness by connoisseurship.

The results showed that model for quality assurance of education in basic education comprises 5 major components as follows: 1) analysis of national government policy concerned the basic education curriculum, problems, local needs, 2) four process of systematic management; planning, quality control, quality assessment and quality improvement. 3) four strategies: shared understanding, participation, support and innovation. 4) factors affecting educational quality assurance in respective orders were assignment of school work roles, scope of authority, clear personnel responsibility, management structure, promotion of educational cooperation at all levels, commitment to quality assurance, decisiveness, timeliness, school hygiene, conducive environment to administration and teaching and learning activities, equally, and equitably support for staff professional development, 5) Outcomes of quality school education are confidence of community and parents in educational provision of the school, support for teachers and educational personnel, and equal.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้เป็นครูกัลยาณมิตร ที่เป็นทั้งผู้ประสาทวิชาความรู้ ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยมาทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย รวมถึง อาจารย์ ดร.สนั่น ประจงจิตร และ อาจารย์ ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้ข้อคิด ชี้แนะแนวทางเพิ่มเติมที่ที่มีความสำคัญ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำงานวิจัย ครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชาความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์อันมีค่าให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ร่วมการสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบ ประเมินรูปแบบ และที่กรุณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเครื่องมือวิจัย และขอขอบพระคุณทุกท่านในสนามวิจัยที่ให้การต้อนรับและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยเฉพาะ คุณสมบูรณ์ แสงแก้ว คุณอุรารักษ์ สุขสวัสดิ์ คุณธีระชัย บุญอารีย์ คุณชูป กล่อมจิตต์ คุณศุภชัย เวชกุล คุณวิญญา สุชาติ และ คุณการันต์ จันทรานันต์ ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่สามารถสำเร็จลงได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกท่าน

ขอขอบพระคุณ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่กรุณาให้ทุนสนับสนุนในการดำเนินการวิจัย

ขอขอบคุณ ดร.สมเดช สีแสง ดร.สุรเสน ทั้งทอง คุณสมยศ ศิริบรรณ คุณสุรพล กมฺุทชาติ คุณสมชาย เสือเจริญ คุณอัครพรรณ สุภาไ้ คุณพัททอง ปานการะเกด และเพื่อน พี่ น้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ละเอียด จันทรขำ ที่ได้ให้โอกาสที่ดีทุกอย่างในชีวิตแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ ครุฑภรณ์ จันทรขำ ภรรยา รวมทั้ง นายศราวุธ นางสาวนิศารัตน์ และ นางสาวนันทน์ จันทรขำ บุตรชายและบุตรสาว ที่คอยเป็นกำลังใจ เป็นแรงเสริมให้ผู้วิจัยสำเร็จ การศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิตได้อย่างภาคภูมิใจ

อำนาจ จันทรขำ
มีนาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	2
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
คำถามในการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	11
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	11
การประกันคุณภาพการศึกษา	17
สถานศึกษาที่มีประสิทธิผล	74
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	80
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	87
กรอบแนวคิดในการวิจัย	96
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	102
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย	103
ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดประชากรและตัวอย่าง	107
ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	110
ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	113
ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล	115
ขั้นตอนที่ 6 การสังเคราะห์ผลการศึกษาและร่างรูปแบบ	115
ขั้นตอนที่ 7 การสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินรูปแบบการดำเนินงาน	115
ประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้นแบบ	115
ขั้นตอนที่ 8 แก้ไขปรับปรุง นำเสนอ และเผยแพร่ผลการวิจัย	116
บทที่ 4 ผลการวิจัย	117
ตอนที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	118
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา	142

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	196
ตอนที่ 4 เปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	211
ตอนที่ 5 การสังเคราะห์ผลการศึกษาและร่างรูปแบบการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา	228
ตอนที่ 6 การตรวจสอบรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ อิงผู้ทรงคุณวุฒิ	232
อภิปรายผลการวิจัย	236
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	244
สรุปผลการวิจัย	246
ข้อเสนอแนะ	248
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	251
ภาคผนวก	261
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการทำวิจัย	262
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย	265
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	273
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	286

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบสอง เฉพาะช่วงปี 2549 - มีนาคม 2550 สถานศึกษาได้มาตรฐาน คุณภาพ	3
2	ความหมายกระบวนการเทียบเคียง	30
3	การเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมิน คุณภาพภายนอกและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง	57
4	การเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินเพื่อการประกันคุณภาพของสถานศึกษา คุณภาพภายนอกและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง	68
5	การวิเคราะห์ความสอดคล้องเกี่ยวกับแนวคิดขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ	85
6	กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการวิทยานิพนธ์	102
7	แสดงรายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับ การจัดการศึกษาและภูมิภาค	108
8	จำนวน และร้อยละของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมจากสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผู้ให้ข้อมูล	118
9	ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา	118
10	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะขององค์การที่ส่งผลต่อ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา	121

สารบัญตาราง (ต่อ)

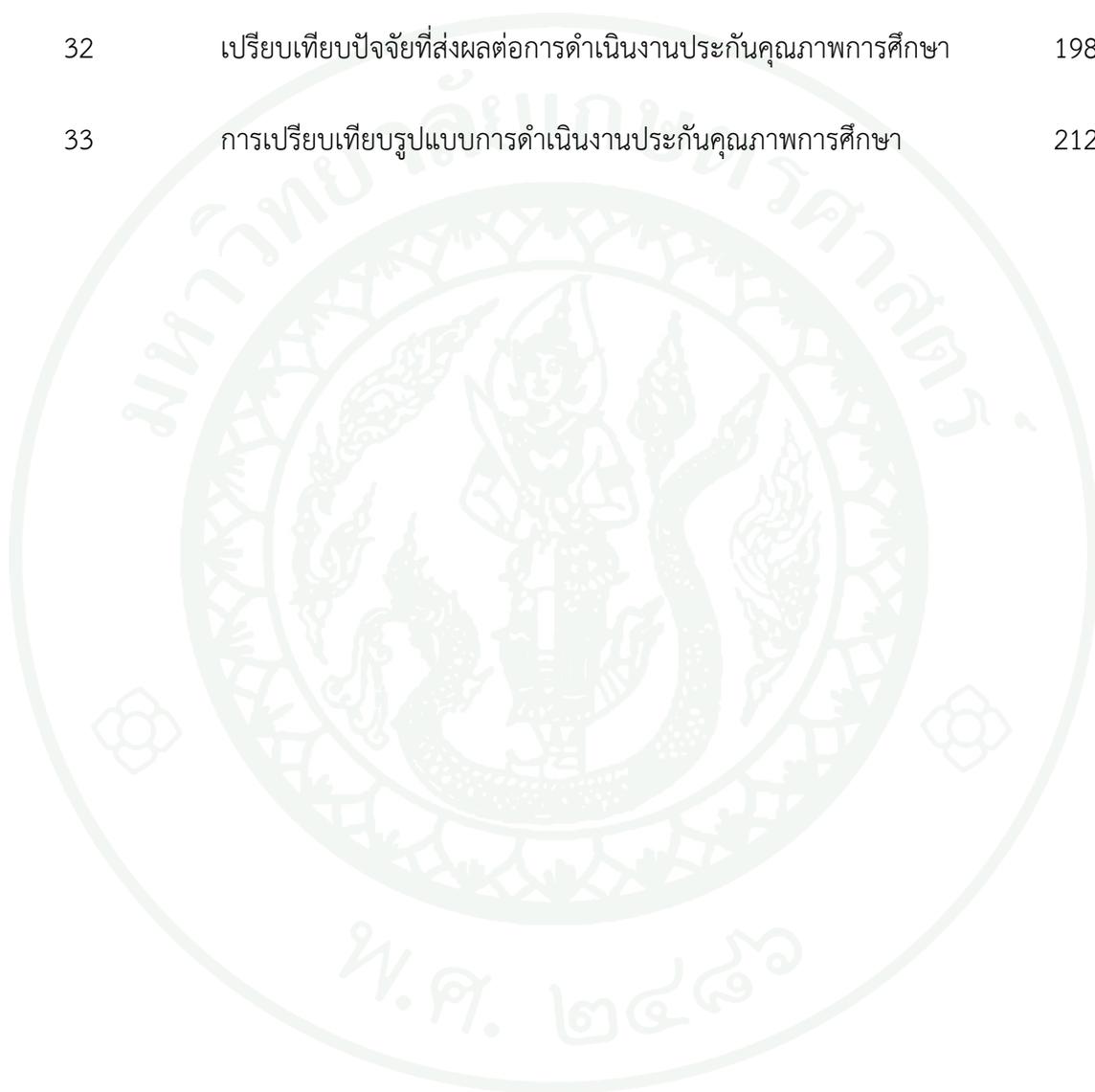
ตารางที่		หน้า
11	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา	124
12	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา	126
13	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ	128
14	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการวางแผน	133
15	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการควบคุมคุณภาพ	137
16	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการประเมินคุณภาพ	138
17	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการปรับปรุงคุณภาพ	140
18	จำนวนศาสนสถาน สถานศึกษา จำนวนครัวเรือนและประชากรในพื้นที่ตำบลบ้านยาง	144
19	จำนวนนักเรียนโรงเรียนวัดนิลาราม (รุ่นทับทองประชาสรรค์) ปีการศึกษา 2553 จำแนกตามระดับชั้น	146

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	จำนวนผู้บริหารและครูโรงเรียนวัดนิลาราม (рінทับทองประชาสรรค์) ปีการศึกษา 2553 จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา	147
21	ภาพความสำเร็จของโรงเรียนวัดนิลาราม (рінทับทองประชาสรรค์)	152
22	ข้อมูลด้านประชากร ศาสนสถาน และสถานศึกษาของเทศบาล ตำบลหลักห้า	163
23	จำนวนนักเรียนโรงเรียนวัดยงกระบัตร์ (ชูปราษฎร์นุสรณ์) ปีการศึกษา 2552 จำแนกตามระดับชั้น	165
24	จำนวนบุคลากรโรงเรียนวัดยงกระบัตร์ (ชูปราษฎร์นุสรณ์) ปีการศึกษา 2552 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในตำแหน่ง	166
25	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ผลการสอบ NT) ของนักเรียนโรงเรียน วัดยงกระบัตร์ (ชูปราษฎร์นุสรณ์) ระดับ ม.3 ปีการศึกษา 2550	168
26	พื้นที่บริการของโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม	176
27	ศาสนสถาน สถานศึกษา ครุวัเรียนและประชากรในพื้นที่บริการของ โรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม	177
28	จำนวนนักเรียนโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม ปีการศึกษา 2552 จำแนกตามระดับชั้น	180
29	จำนวนผู้บริหาร และครูโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม ปีการศึกษา 2552 จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา	181
30	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (ผลการสอบ NT) โรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม ระดับ ม.3 ปีการศึกษา 2550	183

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
31	ภาพความสำเร็จของสถานศึกษาโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม	185
32	เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา	198
33	การเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา	212



สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	101
2	ร่างรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน (นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนา อิงผู้ทรงคุณวุฒิ)	231
3	รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน (แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนา อิงผู้ทรงคุณวุฒิ)	235

บทที่ 1

บทนำ

ทุกวันนี้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology) และสื่อผสมหลายมิติ ทุกภูมิภาคทั่วโลก ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การปกครอง เกิดระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge based economy) ให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้จากทุนทางปัญญา (intellectual capital) จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาประเทศให้สามารถยืนหยัดในประชาคมโลกได้ หลายประเทศให้ความสนใจกับการพัฒนาคุณภาพคนเป็นเป้าหมายแรกสุด ถือเป็นปัจจัยหลักในยุคศาสตร์เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน (competitive advantage)

การศึกษา คือ การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) การพัฒนาเด็กและเยาวชนจึงอยู่ที่กระบวนการจัดการศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญที่มีระบบระเบียบแบบแผนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนให้เป็นคนมีคุณภาพ ลดช่องว่างของบุคคลในสังคม สำหรับประเทศไทยแนวคิดการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของประเทศ มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมทั้งเชิงยุทธศาสตร์และเชิงเป้าหมาย เมื่อรัฐบาลประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) “นำหลักการทฤษฎีการบริหารการศึกษาที่เป็นกระบวนการที่คนใหม่มาใช้ เช่น หลักการบริหารเชิงการเมือง การตัดสินใจร่วม หลักการบริหารเชิงวัฒนธรรมร่วม หลักการกระจายอำนาจ และหลักความเป็นมาตรฐาน” (กัญญา โพธิ์วัฒน์, 2548) การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ยึดหลักเอกภาพด้านนโยบาย ความหลากหลายในการปฏิบัติ การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กำหนดมาตรฐานการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสถานศึกษาได้รับการเชื่อถือ ยอมรับว่าสามารถผลิตนักเรียนมีความรู้ ผลสัมฤทธิ์การศึกษาและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองและพลโลก อย่างไรก็ตามแนวความคิดด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องใหม่ โดยเฉพาะในรูปของกลไกขับเคลื่อนระบบสังคม นวัตกรรมขั้นนี้ของประเทศไทยจึงเป็นสิ่งที่สังคมฝากความหวังอย่างสูงว่าจะเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับการศึกษาของชาติ

ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยเป็นพันธกิจหลักของกระทรวงศึกษาธิการ มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานภาคบริการ มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนทั่วไป ด้วยความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่ง พยายามจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองผู้เรียนทุกคน แต่อย่างไรก็ตาม สภาพการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน คุณภาพและมาตรฐานยังไม่เป็นที่พอใจของสังคม

เอกสารและงานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่า ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาที่รอการแก้ไขเพิ่มเติมในการศึกษาทุกมิติทุกระดับ แม้มีกิจกรรมหรือความพยายามดี ๆ เกิดขึ้นหลายประการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ผลการดำเนินงานในการปฏิรูปการศึกษาได้รับความสำเร็จระดับหนึ่ง สถานศึกษาส่วนหนึ่งสามารถยกระดับคุณภาพสถานศึกษาสูงขึ้นได้ แต่สถานศึกษาบางส่วนยังมีความล่าช้า จากการสรุปผลการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2542-2551) โดยการสังเคราะห์เอกสารการประเมินและเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปสถานการณ์ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะแผนกผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ ลดลงอย่างต่อเนื่องทุกวิชา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แนวโน้มคะแนนผลสัมฤทธิ์มีแนวโน้มลดลงไม่ต่างกัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ช่วงปี 2546-2547 และปี 2550 ในวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกวิชา แต่ในปี 2550 วิชาหลักดังกล่าวมีเพียงวิชาภาษาไทยที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 ภาพของประเทศไทยในสายตาชาวต่างประเทศ ผ่านสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาด้านการจัดการ (International Institute for Management Development: IMD) IMD (2008 อ้างใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552ก) จัดอันดับขีดความสามารถการแข่งขันด้านการศึกษาของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2547-2551 อยู่อันดับที่ 48, 46, 48, 46 และ 43 จากจำนวน 60, 60, 61, 55 และ 55 ประเทศตามลำดับ ดังนั้นประเด็นสำคัญเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข คือ การสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการประกันคุณภาพ สถานศึกษาทุกระดับต้องมั่นใจว่าผู้จบจากสถานศึกษาของตนนั้นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถาบันนั้นกำหนด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552ก)

ผลการประเมินคุณภาพภายนอก เป็นข้อมูลย้อนกลับที่แสดงว่าการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อศึกษานั้นมีประสิทธิภาพ และคุณภาพมากน้อยเพียงไร ผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบแรก (พ.ศ. 2544-2548) จำนวน 30,010 แห่ง พบว่าสถานศึกษาได้มาตรฐาน ร้อยละ 35 และไม่ได้มาตรฐาน ร้อยละ 65 ที่ไม่ได้มาตรฐานส่วนใหญ่ได้แก่สถานศึกษาของรัฐขนาดเล็กในชนบท แม้การประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จะมีข้อจำกัดในแง่ผู้ประเมินมีคุณภาพแตกต่างกัน และเกณฑ์ที่ใช้ประเมินอาจวัดได้ไม่สมบูรณ์ แต่ข้อมูลนี้ก็สอดคล้องกับการประเมินและการวิจัยของหน่วยงานอื่นๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) เป็นการตัดสินใจว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้หรือไม่ได้มาตรฐานและมาตรฐานที่ใช้ตัดสินเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่หน่วยงานจัดการศึกษาต้องมีมาตรฐาน

ขั้นต่ำ 14 มาตรฐานครอบคลุมด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน เน้นความเป็นคนดี มีสุขภาพดี มีสุนทรียภาพ ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา ทักษะในการใช้ชีวิต คิดเป็น เรียนรู้ได้ตามหลักสูตร รักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต รักการทำงาน ด้านครู 2 มาตรฐาน คือ ครูมีคุณวุฒิ ได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอและ สอนเก่ง ด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน คือ มีภาวะผู้นำ พัฒนาสถานศึกษาอย่างเหมาะสม บริหารวิชาการได้ บริหารหลักสูตรได้และทำงานร่วมกับชุมชนได้ มาตรฐานที่ สมศ. มุ่งประเมินเน้นทั้งปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต ที่สำคัญการประเมินรอบที่สองนี้ สมศ. ใช้ผลการประเมินอิงสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาการได้มาตรฐานของสถานศึกษา จากสองมิติ คือ มิติด้านพัฒนาของผลประเมินคุณภาพ ภายนอกกรอบที่สองกับรอบแรกว่ามีผลการประเมินสูงขึ้น หรือผลการประเมินในรอบที่สองไม่ต่ำกว่า ระดับดีถือว่าสถานศึกษามีพัฒนาการ อีกมิติหนึ่ง คือ การบรรลุเป้าหมายตามแผนที่สถานศึกษากำหนด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2551) ผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง ช่วง พ.ศ. 2549 - มีนาคม 2550 พบว่าสถานศึกษา ได้มาตรฐานคุณภาพ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง เฉพาะช่วงปี 2549 - มีนาคม 2550 สถานศึกษาได้มาตรฐานคุณภาพ

สถานศึกษา	จัดการศึกษา			รวม
	ช่วงชั้นที่ 1-2	ช่วงชั้นที่ 1-2-3	ช่วงชั้นที่ 3-4	
ขนาดเล็ก	5,454 แห่ง	1,147 แห่ง	102 แห่ง	6,703 แห่ง
ขนาดกลาง	875 แห่ง	1,671 แห่ง	581 แห่ง	3,127 แห่ง
ขนาดใหญ่	153 แห่ง	70 แห่ง	275 แห่ง	498 แห่ง
ขนาดใหญ่พิเศษ	54 แห่ง	17 แห่ง	252 แห่ง	323 แห่ง
รวม	6,536 แห่ง	2,905 แห่ง	1,210 แห่ง	10,651 แห่ง

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2550

จากตารางที่ 1 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการประเมินภายนอกสอง จำนวน 14,127 แห่ง มีผลการจัดการศึกษาในภาพรวมได้รับการรับรอง มาตรฐานคุณภาพ จาก สมศ. รวมทั้งสิ้นจำนวน 10,651 แห่ง พิจารณาตามขนาดสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาขนาดเล็กมากที่สุดรวม 6,703 แห่ง ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 3,127 แห่ง 498 แห่ง และ 323 แห่ง ตามลำดับ พิจารณาตามระดับที่จัดการศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ มากที่สุด จำนวน 6,536 แห่ง สถานศึกษา ที่การศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2-3 จำนวน 2,905 แห่ง และจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 1,210 แห่ง ผู้วิจัยเห็นว่าสถานศึกษาดังกล่าวสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด และจัดการศึกษาได้มาตรฐาน จากการเทียบเคียงเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน รอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) และเป็นที่ยอมรับในกลุ่มนักวิชาการ หรือชุมชนนักปฏิบัติ หากสังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ เข้าด้วยกัน และศึกษาจุดอ้างอิงของการปฏิบัติที่ดี (reference point for good practice) น่าจะเป็นฐานคิด

ข้อมูลสำคัญสำหรับการเรียนรู้ และการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีผลต่อการจัดการศึกษาในภาพรวมได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจาก สมศ.
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา (quality assurance procedures model) ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำถามในการวิจัย

1. ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามุ่งศึกษาในประเด็นหลักเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ ประกอบด้วย ลักษณะขององค์การ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะบุคลากร นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ รวมทั้งแนวคิดการดำเนินงานประกันคุณภาพ ประกอบด้วย การวางแผนคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การประเมินคุณภาพ และการปรับปรุงคุณภาพ

ขอบเขตของประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกผล และติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถม และมัธยมศึกษา ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสอง พ.ศ. 2549 - มีนาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลการจัดการศึกษาในภาพรวมได้มาตรฐานคุณภาพ สมศ. จำนวน 10,651 แห่ง เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 6,536 แห่ง จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2-3 จำนวน 2,905 แห่ง และจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 1,210 แห่ง

2. ตัวอย่างในระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของ Yamane (1973) ใช้ค่าการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ความคลาดเคลื่อนไปจากประชากร 5 % ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 แห่ง งานวิจัยนี้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลแต่ละสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาละ 1 คน และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ไม่ใช่ผู้บริหารสถานศึกษาละ 1 คน รวมผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 800 คน

3. ตัวอย่างที่ใช้ในกรณีศึกษา ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษารูปแบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพิ่มเติมจากการสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งเป็นการศึกษาแบบพหุสถานที่ (multi-site studies) กำหนดกรณีศึกษาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เลือกสถานศึกษาที่มีคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน รอบสอง ที่มีผลคะแนนด้านการบริหารจัดการศึกษา (มาตรฐานที่ 10-14) และด้านคุณภาพครู (เฉพาะมาตรฐานที่ 9) สูงที่สุดเป็นหลัก และพิจารณาสถานศึกษาที่มีคะแนนรวมสูงกว่าเป็นเกณฑ์รอง ผู้วิจัยได้เลือกกรณีศึกษา 3 แห่ง โดยมีลักษณะที่แตกต่างกันในด้านที่ตั้ง ช่วงชั้นที่จัดการศึกษา ขนาดของโรงเรียนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน ลักษณะของชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยครั้งนี้จะได้ข้อความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ได้รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ สามารถเป็นแนวทางให้สถานศึกษาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้บริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างอย่างหลากหลาย

3. รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่พัฒนาขึ้น เป็นกระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการผดุงระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่มีส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการ บุคคล สภาพแวดล้อม หรือองค์ประกอบในการดำเนินงานต่างๆ ที่สนับสนุนให้เกิดการบรรลุประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ 1) ลักษณะของสถานศึกษา 2) ลักษณะสภาพแวดล้อม 3) ลักษณะของบุคลากร 4) นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

1. ลักษณะของสถานศึกษา หมายถึง โครงสร้าง และวัฒนธรรมภายในสถานศึกษา เป็นระบบของงาน การรายงาน การออกแบบอำนาจหน้าที่ และความสัมพันธ์ของอำนาจหน้าที่ ตำแหน่งต่างๆ รวมถึงการจัดกลุ่มกิจกรรมในการทำงานเป็นแผนกหรือฝ่ายต่างๆ การประสานงาน การสื่อสาร และกลไกควบคุมการทำงานภายในองค์การ ประกอบด้วย โครงสร้าง และเทคโนโลยี

1.1 โครงสร้าง หมายถึง ข้อกำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ แสดงความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อการสั่งการ และการประสานการทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย บุคลากรทุกคน สามารถทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 เทคโนโลยี หมายถึง การนำเอาเครื่องมือ วัสดุ หรืออุปกรณ์ที่ทันสมัย การปฏิบัติ หรือการดำเนินการใดๆ ที่ใช้ความรู้ วิธีการ หรือเทคนิควิธี ช่วยให้การดำเนินงานบริหารจัดการ และ/หรือด้านการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพดีขึ้นและประสิทธิผลสูงขึ้น

2. ลักษณะของสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาวะ หรือแรงผลักดันใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ การบริหาร หรือการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา

2.1 สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา หมายถึง สภาพทางกายภาพ และบรรยากาศของสถานศึกษา เป็นจุดแข็ง หรือจุดอ่อนของสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนที่สถานศึกษาสามารถกำหนดและควบคุมให้เป็นไปตามความต้องการของสถานศึกษาได้

2.2 สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา หมายถึง ปัจจัยภายนอกสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการบริหาร และการจัดการเรียนการสอน ที่สถานศึกษาควบคุมไม่ได้ สร้างโอกาสหรืออุปสรรคแก่สถานศึกษา เช่น สภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

3. ด้านลักษณะของบุคลากรในองค์กร หมายถึง ศักยภาพ และสมรรถนะในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการสนับสนุน ส่งเสริม ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้พัฒนาเต็มศักยภาพ ประกอบด้วย ความผูกพันต่อองค์กร และการทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ

3.1 ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึง ความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ

3.2 การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ หมายถึง การบริหารจัดการเพื่อให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายผลงานที่ต้องการได้ โดยอาศัยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา แต่ละคนช่วยกันทำงานตามเป้าหมายของตนเอง ซึ่งเป้าหมายของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาด้วย

4. ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติราชการของสถานศึกษابรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน กระบวนการติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์กร และนวัตกรรม

4.1 การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ หมายถึง การขยายหลักการ สาระสำคัญที่ระบุในวิสัยทัศน์/พันธกิจ ของสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น การกำหนดความต้องการที่แน่นอนของผลสำเร็จ ให้รู้ถึงขอบเขตของเป้าหมายในรูปแบบปริมาณ หรือด้านคุณภาพ ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมภายนอก และขีดความสามารถของสถานศึกษา

4.2 การจัดหาและการใช้ทรัพยากร หมายถึง ครู บุคลากรทางการศึกษา และเทคโนโลยี อุปกรณ์สำนักงาน สิ่งอำนวยความสะดวกหรือสิ่งสนับสนุนให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ ที่ต้องจัดหาใช้ประโยชน์ พัฒนา และบำรุงรักษา เพื่อการดำเนินงานสู่เป้าหมายของสถานศึกษา

4.3 การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน หมายถึง การสร้างสรรค์บรรยากาศที่จะทำให้ครู และบุคลากรซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาทุกคน ได้รับความพึงพอใจในการทำงานสูงขึ้น

4.4 กระบวนการติดต่อสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนความคิด ความเห็น ข้อเท็จจริง หรือความรู้สึก ในการบริหารจัดการ ทั้งระดับสถานศึกษา ระดับกลุ่ม และระดับบุคคล ให้เกิดการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.5 ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา โดยผู้บริหารตัดสินใจเอง หรือให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมตัดสินใจหรือเป็นผู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในทิศทางที่ช่วยเพิ่มหรือลด ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของสถานศึกษา

4.6 การปรับตัวขององค์กร และนวัตกรรม หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษาใช้ ความรู้ ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้ และเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ประสบ ความสำเร็จทั้งของตนเอง และผู้อื่น แล้วนำความรู้มาถ่ายทอด คัดแปลงให้เหมาะสมต่อการปรับตัว ของสภาพแวดล้อม รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่ดี ให้เป็นที่รู้จักและจดจำได้

รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง เครื่องมือสื่อสารให้ทุกคน ในองค์กร ได้เห็นภาพรวม และเชื่อมโยงภารกิจของตนเอง กับวัตถุประสงค์ของงานแต่ละระดับได้ ประกอบด้วย การวางแผนคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การประเมินคุณภาพ และการปรับปรุง คุณภาพ

1. การวางแผนคุณภาพ หมายถึง การกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน วิธีการปฏิบัติ และกิจกรรมอย่างเป็นระบบไว้ล่วงหน้า เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา บนพื้นฐานของข้อมูล ที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน และมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของชาติ ประกอบด้วย การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ การศึกษา และการจัดทำปฏิทินดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

1.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การจัดเก็บ คัดกรองข้อมูล และนำ ข้อมูลต่างๆ มาจัดกระทำ วิเคราะห์ หรือประมวล เพื่อให้มีความหมาย หรือมีคุณค่าในการตัดสินใจ ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศ และลักษณะข้อมูล สารสนเทศเพื่อ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 คณะทำงานเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง บุคคล หรือ กลุ่มบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือได้รับมอบหมายจากสถานศึกษาให้ดำเนินการเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา

1.3 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดทำข้อกำหนดสำคัญของ คุณภาพการศึกษา ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ครู บุคลากรทาง การศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง มีระบบการทำงานที่มีมาตรฐานการปฏิบัติ และให้มีการปฏิบัติสอดคล้อง กับระบบและมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมถึงใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาในการติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

1.4 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดทำเอกสารอย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานข้อมูลของสถานศึกษา ประกอบด้วย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แนวปฏิบัติที่ชัดเจน ครอบคลุม การพัฒนาทุกกิจกรรมที่เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษา ถือเป็นเอกสารหลักสำหรับการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายใน และนอกสถานศึกษา

2. การควบคุมคุณภาพ หมายถึง การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การตรวจ วิเคราะห์ระบบ และการปฏิบัติงานของบุคลากรและหน่วยงาน ซึ่งเป็นกลไกการควบคุมภายในขององค์กรประกอบต่างๆ ที่จะมีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา และต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่สถานศึกษาประกาศใช้ รวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา อย่างเหมาะสม

2.1 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ หมายถึง การประสานสร้างความเข้าใจในหน้าที่ต่างๆ ของบุคลากรในสถานศึกษา และการดำเนินกิจกรรม ตามแนวปฏิบัติ และยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา

2.2 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา หมายถึง การพัฒนาสถานศึกษา ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในแต่ละตัวบ่งชี้

3. การประเมินคุณภาพ หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพและการทบทวนการดำเนินงาน ของสถานศึกษาในช่วงเวลา 1 ปีการศึกษา ว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพียงใด ซึ่งเป็นภาระงาน ที่คอยตรวจสอบการจัดการศึกษา และให้บริการของสถานศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่สถานศึกษาตั้งเป้าหมายความสำเร็จไว้ ใช้งบของสถานภาพของการดำเนินงาน ถูกต้อง สอดคล้อง กับเป้าหมาย หรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเพื่อนำข้อบกพร่องที่ตรวจพบไปปรับปรุงแก้ไข ให้มีความถูกต้อง ประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอก

3.1 การประเมินคุณภาพภายใน หมายถึง ภาระงานที่คอยตรวจสอบผลของการจัดการศึกษาและให้บริการของสถานศึกษาโดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือของต้นสังกัด

3.2 การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง ภาระงานที่คอยตรวจสอบผลของการจัดการศึกษาและให้บริการของสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน)

4. การปรับปรุงคุณภาพ หมายถึง การวิเคราะห์ผลจากการตรวจสอบคุณภาพและการทบทวนคุณภาพการศึกษา นำมาปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถ ดำเนินการสอดคล้องเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของชาติ ประกอบด้วย การปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูปครู และปฏิรูปผู้บริหาร

4.1 การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การปรับปรุงการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

4.2 การปฏิรูปครู หมายถึง กระบวนการปรับปรุงแนวความคิด พฤติกรรมการแสดงออกถึงการเคารพสิทธิ เคารพกติกาและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความสามารถใช้ภาษาสื่อความคิดและมีความเข้าใจผู้อื่นและผู้เรียน เป็นผู้มีความสุขโดยรู้จักตอบสนองตนเอง แสดงความพอใจ เต็มใจ ภาคภูมิใจในตนเอง สนุกในการทำงาน รักครู รักเพื่อน และรักสถานศึกษา

4.3 การปฏิรูปผู้บริหาร หมายถึง กระบวนการปรับปรุงแนวความคิด พฤติกรรม และรูปแบบการบริหารของผู้บริหาร ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญได้แก่ บุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ ความรู้ทางวิชาการ และความสามารถในการบริหาร

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาวិจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการตรวจเอกสารไว้ดังนี้

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐานถือว่าเป็นช่วงการศึกษาในระบบที่ยาวที่สุด เนื่องจากเยาวชนต้องเรียน
อยู่ในระบบการศึกษาขั้นนี้ 9-12 ปี หากคิดว่าช่วงชีวิตของคนหนึ่งมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 65 ปี
การศึกษาช่วงนี้ก็เข้ามามีบทบาทกับชีวิตของผู้คนทั่วไปถึง 1 ใน 5 ของช่วงชีวิตทั้งหมด (สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

ความหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“การศึกษาขั้นพื้นฐาน” เป็นศัพท์บัญญัติขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกของวงการศึกษาไทย
ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 7 หมายถึง การศึกษาเพื่อตอบสนอง
ความต้องการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนให้สามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ
เพียงพอแก่การเป็นรากฐานของการดำรงชีวิต และเป็นพื้นฐานสำคัญก้าวไปสู่การศึกษาระดับที่สูงขึ้น
(สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 2542) วรรณกรรมหลายชิ้นพยายามอธิบาย
ความหมาย การศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังที่ พนม พงษ์ไพบูลย์ (2541) อธิบายว่า เป็นการศึกษาที่จำเป็น
เป็นประโยชน์เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งมั่นคงเพียงพอต่อการดำรงชีวิตที่ดีในวันข้างหน้า
อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สามารถประกอบการทำงานอาชีพเลี้ยงตนเอง
และครอบครัว สามารถพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า มีส่วนร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม และ
ประเทศชาติ คณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (2539) อ้างใน สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ให้ความหมายว่า เป็นการศึกษาเบื้องต้นครอบคลุมเด็กอายุประมาณ
3 ขวบจนถึงอายุ 12 ขวบ เป็นการศึกษาที่ช่วยปูพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการเรียนรู้ในอนาคต ให้ทักษะ
ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทั้งการเตรียมตัวเพื่อชีวิต และเป็นเวลาที่ที่ดีที่สุดที่จะเรียนรู้วิธีเรียนรู้
การศึกษาระดับนี้จะช่วยวางพื้นฐานความรู้ให้มั่นคง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดความหมาย การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ
การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษาที่รัฐต้องจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกัน
ในการรับการศึกษาอย่างทั่วถึง อย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (ราชกิจจานุเบกษา, 2542, 2545)
ขณะเดียวกัน กฎกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พ.ศ. 2546 กำหนดให้การศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ระดับได้แก่
การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เพื่อการวางรากฐานชีวิต เตรียมความพร้อม

ของเด็กทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ และการอยู่ร่วมในสังคม การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษามุ่งวางรากฐานให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานใช้เวลาเรียน 6 ปี และการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระดับได้แก่ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ การศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ ต่อจากระดับประถมศึกษา เพื่อให้รู้ความต้องการความสนใจ และความถนัดของตนเองทั้งในด้านวิชาการ และวิชาชีพ ตลอดจนความสามารถในการประกอบกิจการ และอาชีพตามควรแก่วัย โดยปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ การศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาตามความถนัด และความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพ รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคม ที่จำเป็น ปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี (ราชกิจจานุเบกษา, 2546)

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นคำที่มีความหมายหลากหลาย สามารถอธิบายโดยภาพรวมว่า เป็นการศึกษาก่อนที่รัฐต้องจัดให้ปวงชนทุกเพศทุกวัยอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ เพื่อให้บุคคลสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณเป็น เกิดองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะพื้นฐานซึ่งผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องรู้ เป็นการวางรากฐาน และเตรียมความพร้อมในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นที่ทักษะในการสื่อสาร หรือการเข้าสังคม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สำหรับงานวิจัยนี้หมายถึง การศึกษาในระดับประถมศึกษาและการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นโยบาย หมายถึง หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) หรือเครื่องบ่งชี้ทิศทางในการบริหารงาน (ประชุม รอดประเสริฐ, 2533) เป็นพันธะสัญญาระยะยาวที่รัฐบาลต่อประชาชนในการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นแบบแผนของรัฐบาล มุ่งถึงสิ่งที่รัฐบาลกระทำจริงมากกว่าสิ่งที่รัฐบาลพูด และเพื่อการทำความเข้าใจต่อนโยบายอย่างชัดเจน ประชาชนต้องติดตามการบัญญัติกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติอย่างใกล้ชิด รวมทั้งกฎกระทรวง และระเบียบปฏิบัติต่างๆ ที่ฝ่ายบริหารนำมาใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในกรณีเฉพาะของกฎหมายแต่ละกรณี (Prewitt and Verba, 1983 อ้างใน สมบัติ อ่างใน สมบัติ อ่างใน ธำรงธัญวงศ์, 2549) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรของรัฐ มีภารกิจหลักให้บริการสาธารณะด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ย่อมต้องทำความเข้าใจต่อนโยบายของรัฐอย่างชัดเจน และต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมถึงดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลง

ของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม (ราชกิจจานุเบกษา, 2550)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดบทบาทหน้าที่ในหมวดต่างๆ ทั้งเรื่องของความมุ่งหมาย และหลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาระบบการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีเจตนารมณ์สำคัญที่จะให้มีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เท่าเทียม อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคน และสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542, 2545, 2553) สาระสำคัญดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. การจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

2.1 เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

2.2 ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2.3 การพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

3. การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ยึดหลักดังนี้

3.1 มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

3.2 การกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา

3.4 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.5 ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

3.6 การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสถาบันสังคมอื่น

4. รัฐต้องจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน

5. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษากำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัด และประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

6. การศึกษาในระบบ มี 2 ระดับ คือ

6.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา

6.2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา

7. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

8. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

8.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

8.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

8.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

8.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างเป็นสัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

8.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

8.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

9. การประเมินผู้เรียน ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา

10. จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

11. ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน

แผนการศึกษาแห่งชาติ ถือเป็นแผนยุทธศาสตร์ คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2545 ได้อนุมัติแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) และประกาศใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกันทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) มีสาระสำคัญดังนี้

1. พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล ประกอบด้วยแนวนโยบาย ดังนี้
 - 1.1 พัฒนาทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้
 - 1.2 ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อผู้เรียน
 - 1.3 ปลุกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 1.4 พัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขัน
2. สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ประกอบด้วยแนวนโยบาย ดังนี้
 - 2.1 พัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้
 - 2.2 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา
 - 2.3 สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้

3. พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม ประกอบด้วยแผนนโยบาย ดังนี้

3.1 ส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

3.2 จำกัด ลด ขจัดปัญหาทางโครงสร้างเพื่อความเป็นธรรมในสังคม

3.3 พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.4 จัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันอังคารที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2554)

1. เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย อันประกอบด้วย การยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติที่บรรจุความรู้ที่ก้าวหน้า และได้มาตรฐานความรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอ่าน ส่งเสริมการเรียนการสอน ภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทัดเทียมกับมาตรฐานสากลบนความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับชั้น โดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติ และนานาชาติ ขจัดความไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย จัดให้มีครูดีเพียงพอในทุกห้องเรียน พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มุ่งการสร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก รวมทั้ง สร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษาก้าวหน้าเป็นพื้นฐานของ สังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ ให้เสรีจสมบูรณ์โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม

2. สร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึง การสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้ง ชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก

3. ปฏิรูปครู ยกฐานะครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง โดยปฏิรูประบบการผลิตครู ให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู ปรับปรุง ระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ อิงขีดความสามารถและวัดสัมฤทธิ์ผลของการจัดการศึกษาเป็นหลัก จัดระบบการศึกษาและฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง แก้ปัญหาหนี้สินครู พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการ กระจายครูขจัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา

4. เร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งยกระดับคุณภาพและการกระจาย โอกาสทางการศึกษา จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติเพื่อเป็นกลไก ในการเปลี่ยนกระบวนทัศน์การเรียนรู้ให้เป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบ “ไซเบอร์โฮม” ที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียนโดยระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา ขยายระบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง ปรับปรุงห้องเรียนนำร่องให้ได้มาตรฐานห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์

การประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา มีแนวคิดพื้นฐานมาจากภาคธุรกิจอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมให้มีการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพและการประเมินภายนอกเพื่อการควบคุมและประเมินคุณภาพ จากความสำเร็จของภาคธุรกิจอุตสาหกรรม ทำให้วงการศึกษาก่อเกิดความตระหนักในคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นักวิชาการได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของการศึกษา

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

แม้ว่าวิวัฒนาการของการประกันคุณภาพการศึกษาได้ดำเนิน และเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังที่ วิจิตร ศรีสอ้าน (2545) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับประเทศที่เจริญแล้ว ถือเป็นเรื่องสำคัญและมีการทำต่อเนื่องมานับร้อยปีซึ่งไม่ใช่เรื่องใหม่ เพียงแต่ในประเทศไทยเพิ่งมีการตื่นตัวกันมากในช่วงของการปฏิรูปการศึกษา วรรณกรรมหลายชิ้นระบุความหมาย การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติ หรือกลไกในการดำเนินงาน หรือกระบวนการ เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพ สามารถผลิตผลลัพธ์ของสถานศึกษา คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งเป็นการมองการประกันคุณภาพการศึกษาที่กระบวนการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ในเชิงคุณภาพ ดังที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความหมาย การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) สมคิด พรหมจ้อย และ สุพัทธ์ พิบูลย์ (2544) กล่าวว่า เป็นกิจกรรม หรือแนวปฏิบัติ เพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กลไกสำคัญขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีคุณภาพ ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด และที่สังคมต้องการ (เกษม วัฒนชัย, 2546; สมเดช สีแสง, 2549 และกระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

รัตน์ะ บัวสนธ์ (2548) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนผู้ใช้บริการว่าสถานศึกษามีการปฏิบัติหน้าที่เต็มตามภารกิจ ที่จะทำให้ผลผลิตเป็นไปตามที่ประชาชนคาดหวัง และพึงพอใจ

Murgatroyd and Morgan (1994) ให้ความหมายของ การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และกระบวนการตรวจสอบหรือการประเมินว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพศึกษามากน้อยเพียงใด Cheng (1996) กล่าวว่า เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการวางแผน และจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษา และทบทวนการปฏิบัติงานว่าปราศจากข้อบกพร่อง รวมทั้งให้ความสำคัญการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Frazier (1997) ที่กล่าวว่า กระบวนการที่เน้นให้ครูและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ วิเคราะห์กระบวนการอย่างเป็นระบบ กำกับติดตาม ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการของตนเอง ไม่จำเป็นต้องมีผู้ตรวจสอบคุณภาพจากภายนอก เป็นการให้ความสำคัญกับการป้องกันข้อผิดพลาด และสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้

จากความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการ หรือกลไกในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ในการบริหารงานตามภารกิจปกติของสถานศึกษา มีระบบการควบคุมคุณภาพที่เหมาะสม และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ตามที่ประชาชนคาดหวัง เกิดความมั่นใจในคุณภาพ และมาตรฐานของสถานศึกษา สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการ และผลลัพธ์ของสถานศึกษา

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้การศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาอบรมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นนโยบายสำคัญต้องนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ สรุปสาระสำคัญดังนี้

ระบบการประกันคุณภาพภายใน

1. ภารกิจ บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.1 จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.2 ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

1.3 จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน

1.4 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

2. ระบบการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย

2.1 การประเมินคุณภาพภายใน หมายความว่า การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้น หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

2.2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายความว่า กระบวนการติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.3 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายความว่า กระบวนการพัฒนาการศึกษาสู่คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบและโครงสร้าง การวางแผน และการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน

3. คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

3.1 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (3.3) ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นประธาน

3.2 เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรองประธาน

3.3 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกินเก้าคน

3.4 กรรมการและเลขานุการ ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่งตั้ง จากข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดูแลงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

4. คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่

4.1 วางระเบียบหรือออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 เสนอแนะแนวทางปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษา แก่สถานศึกษาโดยให้นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.3 แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน

4.4 ปฏิบัติการอื่นที่ตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมอบหมาย

5. การประกันคุณภาพภายในให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการ ดังนี้

5.1 ดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและการมีส่วนร่วมของชุมชน

5.2 จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยรายงานนั้นต่อสาธารณชน

5.3 นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

6. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

6.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

6.2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

6.3 จัดระบบบริหารและสารสนเทศ

6.4 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

6.5 จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

6.6 จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

- 6.7 จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
- 6.8 จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
7. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต้องให้สอดคล้องกับ
- 7.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ
- 7.2 เอกลักษณ์ของสถานศึกษา
- 7.3 มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด
- 7.4 ศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย
8. การจัดทำ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้ดำเนินการดังนี้
- 8.1 ศึกษาสภาพปัญหาความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ
- 8.2 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม
- 8.3 กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารจัดการ นำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
- 8.4 กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ
- 8.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรดำเนินงานตามที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ
- 8.6 กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง และองค์กรชุมชน
- 8.7 กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- 8.8 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

9. ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาวีระราชวิทย์ และเผยแพร่นวัตกรรมเกี่ยวกับรูปแบบ และเทคนิควิธีการประกันคุณภาพภายใน รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
10. ให้หน่วยงานต้นสังกัดติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี และแจ้งผลให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานทราบ รวมทั้งให้เปิดเผยผลการติดตามต่อสาธารณชน

ระบบการประกันคุณภาพภายนอก

1. ภารกิจ บทบาทหน้าที่ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
ดังนี้
 - 1.1 พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก ทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษา
 - 1.2 ให้ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี
 - 1.3 เสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน
 - 1.4 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขต่อ หน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด
2. ภารกิจ บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
 - 2.1 จัดทำรายงานประจำปี
 - 2.2 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียม เอกสาร หลักฐานต่างๆ
 - 2.3 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาไม่ได้ตามมาตรฐาน ให้สถานศึกษา ปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด
3. ระบบการประกันคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานและมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ทุกระดับ ประกอบด้วย (ราชกิจจานุเบกษา, 2553)
 - 3.1 การประเมินคุณภาพภายนอก หมายความว่า การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือผู้ประเมินภายนอก

3.2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายความว่า กระบวนการติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำรายงาน การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา

4. การประกันคุณภาพภายนอกให้คำนึงถึงจุดมุ่งหมายและหลักการ ดังนี้

4.1 เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.2 ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม และโปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพ ความเป็นจริงและมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

4.3 สร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมายและหลักการการศึกษา ของชาติ โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย

4.4 ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษา

4.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพ และพัฒนาการจัดการศึกษาของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุ และสถาบันสังคมอื่น

4.6 ความเป็นอิสระ เสรีภาพทางวิชาการ เอกสิทธิ์ ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา

5. ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำการ ประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

5.1 ครอบคลุมหลักเกณฑ์มาตรฐาน ว่าด้วยเรื่องผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและ ประเภทการศึกษา การบริหารจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.2 การประเมินคุณภาพภายนอกจากมาตรฐานอื่นเพิ่มเติมจากมาตรฐานที่กำหนดใน วรคหนึ่ง ให้สำนักงานประกาศกำหนดมาตรฐานอื่นได้โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

6. วิธีการในการประกันคุณภาพภายนอก ให้เป็นไปตามระเบียบที่ สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กำหนด

7. กรณีที่ผลการประเมินคุณภาพภายนอก แสดงว่าผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาดำเนินการ

7.1 แจกเป็นหนังสือพร้อมแสดงเหตุผลแก่หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษานั้น

7.2 ให้สถานศึกษานั้นปรับปรุงแก้ไขโดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพและดำเนินการ ตามแผน เพื่อขอรับการประเมินใหม่ภายในสองปีนับแต่วันที่รับแจ้งผลการประเมินครั้งแรก

7.3 ให้สถานศึกษาเสนอแผนพัฒนาคุณภาพต่อสำนักงานเพื่อพิจารณาอนุมัติภายใน สามสิบวัน นับแต่วันที่รับแจ้งผลการประเมิน

7.4 กรณีที่สถานศึกษาไม่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขภายในเวลาสองปี นับแต่วันที่รับ แจ้งผลการประเมินครั้งแรก ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รายงาน ต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณาสั่งการ

หลักการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของ หลักการ หมายถึง สาระสำคัญที่ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ดังนั้นหลักการในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา ย่อมหมายถึง สาระสำคัญที่ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษา นักวิชาการได้ให้ทัศนะไว้หลากหลาย พอสรุปได้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2543) กล่าวว่า หลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่

1. การสร้างความมั่นใจ และความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาของทุกฝ่าย
3. ความร่วมมือทางวิชาการขององค์กร บุคลากรในพื้นที่
4. การดำเนินงาน เน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับ ทุกขั้นตอน
5. การดำเนินงานสามารถตรวจสอบได้
6. การรายงานสู่สาธารณชน และผู้เกี่ยวข้อง

วิจิตร ศรีสอ้าน (2544) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษานั้น มีหลักการสำคัญสองประการได้แก่ ไม่ว่าจะใช้วิธีใด จะต้องใช้เพื่อพัฒนาการศึกษา ไม่นำไปใช้เพื่อการลงโทษ เมื่อใดที่นำไปใช้ในการลงโทษ เมื่อนั้นจะเกิดการต่อต้าน เบี่ยงเบน ผลที่ได้จะไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร และการประกันคุณภาพการศึกษา ต้องสะท้อนให้เห็นคุณภาพการจัดการสถานศึกษาตามมาตรฐานได้จริง ซึ่งคำว่าได้จริงนี้หมายถึงทุกคนใช้ประโยชน์ได้ เชื่อถือได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) กล่าวถึง หลักการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 3 ประการได้แก่

1. การกระจายอำนาจ หมายถึง การให้สถานศึกษามีอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหาร รวมถึงการตัดสินใจดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และให้อิสระแก่ผู้สอนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การมีส่วนร่วมในการทำงาน หมายถึง การให้หน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคล มีส่วนร่วมคิด ตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา กำหนดเป้าหมาย จุดเน้นที่ต้องการพัฒนา ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาโดยรวม
3. การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ หมายถึง กำหนดให้สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ เป้าหมาย จุดเน้นที่ต้องการพัฒนา และแผนพัฒนาสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ ถือเป็นสัญญาประชาคมและเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนสู่เป้าหมายเดียวกัน

อาจสรุปหลักการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ การประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจ ความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา และต้องใช้เพื่อพัฒนาการศึกษา ไม่นำไปใช้เพื่อลงโทษ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ ยึดหลักมีส่วนร่วมในการทำงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลักกระจายอำนาจทางการศึกษา และการแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

กระบวนการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมาย คำว่า กระบวนการ หมายถึง กรรมวิธีหรือลำดับการกระทำซึ่งดำเนินต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จระดับหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) กระบวนการจะเน้นการทำงานที่เป็นระบบชัดเจน สามารถทำซ้ำได้ นักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

Juran and Gryna (1993) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย กระบวนการ 3 ประการได้แก่ การวางแผนคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ และการปรับปรุงคุณภาพ

1. การวางแผนคุณภาพ หมายถึง การเตรียมการด้านคุณภาพ เป็นขั้นตอนสำคัญลำดับแรก เพื่อกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุ สู่ความคาดหวังของลูกค้า จัดให้มีผู้รับผิดชอบเรื่องคุณภาพ การจัดทำ ข้อมูลสารสนเทศ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา และใช้ในการตัดสินใจดำเนินการ

2. การควบคุมคุณภาพ หมายถึง การเฝ้าพิจารณาผลจากกระบวนการ เพื่อเปรียบเทียบกับ ความคาดหวังของลูกค้า ถ้าพบว่าผลการดำเนินการตามกระบวนการไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวัง ที่ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความไม่พอใจแล้ว จะต้องค้นหาสาเหตุของความไม่พอใจดังกล่าว

3. การปรับปรุงคุณภาพ หมายถึง การสร้างความตระหนักให้เห็นความจำเป็น และโอกาส ในการปรับปรุงคุณภาพ การคาดการณ์ของลูกค้า การค้นหาเหตุผลความจำเป็นของลูกค้า สำหรับการพิจารณาผลิตภัณฑ์ใหม่ แล้วทำการวางแผนใหม่ ตลอดจนการควบคุมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายใหม่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) กล่าวถึง ระบบการประกันคุณภาพ การศึกษามีกระบวนการดำเนินงานที่สัมพันธ์กัน 3 ด้าน คือ

1. การพัฒนาคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพให้บรรลุถึงมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนด หัวใจสำคัญ คือ การสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนตระหนักถึงความจำเป็นของการทำงาน เป็นกลุ่ม อย่างมีระบบ และปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง

2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน กำกับ ติดตาม ความก้าวหน้า และยืนยันการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด การติดตามตรวจสอบคุณภาพสามารถดำเนินงานในแต่ละระดับ ได้ดังนี้

2.1 การติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยคณะทำงานที่สถานศึกษาตั้งขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงาน/โครงการ อย่างต่อเนื่อง

2.2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษา โดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ กลุ่มงานที่รับผิดชอบสถานศึกษา เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือให้สถานศึกษา

2.3 การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยสำนักใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการกำหนดนโยบาย เพื่อส่งเสริม สนับสนุนและผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. การประเมินและรับรองคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ดังนี้

3.1 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา จากการจัดทำเป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี รายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด

3.2 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ประเมินผลการจัดการศึกษา และการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ

3.3 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งเป็นองค์กรมหาชน

กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 บัญญัติให้มีกระบวนการสำคัญ 8 กระบวนการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) ดังต่อไปนี้

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
3. จัดระบบบริหาร และสารสนเทศ
4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
5. จัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
6. จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
7. จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
8. จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป สามารถจัดกลุ่มองค์ประกอบกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) การวางแผนคุณภาพ ประกอบด้วย การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ มาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ 2) การควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย การดำเนินงานตามแผน การตรวจสอบคุณภาพ และการทบทวนคุณภาพการศึกษา 3) การประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย

การรายงานคุณภาพประจำปี การประเมินคุณภาพ และการรับรองมาตรฐานคุณภาพ 4) การปรับปรุงคุณภาพ ประกอบด้วย การพัฒนาปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง โดยทุกกระบวนการ ประกอบด้วย การปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูปการสอนของครู และปฏิรูปการบริหารของผู้บริหาร

ศาสตร์ทางการบริหารคุณภาพที่นำมาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษาถือเป็นหน่วยยุทธศาสตร์ทางการศึกษาในพื้นที่ เปรียบเสมือนแม่ทัพนายกอง ที่นำพาการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ วัตถุประสงค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของทุกๆ สถานศึกษา คือ ความมุ่งหวังจะพัฒนาสถานศึกษาของตนให้มีขีดสมรรถนะสูง เป็นสถานศึกษาที่เป็นเลิศ หรือสถานศึกษาที่มีคุณภาพ โดยนำศาสตร์ทางการบริหารคุณภาพจากภาคธุรกิจ อุตสาหกรรมมาปรับใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับ บริบทของสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practices)

วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ เป็นวิธีที่ทำให้สถานศึกษาพัฒนาแบบก้าวกระโดดย่นระยะเวลา การปรับปรุงประสิทธิภาพของสถานศึกษา นำมาปรับใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้รับ การยอมรับอย่างกว้างขวาง

ความหมายของวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ เป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริง หรือแนวทาง หรือวิธีการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ที่นำองค์การไปสู่ความสำเร็จ บรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล แล้วสรุปเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของตนเอง (สำนักงานประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2552)

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2554) ให้ความหมายวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง วิธีปฏิบัติในกระบวนการทำงาน และดำเนินธุรกิจที่ได้มีการลองผิดลองถูกในการปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ต่างๆ ของคนภายในองค์กรเป็นเวลานาน จนแน่ใจว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดและส่งผลให้เกิดผลประกอบการที่ดีเลิศ และสร้างความยั่งยืนให้แก่องค์กร

อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง บทสรุปแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติที่เป็นความรู้ในตัวคน และองค์การ จากประสบการณ์ผู้ประสบความสำเร็จ ทั้งในและนอกองค์การ มาปรับใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทขององค์การ

หลักการพิจารณาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

1. เป็นวิธีการที่นำไปสู่ผลที่เป็นเลิศ
2. เป็นนวัตกรรมใหม่ๆ ในการนำทรัพยากรขององค์กรมาใช้
3. เป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับทั้งจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ หรือได้รับรางวัลมาก่อน
4. เป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับในลำดับที่สำคัญจากองค์กรของลูกค้าหรือผู้ส่งมอบ

กระบวนการดำเนินงานของวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

สุธี พนาวร (2551) กล่าวว่า อย่าปล่อยให้ best practices ลอยนวลว่า วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

1. เนื้อหา ต้องตอบคำถามให้ได้ว่ากลยุทธ์ธุรกิจของเราคืออะไร อะไรเป็นตัวผลักดันกลยุทธ์นั้น เราต้องมีเนื้อหาความรู้อะไรที่จะเป็นอาวุธสำคัญไปต่อสู้ ตอนนี้มีหรือยัง มีมากขนาดไหน ถ้าไม่เพียงพอจะไปหามาเพิ่มเติมได้อย่างไร
2. คน ไม่ได้หมายถึงจำนวนคน หรือคุณภาพของคนที่มีอยู่ แต่พูดถึงพฤติกรรมของคนในองค์กร วัฒนธรรมองค์กร ที่เอื้ออำนวยแก่การแบ่งปันความรู้และทักษะ และถามว่าใครเป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะเหล่านั้นอยู่ในขณะนี้
3. เทคโนโลยี เทคโนโลยีที่ใช้ขณะนี้คืออะไร ระบบปัจจุบันติดขัดเรื่องอะไร มีเทคโนโลยีอะไรที่จะช่วยให้คนในองค์กรสามารถแบ่งปัน ตลอดจนเข้าถึงความรู้และทักษะได้ดีขึ้นอีก
4. กระบวนการ กระบวนการหลักทางธุรกิจ อะไรที่เราต้องเก่ง กระบวนการเหล่านี้มีขนาดไหน มีการใช้ความรู้ในกระบวนการเหล่านี้ในระดับไหน สามารถทำให้ดีขึ้นได้แค่ไหน อย่างไร

กระบวนการเทียบเคียง (benchmarking: BMK)

กระบวนการเทียบเคียง พัฒนามาจากแนวคิดของนักสำรวจทางธรณีวิทยาในการสำรวจพื้นที่เทียบเคียงกับเครื่องหมายบนหินเป็นจุดอ้างอิงตำแหน่ง หรือความสูงของการสำรวจภูมิประเทศ ต่อมานักวิชาการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน พัฒนาคุณภาพของงาน โดยอาศัยแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูล การเปรียบเทียบลักษณะองค์กรและกระบวนการทำงานขององค์กรที่คิดว่าดีที่สุด นำข้อมูลที่วิเคราะห์หาช่องว่างข้อดีข้อด้อย แล้วนำมาปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กร (Bendell and Goodstadt, 1998) แวดวงนักวิชาการของไทยใช้คำภาษาไทย

ที่ตรงกับ benchmarking ต่างกัน เช่น วัตรรอยเท้าช้าง (พีรศักดิ์ วรสุนทรโรสถ, 2544) การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบสมรรถนะอย่างเป็นระบบ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2547) บางท่านก็ทับศัพท์ว่า benchmarking เพื่อให้เข้าใจตรงกันในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า “กระบวนการเทียบเคียง”

ความหมายของกระบวนการเทียบเคียง

กระบวนการเทียบเคียง มีนักวิชาการทั้งต่างประเทศ และในประเทศได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย เช่น Tucker (1996) อธิบายความหมายกระบวนการเทียบเคียง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความหมายกระบวนการเทียบเคียง

ความหมายของกระบวนการเทียบเคียง	ไม่ใช่ความหมายของกระบวนการเทียบเคียง
1. การศึกษาเชื่อมโยงการปฏิบัติงานกับสถานศึกษาที่ดีที่สุด	1. การเปรียบเทียบกับสถานศึกษาอื่นๆ
2. เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ ของสถานศึกษา และเป้าหมายสำคัญของสถานศึกษา	2. วิธีการเล็กน้อยเกี่ยวกับสถานศึกษาของเรา และสถานศึกษาของเขา
3. อยู่บนฐานของการวัดผลการปฏิบัติงาน	3. การคาดคะเนว่าควรทำอะไร
4. การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงลึกทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติ	4. การพิจารณาโครงการของสถานศึกษาอื่นๆ
5. กลไกสร้างความพึงพอใจที่สถานศึกษาประสบความสำเร็จร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	5. กลไกที่ใช้ตัดงบประมาณ
6. กระบวนการค้นหา และกระบวนการเรียนรู้	6. เป็นตำราเกี่ยวกับเคล็ดลับความสำเร็จ
7. การเตรียมการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง	7. เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อค้นหาการเปลี่ยนแปลง

ที่มา: Tucker (1996)

Kalof and Ostblom (1993) ให้ความหมาย กระบวนการเทียบเคียง หมายถึง กระบวนการที่มีระบบ ใช้สำหรับเปรียบเทียบประสิทธิภาพของตนเองในรูปของผลิตภัณฑ์ คุณภาพและการปฏิบัติกับบริษัทและองค์กรต่างๆ ที่เป็นผู้นำในด้านนั้น

Kelly (2001) กล่าวว่า กระบวนการเทียบเคียง หมายถึง การวิเคราะห์ และเปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติงานกับองค์กรอื่นๆ หรือภายในองค์กรเดียวกันเพื่อการปรับปรุงเป็นหลัก

Sallis (2002) กล่าวว่า กระบวนการเทียบเคียง หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์เพื่อทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ การบริการที่ดี หรือเปรียบเทียบการปฏิบัติที่เป็นเลิศกับองค์กรอื่นๆ ซึ่งผลิตภัณฑ์ หรือการบริการนั้นก็คือเป้าหมาย หรือจุดเปรียบเทียบที่องค์กรต้องไปให้ถึง

พีรศักดิ์ วรสุนทรโสร (2544) ให้ความหมาย กระบวนการเทียบเคียง หมายถึง กระบวนการในการดำเนินธุรกิจทำให้เรารู้จักตัวเราเอง พิจารณาวิเคราะห์ตัวของเราเองเป็นอย่างไร อยู่ที่ใด เปรียบเทียบกับคนที่ดีที่สุดต่างกันเพียงใด แล้วกำหนดการเดินทาง กรรมวิธีที่จะปรับสภาพกระบวนการต่างๆ ทางธุรกิจเพื่อให้อยู่ในแนวเท่ากันหรือดีกว่าคนที่เก่งที่สุดในปัจจุบัน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2547) ให้ความหมาย กระบวนการเทียบเคียง หมายถึง การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบสมรรถนะอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการเรียนรู้ รู้เขารู้เรา แล้วก็รู้ว่าเราอยู่ตรงไหน จะไปที่ไหน ซึ่งจะเป็นตัวสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพ คือ การเรียนรู้ว่าคนที่ดีที่สุดเขาทำงานกันอย่างไร และเอาวิธีการทำงานของเขามาปรับปรุงวิธีการทำงานของเรา

บุญดี บุญญาภิกข และ กมลวรรณ ศิริพานิช (2545) ให้ความหมาย กระบวนการเทียบเคียง หมายถึง วิธีการในการวัด และเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ บริการ และวิธีการปฏิบัติกับองค์การที่สามารถทำได้ดีกว่านำผลการเปรียบเทียบมาใช้ในการปรับปรุงองค์การของตน

พัชรศรี แดงทองดี (2551) ให้ความหมาย กระบวนการเทียบเคียง หมายถึง การวัดผลการดำเนินงานโดยไปเทียบเคียงกับคนอื่น เพื่อทราบว่าเราอยู่ตรงจุดใด อยู่สถานะไหน จุดประสงค์หลักของการวัดแบบนี้เพื่อประสิทธิภาพที่แท้จริง คือ ความยั่งยืนขององค์การ หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า แรงงานมีความรู้ความสามารถ การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ และกิจการก็มีกำไรสูงสุดด้วย

อาจสรุปความหมาย กระบวนการเทียบเคียง หมายถึง การแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด สมรรถนะผลิตภัณฑ์ กระบวนการ วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศขององค์การอื่นๆ เทียบเคียงหาช่องว่างของการปฏิบัติงาน และหารูปแบบอันเป็นที่ยอมรับว่าสามารถปฏิบัติได้จริง มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นำมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุง พัฒนาองค์การของตน ให้ใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

รูปแบบของกระบวนการเทียบเคียง

กระบวนการเทียบเคียงเริ่มจากภาคอุตสาหกรรม และขยายสู่ภาคบริการ และภาครัฐราชการ

พัชรศรี แดงทองดี (2551) กล่าวถึงกระบวนการเทียบเคียง ว่าอาจแบ่งรูปแบบกระบวนการเทียบเคียงได้ดังนี้

1. รูปแบบกระบวนการเทียบเคียงเพื่อการวัดผลการดำเนินงาน อาจแบ่งได้ 4 รูปแบบ คือ

1.1 การเทียบเคียงภายในองค์กรเดียวกัน เป็นการเทียบเคียงการดำเนินงานระหว่างฝ่ายหรือแผนกต่างๆ ที่อยู่ในองค์กรเดียวกัน

1.2 การเทียบเคียงระหว่างหน่วยงานที่มีลักษณะคล้ายกัน เป็นการเทียบเคียงผลการดำเนินงานข้ามหน่วยงาน ขององค์กรหนึ่งกับอีกหน่วยงานองค์กรหนึ่ง จุดประสงค์สำคัญของการเทียบเคียงแบบนี้ เพื่อทราบถึงสมรรถนะตนเองเมื่อเทียบกับองค์กรอื่น ทำให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรตนเองให้ดีขึ้น

1.3 การเทียบเคียงกระบวนการทำงาน เป็นการเทียบเคียงวิธีการทำงาน หรือผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานที่คล้ายกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีขึ้น

1.4 การเทียบเคียงกับสิ่งที่ดีที่สุด เป็นกระบวนการเทียบเคียงกับสิ่งที่ดีที่สุด ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่แตกต่างกัน เช่น สถานศึกษาต้องการพัฒนาการให้บริการของตนเองให้ดีขึ้น อาจจะมีการให้บริการของตนเองไปเทียบเคียงกับการให้บริการของบริษัททัวร์ที่มีการให้บริการที่ดีก็ได้

2. รูปแบบกระบวนการเทียบเคียงระดับประสิทธิภาพระหว่างกิจการ แบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ

2.1 การเทียบเคียงด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เป็นการเทียบเคียงระหว่างองค์กรว่า หากใช้ทรัพยากรในการผลิตที่เท่ากัน องค์กรใดได้ผลผลิตมากที่สุด หรือภายใต้ผลผลิตที่เท่ากัน องค์กรใดใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตน้อยที่สุด ทรัพยากรการผลิตประกอบด้วย คน อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร และวัตถุดิบ ส่วนผลผลิตคือสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งแต่ละองค์กรจะต้องมีแรงงานที่มีทักษะ มีเทคนิคการผลิตที่ดี และมีเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพ

2.2 การเทียบเคียงด้านคุณภาพ เป็นการเทียบเคียงระหว่างองค์กรหรือกิจการแต่ละกิจการ เมื่อเทียบกันแล้วใครทำได้ดีกว่ากัน ระหว่างคุณภาพของสินค้า การส่งมอบสินค้าที่มีคุณภาพถึงมือลูกค้าได้ตรงตามเวลาที่ลูกค้าต้องการ

2.3 การเทียบเคียงประสิทธิภาพด้านความสามารถในการทำกำไร เป็นการเทียบเคียงระหว่างองค์กรหรือกิจการว่า องค์กรหรือกิจการใดสามารถสร้างยอดขาย หรือผลกำไรสูงที่สุด โดยใช้ทรัพยากรการผลิตน้อยที่สุด

Kelly (2001) เสนอรูปแบบของกระบวนการเทียบเคียง 4 รูปแบบ ดังนี้

1. กระบวนการเทียบเคียงเพื่อการแข่งขัน หมายถึง กระบวนการเทียบเคียงเพื่อแข่งขันด้านประสิทธิภาพงาน เช่น การจัดการของกลุ่มงานที่ใกล้เคียงกันทางการศึกษา สภาพพื้นที่ โดยกำหนดคู่เปรียบเทียบเพื่อการแข่งขัน หรือถ่ายโยงความรู้ และข้อมูลข่าวสารระหว่างองค์กร

2. กระบวนการเทียบเคียงโดยไม่แข่งขัน หมายถึง กระบวนการเทียบเคียงกับสถานศึกษาอื่นโดยไม่เป็นการแข่งขันโดยตรง อาจเทียบเคียงหน้าที่ หรือกระบวนการทำงานโดยไม่เน้นผลผลิตสามารถใช้กระบวนการเทียบเคียงกับคู่เทียบเคียงในสภาพแตกต่างกันที่ตั้ง หรือสถานะ เช่น สถานศึกษากับวิทยาลัย สถานศึกษากับโรงพยาบาล เป็นต้น

3. กระบวนการเทียบเคียงภายใน หมายถึง กระบวนการเทียบเคียงที่ไม่ต้องการแข่งขันและไม่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาอื่น มุ่งศึกษากระบวนการทำงานภายในสถานศึกษาเอง เกี่ยวกับประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

4. กระบวนการเทียบเคียงสมรรถนะผู้นำ หมายถึง กระบวนการเทียบเคียงกับสถานศึกษาที่เป็นคู่เทียบเคียงซึ่งเป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติงาน กระบวนการเทียบเคียงนี้มีใช้เพื่อแข่งขัน แต่เพื่อร่วมมือกันลดช่องว่างของการทำงาน อาจเป็นเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้

Tucker (1996) กล่าวถึง กระบวนการเทียบเคียงทางการศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนในการบ่งชี้กระบวนการเทียบเคียง ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ
 - 1.1 การบ่งชี้เรื่องที่จะดำเนินการกระบวนการเทียบเคียง
 - 1.2 การบ่งชี้รูปแบบของกระบวนการเทียบเคียงที่เหมาะสมกับการศึกษา
2. การศึกษาและจัดทำเอกสารแนวปฏิบัติงานในปัจจุบัน ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ
 - 2.1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
 - 2.2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
3. การบ่งชี้กระบวนการทำงานที่ดีที่สุด และจัดหาคู่เทียบเคียง ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน
 - 3.1 การบ่งชี้กระบวนการทำงานที่ดีที่สุด
 - 3.2 การจัดหาคู่เทียบเคียง
4. กระบวนการสร้างเครื่องมือ เป็นการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม และกระบวนการดำเนินงาน เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลจากคู่เทียบเคียง เป็นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

- 4.1 การกำหนดประเด็นสร้างแบบสอบถาม
 - 4.2 การร่างแบบสอบถาม และทดลองใช้
 - 4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 4.4 การพัฒนาตัวบ่งชี้ในแบบสอบถาม
5. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาช่องว่างระหว่างคู่เทียบเคียง หาแนวคิดที่ดีที่สุดจากการศึกษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน
 - 5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ
 - 5.2 หาช่องว่างและแนวคิดการลดช่องว่าง
 - 5.3 การเยี่ยมชมสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ
 6. การพัฒนาข้อเสนอแนะ ปรับปรุงการเรียนรู้ สื่อสารข้อค้นพบ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน
 - 6.1 การนำเสนอรูปแบบการลดช่องว่างด้วยการสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับ
 - 6.2 นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง พัฒนาให้เป็นเกณฑ์กระบวนการเทียบเคียงฉบับที่ดีที่สุด

การกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้าน (balanced scorecard: BSC)

แนวคิดพื้นฐานการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้าน เป็นกลยุทธ์การบริหารงานสมัยใหม่ พัฒนามาจากการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ เป็นแนวคิดการประเมินผลองค์กรที่สามารถประเมินค่าองค์กรจากทุกมุมมอง เพื่อให้เกิดดุลยภาพทุกๆ ด้าน มากกว่าจะใช้มุมมองด้านการเงินเพียงด้านเดียวเหมือนอดีตที่ไม่สามารถสะท้อนประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรอย่างครอบคลุม (Kaplan and Norton, 1996) สำหรับประเทศไทย นักวิชาการหลายท่านตั้งชื่อภาษาไทยไว้แตกต่างกัน เช่น การประเมินองค์กรแบบสมดุล ดุลยภาพแห่งความสำเร็จ การบริหารแบบสมดุล การบริหารเชิงดุลยภาพ สมดุลกระดานคะแนน ดุลดัชนี ลิขิตสมดุล ทับศัพท์ว่า balanced scorecard เพื่อให้เข้าใจตรงกันในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า “การกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้าน”

ความหมายของการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้าน

Williams (2005) ให้ความหมาย การกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้านว่า เป็นเครื่องมือวัดการปฏิบัติงานขององค์กรสี่ด้านคือ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านการปฏิบัติการภายใน และด้านนวัตกรรมกับการเรียนรู้

Kaplan and Norton (n.d. อ้างใน พสุ เดชะรินทร์, 2549) ได้คัดเลือกองค์กรต่างๆ ทั่วโลก ทั้งภาครัฐและเอกชนที่นำแนวคิดการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้านไปปรับใช้แล้วมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น ให้เข้ามาอยู่ใน Balanced Scorecard Hall of Fame ตัวอย่างของหน่วยงานภาครัฐที่ได้รับเลือกให้เข้ามาอยู่ใน BSC Hall of Fame แล้วศึกษาถึงแนวทางในการปฏิบัติขององค์กรเหล่านี้ว่ามีแนวทางอย่างไรโดยสามารถกลั่นออกมาเป็นแนวทางหลักๆ มีความมุ่งเน้นไปที่ยุทธศาสตร์ทั้งหมดห้าประการ ได้แก่

1. ผู้นำต้องเป็นผู้ทำการขับเคลื่อน และเปลี่ยนแปลงองค์กร
2. การแปลงยุทธศาสตร์สู่สิ่งที่สามารถจับต้องได้
3. การทำให้ทั้งองค์กรสอดคล้อง และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์
4. การจูงใจเพื่อให้ทุกคนให้ความสำคัญ และปฏิบัติตามยุทธศาสตร์
5. การดูแลให้การบริหารยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง

พสุ เดชะรินทร์ (2549) กล่าวถึงกระบวนการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้าน ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ หมายถึง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม นักวิชาการบางท่านเรียกว่า การวิเคราะห์กลยุทธ์ หรือการวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้ได้ทิศทางและกลยุทธ์ขององค์กรที่ชัดเจน
2. กำหนดวิสัยทัศน์ เป็นกลยุทธ์หลักที่สำคัญขององค์กร
3. วิเคราะห์ และกำหนดว่ากระบวนการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้าน ควรจะมีทั้งหมดกี่มุมมอง และมุมมองแต่ละมุมมองควรจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
4. จัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ ระดับองค์กร กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญภายใต้แต่ละมุมมอง โดยพิจารณาว่าในการที่องค์กรจะสามารถดำเนินงาน และบรรลุวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ขององค์กรได้นั้น จะต้องบรรลุวัตถุประสงค์ใดบ้าง

4.1 ถ้าภายใต้แต่ละมุมมอง ผู้บริหารจะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์แต่ละประการ โดยเทียบกับการที่วัตถุประสงค์นั้น จะช่วยให้องค์การบรรลุวิสัยทัศน์หรือไม่

4.2 ต้องมีการสร้างความเชื่อมโยง ระหว่างวัตถุประสงค์ในแต่ละด้านอย่างชัดเจนในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล

5. กลุ่มผู้บริหารระดับสูง ประชุมร่วมกันเพื่อยืนยัน และเห็นชอบแผนที่กลยุทธ์ที่สร้างขึ้น

6. ภายใต้วัตถุประสงค์แต่ละประการ ต้องกำหนดรายละเอียดของวัตถุประสงค์ในด้านต่างๆ ของดัชนีชี้วัด ฐานข้อมูลในปัจจุบัน เป้าหมายที่ต้องบรรลุ รวมทั้งแผนงาน กิจกรรม หรือโครงการ ที่จะต้องทำ ซึ่งภายใต้ขั้นตอนนี้สามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้แก่

6.1 การจัดทำดัชนีชี้วัด

6.2 การกำหนดเป้าหมาย โดยอาศัยข้อมูลในปัจจุบัน

6.3 การจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดขึ้น

7. หลังจากจัดทำแผนงาน โครงการเสร็จแล้ว สามารถที่จะดัดแปลงดัชนีชี้วัด และเป้าหมายระดับองค์การให้เป็นของผู้บริหารระดับรองๆ ลงไป เพื่อให้ผู้บริหารนั้นๆ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการตามแผนงาน หรือโครงการ และกำหนดดัชนีชี้วัดให้กับผู้บริหารระดับรองๆ ด้วย

การกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุรอบด้าน เป็นเทคนิคการบริหาร โดยการกำหนดมุมมองที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จของการดำเนินงาน 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549)

1. มุมมองด้านนักเรียน พิจารณาความต้องการที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของผู้เรียนที่คาดหวัง
2. มุมมองด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายใน พิจารณาผลสำเร็จและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพ คุณภาพของกระบวนการบริหารจัดการและการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน
3. มุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา พิจารณาปัจจัยขับเคลื่อนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพตามที่คาดหวัง การสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษา การพัฒนาศักยภาพและทักษะของครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4. มุมมองด้านงบประมาณและทรัพยากร พิจารณาปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินงานบรรลุ ความสำเร็จในด้านงบประมาณและทรัพยากรโดยคำนึงถึงแหล่งสนับสนุน อัตรากำลัง ค่าใช้จ่าย ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและงบประมาณ

จากมุมมองทั้ง 4 ด้านนำมากำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่นำไปสู่ความสำเร็จ คำนึงถึง ความครอบคลุม และสมดุล จัดทำแผนที่กลยุทธ์เพื่อตรวจสอบลำดับความสำคัญ ความเหมาะสมของ วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ผ่านมุมมองด้านต่างๆ ว่ามีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผล เชื่อมโยง สู่ความสำเร็จได้อย่างไร แล้วจัดทำกรอบกลยุทธ์โดยนำวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์มากำหนดตัวชี้วัด เป้าหมาย และกลยุทธ์ริเริ่ม

ประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับจากการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุรอบด้าน

1. ช่วยให้มองเห็นวิสัยทัศน์ขององค์กรได้ชัดเจน
2. ได้รับการความเห็นชอบและยอมรับจากผู้บริหารทุกระดับ
3. ใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการทำงานทั่วทั้งองค์กร
4. ช่วยให้มีการจัดแบ่งงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ สำหรับแต่ละกิจกรรมได้เหมาะสม
5. การรวมแผนกลยุทธ์ของทุกหน่วยงานเข้ามาไว้ด้วยกัน ทำให้แผนกลยุทธ์ทั้งหมด มีความสอดคล้องกัน สามารถวัดผลได้ทั้งลักษณะเป็นทีมและตัวบุคคล

วงจรควบคุมคุณภาพ

วงจรควบคุมคุณภาพ หรือวงจรชูฮาร์ต (shewhart cycle) หมายถึง กิจกรรมพื้นฐานใน การพัฒนาประสิทธิภาพ และคุณภาพการดำเนินงาน เป็นผลงานวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพ พัฒนา ดร.วอลท์เตอร์ ชิวฮาร์ต ประกอบด้วยสี่ขั้นตอนได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง ต่อมา ดร.เอ็ดวาร์ด เดมมิง เดินทางไปญี่ปุ่นและนำแนวคิดของชูฮาร์ตมาผสมผสานกับ แนวคิดทางการจัดการไปเผยแพร่เป็นวงจรควบคุมคุณภาพ เรียกกันอย่างแพร่หลายว่า วงจรคุณภาพ เดมมิง

วงจรคุณภาพเดมมิงนิยมเรียกโดยย่อว่า PDCA ซึ่งมาจากอักษรย่อของขั้นตอนการดำเนินงาน ทั้ง 4 ขั้นตอนนั่นเอง (Deming, 1986) ประกอบด้วย

1. การวางแผน
2. การปฏิบัติตามแผน
3. การติดตามประเมินผล
4. กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะที่ทำให้ไม่เป็นไปตามแผน

การบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (school-based management: SBM)

ทศวรรษที่ผ่านมา หลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน สำคัญได้แก่ การกระจายอำนาจการบริหาร การจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เนื่องจากปัญหาของระบบราชการที่มีรูปแบบการบริหารมุ่งเน้นการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ทำให้ผลลัพธ์ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน ปัญหาของระบบการบริหารการศึกษา ที่อำนาจการบริหารส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับข้าราชการ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยมาก และปัญหาการปฏิรูปของภาคเอกชน ซึ่งผลักดันให้รัฐบาลต้องปฏิรูปการศึกษาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกันก็ได้เกิดเทคนิคและวิธีการที่จะช่วยสนับสนุนให้แนวคิดการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ เช่น การทำแผนพัฒนาสถานศึกษา การกำกับ และตรวจสอบสถานศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร

การบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน มีนักวิชาการ และนักการศึกษา ให้ความหมายไว้ดังนี้

การบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน หมายถึง รูปแบบการบริหารที่ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนคณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นต้น มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ได้มีโอกาสจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ส่งผลให้ผู้เรียนมีประสิทธิผลสูงขึ้น และได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Cheng, 1996)

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2541) กล่าวว่า เป็นการบริหารที่ให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระมากขึ้น โดยให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้แทนชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น เป็นการบริหารที่อยู่บนพื้นฐานการวิจัยที่ยืนยันประโยชน์ของการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม โดยมุ่งให้อำนาจแก่คณะกรรมการสถานศึกษาใน 3 เรื่องได้แก่ งบประมาณ บุคลากร หลักสูตร หรือโปรแกรมการศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2544) ให้ความหมายว่า เป็นแนวคิดทางการบริหาร และการจัดการศึกษา ที่มุ่งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (efficiency & effectiveness school) ภายใต้กรอบของกฎหมายที่กำหนดโดยมีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจที่จะพัฒนานโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา และร่วมมือดำเนินการ โดยบุคคลที่มีส่วนได้

ส่วนเสียอย่างเท่าเทียมกันโดยมุ่งเน้นผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ภายใต้การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ให้ความหมายว่า การบริหาร และการจัดการศึกษาที่หน่วยปฏิบัติ เป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษา การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ให้มีอำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบ มีความอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการภายใต้คณะกรรมการสถานศึกษา (School Board) ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนนักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปโดยมีส่วนร่วม และตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด

อาจสรุปได้ว่าการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน หมายถึง กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพ การศึกษา โดยการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาให้สถานศึกษา และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา

อุทัย บุญประเสริฐ (2542) กล่าวว่าหลักการสำคัญโดยทั่วไปได้แก่

1. หลักการกระจายอำนาจ จากกระทรวง และส่วนกลางไปยังสถานศึกษา โดยมีความเชื่อว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการศึกษาของเด็ก
2. หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษา เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น
3. หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน ในอดีตกระทำกันหลากหลาย บางแห่ง วัด หรือองค์การในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมาเพื่อให้เกิดเอกภาพและมาตรฐานทางการศึกษารวม การจัดการศึกษาให้กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ความเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาโดยส่วนกลางเริ่มมีข้อจำกัด เกิดความล่าช้า ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และชุมชนอย่างแท้จริง จึงต้องมีการคืนอำนาจให้ท้องถิ่น และประชาชนได้จัดการศึกษาเองอีกครั้ง
4. หลักการบริหารตนเอง การบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน มีความเชื่อว่าวิธีการทำงาน ให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี การที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบาย และเป้าหมาย แล้วให้สถานศึกษามีระบบการบริหารด้วยตนเอง ให้สถานศึกษามีอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ในการดำเนินงานหลากหลายวิธีการ แล้วแต่ความพร้อมและสถานการณ์ของสถานศึกษา ผลที่ได้ น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมที่ทุกอย่างถูกกำหนดจากส่วนกลาง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

5. หลักการตรวจสอบ และถ่วงดุล ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบาย และควบคุมมาตรฐาน มืองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหาร และการจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นไปตามกำหนด และเป็นไปตามนโยบายของชาติ

Cheng (1996) เสนอหลักการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ไว้ดังนี้

1. หลักคุณภาพ หลักการของการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานตั้งอยู่บนพื้นฐานของ หลักแห่งคุณภาพ กล่าวคือ มีวิธีการและแนวทางมากมาย และหลากหลายที่จะนำมาใช้ดำเนินการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายการศึกษา การยืดหยุ่น เป็นเรื่องสำคัญ สถานศึกษามีความชอบธรรมเต็มที่ ที่จะขับเคลื่อน พัฒนา และดำเนินงานด้วยยุทธศาสตร์ของตนเองในการจัดการเรียนการสอน บริหาร จัดการสถานศึกษาด้วยพวกเขาเองอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นพลังสร้างคุณภาพการศึกษา และ พัฒนาสถานศึกษา
2. หลักการกระจายอำนาจ เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป จะส่งผลกระทบต่อให้การบริหาร จัดการสถานศึกษา การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนอาจมีความยุ่งยาก การกระจายอำนาจให้ สถานศึกษาตัดสินใจได้เอง จะเพิ่มพลังอำนาจ และรับผิดชอบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. หลักระบบบริหารจัดการตนเอง ด้วยหลักการบริหารแบบคุณภาพที่ยึดหลักการบริหาร ที่มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ และมียุทธวิธีที่หลากหลายที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้บรรลุ เป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาในแต่ละสถานศึกษา รวมถึงการบริหารตามแนวทางการกระจาย อำนาจ การตัดสินใจไปยังสถานศึกษาโดยให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด ดังนั้นการบริหาร ในแต่ละสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้ระบบบริหารจัดการตนเอง มาเป็นหลักในการดำเนินงานภายใต้ นโยบายหลัก และโครงสร้างขององค์การพัฒนาจุดประสงค์การสอน และยุทธศาสตร์การพัฒนา สร้างกำลังคน และทรัพยากรการแก้ปัญหา และทำให้จุดมุ่งหมายบรรลุผลสำเร็จด้วยความสามารถ ของสถานศึกษาเอง
4. หลักการริเริ่มสร้างสรรค์ทรัพยากรมนุษย์ ท่ามกลางความหลากหลาย และความซับซ้อน ของกิจกรรมการศึกษา จึงจำเป็นต้องอาศัยการริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์ของสมาชิกใน สถานศึกษาในการทำหน้าที่ และเพิ่มพูนคุณภาพการศึกษา ฉะนั้น เป้าหมายของการบริหารโดยใช้ สถานศึกษาเป็นฐานก็เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่สมาชิกของสถานศึกษามีส่วนร่วมกัน พัฒนาศักยภาพ ความริเริ่ม และความสามารถ อย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นพลังสร้างคุณภาพการศึกษา และพัฒนาสถานศึกษา

มาตรฐานที่ใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา

เมื่อกล่าวบรรทัดฐานสำคัญของการประเมินตนเองของสถานศึกษา ก็จะหมายถึง มาตรฐานการศึกษา หากสถานศึกษาได้รับการตรวจประเมินด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิผล สถานศึกษาจะได้รับรายงานป้อนกลับทำให้ทราบจุดแข็ง จุดที่ควรปรับปรุง เป็นประโยชน์ต่อการนำไปวางแผนปรับปรุงสถานศึกษาให้สมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลให้สถานศึกษาสามารถส่งมอบคุณค่าที่ดีขึ้นเสมอให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาประเทศเพื่อให้สามารถก้าวสู่การแข่งขันในเวทีโลก จากแนวนโยบายแห่งรัฐมุ่งพัฒนากระบวนการศึกษาของชาติให้มีมาตรฐานในระดับสากล พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้สภาการศึกษาทำหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการศึกษา ซึ่งหมายถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับ คุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริม และกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศให้ดียิ่งขึ้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2545-2547 ร่วมกับหน่วยงาน องค์กรหลัก และบุคคลผู้เกี่ยวข้อง คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2547 ได้ให้ความเห็นชอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ และให้หน่วยงานด้านศึกษานำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการศึกษาด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548)

ความหมายของมาตรฐาน

มาตรฐาน คือ หลักการที่ยอมรับร่วมกันเพื่อใช้ในการประเมินเพื่อบอกถึงคุณค่า หรือคุณภาพของการประเมิน (Stufflebeam, 1988 อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ขณะที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544) นิยามว่ามาตรฐาน หมายถึง สภาพสิ่งที่จะเป็นสภาพอันก่อปรด้วยคุณภาพ เมื่อกล่าวถึงมาตรฐานของสิ่งใดก็หมายถึงสภาพที่เป็นอุดมการณ์ อุดมคติที่ควรจะเป็นของสิ่งนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นิยามไว้ หมายถึง สิ่งที่ดีเป็นหลักสำหรับเทียบกำหนด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

พระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 (ราชกิจจานุเบกษา, 2551ข) บัญญัติคำว่า มาตรฐาน คือ ข้อกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างซึ่งเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ วิธีการ กระบวนการผลิต ส่วนประกอบ โครงสร้าง มิติ ขนาด แบบ รูปร่าง น้ำหนัก ประสิทธิภาพ สมรรถภาพ ความทนทาน หรือความบริสุทธิ์ของผลิตภัณฑ์
2. หีบห่อ การบรรจุหีบห่อ การทำเครื่องหมาย หรือฉลาก
3. วิธีการ กระบวนการ คุณลักษณะ ประสิทธิภาพ สมรรถนะ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการ

4. ระบบการบริหาร หรือการจัดการเกี่ยวกับคุณภาพ สุขอนามัย อาชีวอนามัย สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย หรือระบบอื่นใด

5. นิยาม แนวทาง ข้อเสนอแนะ หน่วยวัด การทดสอบ การสอบเทียบ การทดลอง การวิเคราะห์ การวิจัย การตรวจ การรับรอง การตรวจประเมิน ที่เกี่ยวกับ 1, 2, 3 และ 4 หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวกับ มาตรฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้นิยามว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพพึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดในสถานศึกษา ทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริม และกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น จะสังเกตได้ว่ามาตรฐานเป็นข้อกำหนด หรือรายการที่จัดทำขึ้น เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพองค์การ โดยมีมุ่งให้บรรลุถึงความสำเร็จสูงสุดตามข้อกำหนด ที่วางไว้ สำหรับมาตรฐานการศึกษา อาจสรุปว่าเป็นข้อกำหนด รายการกิจกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพประสิทธิผลของการศึกษา สำหรับเป็นหลักในการเทียบเคียง เพื่อการส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

มาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ระบุถึงความสำเร็จของการปฏิบัติงานซึ่งมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติงาน (Performance indicator) เป็นการวัดเชิงปริมาณ หรือคุณภาพ สำหรับใช้ตัดสินการปฏิบัติงานของคน หน่วยงาน หรือระบบ การพัฒนาตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติงานต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความเที่ยงความเชื่อถือได้ ความยุติธรรม คุณค่าและความสมเหตุสมผล

มาตรฐานการศึกษาของชาติ

คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเสนอโดยสภาการศึกษา ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2547 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548)

อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษาได้แก่ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต และสร้างสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

องค์ประกอบของมาตรฐานการศึกษาชาติ

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองไทย และพลโลก เป้าหมายของการจัดการศึกษา อยู่ที่คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มี 5 ตัวบ่งชี้

1. กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์
2. ความรู้ และทักษะที่จำเป็น เพียงพอในการดำรงชีวิต และการพัฒนาสังคม
3. ทักษะการเรียนรู้ และการปรับตัว
4. ทักษะทางสังคม
5. คุณธรรม จิตสาธารณะ จิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน มี 3 ตัวบ่งชี้

6. การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
7. มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีคุณภาพ
8. มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งความรู้ การสร้างวิถีการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง มี 3 ตัวบ่งชี้

9. การบริการวิชาการ และสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งความรู้
10. การศึกษา วิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ กลไกการเรียนรู้
11. การสร้าง และการจัดการความรู้ในทุกระดับ ทุกมิติของสังคม

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ

1. หน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ และเอกชน ผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาแต่ละประเภท และแต่ละระดับ ใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นหลักในการกำหนดนโยบาย แผนการพัฒนาและจัดการศึกษา รวมทั้งมาตรฐานการศึกษาแต่ละประเภทและแต่ละระดับ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาอย่างมีมาตรฐานในภาพรวม และมีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
2. กระทรวงศึกษาธิการมีประเด็นสาระสำคัญ และตัวบ่งชี้ เป็นแนวทางสำหรับการกำกับดูแล การติดตามตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา
3. ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีความมั่นใจว่าจะได้รับการศึกษาตามสิทธิ และมีคุณภาพไม่ต่ำกว่ามาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีแนวทางในการร่วมตรวจสอบการจัดการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 4 ด้าน 18 มาตรฐาน 84 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ดังต่อไปนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 8 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 6 ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต
3. มีความกตัญญูกตเวที
4. มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
5. ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างรู้ค่า
6. ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พัฒนาสิ่งแวดล้อม มี 2 ตัวบ่งชี้

7. รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
8. เข้าร่วม หรือมีส่วนร่วมกิจกรรม โครงการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 5 ตัวบ่งชี้

9. มีทักษะในการจัดการ และทำงานให้สำเร็จ
10. เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน
11. ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง
12. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
13. มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต และหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มี 4 ตัวบ่งชี้

14. สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ คัดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบ มีการคิดแบบองค์รวม
15. สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้
16. ประเมิน และเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ
17. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีห้าตัวบ่งชี้

18. มีระดับผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยตามเกณฑ์
19. มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์
20. สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ

21. สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ได้ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

22. สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้

23. มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

24. สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ และสื่อต่างๆ ได้ทั้งใน และนอกสถานศึกษา

25. มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น สนุกกับการเรียนรู้ และชอบมาสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีห้าตัวบ่งชี้

26. มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ

27. มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

28. ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษ และหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ

29. มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น

30. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มีสามตัวบ่งชี้

31. ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ

32. ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี นาฏศิลป์

33. ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา นันทนาการ

มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ 2 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม มีวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง มี 7 ตัวบ่งชี้

34. มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

35. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

36. มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการสอน และพัฒนาผู้เรียน

37. มีการแสวงหาความรู้ และเทคนิควิธีการใหม่ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้าง และยอมรับการเปลี่ยนแปลง

38. จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่าขึ้นไป

39. สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือตรงตามความถนัด

40. มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครู และบุคลากรสนับสนุน)

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 7 ตัวบ่งชี้

41. มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

42. มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียน และเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล

43. มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

44. มีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง และผู้เรียน

45. มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการของผู้เรียน

46. การนำผลการประเมินมาปรับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

47. มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา 6 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้

48. มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

49. มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ

50. มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการ และการจัดการ

51. มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงาน และพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร มีห้าตัวบ่งชี้

52. มีการจัดองค์การ โครงสร้าง และระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูง และปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์

53. มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศเป็นระบบครอบคลุม ทันต่อการใช้งาน

54. มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

55. มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

56. ผู้รับบริการ ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงาน และการพัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษาบริหาร จัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน มี 5 ตัวบ่งชี้

57. มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา

58. มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม

59. มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา

60. มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

61. มีการตรวจสอบ และถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 7 ตัวบ่งชี้

62. มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น

63. มีรายวิชา กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ

64. มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัด และความสามารถของผู้เรียน

65. มีการส่งเสริม พัฒนานวัตกรรม และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

66. มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน

67. มีระบบการนิเทศการสอนและนำไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ

68. มีการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย 7 ตัวบ่งชี้

69. การจัด และพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง

70. การจัดกิจกรรมส่งเสริม และตอบสนองความสามารถทางวิชาการ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

71. การจัดกิจกรรมส่งเสริม และตอบสนองความสามารถพิเศษ และความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

72. การจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

73. การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา นันทนาการ

74. การจัดกิจกรรมสืบสาน สร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย

75. การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อม และการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน พัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ 5 ตัวบ่งชี้

76. มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่เหมาะสม

77. มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน

78. การให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

79. มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ และอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี

80. มีการจัด และใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกสถานศึกษา

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุน และใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น มี 2 ตัวบ่งชี้

81. การเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนข้อมูล กับแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น

82. สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ระดับสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทาง วิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน 2 ตัวบ่งชี้

83. เป็นแหล่งวิชาการในการแสวงหาความรู้ และบริการชุมชน

84. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

มาตรฐานการศึกษาเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการในคราวประชุม เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2543 ให้ใช้มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก แบ่งเป็น 3 ด้าน 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มี 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม มุ่งให้เป็นคนดีมีความสามารถตามศักยภาพ และมีความสุข
2. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มี 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ เน้นในด้านกระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน
3. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย มี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะ หรือสภาพความพร้อมของครู ผู้บริหาร อาคารสถานที่ ทรัพยากรและชุมชน

มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง

มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง จำนวน 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน 32 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 6 ตัวบ่งชี้

1. ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ
2. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต
3. ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวทิต
4. ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เห็นแก่ตัว
5. ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
6. ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้

7. ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และออกกำลังกายสม่ำเสมอ
8. ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
9. ผู้เรียนไม่เสพ หรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมา หลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย และอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาทางเพศ

10. ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น

11. ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น และชอบมาสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มี 5 ตัวบ่งชี้

12. ผู้เรียนมีความสนใจ และเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ

13. ผู้เรียนมีความสนใจ เข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรี นาฏศิลป์

14. ผู้เรียนมีความสนใจ และเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬา นันทนาการ

15. ผู้เรียนสนใจ และเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น และของไทย

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มี 3 ตัวบ่งชี้

16. ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างเป็นระบบ และคิดแบบองค์รวม

17. ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง

18. ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ รวบยอดระดับชาติในระดับดี ใน 8 กลุ่มสาระ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 และ ม.6) มี 8 ตัวบ่งชี้

19. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

20. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
21. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
22. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
23. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา
24. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
25. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี
26. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3 ตัวบ่งชี้

27. ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว
28. ผู้เรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
29. ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ และสื่อต่างๆ ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต สามตัวบ่งชี้

30. ผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอน อย่างมีประสิทธิภาพ
31. ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัว และทำงานเป็นทีมได้
32. ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต หาคำความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานด้านครู จำนวน สองมาตรฐาน สิบสามตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอห้าตัวบ่งชี้

33. ครูมีคุณลักษณะที่เหมาะสม
34. ครูที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป
35. ครูที่สอนตรงตามวิชาเอก โท หรือความถนัด
36. ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่คุรุสภากำหนด
37. สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 8 ตัวบ่งชี้

38. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
39. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
40. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
41. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
42. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา พลศึกษา
43. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
44. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เทคโนโลยี
45. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวนห้ามาตรฐาน ยี่สิบตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการ สี่ตัวบ่งชี้

46. ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการทำงาน
47. ผู้บริหารมีความคิดริเริ่ม และมีวิสัยทัศน์

48. ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารวิชาการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ

49. ผู้บริหารมีการบริหารที่มีประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงาน อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา 4 ตัวบ่งชี้

50. สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูง ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

51. สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์

52. สถานศึกษามีการบริหารใช้หลักการมีส่วนร่วม มีการตรวจสอบ ถ่วงดุล

53. สถานศึกษามีระบบ และดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตามกฎกระทรวง

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3 ตัวบ่งชี้

54. สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อม และการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ เต็มศักยภาพ

55. สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

56. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2 ตัวบ่งชี้

57. มีหลักสูตร เนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่เหมาะสม

58. มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา 2 ตัวบ่งชี้

59. มีระบบ และกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

60. สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

กล่าวโดยสรุป มาตรฐานการศึกษาเป็นเครื่องสะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษาและสถานศึกษา เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สำคัญในการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการนำไปใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบและการประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ คุ่มค่า เสมอภาคและเป็นธรรม เพื่อให้สาธารณชนและสังคมทุกภาคส่วนเข้าใจแนวความคิด รับรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีแนวทางตรวจสอบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างมีระบบและมีคุณภาพ จำเป็นที่ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษา ระดับต่างๆ สถานศึกษาสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก และมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง
มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (คนไทย เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข)	มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม	มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย มาตรฐานที่ 3 มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม	มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
	มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	มาตรฐานที่ 9 มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	มาตรฐานที่ 7 มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
	มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์	มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์	มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง
มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทย ที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองไทย และพลโลก (คนไทย เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข)	มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และ ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร	มาตรฐานที่ 5 มีความรู้ และทักษะ ที่จำเป็นตามหลักสูตร	มาตรฐานที่ 5 มีความรู้ และทักษะ ที่จำเป็นตามหลักสูตร
	มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะใน การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง	มาตรฐานที่ 6 มีทักษะในการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	มาตรฐานที่ 6 มีทักษะในการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
		มาตรฐานที่ 7 เห็นคุณค่า ภูมิใจใน ภูมิปัญญาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ของไทย	
		มาตรฐานที่ 8 รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ได้ มีบุคลิกภาพที่ดี	
	มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี	มาตรฐานที่ 10 มีสุขนิสัย สุขภาพ กาย และสุขภาพจิตที่ดี	มาตรฐานที่ 2 มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
		มาตรฐานที่ 11 ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา	
	มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา	มาตรฐานที่ 12 มีสุนทรียภาพ และ ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และ กีฬา	มาตรฐานที่ 3 มีสุนทรียภาพ และ ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และ กีฬา

ตารางที่ 3 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง
	มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม มีวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงาน ที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี มีครูพอเพียง	มาตรฐานที่ 21 ครูมีวิญญาน ความเป็นครูมีคุณธรรม จริยธรรม	มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ
มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา (การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน เป็นสำคัญ และการบริหาร โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน)	มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถ ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมี ประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ	มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถ ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมี ประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ	มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถใน การจัดการเรียนการสอนอย่างมี ประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ
		มาตรฐานที่ 23 ครูมีความสามารถ ในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนา การเรียนการสอน	
		มาตรฐานที่ 16 ส่งเสริมและพัฒนา บุคลากร ครู ตามความจำเป็นและ เหมาะสม อย่างสม่ำเสมอ	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง
มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา (การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน เป็นสำคัญ และการบริหาร โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน)	มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และ มีความสามารถในการบริหารจัดการ การศึกษา	มาตรฐานที่ 19 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี	มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหาร จัดการ
	มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัด องค์กร โครงสร้าง และระบบการ บริหารงานที่มีความคล่องตัวสูง และ ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์	มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัด องค์กร โครงสร้าง และการบริหารงาน อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุ เป้าหมายการศึกษา	มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัด องค์กร โครงสร้าง และการบริหารงาน อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุ เป้าหมายการศึกษา
	มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษา มีการบริหาร จัดการศึกษาโดยใช้ สถานศึกษาเป็นฐาน	มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตร ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อ การเรียนรู้	มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตร ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อ การเรียนรู้
	มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัด หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง
มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา (การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน เป็นสำคัญ และการบริหารโดยใช้ สถานศึกษาเป็นฐาน)	มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัด กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน อย่างหลากหลาย	มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัด กิจกรรม และการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษาจัด กิจกรรม และการเรียนการสอนโดย เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ
	มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัด สภาพแวดล้อมและบริการ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม ธรรมชาติ เต็มศักยภาพ	มาตรฐานที่ 17 มีการจัดการเรียน การสอนสอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น	
		มาตรฐานที่ 15 มีการจัดสภาพ แวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริม สุขภาพอนามัย และความปลอดภัย ของผู้เรียน	
		มาตรฐานที่ 26 มีอาคาร สถานที่ และ สิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง
มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งความรู้ (เป็นการสร้างวิถีการเรียนรู้ และ แหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง)	มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษา มีการสนับสนุน และใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาตรฐานที่ 18 มีการร่วมมือกัน ระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐ เอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ ในชุมชน	มาตรฐานที่ 14 ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการ พัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 27 ชุมชน ผู้ปกครอง มีศักยภาพในการสนับสนุนการจัด และการพัฒนาการศึกษา	มาตรฐานที่ 14 ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนใน การพัฒนาการศึกษา

เกณฑ์การประเมินเพื่อการประกันคุณภาพสถานศึกษา

การประกันคุณภาพ เป็นแนวความคิดที่มุ่งสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เพราะการสร้างคนซึ่งมีมิติของชีวิต ความคิด วัฒนธรรม จำเป็นต้องรอผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นเรื่องต้องใช้เวลา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อทบทวนสิ่งที่สถานศึกษาดำเนินการเทียบกับเกณฑ์คุณภาพที่ตั้งไว้ เพื่อทราบว่าคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ระดับใด ทั้งนี้ มีความพยายามประยุกต์เกณฑ์คุณภาพที่เป็นสากลใช้เป็นตัวเทียบเคียง สรุปได้ดังนี้

เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) กำหนดเกณฑ์ประเมินสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลพระราชทานด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต รวม 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณภาพนักเรียน
 - 1.1 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 1.2 นักเรียนมีความรู้ ความสามารถทางวิชาการ
 - 1.3 นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง จิตใจแจ่มใส มีสุนทรียภาพด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา
2. การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ
 - 2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
 - 2.3 การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียน
 - 2.4 การผลิตการใช้ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้
 - 2.5 การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน
 - 2.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3. การบริหารจัดการ
 - 3.1 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ
 - 3.2 การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา
 - 3.3 การบริหารงบประมาณและการบริการ
 - 3.4 การบริการอาคารสถานที่
4. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน
 - 4.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการจัดการศึกษา
 - 4.2 การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาต่อการพัฒนาท้องถิ่น
5. บุคลากรและการบริการบุคลากร
 - 5.1 คุณลักษณะของผู้บริหาร
 - 5.2 คุณลักษณะของครูผู้สอน
 - 5.3 คุณลักษณะของบุคลากรสนับสนุน
 - 5.4 การบริหารงานบุคลากร
6. ความดีเด่นของสถานศึกษา
 - 6.1 โครงการ/กิจกรรมดีเด่นของสถานศึกษา
 - 6.2 ผลงานจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมดีเด่น

เกณฑ์การประเมินเพื่อรับรองการเป็นโรงเรียนในฝัน

โรงเรียนในฝัน หมายถึง สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานการศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับของนักเรียน ผู้ปกครอง เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ใช้การบริหารจัดการแนวใหม่ ที่มุ่งพัฒนา

สถานศึกษาทุกด้าน เพื่อสร้างโอกาสให้เด็ก และเยาวชนในชนบทได้เรียนในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน (Lab school project) เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2546 มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนในฝัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) กำหนดเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรองการเป็นต้นแบบโรงเรียนในฝัน ด้านผลปรากฏกับนักเรียน กระบวนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา การเรียนรู้และพัฒนา รวมถึงทรัพยากร

1. ด้านคุณภาพนักเรียน

1.1 นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์

- 1.1.1 อ่าน และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 1.1.2 เพิ่มพูนทักษะภาษาอังกฤษ และการค้นคว้า
- 1.1.3 ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้
- 1.1.4 สร้าง และนำเสนอผลงานที่แสดงการคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์

1.2 นักเรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต มั่นใจในตนเอง

- 1.2.1 นักเรียนมีความสามารถเชิงบูรณาการ ในการนำหลักการ แนวคิด ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม เชื่อมประสานกับการดำรงชีวิตอย่างมั่นใจในตนเอง

1.3 นักเรียนมีความเป็นไทย

- 1.3.1 นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

2.1 โรงเรียนธรรมาภิบาล

- 2.1.1 มีระบบบริหารจัดการที่ดี
- 2.1.2 มีบรรยากาศ และวัฒนธรรม การปฏิบัติงานแบบกัลยาณมิตร
- 2.1.3 ผนึกพลังสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ
- 2.1.4 มีเอกลักษณ์โดดเด่น

2.2 สร้างโอกาส และดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2.1 ให้บริการทางการศึกษาได้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย

2.2.2 ดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมนักเรียนตามศักยภาพอย่างทั่วถึง

2.3 บูรณาการกระบวนการเรียนรู้

2.3.1 พัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เน้นการบูรณาการ

2.4 ประกันคุณภาพ

2.4.1 คุณภาพมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้น เป็นที่ยอมรับของชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง

3. ด้านการเรียนรู้ และการพัฒนา

3.1 ความเป็นมืออาชีพ

3.1.1 ครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษามีความรู้ และจิตวิญญาณในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.2 E- School

3.2.1 นำเทคโนโลยีในการบริหารจัดการ มีความรวดเร็ว คล่องตัวในการปฏิบัติงาน

3.2.2 สถานศึกษาเพิ่มศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.2.3 มีการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์

4. งบประมาณ และทรัพยากร

4.1 ภาควิชาเครือข่าย

4.1.1 โรงเรียนมีระบบภาควิชาเครือข่าย ผู้เชี่ยวชาญ พี่เลี้ยง ศึกษานิเทศก์โรงเรียนต้นแบบ ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนา

4.2 คุ่มค่า

4.2.1 โรงเรียนมีทรัพยากรที่เหมาะสม ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

4.2.2 พัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

อาจสรุปเกณฑ์คุณภาพที่เป็นสากลใช้เป็นตัวเทียบเคียง กำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการ รวมทั้งใช้ในการศึกษาเทียบเคียง เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา สถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นกรอบการประเมินที่สามารถบ่งชี้ระดับความสำเร็จการพัฒนา คุณภาพของสถานศึกษาและสะท้อนระดับการพัฒนาของสถานศึกษา ดังตารางที่ 4



ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินเพื่อการประกันคุณภาพของสถานศึกษา คุณภาพภายนอกและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง

รายการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	การประเมินภายนอก รอบสอง (พ.ศ.2549-2553)	สถานศึกษารางวัลพระราชทาน	ต้นแบบสถานศึกษาในฝัน
1) มาตรฐานการศึกษา	<p>ก. ด้านคุณภาพผู้เรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 2. ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม 3. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 4. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ 5. ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 6. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 	<p>ก. ด้านผู้เรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 2. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี 3. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา 4. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ 5. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 6. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 	<p>ก. ด้านคุณภาพนักเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2. นักเรียนมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ 3. นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง จิตแจ่มใส และมีสุนทรียภาพด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา 	<p>ก. ด้านคุณภาพนักเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิด วิเคราะห์ 2. มีทักษะในการดำรงชีวิต มั่นใจในตนเอง 3. มีความเป็นไทย

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	การประเมินภายนอกกรอบสอง (พ.ศ.2549-2553)	สถานศึกษารางวัลพระราชทาน	ต้นแบบสถานศึกษาในฝัน
	<p>7. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี</p> <p>8. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา</p> <p>ข. ด้านการเรียนการ</p> <p>1. ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง</p> <p>2. ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p>	<p>7. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p> <p>ข. ด้านครู</p> <p>1. ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ</p> <p>2. ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p>	<p>ข. ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ</p> <p>1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>2. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ</p> <p>3. การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียน</p> <p>4. การผลิต การใช้ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้</p> <p>5. การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน</p> <p>6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้</p>	<p>ค. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา</p> <p>1. ความเป็นมืออาชีพ</p> <p>2. E-school</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	การประเมินภายนอกกรอบสอง (พ.ศ.2549-2553)	สถานศึกษารางวัลพระราชทาน	ต้นแบบสถานศึกษาในฝัน
	ค. ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา 1. ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา 2. สถานศึกษามีการจัดองค์การ โครงสร้าง ระบบการบริหารงาน และพัฒนาองค์การอย่างเป็นระบบครบวงจร 3. สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน 4. สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย 6. สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ	ค. ด้านผู้บริหาร 1. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ 2. สถานศึกษามีการจัดองค์การ โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา 3. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4. สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5. สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	ค. ด้านการบริหารจัดการ 1. การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ 2. การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 3. การบริหารงบประมาณและการบริหาร 4. การบริหารงานอาคารสถานที่ จ. ด้านบุคลากรและการบริหารงานบุคลากร 1. คุณลักษณะของผู้บริหาร 2. คุณลักษณะของครู 3. คุณลักษณะของบุคลากรสนับสนุน 4. การบริหารงานบุคลากร	ข. ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา 1. สถานศึกษาธรรมชาติภูมิบาล 2. สร้างโอกาส และดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. บูรณาการกระบวนการเรียนรู้ 4. ประกันคุณภาพ ง. ด้านงบประมาณ และทรัพยากร 1. ภาควิชาช่วย 2. คุ่มค่า

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	การประเมินภายนอกกรอบสอง (พ.ศ.2549-2553)	สถานศึกษารางวัลพระราชทาน	ต้นแบบสถานศึกษาในพื้นที่
	<p>ง. ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น 2. สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในชุมชน 		<p>ง. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการจัดการศึกษา 2. การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน <p>ฉ. ด้านความดีเด่นของสถานศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการและ/หรือกิจกรรมดีเด่นของสถานศึกษา 2. ผลงานจากการดำเนินโครงการกิจกรรมดีเด่น 	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	การประเมินภายนอกกรอบสอง (พ.ศ.2549-2553)	สถานศึกษารางวัลพระราชทาน	ต้นแบบสถานศึกษาในฝัน
2) วัตถุประสงค์การประเมิน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประกันคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน 2. ประกันคุณภาพการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. ประกันคุณภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการบริหารงานสถานศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อศึกษา และยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษา และประเมินคุณภาพการศึกษา 2. ช่วยสะท้อนจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา 3. ให้ข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษา แก่สถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด 4. รับรองมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นรายมาตรฐาน และในภาพรวม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อรับรางวัลพระราชทาน 2. เป็นขวัญกำลังใจแก่สถานศึกษาซึ่งจัดการศึกษาดี จนนักเรียนได้รับการเรียนดีเป็นส่วนรวม 3. เป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อรับรองสถานศึกษาในฝัน 2. นิเทศ ติดตาม และร่วมพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาในฝัน 3. เพื่อวางแผน และดำเนินการ พัฒนาสถานศึกษา ให้มีความเข้มแข็ง เป็นแหล่งเรียนรู้ งานสถานศึกษาในฝันได้อย่างมั่นใจ
3) เกณฑ์การประเมิน				
3.1 อิงเกณฑ์				
3.1.1 ระดับคุณภาพ	ดีมาก-ดี-พอใช้-ควรปรับปรุง	ดีมาก-ดี-พอใช้-ควรปรับปรุง	4-3-2-1	มาก-ปานกลาง-ต้องปรับปรุง
3.1.2 มิติที่ใช้ตัดสิน	Awareness-Attempt-Achievement	Awareness-Attempt-Achievement	ค่าน้ำหนักคะแนนรายด้าน	ผลที่คาดหวัง เปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือสภาพที่ปรากฏ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	การประเมินภายนอกรอบสอง (พ.ศ.2549-2553)	สถานศึกษารางวัลพระราชทาน	ต้นแบบสถานศึกษาในพื้นที่
3.2 อิงสถานศึกษา	1. มิติพัฒนาการของคุณภาพ การศึกษา	1. มิติพัฒนาการของคุณภาพ การศึกษา	1. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาสามปีการศึกษา ย้อนหลัง	
4) การรับรองรายงานตรวจสอบ รับรองโดย	2. มิติบรรลุมาตรฐานเป้าหมายของ สถานศึกษา 1. สถานศึกษา	2. มิติบรรลุมาตรฐานเป้าหมาย ของสถานศึกษา 1. ผู้ประเมินอภิमानภายในของ หน่วยประเมิน 2. ผู้ประเมินอภิमानภายนอกของ สมศ.	1. คณะกรรมการอำนวยการ คัดเลือกสถานศึกษาเพื่อรับ รางวัลพระราชทาน	1. คณะกรรมการที่สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานแต่งตั้ง

สถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

หัวข้อสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล (Effectiveness school) ผู้วิจัยเสนอตามหัวข้อย่อย ดังนี้ แนวคิดประสิทธิผลขององค์การ และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

ความหมายของสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

คำว่า “ประสิทธิผล” ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) หมายถึง ผลสำเร็จ ผลที่เกิดขึ้น ส่วนประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน Kuriloft *et al.* (1993); Davies (1983) ให้ทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิผลว่าเป็นเรื่องของความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยนำเข้า และผลลัพธ์ที่ได้มีความสมดุลกัน หมายถึง ประสิทธิผลเกี่ยวข้องกับ การกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ขณะที่ Cleland and King (1983) ให้ความหมายว่า ประสิทธิผล สามารถพิจารณาจากข้อมูลย้อนกลับจากความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตกับเป้าหมายขององค์การ โดยสรุป น่าจะกล่าวได้ว่า ประสิทธิผลหมายถึง ระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ทั้งในด้านผลผลิต และผลลัพธ์ของการดำเนินงาน

ประสิทธิผลขององค์การ (Organizational effectiveness) เป็นแนวคิดสำคัญของทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการพัฒนาองค์การซึ่งจะเน้นไปที่คุณภาพ (quality) ความเป็นเลิศ (excellence) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (continuous improvement) และการปรับเปลี่ยน (transformation) เป็นประเด็นสำคัญที่นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายประสิทธิผลขององค์การไว้หลากหลายมุมมอง Gaertner and Ramnarayan (1983) ให้ความหมายว่า ประสิทธิผลขององค์การเป็นผลมาจากการดำเนินงานหรือผลจากการดำเนินงานขององค์การที่บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (goals and objectives) ขององค์การ ในขณะที่ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2536) ให้ทัศนะว่า ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง การที่องค์การสามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ Etzioni (1964) ให้ความหมายประสิทธิผลองค์การ หมายถึง ปริมาณความมากน้อยในความสามารถขององค์การในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด Schein (1970) กล่าวถึงความหมายของ ประสิทธิผลองค์การได้แก่ สมรรถนะ (capacity) ขององค์การในการที่จะอยู่รอด (survive) ปรับตัว (adapt) รักษาสภาพ (maintain) ไม่ว่าองค์การนั้นมีหน้าที่ใดที่จะต้องกระทำให้ลุล่วงไป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มีแนวคิดและผลงานวิจัยหลากหลายทั้งในทัศนะของนักวิชาการต่างประเทศ และนักวิชาการไทย ดังนี้

Gibson (2000 อังโน นงลักษณ์ เรือนทอง, 2550) อธิบายว่าประสิทธิผล (effectiveness) มาจากคำว่า effect ที่ใช้ในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล (cause and effect) โดย อธิบายถึงประสิทธิผลว่ามี 3 ระดับได้แก่ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์การ ซึ่งในแต่ละระดับ

ของประสิทธิผลจะมีปัจจัยที่เป็นเหตุผลแตกต่างกัน คือ 1) ประสิทธิภาพระดับบุคคลเป็นการเน้นผล การปฏิบัติงานเฉพาะบุคคล หรือสมาชิกในองค์การที่ทำงานตามหน้าที่ และตำแหน่งในองค์การ ซึ่งโดยทั่วไปผู้บังคับบัญชาประเมินประสิทธิภาพระดับบุคคล ใช้กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อพิจารณาการขึ้นค่าตอบแทน หรือการให้รางวัลตอบแทน เป็นปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดประสิทธิผล ระดับบุคคลได้แก่ ความสามารถ ทักษะ ความรู้ เจตคติ แรงจูงใจ และความเครียด 2) ประสิทธิภาพ ระดับกลุ่ม เป็นภาพรวมของกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกในองค์การที่ทำงานตามหน้าที่ และตำแหน่งใน องค์การเป็นปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดประสิทธิผลระดับกลุ่มอันได้แก่ ความสามัคคี ภาวะผู้นำ โครงสร้าง สถานภาพ บทบาท และบรรทัดฐาน 3) ประสิทธิภาพระดับองค์การ เป็นภาพรวมของประสิทธิผลระดับ บุคคล และระดับกลุ่ม เป็นปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดประสิทธิผลระดับองค์การได้แก่ สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี กลยุทธ์ โครงสร้าง กระบวนการต่างๆ และวัฒนธรรม โดยประสิทธิผลองค์การทั้ง 3 ระดับ มีความสัมพันธ์กันซึ่งประสิทธิผลองค์การขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของบุคคล และกลุ่มนั่นเอง

Steers (1977) วิเคราะห์ประสิทธิผลองค์การด้วยพหุวิธีพิจารณาแนวความคิดที่สัมพันธ์กัน 3 ประการด้วยกันได้แก่

1. การบรรลุถึงเป้าหมาย หมายถึง ความสามารถขององค์การในการได้มา และใช้ประโยชน์ ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เป็นประโยชน์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามเป้าหมาย แทนที่จะวัด ความสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายได้สูงสุด อาจวัดความสำเร็จการบรรลุเป้าหมายเท่าที่เป็นไปได้ จากการคำนึงถึงข้อจำกัดในเรื่อง คน เงิน เทคโนโลยี
2. แนวความคิดด้านระบบ เป็นแนวความคิดที่สัมพันธ์กันกับแนวความคิดแรก การวิเคราะห์ ในแง่ของระบบพิจารณาเป้าหมายในฐานะที่ไม่ใช้อยู่ในสภาพนิ่งอยู่กับที่ แต่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ความเป็นวงจรของเป้าหมายขององค์การดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเป็นระบบขององค์การ
3. การเน้นเรื่องพฤติกรรม แนวความคิดการบรรลุถึงเป้าหมายให้ได้สูงสุดเน้นบทบาทของ พฤติกรรมของบุคคลในองค์การที่มีต่อความสำเร็จขององค์การในระยะยาว

ผลจากวิเคราะห์ประสิทธิผลองค์การด้วยแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น Steers (1977) ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ จำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะขององค์การ ประกอบด้วย

1.1 โครงสร้าง หมายถึง ความสัมพันธ์ของทรัพยากรด้านมนุษย์ที่ได้กำหนดไว้ในองค์การ ในการวิเคราะห์โครงสร้าง จึงรวมถึงการวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

- 1.1.1 การกระจายอำนาจ
- 1.1.2 ความชำนาญเฉพาะอย่าง

- 1.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างมีแบบแผน
- 1.1.4 ช่วงการบังคับบัญชา
- 1.1.5 ขนาดองค์การ
- 1.1.6 ขนาดของกลุ่มงาน

1.2 บทบาทของเทคโนโลยี ประกอบด้วย

- 1.2.1 วิธีการ
- 1.2.2 เครื่องมือ
- 1.2.3 ความรู้

2. ลักษณะของสภาพแวดล้อม

Steers (1977) เสนอลักษณะของสภาพแวดล้อม ที่สำคัญ 2 ลักษณะได้แก่

2.1 ลักษณะสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ มุ่งจำเพาะสภาพแวดล้อมของงาน มุ่งสู่เป้าหมายขององค์การ ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบย่อยในเรื่องความสัมพันธ์ ดังนี้

- 2.1.1 สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การที่มีความสลับซับซ้อน
- 2.1.2 สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การที่มีความคงที่
- 2.1.3 สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้

2.2 สภาพแวดล้อมภายในองค์การ หรือบรรยากาศองค์การ

- 2.2.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
- 2.2.2 การให้ความสำคัญต่อบุคลากร
- 2.2.3 การให้รางวัล และการลงโทษ
- 2.2.4 ความปลอดภัย และความขัดแย้ง
- 2.2.5 การเปิดเผย และการป้องกันตน

3. ลักษณะของบุคลากรในองค์การ

3.1 ความผูกพันต่อองค์การ

- 3.1.1 สิ่งดึงดูดใจ
- 3.1.2 การส่งเสริมประสบการณ์
- 3.1.3 การให้คำรับรอง

3.2 การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ

3.2.1 แรงจูงใจ เป้าหมาย และความต้องการ

3.2.2 ความสามารถ

3.2.3 ความชัดเจนของภารกิจ

4. นโยบายการบริหาร และการปฏิบัติ

4.1 การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

4.2 การจัดหา และการใช้ทรัพยากร

4.3 การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน

4.4 กระบวนการติดต่อสื่อสาร

4.5 ภาวะผู้นำ และการตัดสินใจ

4.6 การปรับตัวขององค์กร และนวัตกรรม

Kaplan and Norton (1996) ได้คัดเลือกองค์กรต่างๆ ทั่วโลก ที่นำแนวคิดของ BSC ไปปรับใช้แล้วมีประสิทธิผล ให้เข้ามาอยู่ใน Balanced Scorecard Hall of Fame ได้ศึกษาถึงแนวทางในการปฏิบัติขององค์กรเหล่านี้ว่ามีแนวทางอย่างไร ที่ทำให้องค์กรมีความมุ่งมั่นไปที่ยุทธศาสตร์ทั้งหมด 5 ประการได้แก่

1. ผู้นำต้องเป็นผู้ทำการขับเคลื่อน และเปลี่ยนแปลงองค์กร
2. การแปลงยุทธศาสตร์ให้สามารถจับต้องได้
3. การทำให้ทั้งองค์กรสอดคล้อง และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์
4. การจูงใจเพื่อให้ทุกคนให้ความสำคัญ และปฏิบัติตามยุทธศาสตร์
5. การดูแลให้การบริหารยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง

Gaertner and Ramnarayan (1983) กล่าวถึงองค์ประกอบขององค์การที่มีประสิทธิผล ครอบประกอบด้วยคุณลักษณะ 5 ประการ ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย และแสวงหาแนวทางในการบรรลุเป้าหมายนั้น
2. การมีค่านิยมร่วมกันของบุคลากรทั่วทั้งองค์การ
3. การมุ่งเน้นที่ยุทธศาสตร์และการทำให้ทั่วทั้งองค์การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน
4. การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่สิ่งที่สามารถเข้าใจ และปฏิบัติได้
5. เป็นองค์การที่มีความยืดหยุ่น

Linder and Brooks (n.d. อ้างใน พสุ เดชะรินทร์, 2549) กล่าวถึง การจะเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูง ครอบประกอบด้วยหกประการ ดังนี้

1. การมุ่งเน้นที่ผู้รับบริการ
2. การมุ่งเน้นที่ผลผลิต และผลลัพธ์
3. สามารถชี้แจง และรับผิดชอบ
4. มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความยืดหยุ่น
5. พร้อมทั้งจะทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น
6. มีความมุ่งมั่น

Sergiovanni (2001 อ้างใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2544) กล่าวถึงผลการวิเคราะห์ลักษณะของสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ของ Duttweiler จากการศึกษางานวิจัยของนักวิชาการอีกหลายท่าน เช่น (Purkey and Smith, 1982; Roueche and Baker, 1986; Stedman, 1987; Wayson, 1988; Wimpellberg, Teddlie, and Stringfield, 1989) พบว่า สถานศึกษาที่มีประสิทธิผล หรือสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ มีลักษณะ ดังนี้ คือ

1. เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
2. มีแผนงานทางวิชาการที่ดี

3. จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน
4. มีบรรยากาศสถานศึกษาในทางบวก
5. ส่งเสริมความมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันแบบกลุ่ม
6. มีการพัฒนาบุคลากรอย่างกว้างขวาง
7. ใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม
8. ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
9. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

Rutter (1979) เห็นว่าองค์ประกอบความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาควรมี ดังนี้

1. มีการกำหนดค่านิยม ความคาดหวัง และมาตรฐานของสถานศึกษา
2. มีการบริหารห้องเรียนที่ดี
3. มีการสอนของครู และกำหนดความคาดหวังที่สูง
4. มีครูที่เป็นแบบอย่างที่ดี
5. มีข้อมูลย้อนกลับในทางบวกต่อนักเรียน
6. มีสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับนักเรียน และครู
7. มีการมอบหมายความรับผิดชอบให้กับนักเรียน
8. มีการประสบผลสำเร็จของนักเรียน
9. มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

หัวข้อแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยเสนอตามหัวข้อย่อย ดังนี้
ความหมายของรูปแบบ ประเภทของรูปแบบ องค์ประกอบของรูปแบบ การพัฒนารูปแบบ และ
การทดสอบรูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ (Model)

รูปแบบ หรือตัวแบบ มาจากคำว่า Model ในภาษาอังกฤษ บางครั้งใช้ทับศัพท์ว่า โมเดล

จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม (2545) ได้ให้ความหมายรูปแบบไว้หลายลักษณะ ดังนี้

1. รูปแบบของจริง รูปแบบที่เป็นแบบอย่าง และแบบจำลองที่เหมือนของจริงทุกอย่าง แต่มีขนาดเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นกว่าปกติ
2. สิ่งซึ่งแสดงโครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ
3. ลักษณะที่พึงปรารถนา มีลักษณะเป็นอุดมคติ เกิดได้ยากในโลกความเป็นจริง
4. ชุดของทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบความแม่นยำ ความน่าเชื่อถือแล้ว สามารถระบุและพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยวิธีการทางคณิตศาสตร์หรือทางสถิติได้ด้วย

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้นิยาม รูปแบบ หมายถึง รูปที่กำหนดเป็นหลักหรือเป็นแนว
ซึ่งเป็นที่ยอมรับ สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าเป็นเช่นนั้น

วิสุทธิ์ วิจิตรพิชราภรณ์ (2547) กล่าวว่า รูปแบบ เป็นการจำลองภาพในอุดมคติที่นำไปสู่
การอธิบายคุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ
ที่ไม่มีองค์ประกอบตายตัว หรือรายละเอียดทุกแง่ทุกมุม โดยผ่านกระบวนการทดสอบอย่างเป็นระบบ
เพื่อให้เกิดความแม่นยำและเชื่อถือได้

อุทัย บุญประเสริฐ (2542) ให้ความหมาย รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์
ขององค์ประกอบสำคัญ ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ

Bardo and Hartman (1982) ให้ความหมายรูปแบบไว้หลายลักษณะ ดังนี้

1. ชุดของข้อความเชิงนามธรรมที่ใช้ในการนิยาม หรือบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ
2. รูปแบบจึงมิใช่การบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม
3. รูปแบบต้องมีองค์ประกอบ หรือมีรายละเอียดเพียงใดจึงจะเหมาะสม ไม่ได้กำหนดตายตัว ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ผู้สร้างรูปแบบ ว่าต้องการจะสื่อสารอะไร

Dictionary of Education (Good, 1973) ให้ความหมาย รูปแบบ หมายถึง

1. แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง หรือทำซ้ำ
2. เป็นตัวอย่างเพื่อเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ
3. แผนภูมิ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการ หรือแนวคิด
4. ชุดของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคมเขียนเป็นสูตรหรือบรรยายเป็นภาษาได้

Keeves (1988) กล่าวว่า การแสดงโครงสร้าง เพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร

อาจสรุปได้ว่ารูปแบบ หมายถึง แบบอย่างหรือแนวความคิดในการดำเนินงานใดๆ ที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เป็นเครื่องมือสื่อสารให้ทุกคนในองค์การเห็นภาพรวมโครงสร้างทางความคิด ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญๆ ของกรณีศึกษา และสามารถเชื่อมโยงภารกิจของตนเองกับวัตถุประสงค์ของงานแต่ละระดับได้

ประเภทของรูปแบบ

Keeves (1988) ได้แบ่งประเภทรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์เป็น 4 ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงอุปมาอุปมัย เป็นรูปแบบที่ใช้ในการอุปมาอุปมัย เทียบเคียงปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เพื่อนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ และนำไปหาข้อสรุปของปรากฏการณ์

2. รูปแบบเชิงสื่อภาษา เป็นรูปแบบที่ใช้เป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา ด้วยข้อความ แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยา ศึกษาศาสตร์ และการบริหารการศึกษา รูปแบบทางคณิตศาสตร์นี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงภาษา

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) แนวคิดที่สำคัญของรูปแบบ คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎี หรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบเชิงสาเหตุจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และเชิงผลของตัวแปร รูปแบบเชิงสาเหตุ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะได้แก่

4.1 รูปแบบเชิงสาเหตุเส้นเดียว เป็นรูปแบบแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียวโดยไม่มีการสัมพันธ์ย้อนกลับ

4.2 รูปแบบเชิงสาเหตุเส้นคู่ เป็นรูปแบบที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร ภายในตัวแปรตัวหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงเหตุ และเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางย้อนกลับได้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ กำหนดรูปแบบมีลักษณะเป็นรูปแบบเชิงภาษา เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย อธิบายกรณีศึกษาด้วยข้อความ แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของกรณีศึกษานั้นๆ

องค์ประกอบของรูปแบบ

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า รูปแบบควรมีองค์ประกอบ อะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไร ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เราศึกษา และหลักการพื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก

รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีองค์ประกอบสี่ประการ (Keeves, 1988) ดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวมๆ
2. ใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. เป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ เป็นการเพิ่มองค์ความรู้ในเรื่องที่กำลังศึกษา

Getzels and Guba (1957) องค์ประกอบของรูปแบบ 2 องค์ประกอบได้แก่

1. สถาบัน เป็นระบบของสังคมที่มีการกำหนดแนวปฏิบัติไว้เป็นแนวทาง มีการนำเอาแนวปฏิบัติมาใช้อย่างสม่ำเสมอ แบ่งออกเป็น บทบาท และความคาดหวัง แนวคิดนี้เองทำให้การกำหนดงานในแต่ละหน้าที่เป็นไปในรูปของการจัดลำดับขั้นโดยกำหนดให้บทบาทหนึ่งมีบทบาทต่อเนื่องไปกับอีกบทบาทหนึ่งต่อไปเรื่อยๆ จนการดำเนินงานของสถาบันบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. บุคคล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบสังคม สถาบันจะดำเนินการไม่ได้หากไม่มีองค์ประกอบด้านบุคคล มีส่วนประกอบย่อยของสถาบันอยู่ 2 ประการ คือ บุคลิกภาพ และความต้องการ บุคลิกภาพของบุคคล มีความสำคัญต่อการวางตัว การสวมบทบาท และความต้องการในการทำงาน ในส่วนของความต้องการเป็นแนวโน้มในการพยายามทำตัวให้เหมาะสม และปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่แน่นอนของแต่ละคน โดยมีความคาดหวังบนพื้นฐานในการแสดงออก

3. องค์ประกอบของรูปแบบการจ้องค์การและการบริหารจัดการ สังเคราะห์ขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Brown and Moberg, 1980) ประกอบด้วย

3.1 สภาพแวดล้อม

3.2 กระบวนการจัดการ

3.3 เทคโนโลยี

3.4 โครงสร้าง

3.5 การตัดสินใจสั่งการ

รูปแบบขององค์การที่ประสบความสำเร็จ จำแนกเป็น 4 ลักษณะใหญ่ (Steers, 1991) ได้แก่

1. ลักษณะขององค์การ ประกอบด้วย โครงสร้างขององค์การ เทคโนโลยีและอุปกรณ์

2. ลักษณะของสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายนอก และภายในขององค์การ

3. ลักษณะของบุคลากร ประกอบด้วย ความผูกพันต่อองค์กร การปฏิบัติงาน

4. นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์กรและริเริ่มสิ่งใหม่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร ตามแนวคิดของ Certo (2000) ประกอบด้วย

1. โครงสร้างขององค์กร เกี่ยวข้องกับปัจจัยย่อยที่สำคัญหลายประการ เช่น

1.1 ปัจจัยด้านการบริหาร ครอบคลุมการจัดโครงสร้างงาน การจัดสายงานบังคับบัญชา การจัดกลุ่มงาน ความสัมพันธ์ การวางแผน การสั่งงาน การควบคุมการปฏิบัติงาน การจัดทรัพยากรงบประมาณ การเงิน การติดตามกำกับดูแล การปฏิบัติงานและการประเมินผลการปฏิบัติงาน

1.2 ปัจจัยด้านนโยบาย ครอบคลุมถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร

2. บุคคล (People factor) จัดว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะบุคคลรวมตัวกันเป็นองค์กร มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีบทบาทหน้าที่ปฏิบัติงานต่างๆ สัมพันธ์กัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

3. เทคโนโลยี (Technology) มีความสำคัญต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการบริการ การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทันสมัยในกระบวนการผลิตการควบคุม การตรวจสอบคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณประโยชน์ในการทำงานแทนมนุษย์ในบางส่วนของงานที่เสี่ยงต่ออันตราย

Milton (1992) กล่าวถึงองค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ 3 ประการ

1. ลักษณะเฉพาะของบุคลากร ประกอบด้วย ความสนใจ เจตคติ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความต้องการ ทักษะความชำนาญ

2. ลักษณะของงาน ประกอบด้วย ความหลากหลายของงานข้อมูลย้อนกลับ การให้รางวัล และความชัดเจนของบทบาท

3. ลักษณะสิ่งแวดล้อมของงาน ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมปัจจุบัน และบรรยากาศขององค์กร

องค์ประกอบรูปแบบที่มีผลต่อการเรียนรู้ขององค์กรและการจัดการความรู้ ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อม โครงสร้างองค์กร ระบบบริหารภายในองค์กร กลยุทธ์ เทคโนโลยี ผู้นำองค์กร และวัฒนธรรมองค์กร (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2549)

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของรูปแบบที่มีความสอดคล้องกันอย่างมาก ตามแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น ประกอบด้วย องค์ประกอบพื้นฐาน 5 ประการ คือ 1) ลักษณะโครงสร้างองค์การ 2) ลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์การ 3) ลักษณะบุคคลากรขององค์การ 4) ลักษณะกระบวนการบริหารจัดการ 5) ลักษณะเทคโนโลยี

การพัฒนาารูปแบบ

การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของการพัฒนาารูปแบบ พบว่า โดยทั่วไปประกอบด้วย 2 ขั้นตอนได้แก่ การพัฒนาารูปแบบ การตรวจสอบความสมบูรณ์ ความครบถ้วน ความเหมาะสม และความถูกต้องของรูปแบบ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความสอดคล้องเกี่ยวกับแนวคิดขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบ

ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบ	นักวิชาการ								
	จากรุวรรณ ประทุมศรี (2547)	ชัยพจน์ รักรังม (2549)	ดิเรก วรณเดียร (2545)	นิตย์ โรจนรัตน์วนาณิชย์ (2548)	รุ่งชัชดาพร เวทชะชาติ (2548)	วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547)	สมาน อัครภูมิ (2537)	สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2539)	
1. การพัฒนาารูปแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
1.1 กำหนดกรอบแนวคิด			✓	✓		✓		✓	
1.2 ศึกษา วิเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร งานวิจัย	✓	✓					✓		
1.3 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็น			✓	✓		✓		✓	
1.4 ร่างรูปแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงสมบูรณ์ครบถ้วน และถูกต้อง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2.1 การทดลองใช้รูปแบบ	✓	✓		✓		✓			
2.2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ			✓		✓		✓	✓	
3. ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนา						✓	✓	✓	
4. สรุปและนำเสนอรูปแบบ และจัดทำรายงานการวิจัย			✓			✓		✓	

จากตารางที่ 5 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดที่สอดคล้องกัน เพื่อกำหนดขั้นตอนสำหรับการพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา แบ่งขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบ ออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อยได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบ ประกอบด้วย การศึกษาองค์ความรู้ แนวคิด ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และวิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ความรู้ ข้อมูลพื้นฐาน ปัจจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องสร้างกรอบแนวคิด เรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนำข้อมูลจากหลายแหล่ง มาสังเคราะห์ สร้างรูปแบบตามกรอบแนวความคิด

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ ความครบถ้วน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบไปใช้ รวมถึงความถูกต้องของรูปแบบ โดยการสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 ทบทวน และปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสม และสมบูรณ์ขึ้น

การตรวจสอบรูปแบบ

แนวคิดในการตรวจสอบ หรือประเมินรูปแบบ หลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบแล้ว แม้ว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นนั้น จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของนักวิชาการ หรือผลการวิจัย แต่ก็ยังเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน จำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ความครบถ้วน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ รวมถึงความถูกต้องของรูปแบบ ทดสอบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ ตามที่มุ่งหวังหรือไม่

Eisner (1976) เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นศิลปะการประเมินรูปแบบหนึ่ง ที่มีลักษณะพื้นฐานแตกต่างจากรูปแบบการประเมินผลอื่นๆ ซึ่งถึงปัญหาของการวิจัยทางการศึกษามักจะถูกครอบงำด้วยกระบวนการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ หรือวิธีการเชิงปริมาณมากเกินไป ทั้งๆ ที่เรื่องราวทางการศึกษาหลายเรื่องเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน ทั้งนี้ Eisner เชื่อว่าการรับรู้สิ่งใดๆ ก็ตามด้วยความเท่าทันเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของความเป็นผู้รู้ มีลักษณะพื้นฐานต่างจากแนวทางอื่นๆ ดังนี้

1. การประเมินแนวทางนี้ เป็นรูปแบบที่มีได้เน้นสัมฤทธิ์ผลของวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย ตอบสนองปัญหา ความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ หรือการรองรับกระบวนการตัดสินใจ ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงการตัดสินใจ อย่างไรก็ตามหนึ่ง แต่การประเมินโดยผู้รู้ หรือผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้ง เฉพาะในประเด็นที่น่าขึ้นมาพิจารณา ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือกับกระบวนการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่างๆ เข้าด้วยกันตามวิจรรย์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเฉพาะทางในเรื่องที่ประเมินโดยพัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลปะ ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากในการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ ได้ นอกจากการใช้วิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น ต่อมาได้มีการนำมาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้เล่นในเรื่องนั้นจริงๆ มาเป็นผู้ประเมินผล
3. เป็นรูปแบบการประเมินที่ใช้ตัวบุคคลผู้ทรงคุณวุฒินั้นเองเป็นเครื่องมือการประเมินผล โดยให้ความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นจะเที่ยงธรรมและมีวิจารณ์ญาณที่ดี ทั้งนี้ มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญการของผู้ทรงคุณวุฒินั้นเอง
4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอรรถยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวม ประมวล และวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะใช้วิธีตรวจสอบรูปแบบโดยการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ ผสมผสานกับการตรวจสอบด้วยค่าสถิติเชิงปริมาณ ด้วยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับมิติทางสังคมศาสตร์อย่างมาก นอกจากนี้ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นต้องอาศัยความคิดเห็นและความเชี่ยวชาญจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ เนื่องจากมีการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา และการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งงานวิจัยออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2546) ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กลุ่มคุณภาพที่ 1-2 และกลุ่มคุณภาพที่ 5 โดยการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และนำผลการวิจัยทั้งสองส่วนมาสังเคราะห์ วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1 กลุ่มปัจจัยภายใน ได้แก่ การที่ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น ทุ่มเท สนใจใฝ่เรียนรู้ ใช้ทั้งการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการบริหารแบบเข้มงวด การมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี คือ มีความสัมพันธ์ที่ดี มีแบบแผนการทำงานเป็นทีม มีตัวแบบการเป็นครูที่ดี ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและเห็นคุณค่าของการประเมิน รวมทั้งการที่ครูมีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อการสอน สนใจใฝ่เรียนรู้ และเชื่อว่าการประกันคุณภาพศึกษานำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนั้นโครงสร้างการประสานงานที่คล่องตัว และมีบุคลากร หรือคณะทำงานรับผิดชอบการประกันคุณภาพก็เป็นปัจจัยเสริมเช่นกัน

1.2 กลุ่มปัจจัยภายนอก ได้แก่ การที่ชุมชนและกรรมการสถานศึกษาให้ความสำคัญ การศึกษาและสนับสนุนช่วยเหลือ และการที่กฎหมาย/นโยบายต้นสังกัดผลักดันให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพ รวมทั้งหน่วยงานต้นสังกัดนิเทศช่วยเหลือสถานศึกษาจริงจัง

2. ปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 กลุ่มปัจจัยภายใน ได้แก่ การที่วัฒนธรรมองค์กรมีลักษณะแตกแยก แข่งขัน ไม่ให้เกียรติและไม่ไว้วางใจกัน ขาดการยอมรับความสามารถของเพื่อนครู ครูไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และครูไม่เพียงพอ ครูขาดความรับผิดชอบ และความสนใจใฝ่เรียนรู้ มีทัศนคติไม่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งผู้บริหารไม่ใช้เวลากับสถานศึกษาเต็มที่ ใจดีเกินไป ขาดความเด็ดขาด นำการเปลี่ยนแปลงเข้ามาเร็วจนครูรับไม่ทัน ใช้รูปแบบการบริหารแบบขึ้นนำมากกว่าการมีส่วนร่วม และผู้ช่วยผู้บริหารขาดความสามารถในการบริหาร และมีงานธุรการมาก นอกจากนั้นโครงสร้างการบริหารขาดการประสานงานที่ดี ขาดระบบการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล การกำหนดบทบาทหน้าที่ บุคลากร และมอบหมายความรับผิดชอบไม่ชัดเจน

2.2 กลุ่มปัจจัยภายนอก ได้แก่ ชุมชน และกรรมการสถานศึกษาขาดความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และนโยบายปรับลดอัตราค่าจ้าง รวมทั้งหน่วยงานต้นสังกัดขาดการนิเทศช่วยเหลือ

สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2548) ศึกษาปัจจัยเชิงพหุระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษามัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 35 แห่ง ประกอบด้วย นักเรียน 2,177 คน ครู อาจารย์ 68 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 35 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 2,280 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา ปัจจัยระดับนักเรียน ระดับห้องเรียน และระดับสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาและสร้างรูปแบบเชิงสาเหตุแบบพหุระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษามัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยระดับนักเรียน พบว่า

1.1 พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณธรรม จริยธรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบของนักเรียน

1.2 พฤติกรรมการเรียนพิเศษของนักเรียนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุด และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบของนักเรียน

2. ปัจจัยระดับห้องเรียน พบว่า

2.1 พฤติกรรมการสอนของครู อาจารย์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบของนักเรียน และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู อาจารย์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณธรรม จริยธรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่วนวุฒิการศึกษาของครู อาจารย์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.2 การได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู อาจารย์ พฤติกรรมการสอน และวุฒิการศึกษาของครู อาจารย์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจในงานของครู อาจารย์ ส่วนคุณภาพชีวิตด้านชีวิตในเมืองของครู อาจารย์ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมเชิงบวก

3. ปัจจัยระดับสถานศึกษา พบว่า

3.1 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมเชิงบวกต่อคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบของนักเรียน โดยวุฒิการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกและทางตรงเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่วนพฤติกรรม การบริหารการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

3.2 พฤติกรรม การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความสามารถในการพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาเข้ากับสภาพแวดล้อม โดยความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวก

วิมลรัตน์ บุญชู (2549) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ใน 20 เขตตรวจราชการ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

ตัวแปรที่ส่งผลทางบวกสูงสุดต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน คือ พฤติกรรมของผู้บริหาร รองลงมาคือ คุณลักษณะของนักเรียน สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และพฤติกรรมของครู

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) ได้ทำการพัฒนา และการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวมของปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2549 จำนวน 680 แห่ง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยทางการบริหารมีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. อิทธิพลทางตรง 4 ปัจจัย คือ

1.1 ปัจจัยสมรรถนะขององค์การ

1.2 ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้

1.3 ปัจจัยบรรยากาศของสถานศึกษา

1.4 ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ

2. อิทธิพลทางอ้อม มี 3 ปัจจัย คือ

2.1 ปัจจัยสมรรถนะขององค์การที่ส่งผ่านปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้กับปัจจัยบรรยากาศของสถานศึกษา

2.2 ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผ่านปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้กับปัจจัยบรรยากาศของสถานศึกษา

2.3 ปัจจัยบรรยากาศของสถานศึกษาที่ส่งผ่านปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้

3. อิทธิพลรวม 4 ปัจจัย คือ

3.1 ปัจจัยสมรรถนะขององค์การ

3.2 ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้

3.3 ปัจจัยบรรยากาศของสถานศึกษา

3.4 ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ

มนตรีพิทย์ ทรงกิตติพิศาล (2552) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผล และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล รวมถึงเพื่อสร้างโมเดลพหุระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล และเพื่อศึกษาผลการนำปัจจัยที่ส่งผลไปพัฒนาต่อในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และครูใน 14 จังหวัดภาคใต้ รวม 1,296 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลการนำปัจจัยที่ส่งผลไปพัฒนาต่อในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ครูโรงเรียนกั้นตั้งรัชฎาศึกษา จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยได้แก่ การสนับสนุน ส่งเสริม ระยะเวลาดำรงตำแหน่งผู้บริหาร การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การประกันคุณภาพ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน พฤติกรรมการสอน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โมเดลพหุระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย จากมากไปหาน้อยตามลำดับได้แก่ ปัจจัยระดับเขตพื้นที่การศึกษา การสนับสนุนส่งเสริมของเขตพื้นที่การศึกษา ปัจจัยระดับสถานศึกษา การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การประกันคุณภาพการศึกษา ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ปัจจัยระดับครู การดูแลช่วยเหลือนักเรียน พฤติกรรมการสอน ของครู และตำแหน่งหน้าที่ของครู

กลุ่มงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2548) ได้ศึกษาแนวคิด และหลักการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) โดยผู้คุณวุฒิ 17 ท่าน และตรวจสอบรูปแบบดังกล่าว โดยผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นสถานศึกษาโครงการนำร่องของสถาบันวิจัย และพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา (TOPSTAR) จำนวน 6 โรงเรียน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ

1. ด้านการนำองค์การและการวางแผนกลยุทธ์ ได้แก่
 - 1.1 มีเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพอย่างชัดเจน
 - 1.2 แสดงความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพ
 - 1.3 มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. ด้านระบบและกระบวนการ ได้แก่
 - 2.1 กระบวนการเรียนรู้เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ
 - 2.2 กระบวนการเน้นผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม
 - 2.3 ระบบดูแลช่วยเหลือให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความสามารถที่โดดเด่น
3. ด้านทรัพยากรบุคคลและทีมงาน ได้แก่
 - 3.1 แผนการพัฒนาบุคลากร
 - 3.2 แต่งตั้งคณะกรรมการ
 - 3.3 มอบอำนาจหน้าที่ให้กับหัวหน้าทีมคุณภาพ และมีการมอบหมายหน้าที่ชัดเจนตามระเบียบปฏิบัติราชการ
4. ด้านการวิเคราะห์ การประเมิน และการจัดการเรียนรู้ ได้แก่
 - 4.1 มีโครงสร้างองค์การอย่างเป็นระบบ
 - 4.2 ประเมินสภาพความต้องการทั้งระบบเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์สภาพความต้องการและจำเป็นของสถานศึกษา
5. ด้านความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องความพึงพอใจของผู้เรียน ได้แก่
 - 5.1 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 5.2 ครูผู้สอนมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สาระของหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพผู้เรียนและท้องถิ่น
6. ด้านผลลัพธ์ขององค์กร ได้แก่
 - 6.1 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และเคารพในสิทธิของผู้อื่น
 - 6.2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาค

สมเด็จพระสังฆราช (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 40 แห่ง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรในกลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และกลุ่มงานส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยแบ่งเป็นสามขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบระบบส่งเสริมการประกันคุณภาพและตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินระบบ ผลการวิจัยพบว่า ระบบส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย

1. ปัจจัย ประกอบด้วย
 - 1.1 โครงสร้าง
 - 1.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ
2. กระบวนการ ประกอบด้วย
 - 2.1 การส่งเสริมระบบควบคุมคุณภาพการศึกษา
 - 2.2 การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 2.3 การส่งเสริมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษา
3. ผลผลิตของระบบส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย
 - 3.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.2 เจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้ที่เกี่ยวข้อง
 - 3.3 รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR)
 - 3.4 คู่มือการพัฒนาระบบส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3.5 คู่มือการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาสู่มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา

สุมนา พุ่มประพาฬ (2549) ทำการศึกษาโดยใช้แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และวิเคราะห์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน สถานศึกษาที่ผู้บริหารได้รับรางวัลครูสภาดีเด่น และสถานศึกษาที่ผู้บริหารมีตำแหน่งเป็นผู้บริหารเชี่ยวชาญ วัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ขนาดใหญ่) จำนวนนักเรียน 5,000 คนขึ้นไป ประกอบด้วย กลุ่มงานหลัก 8 กลุ่มงาน คือ

- 1.1 กลุ่มงานอำนวยการ
- 1.2 กลุ่มงานวิชาการ
- 1.3 กลุ่มงานกิจการนักเรียน
- 1.4 กลุ่มงานสนับสนุนการศึกษา
- 1.5 กลุ่มงานนโยบายและแผนงาน
- 1.6 กลุ่มงานการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.7 กลุ่มงานกิจกรรมนักเรียนและชุมชน
- 1.8 กลุ่มงานเทคโนโลยีและสารสนเทศ

2. รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ขนาดกลาง) นักเรียน 500-2,499 คน) ประกอบด้วย กลุ่มงานหลัก 5 กลุ่มงาน คือ

- 2.1 กลุ่มงานอำนวยการ
- 2.2 กลุ่มงานวิชาการ
- 2.3 กลุ่มงานกิจการนักเรียน

2.4 กลุ่มงานสนับสนุนการศึกษา

2.5 กลุ่มงานนโยบายและแผนงาน

3. รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ขนาดเล็ก) นักเรียนน้อยกว่า 500 คน ประกอบด้วย กลุ่มงานหลัก 4 กลุ่มงาน คือ

3.1 กลุ่มงานอำนวยการ

3.2 กลุ่มงานวิชาการ

3.3 กลุ่มงานกิจการนักเรียน

3.4 กลุ่มงานสนับสนุนการศึกษา

วสันต์ นาวเหนียว (2550) ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนรุ่งสุฟีน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางที่เป็นเลิศของโรงเรียนรุ่งสุฟีน และสร้างแนวทางการจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนรุ่งสุฟีน รวมถึงตรวจสอบแนวทางการจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนรุ่งสุฟีน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสำคัญ 3 ประการได้แก่

1. แนวคิดและหลักการการจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนรุ่งสุฟีน
2. วัตถุประสงค์ของแนวทางการจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนรุ่งสุฟีน
3. คุณลักษณะของโรงเรียนรุ่งสุฟีน

ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ (2551) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การเขียนสะท้อนความรู้สึก และตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. โครงสร้างหลัก เป็นขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนได้แก่

1.1 สร้างเป้าหมายร่วมกัน

1.2 เตรียมการเทียบเคียง

1.3 ดำเนินการเทียบเคียง

1.4 ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำงาน

1.5 ทบทวนและตรวจสอบการทำงาน

1.6 ประเมินภายในและจัดทำรายงานการประเมินตนเอง

ในแต่ละขั้นตอนใช้การดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA

2. โครงสร้างเสริม เป็นส่วนสนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินงานของโครงสร้างหลักเป็นไปได้ อย่างราบรื่น ครบวงจร ประกอบด้วย 2 ฝ่าย คือ

2.1 ฝ่ายสนับสนุน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะทำงาน ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด

2.2 ฝ่ายติดตามและประเมินคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มติดตามคุณภาพและกลุ่มประเมิน
คุณภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันคุณภาพ การศึกษา สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ รูปแบบ และการพัฒนารูปแบบ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยจำแนกเป็น 2 ประเด็นได้แก่

1. ปัจจัยที่ส่งผลในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใช้แนวคิดที่เป็นหลักได้แก่ แนวคิดของ Steers (1977); Rutter (1979); Milton (1992); เก็จกนท เอื้อวงศ์ (2546) และ มนทิพย์ ทรงกิติพิศาล (2552) กำหนดมุมมองที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ลักษณะขององค์การ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคลากร นโยบายการบริหาร และการปฏิบัติ ดังนี้

1.1 ลักษณะขององค์การ หมายถึง ลักษณะโครงสร้าง และวัฒนธรรมภายในสถานศึกษา เป็นระบบของงาน การรายงาน การออกแบบอำนาจหน้าที่ และความสัมพันธ์ของอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ รวมถึงการจัดกลุ่มกิจกรรมในการทำงานเป็นแผนกหรือฝ่ายต่างๆ การประสานงาน การสื่อสาร และกลไกควบคุมการทำงานภายในองค์การ ประกอบด้วย โครงสร้าง และเทคโนโลยี

1.1.1 โครงสร้าง หมายถึง ข้อกำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ แสดงความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อการสั่งการ และการประสานการทำงานให้ บรรลุจุดมุ่งหมาย บุคลากรทุกคน สามารถทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

1.1.2 เทคโนโลยี หมายถึง การนำเอาเครื่องมือ วัสดุ หรืออุปกรณ์ที่ทันสมัย การปฏิบัติหรือการดำเนินการใดๆ ที่ใช้ความรู้ วิธีการ หรือเทคนิควิธี ช่วยให้การดำเนินงานบริหาร จัดการ และ/หรือด้านการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพดีขึ้นและประสิทธิผลสูงขึ้น

1.2 ลักษณะของสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาวะ หรือแรงผลักดันใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ การบริหาร หรือการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา

1.2.1 สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา หมายถึง สภาพทางกายภาพ และ บรรยากาศของสถานศึกษา เป็นจุดแข็ง หรือจุดอ่อนของสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการบริหาร และ การจัดการเรียนการสอนที่สถานศึกษาสามารถกำหนดและควบคุมให้เป็นไปตามความต้องการของ สถานศึกษาได้

1.2.2 สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา หมายถึง ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อการบริหาร และการจัดการเรียนการสอน ที่สถานศึกษาควบคุมไม่ได้ สร้างโอกาสหรือ อุปสรรคแก่สถานศึกษา เช่น สภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

1.3 ลักษณะของบุคลากร หมายถึง ศักยภาพ และสมรรถนะในการทำงานของผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการสนับสนุน ส่งเสริม ครู และบุคลากรทาง การศึกษา ให้พัฒนาเต็มศักยภาพ ประกอบด้วย ความผูกพันต่อองค์กร และการทำให้งานบรรลุ ผลสำเร็จ

1.3.1 ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึง ความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันใน การเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาด้วยความเต็มใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทาง การศึกษา

1.3.2 การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ หมายถึง การบริหารจัดการเพื่อให้สถานศึกษา สามารถบรรลุเป้าหมายผลงานที่ต้องการได้ โดยอาศัยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทาง การศึกษา แต่ละคนช่วยกันทำงานตามเป้าหมายของตนเอง ซึ่งเป้าหมายของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาด้วย

1.4 นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติราชการของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน กระบวนการติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์การ และนวัตกรรม

1.4.1 การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ หมายถึง การขยายหลักการ สาระสำคัญที่ระบุในวิสัยทัศน์/พันธกิจของสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น การกำหนดความต้องการที่แน่นอนของผลสำเร็จ ให้อ้างอิงขอบเขตของเป้าหมายในรูปแบบปริมาณ หรือด้านคุณภาพ ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมภายนอก และขีดความสามารถของสถานศึกษา

1.4.2 การจัดหาและการใช้ทรัพยากร หมายถึง ครู บุคลากรทางการศึกษา เทคโนโลยี อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือสิ่งที่สนับสนุนให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ ที่ต้องจัดหา ใช้ประโยชน์ พัฒนา และบำรุงรักษา เพื่อดำเนินงานสู่เป้าหมายของสถานศึกษา

1.4.3 การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน หมายถึง การสร้างสรรค์บรรยากาศที่จะทำให้ครู และบุคลากรซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาทุกคน ได้รับความพึงพอใจในการทำงานสูงขึ้น

1.4.4 กระบวนการติดต่อสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเท็จจริง หรือความรู้สึก ในการบริหารจัดการ ทั้งระดับสถานศึกษา ระดับกลุ่ม และระดับบุคคล ให้เกิดการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.4.5 ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา โดยผู้บริหารตัดสินใจเอง หรือครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมตัดสินใจ หรือเป็นผู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ย่อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของครู และบุคลากรทางการศึกษา ในทิศทางช่วยเพิ่มหรือลด ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของสถานศึกษา

1.4.6 การปรับตัวขององค์การและนวัตกรรม หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษา ใช้ความรู้ ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้ เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ ทั้งของตนเอง และผู้อื่น นำความรู้มาถ่ายทอด ดัดแปลงให้เหมาะสมต่อการปรับตัวของสภาพแวดล้อม รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่ดี ให้เป็นที่รู้จักและจดจำได้

2. รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงโครงสร้าง และความสัมพันธ์ของการดำเนินงานต่างๆ ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วยให้สามารถวิเคราะห์ และเข้าใจการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดีขึ้น และง่ายขึ้น ประกอบด้วย การวางแผนคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การประเมินคุณภาพ การปรับปรุงคุณภาพ

2.1 การวางแผนคุณภาพ หมายถึง การกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน วิธีการปฏิบัติ และกิจกรรมอย่างเป็นระบบไว้ล่วงหน้า เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา บนพื้นฐานของข้อมูลที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของชาติ ประกอบด้วย การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา และการจัดทำปฏิทินดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

2.1.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การจัดเก็บ คัดกรองข้อมูล และนำข้อมูลต่างๆ มาจัดกระทำ วิเคราะห์ หรือประมวล เพื่อให้มีความหมาย หรือมีคุณค่าในการตัดสินใจ ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศ และลักษณะข้อมูลสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

2.1.2 คณะทำงานเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือได้รับมอบหมายจากสถานศึกษาให้ดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.1.3 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดทำข้อกำหนดสำคัญของคุณภาพการศึกษา ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง มีระบบการทำงานที่มีมาตรฐานการปฏิบัติ และให้มีการปฏิบัติสอดคล้องกับระบบและมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมถึงใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาในการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

2.1.4 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดทำเอกสารอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานข้อมูลของสถานศึกษา ประกอบด้วย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แนวปฏิบัติที่ชัดเจน ครอบคลุมการพัฒนาทุกกิจกรรมที่เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษา ถือเป็นเอกสารหลักสำหรับการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายใน และนอกสถานศึกษา

2.2 การควบคุมคุณภาพ หมายถึง การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การตรวจ วิเคราะห์ระบบ และการปฏิบัติงาน เป็นกลไกการควบคุมภายในขององค์กรประกอบต่างๆ ที่จะมีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา และต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่สถานศึกษาประกาศใช้ รวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

2.2.1 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ หมายถึง การประสานสร้างความเข้าใจในหน้าที่ต่างๆ ของบุคลากรในสถานศึกษา และการดำเนินกิจกรรม ตามแนวปฏิบัติ และยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา

2.2.2 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา หมายถึง การพัฒนาสถานศึกษา ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในแต่ละตัวบ่งชี้

2.3 การประเมินคุณภาพ หมายถึง การตรวจสอบ และการทบทวนการดำเนินงานของสถานศึกษาว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพียงใด เป็นภาระงานที่คอยตรวจสอบการจัดการศึกษา และการให้บริการของสถานศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่สถานศึกษาตั้งเป้าหมายความสำเร็จไว้ บ่งบอกสถานภาพของการดำเนินงาน ถูกต้อง สอดคล้องกับเป้าหมาย หรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ และนำข้อบกพร่องที่ตรวจพบไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้อง ประกอบด้วย

2.3.1 การประเมินคุณภาพภายใน หมายถึง ภาระงานที่คอยตรวจสอบผลของการจัดการศึกษาและให้บริการของสถานศึกษาโดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือของต้นสังกัด

2.3.2 การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง ภาระงานตรวจสอบผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

2.4 การปรับปรุงคุณภาพ หมายถึง การวิเคราะห์ผลจากการตรวจสอบคุณภาพและการทบทวนคุณภาพการศึกษา นำมาปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการสอดคล้องเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของชาติ

2.4.1 การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ

2.4.2 การปฏิรูปครู หมายถึง กระบวนการปรับปรุงแนวความคิด พฤติกรรม การแสดงออกถึงการเคารพสิทธิ เคารพศักดิ์ แสดงความพอใจ เต็มใจ ภาคภูมิใจในตนเอง สนุกในการทำงาน รักครู รักเพื่อน และรักสถานศึกษา

2.4.3 การปฏิรูปผู้บริหาร หมายถึง กระบวนการปรับปรุงแนวความคิด พฤติกรรม และรูปแบบการบริหารของผู้บริหาร



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนารูปแบบ
การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ออกแบบ
การวิจัย โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 8 ขั้นตอน ดังตารางที่ 6 คือ

ตารางที่ 6 กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่	การดำเนินการ	ผล
1	การศึกษาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย	กรอบแนวคิดในการวิจัย
2	การกำหนดประชากรและตัวอย่าง	สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และสนามวิจัย
3	การสร้าง และพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูล	แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์
4	การเก็บรวบรวมข้อมูล	ข้อมูลจากแบบสอบถามและข้อมูล เชิงลึก
5	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ
6	การสังเคราะห์ผลการศึกษา	ร่างรูปแบบ
7	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	ข้อคิด คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ
8	แก้ไขปรับปรุง นำเสนอและเผยแพร่ผลการวิจัย	รูปแบบการดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษา

จากตารางที่ 6 สรุปรายละเอียดกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการวิทยานิพนธ์
ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาที่มีประสิทธิผล รูปแบบ และการพัฒนารูปแบบ เพื่อกำหนดแนวคิดในการวิจัยครอบคลุมเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็นสี่กลุ่มปัจจัย คือ

1. กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะขององค์กร ครอบคลุมปัจจัยย่อย ดังนี้

1.1 โครงสร้าง ได้แก่ การจัดโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา ลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท และอำนาจหน้าที่ของ ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องรับผิดชอบ รวมถึง การกระจายอำนาจ ความชำนาญเฉพาะอย่าง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างมีแบบแผน ช่วงการบังคับบัญชา ขนาดองค์กร ขนาดของกลุ่มงาน

1.2 บทบาทของเทคโนโลยี ได้แก่ สถานศึกษามี เทคโนโลยี ที่หลากหลายทั้งวิธีการ เครื่องมือ อุปกรณ์ ความรู้ เหมาะสมกับภารกิจ และบริบทของสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดหาสื่อเทคโนโลยี เพื่อการบริหารงาน และการเรียนการสอน ระบบการให้บริการ การยืม การบำรุงรักษา สื่อและเทคโนโลยี

2. กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะของสภาพแวดล้อม ครอบคลุมปัจจัยย่อย ดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ บรรยากาศองค์กร อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียง และอยู่ในสภาพใ้การใช้การได้ดี มีบรรยากาศ สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมแก่การทำกิจกรรมเอื้อต่อการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ห้องสมุดมีปริมาณหนังสือเพียงพอ และมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน แสวงหาความรู้ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระบบสาธารณูปโภคอยู่ในสภาพใ้การใช้การได้ดี ปลอดภัย และมีระบบป้องกันอันตราย

2.2 ลักษณะสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ได้แก่ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน เข้าใจแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้ความสำคัญ/เห็นคุณค่า และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ใ้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ใ้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการใ้รับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค สถานศึกษาใ้รับงบประมาณและทรัพยากรอื่นๆ จากรัฐเพียงพอ

3. กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากรในองค์กร ครอบคลุมปัจจัยย่อย ดังนี้

3.1 ความผูกพันต่อองค์กร ได้แก่ ความมีอิสระในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ความประจักษ์ในงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา โอกาสของความก้าวหน้าในการทำงานของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองจากสถานศึกษา ความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ และการมีส่วนร่วมต่อสถานศึกษา

3.2 การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ ได้แก่ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา สามารถสร้างพันธะสัญญาร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ในวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ทำงานเป็นทีม ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา มีจิตสาธารณะ มุ่งมั่น มีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน ครูทุกคนได้รับการพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ วิชาชีพในรูปแบบวิธีการต่างๆ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และความสามารถในการนำองค์กร

4. กลุ่มปัจจัยด้านนโยบายการบริหาร และการปฏิบัติ ครอบคลุมปัจจัยย่อย ดังนี้

4.1 การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ การจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา แผนงาน โครงการ กิจกรรมของสถานศึกษา กำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ สถานศึกษามีการกำหนดตัวบ่งชี้ เพื่อวัดความสำเร็จของการดำเนินงาน สถานศึกษานิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการปรับปรุงพัฒนาอย่างสมดุลรอบด้าน แผนงาน โครงการ กิจกรรมเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาของนักเรียนรอบด้าน หรือส่งผลด้านใดด้านหนึ่งอย่างโดดเด่น

4.2 การจัดหา และการใช้ทรัพยากร ได้แก่ ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ความถนัด ตรงกับงานที่รับผิดชอบ สถานศึกษามีครู บุคลากรทางการศึกษาเพียงพอ มีการจัดสรรงบประมาณ สำหรับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาไว้อย่างเพียงพอ สถานศึกษามีการจัดหาแหล่งทุน และระดมทุน สนับสนุนทรัพยากร ในการจัดการศึกษา ทั้งจากภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษา สถานศึกษามีระบบการดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

4.3 การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน ได้แก่ สถานศึกษาใช้แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครู/บุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์/ประสบการณ์ร่วมกัน ครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถได้รับการนิเทศจากผู้บริหารได้เสมอ สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งจริงจังต่อเนื่อง

4.4 กระบวนการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ สถานศึกษามีระบบสารสนเทศ นำเชื่อถือ มีมาตรฐาน ง่ายต่อการเข้าถึงและสะดวกต่อการสืบค้น และแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ชัดเจน สถานศึกษามีช่องทางการสื่อสารหลายช่องทาง ทั้งการติดต่อสื่อสารทางตรง และการติดต่อสื่อสารทางอ้อม สถานศึกษามีเครือข่ายความร่วมมือ ประสานงานกับสถานศึกษาอื่นๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนพัฒนาการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4.5 ภาวะผู้นำ และการตัดสินใจ ได้แก่ ผู้บริหาร มีความสามารถในการโน้มน้าวให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมมือและปฏิบัติงานตามที่ต้องการ ผู้บริหาร ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง และเข้าถึงแหล่งความรู้ต่างๆ อย่างเสมอภาค และเป็นธรรม ผู้บริหารมีศักยภาพภาพสามารถตัดสินใจในปัญหา หรือวิกฤตการณ์ของสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร กล้าตัดสินใจสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้อง ทันท่วงที เหตุการณ์ ผู้บริหารตัดสินใจโดยการใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประสบการณ์ รวมถึงการคาดการณ์ล่วงหน้าที่ถูกต้อง และมีการกระจายอำนาจ

4.6 การปรับตัวขององค์กร และนวัตกรรม ได้แก่ มีการวิเคราะห์ คาดการณ์ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และกระทำการล่วงหน้าเพื่อสร้างโอกาสการพัฒนาระบบงาน หรือหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ สถานศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี สถานศึกษานำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง การสร้างบรรยากาศของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสถานศึกษา และกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานเสนอนวัตกรรมการทำงานเพื่อแก้ปัญหา หรือสร้างโอกาสในระยะยาวได้อย่างเด่นชัด

รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งรูปแบบการดำเนินงานออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านการวางแผนครอบคลุมกิจกรรมย่อย ดังนี้

1.1 จัดโครงสร้างระบบบริหาร และสารสนเทศ ของสถานศึกษาเอื้อต่อการดำเนินงาน ทุกคนมีส่วนร่วม มีข้อมูล สารสนเทศที่หลากหลาย เป็นระบบ ครอบคลุม เพียงพอ และเป็นปัจจุบัน เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงสถานศึกษามีเทคโนโลยีสารสนเทศเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1.2 การจัดทำข้อมูล และสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา การนำ มาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นหลักฐานช่วยในการควบคุม และตัดสินใจ

1.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

1.4 การจัดทำมาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.5 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และปฏิทินการปฏิบัติงาน

2. ด้านการควบคุมคุณภาพครอบคลุมกิจกรรมย่อย ดังนี้

2.1 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร การดำเนินงานตามปฏิทิน และแผนที่กำหนด จัดทำคำสั่งมอบหมายงานชัดเจน มีระบบกำกับติดตาม ประเมินผลการใช้ทรัพยากร เพื่อความโปร่งใส และความรับผิดชอบ มีการวิเคราะห์ความสอดคล้องของสภาพปัจจุบัน และข้อตกลงการให้บริการสาธารณะสม่ำเสมอ

2.2 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา การจัดทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตามแผนที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาคุณภาพ การสร้างระบบภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาจากแหล่งต่างๆ การพัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า สถานศึกษามีแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามชัดเจน และมีการดำเนินงานต่อเนื่อง การตัดสินใจด้านงบประมาณ และการเงินอยู่ในระดับสถานศึกษามากที่สุด

3. ด้านการประเมินคุณภาพครอบคลุมกิจกรรมย่อย ดังนี้

3.1 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา การตรวจสอบความสอดคล้องของผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ และเกณฑ์ที่คาดหวังโดยการประเมินตนเอง และการประเมินโดยผู้บังคับบัญชา สถานศึกษาจัดกิจกรรมประเมินผลการดำเนินงานเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง สมเหตุสมผล และมีความยุติธรรมสม่ำเสมอ

3.2 การเตรียมการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา โดยดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก และจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม เพื่อรับการประเมินภายนอก รวมทั้งประสานงานกับองค์การประเมินภายนอกทุกภาคส่วนร่วมเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอก

4. ด้านการปรับปรุงคุณภาพครอบคลุมกิจกรรมย่อย ดังนี้

4.1 การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้มีความรู้ ความสามารถ เติบโตตามศักยภาพ โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตรหลาน จัดกิจกรรม

สนับสนุนการสร้างกลุ่มสาระวิชา สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา การพัฒนาระบบการแนะแนว ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง และจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียน สถานศึกษานำผลการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.2 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู สถานศึกษานำผลการประเมินการเรียน มาพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอน ให้สนองความต้องการของผู้เรียน มีการทดสอบการสอน การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ทางวิชาการ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และทำงานเป็นทีม

4.3 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีภาวะผู้นำ วางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี เรื่องความประพฤติ และบุคลิกภาพ สามารถส่งเสริม สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม มุ่งมั่น จริงใจ จริงจังมีการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดประชากรและตัวอย่าง

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

การดำเนินงานในส่วนนี้ เป็นการกำหนดประชากรและตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

ประชากรในวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองมาตรฐานของสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพพระระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ภายในเดือนมีนาคม 2550 จำนวน 10,651 แห่ง เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 6,536 แห่ง ช่วงชั้นที่ 1-2-3 จำนวน 2,905 แห่ง และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 1,210 แห่ง และจัดกลุ่มตามภูมิภาคที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นหกภูมิภาค ดังนี้

ภาคเหนือ ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ อุทัยธานี

ภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชัยนาท นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี อ่างทอง

ภาคใต้ ได้แก่ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ระนอง สงขลา สตูล สุราษฎร์ธานี ยะลา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุตรธานี อุบลราชธานี

ภาคตะวันออก ได้แก่ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ปราจีนบุรี ระยอง สระแก้ว

ภาคตะวันตก ได้แก่ กาญจนบุรี ตาก ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี

การกำหนดขนาดตัวอย่าง มีดังนี้

กำหนดขนาดตัวอย่างจากประชากร จำนวน 10,651 แห่ง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ใช้ค่าการสุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 385 แห่ง งานวิจัยนี้กำหนดตัวอย่าง 400 แห่ง การเลือกตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) แบ่งระดับการจัดการศึกษา 3 ระดับ คือ ช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-2-3 ช่วงชั้นที่ 3-4 คำนวณสัดส่วนการสุ่มตามระดับการจัดการศึกษา และภูมิภาคที่ตั้งของสถานศึกษาเพื่อให้ได้ตัวอย่างในทุกระดับทุกภูมิภาค จากนั้นสุ่มตัวอย่างจากแต่ละระดับการจัดการศึกษา และภูมิภาคที่ตั้งของสถานศึกษา ด้วยการสุ่มอย่างมีระบบ ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ ทำให้ได้ตัวอย่างกระจายทั้งในระดับการจัดการศึกษา และภูมิภาค รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงรายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา และภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนสถานศึกษาแบ่งตามระดับการจัดการศึกษา (แห่ง)					
	ช่วงชั้นที่ 1-2		ช่วงชั้นที่ 1-2-3		ช่วงชั้นที่ 3-4	
	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง
ภาคเหนือ	1,249	47	615	23	229	9
ภาคกลาง	1,118	42	372	14	185	7
ภาคใต้	839	32	275	10	140	5
ภาคตะวันออก	332	12	136	5	81	3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,620	99	1,352	51	519	19
ภาคตะวันตก	378	14	155	6	56	2
รวม	6,536	246	2,905	109	1,210	45

ผู้ให้ข้อมูล เจาะจงเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งไม่ใช่ผู้บริหารสถานศึกษาละ 1 คน จำนวน 400 สถานศึกษา รวมตัวอย่างทั้งสิ้น 800 คน

การกำหนดกรณีศึกษาในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาส่วนนี้ เป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น เป็นการย้ายอัน และตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีพหุกรณีศึกษาจำนวนสามสถานศึกษา มีรายละเอียดของการเลือกกรณีศึกษา ดังนี้

ประชากรในการศึกษา คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานของสถานศึกษาในภาพรวมตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ภายในเดือนมีนาคม 2550 จำนวน 10,651 แห่ง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 6,536 แห่ง ช่วงชั้นที่ 1-2-3 จำนวน 2,905 แห่ง และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 1,210 แห่ง

การเลือกกรณีศึกษาในการวิจัยผู้วิจัยเลือกสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 หนึ่งแห่ง สถานศึกษาจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2-3 หนึ่งแห่ง และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 ดังนี้

1. นำประชากรในการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-2-3 และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 จัดเป็นกลุ่มตามขนาด โดยกำหนดให้สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน 121-600 คน จัดเป็นสถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน 601-1,500 คนจัดเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 1,500 คน เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ
2. พิจารณารูขี้นิยมของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาแต่ละช่วงชั้น พบว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ฐานนิยมเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2-3 เป็นสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัยเลือกสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ที่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก เป็นกรณีศึกษาจำนวนหนึ่งแห่ง เลือกสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2-3 ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดกลาง เป็นกรณีศึกษาจำนวนหนึ่งแห่ง และเลือกสถานศึกษาจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่เป็นกรณีศึกษาจำนวนหนึ่งแห่ง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 เรียงคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานรอบสองของสถานศึกษาขนาดเล็กที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สถานศึกษาขนาดกลางที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2-3 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 จากคะแนนมากไปหาน้อย

2.2 พิจารณาเลือกสถานศึกษาที่มีคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน รอบสอง ที่มีผลคะแนนด้านการบริหารจัดการศึกษา (มาตรฐานที่ 10-14) และด้านคุณภาพครู (เฉพาะมาตรฐานที่ 9) สูงที่สุดเป็นหลัก และพิจารณาสถานศึกษาที่มีคะแนนรวมสูงกว่า เป็นเกณฑ์รอง

3. สรุปรูปผู้วิจัยการเลือกกรณีศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็กที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 ได้แก่ โรงเรียนวัดนิลาราม (рінทับทองประชาสรรค์) ตำบลบ้านยาง อำเภอศีร์ษะรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี สถานศึกษาขนาดกลางที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2-3 ได้แก่ โรงเรียนวัดยกกระบัตร์ (ชุบราชูราษฎร์สรณ์) ตำบลยกกระบัตร์ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 ได้แก่ โรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

การดำเนินงานในส่วนนี้ เป็นการสร้าง และพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ และข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา
- ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- ตอนที่ 3 รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

โครงสร้างข้อคำถามในการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามตัวชี้วัดของตัวแปรด้านต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะขององค์การ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว

1.1 โครงสร้าง	จำนวน 5 ข้อ	ข้อที่ 1-5
1.2 เทคโนโลยี	จำนวน 4 ข้อ	ข้อที่ 6-9
2. ลักษณะของสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว

2.1 สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา	จำนวน 6 ข้อ	ข้อที่ 10-15
2.2 สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา	จำนวน 5 ข้อ	ข้อที่ 16-20

3. ลักษณะของบุคลากรในองค์การ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว
 - 3.1 ความผูกพันต่อองค์การ จำนวน 7 ข้อ ข้อที่ 21-27
 - 3.2 การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ จำนวน 5 ข้อ ข้อที่ 28-32
4. นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 6 ตัว
 - 4.1 การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ จำนวน 6 ข้อ ข้อที่ 33-38
 - 4.2 การจัดหาและการใช้ทรัพยากร จำนวน 5 ข้อ ข้อที่ 39-43
 - 4.3 การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน จำนวน 4 ข้อ ข้อที่ 44-47
 - 4.4 กระบวนการติดต่อสื่อสาร จำนวน 4 ข้อ ข้อที่ 48-51
 - 4.5 ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ จำนวน 6 ข้อ ข้อที่ 52-57
 - 4.6 การปรับตัวขององค์การ และนวัตกรรม จำนวน 4 ข้อ ข้อที่ 58-61

โครงสร้างข้อคำถามในการศึกษารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานตามตัวชี้วัดของตัวแปรด้านต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการวางแผน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว
 - 1.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ จำนวน 3 ข้อ ข้อที่ 1-3
 - 1.2 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา จำนวน 1 ข้อ ข้อที่ 4
 - 1.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 1 ข้อ ข้อที่ 5
2. กระบวนการควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว
 - 2.1 การดำเนินงานตามแผน จำนวน 1 ข้อ ข้อที่ 6
 - 2.2 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา จำนวน 1 ข้อ ข้อที่ 7

3. กระบวนการประเมินคุณภาพ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว

3.1 การประเมินคุณภาพภายใน จำนวน 1 ข้อ ข้อที่ 8

3.2 การประเมินคุณภาพภายนอก จำนวน 1 ข้อ ข้อที่ 9

4. กระบวนการปรับปรุงคุณภาพ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว

4.1 การปฏิรูปการเรียนรู้ จำนวน 1 ข้อ ข้อที่ 10

4.2 ปฏิรูปการสอนของครู จำนวน 1 ข้อ ข้อที่ 11

4.3 ปฏิรูปการบริหารของผู้บริหาร จำนวน 1 ข้อ ข้อที่ 12

การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้เบื้องต้นมากำหนดประเด็นในแบบสอบถาม โดยแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. กำหนดกรอบเนื้อหาที่จะใช้ในการสร้างแบบสอบถาม
2. ร่างแบบสอบถาม
3. นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ขอความเห็นชอบ
4. นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุง

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการวิจัยหรือประเมินผล ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้าง จำนวน 9 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม

6. คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปไว้ใช้

7. ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

การดำเนินงานในส่วนนี้ เป็นการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ให้ข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 แห่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 400 ฉบับ และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 400 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 800 ฉบับ โดยทางไปรษณีย์พร้อมแนบซองให้ผู้ให้ข้อมูลส่งกลับทางไปรษณีย์ถึงผู้วิจัยโดยตรง

การเก็บรวบรวมข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาในส่วนนี้ เป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น และเป็นการยืนยัน และตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม เป็นตัวอย่างของกลุ่มผู้ให้ข่าวคนสำคัญ (key informants) โดยยึดเกณฑ์ว่าจะต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อการรับการประเมินคุณภาพหรือเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการประกันคุณภาพการศึกษา ใช้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ประกอบด้วย

1. กลุ่มบุคลากรระดับเขตพื้นที่การศึกษา ที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้วิธีคัดเลือกจากผู้ให้ข้อมูลอย่างเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 1 คน คือ

1.1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ได้รับมอบหมาย ในฐานะผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีหน้าที่กำกับ ดูแล สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา หรือ

1.2 ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่รับผิดชอบงานพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกรณีศึกษา

2. กลุ่มบุคลากรระดับสถานศึกษา ใช้วิธีคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลอย่างเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 3 คน คือ

2.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่กำกับ ดูแล สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา

2.2 บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

2.3 กรรมการสถานศึกษา ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาโดยตลอด จำนวน 1 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเองเป็นหลัก ดำเนินการ 4 วิธี ได้แก่

1. การศึกษาเอกสาร
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก
3. การสนทนากลุ่มย่อย
4. การสังเกตโดยมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล แบ่งเป็น 2 กรณี คือ

1. ตรวจสอบความครบถ้วนและความพอเพียงของข้อมูลในเรื่องที่ต้องการศึกษา
2. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้และความแม่นยำของข้อมูล ดำเนินการใน 2 วิธีการ คือ

2.1 การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล

2.2 การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามข้อมูลที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้เกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- 1.00 – 1.49 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระดับน้อยหรือไม่มีผลเลย
- 1.50 – 2.49 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระดับค่อนข้างน้อย
- 2.50 – 3.49 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระดับมาก
- 3.50 – 4.00 หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระดับมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตรวจสอบ ติความข้อมูลตลอดเวลาในขณะที่ปฏิบัติการภาคสนาม จัดทำบันทึกภาคสนามไว้อย่างละเอียด เป็นระบบ พร้อมทั้งทำดัชนีตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้กำหนดไว้อย่างกว้างเพื่อตอบปัญหาการวิจัย สำหรับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ขั้นตอนที่ 6 การสังเคราะห์ผลการศึกษารูปแบบ

การสังเคราะห์ผลการศึกษา ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.50 ผลปรากฏว่าข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ระดับมากขึ้นไปทุกข้อมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.48-0.86 พิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงคุณภาพสังเคราะห์เป็นข้อความรู้นำมาร่างเป็นรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ขั้นตอนที่ 7 การสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้นแบบ

การศึกษาในส่วนนี้ เป็นการศึกษาเพื่อประเมินร่างรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้นแบบ โดยการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ใช้วิธีนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรับปรุงแล้ว พร้อมทั้งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบประเมินรูปแบบ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้บริหารระดับสูง และผู้เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นตัวแทน

กลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ หรือเป็นข้าราชการระดับ 9 ขึ้นไป ประกอบด้วย

2.1 อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐหรือเอกชน ในฐานะผู้ให้การศึกษา อบรม พัฒนา บุคคล ระดับครู หรือผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

2.2 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในฐานะผู้บริหารการศึกษา ที่กำกับดูแล สนับสนุนส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน

2.3 ศึกษานิเทศก์ ในฐานะผู้นิเทศ ติดตาม และพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน

2.4 ผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้มีหน้าที่บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

2.5 ครู ในฐานะผู้ปฏิบัติของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน

2.6 รองผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในฐานะผู้บริหารที่กำกับ ดูแล การรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

2.7 ผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่ผู้ประเมินภายนอก จำนวน 2 คน

ขั้นตอนที่ 8 แก้ไขปรับปรุง นำเสนอ และเผยแพร่ผลการวิจัย

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ พัฒนาปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้นแบบ นำผลจากการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อคิด ข้อเสนอแนะมาพัฒนา ปรับปรุงร่างรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้นแบบ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เทคนิควิจัยเชิงปริมาณ (quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative Research) การนำเสนอผลการวิจัย แบ่งเป็น 6 ตอนเรียงตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการศึกษาสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากการศึกษาเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบข้อค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากข้อค้นพบในการศึกษาเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 5 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อค้นพบในการศึกษาเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และร่างรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 6 การตรวจสอบรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยในแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยส่งและรับคืนทางไปรษณีย์ รายละเอียดข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 8 ถึงตารางที่ 17

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนแบบสอบถาม		
	ส่งไป	กลับคืน	ร้อยละ
ผู้บริหารสถานศึกษา	400	380	95.00
ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา	400	385	96.25
รวม	800	765	95.63

จากตารางที่ 8 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยทางไปรษณีย์ สำหรับผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา อย่างละจำนวน 400 ฉบับ รวมจำนวนทั้งสิ้น 800 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 765 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.63 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 380 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.00 และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา 385 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.25

ตารางที่ 9 ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

ภูมิหลัง	ผู้บริหารสถานศึกษา		ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา	
	n=380	ร้อยละ	n=385	ร้อยละ
1. เพศ				
ชาย	339	89.08	101	26.32
หญิง	41	10.92	284	73.68
2. อายุ				
ต่ำกว่า 35 ปี	4	1.06	30	7.79
35-40 ปี	17	4.58	51	13.25
41-45 ปี	24	6.34	32	8.31
46-50 ปี	79	20.77	112	29.09
มากกว่า 50 ปี	256	67.25	160	41.56

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ภูมิภาค	ผู้บริหารสถานศึกษา		ผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพการศึกษา	
	n=380	ร้อยละ	n=385	ร้อยละ
3. วุฒิการศึกษา				
ปริญญาตรีทางการศึกษา	68	17.89	255	66.23
ปริญญาตรีด้านอื่นๆ	4	1.05	11	2.86
ปริญญาโททางการศึกษา	294	77.37	109	28.31
ปริญญาโทด้านอื่นๆ	8	2.11	10	2.60
ปริญญาเอก	6	1.58	-	-
4. ตำแหน่งปัจจุบัน				
ผู้อำนวยการ	353	92.96	-	-
รองผู้อำนวยการ	27	7.04	14	3.51
ครู	-	-	370	96.14
ไม่ระบุ	-	-	1	0.35
5. ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง				
น้อยกว่า 5 ปี	40	10.57	31	8.07
5-10 ปี	83	21.83	35	9.12
11-15 ปี	84	22.18	45	11.58
มากกว่า 15 ปี	173	45.42	274	71.23
6. วิชฐานะ				
ชำนาญการ	64	16.90	162	42.11
ชำนาญการพิเศษ	296	77.82	188	48.77
เชี่ยวชาญ	15	3.87	7	1.75
ไม่ระบุ	5	1.41	28	7.37
7. จำนวนนักเรียนในโรงเรียน				
น้อยกว่า 121 คน	125	32.89	-	-
121-600 คน	187	49.21	-	-
601-1,500 คน	40	10.53	-	-
มากกว่า 1,500 คน	28	7.37	-	-
ไม่ระบุ	-	-	-	-

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ภูมิหลัง	ผู้บริหารสถานศึกษา		ผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพการศึกษา	
	n=380	ร้อยละ	n=385	ร้อยละ
8. จำนวนบุคลากรในโรงเรียน				
น้อยกว่า 7 คน	56	14.79	-	-
7-30 คน	252	66.20	-	-
31-75 คน	47	12.32	-	-
มากกว่า 75 คน	25	6.69	-	-
ไม่ระบุ	-	-	-	-
9. จำนวนบุคลากรในกลุ่มงาน				
1-3 คน	-	-	105	27.28
4-10 คน	-	-	176	45.71
11-20 คน	-	-	64	16.62
มากกว่า 20 คน	-	-	35	9.09
ไม่ระบุ	-	-	5	1.30

จากตารางที่ 9 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้านข้อมูลข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.08 เป็นชาย อายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 67.25 ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.68 เป็นหญิง อายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 41.41 ด้านวุฒิการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโททางการศึกษามากที่สุด คือ ร้อยละ 77.46 และ 28.42 รองลงมา คือ ปริญญาตรีทางการศึกษา ร้อยละ 17.96 และ 66.31 ตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตำแหน่งผู้อำนวยการมากที่สุด ร้อยละ 92.96 ส่วนผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในตำแหน่งครูมากที่สุด คือ ร้อยละ 96.14 และ 28.42 รองลงมา คือ ปริญญาตรีทางการศึกษา ร้อยละ 17.96 และ 66.31 มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งมากกว่า 15 ปี คือ ร้อยละ 45.42 และ 71.23 รองลงมาเป็น 11-15 ปี คือ ร้อยละ 22.18 และ 11.58 ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ คือ ร้อยละ 77.82 และ 48.77 รองลงมาวิทยฐานะชำนาญการ คือ ร้อยละ 16.90 และ 42.11 สถานศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียน 121-600 คน คือ ร้อยละ 49.30 รองลงมามีจำนวนนักเรียนในสถานศึกษาน้อยกว่า 121 คน คือ ร้อยละ 32.75 สำหรับบุคลากรในสถานศึกษามีจำนวน 7-30 คนมากที่สุด คือ ร้อยละ 66.20 และรองลงมาน้อยกว่า 7 คน คือ ร้อยละ 14.79 จำนวนบุคลากรในกลุ่มงานประกันคุณภาพการศึกษามีจำนวน 4-10 คนมากที่สุด คือ ร้อยละ 45.62 รองลงมาจำนวน 1-3 คน ร้อยละ 27.37

จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียน 121-600 คน มีบุคลากรในสถานศึกษา 7-30 คน บุคลากรในกลุ่มงาน 4-10 คน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเพศชาย ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโททางการศึกษา สำหรับผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเพศหญิง วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษา ทั้งสองกลุ่มมีอายุมากกว่า 50 ปี มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งมากกว่า 15 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษเหมือนกัน

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะขององค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อ	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.1 โครงสร้าง							
1	สถานศึกษามีการจัดโครงสร้างการบริหารเป็นแนวราบ มีสายการบังคับบัญชาสั้น	3.42	0.65	มาก	3.25	0.68	มาก
2	โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทุกระดับ	3.72	0.52	มากที่สุด	3.64	0.52	มากที่สุด
3	สถานศึกษากำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท และอำนาจหน้าที่ของ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องรับผิดชอบไว้ชัดเจน	3.71	0.51	มากที่สุด	3.66	0.52	มากที่สุด
4	โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพที่เชื่อมโยงให้เกิดคุณภาพการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่มสาระวิชา จนถึงระดับสถานศึกษา	3.54	0.57	มากที่สุด	3.47	0.61	มาก
5	สถานศึกษามีวัฒนธรรมการทำงาน และระบบธรรมาภิบาลของโรงเรียน	3.63	0.56	มากที่สุด	3.51	0.60	มากที่สุด
รวม		3.60	0.56	มากที่สุด	3.50	0.58	มากที่สุด

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.2 เทคโนโลยี							
6	สถานศึกษามี เทคโนโลยี ที่หลากหลายทั้งวิธีการ เครื่องมือ อุปกรณ์ ความรู้ เหมาะสมกับ ภารกิจ และบริบทของ สถานศึกษา	3.36	0.56	มาก	3.31	0.64	มาก
7	เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นปัจจัย สำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ การประกันคุณภาพการศึกษา	3.51	0.56	มากที่สุด	3.44	0.56	มาก
8	สถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และ ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ เทคโนโลยี เพื่อการบริหารงาน และการเรียนการสอน	3.29	0.64	มาก	3.26	0.71	มาก
9	สถานศึกษามีระบบการให้บริการ การยืม การบำรุงรักษา สื่อและ เทคโนโลยี	3.08	0.69	มาก	3.08	0.68	มาก
รวม		3.31	0.61	มาก	3.27	0.64	มาก
รวมด้านลักษณะองค์การ		3.47	0.58	มาก	3.40	0.61	มาก

จากตารางที่ 10 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะองค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมากที่สุดทุกรายการ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 5 รายการ ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้าง 4 รายการ คือ 1) โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทุกระดับ 2) สถานศึกษากำหนดขอบข่ายงาน บทบาท และอำนาจหน้าที่ของครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องรับผิดชอบไว้ชัดเจน 3) สถานศึกษามีวัฒนธรรมการทำงาน และระบบธรรมาภิบาล 4) โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพที่เชื่อมโยงให้เกิดคุณภาพการปฏิบัติงานตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่มสาระวิชา จนถึงระดับสถานศึกษา ปัจจัยด้านเทคโนโลยี 1 รายการ คือ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนปัจจัยด้านลักษณะขององค์การรายการอื่นๆ อยู่ในระดับมาก สำหรับกลุ่มผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 รายการ ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้าง 3 รายการ คือ 1) สถานศึกษากำหนดขอบข่ายงาน บทบาทและ

อำนาจหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องรับผิดชอบไว้ชัดเจน 2) โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทุกระดับ และ 3) สถานศึกษามีวัฒนธรรมการทำงานและระบบธรรมาภิบาล ส่วนรายการอื่นๆ อยู่ในระดับมาก

จะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยรวมด้านลักษณะองค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันในระดับมาก แต่ในประเด็นโครงสร้างค่าเฉลี่ยเป็นระดับมากที่สุดทั้งสองกลุ่ม โดยมีค่าเฉลี่ยปัจจัยด้านโครงสร้างระดับมากที่สุด 3 รายการ คือ 1) สถานศึกษากำหนดขอบข่ายงาน บทบาท และอำนาจหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องรับผิดชอบไว้ชัดเจน 2) โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทุกระดับ และ 3) สถานศึกษามีวัฒนธรรมการทำงานและระบบธรรมาภิบาล ส่วนประเด็นเทคโนโลยีทั้งสองกลุ่มค่าเฉลี่ยระดับมาก ยกเว้นผู้อำนวยการสถานศึกษามีความเห็นเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุดหนึ่งรายการ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อ	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
2.1 สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา							
10	สถานศึกษามีอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้การได้ดี	3.24	0.75	มาก	3.29	0.72	มาก
11	สถานศึกษามีบรรยากาศ สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมแก่การทำกิจกรรมเอื้อต่อการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.64	0.74	มากที่สุด	3.56	0.57	มากที่สุด
12	ห้องสมุดมีปริมาณหนังสือเพียงพอ และมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน แสวงหาความรู้ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.21	0.74	มาก	3.19	0.72	มาก
13	ระบบสาธารณูปโภคอยู่ในสภาพใช้การได้ดี ปลอดภัย และมีระบบป้องกันอันตราย	3.33	0.63	มาก	3.31	0.59	มาก
รวม		3.35	0.71	มาก	3.33	0.65	มาก
2.2 สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา							
14	ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา	3.42	0.60	มาก	3.30	0.60	มาก
15	ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความสำคัญ/เห็นคุณค่า และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.53	0.61	มากที่สุด	3.46	0.60	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
16	หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน สนับสนุนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	3.19	0.65	มาก	3.19	0.66	มาก
17	รัฐส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคคล มีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค	3.57	0.58	มากที่สุด	3.57	0.55	มากที่สุด
18	สถานศึกษาได้รับงบประมาณ และทรัพยากรอื่นๆ จากรัฐ เพียงพอ	2.90	0.79	มาก	3.03	0.73	มาก
	รวม	3.32	0.64	มาก	3.31	0.62	มาก
	รวมด้านลักษณะสภาพแวดล้อม	3.33	0.67	มาก	3.32	0.63	มาก

จากตารางที่ 11 สภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดทั้งสองกลุ่ม คือ สถานศึกษามีบรรยากาศสะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะเหมาะสมแก่การทำกิจกรรมเอื้อต่อการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอก ผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด คือ 1) รัฐส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค 2) ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความสำคัญ เห็นคุณค่าและให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับกลุ่มผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดรายการเดียว ได้แก่ รัฐส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค สำหรับรายการอื่นๆ ทั้งสองกลุ่มเห็นตรงกันอยู่ในระดับมาก

จะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยรวมด้านลักษณะสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งด้านสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา สองกลุ่มมีความเห็นตรงกันเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และความเห็นระดับมากที่สุด ด้านสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาเพียง 1 รายการ คือ สถานศึกษามีบรรยากาศสะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะเหมาะสมแก่การทำกิจกรรม เอื้อต่อการบริหารและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษาเพียง 1 รายการ คือ การที่รัฐส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากรที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อ	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3.1 ความผูกพันต่อองค์กร							
19	ความมีอิสระในการทำงานของ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษา	3.40	0.59	มาก	3.46	0.58	มาก
20	ความประจักษ์ในงานของ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ บุคลากรทางการศึกษา	3.46	0.58	มาก	3.35	0.57	มาก
21	โอกาสของความก้าวหน้าใน การทำงานของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา	3.39	0.59	มาก	3.45	0.57	มาก
22	ความคาดหวังที่จะได้รับ การตอบสนองจากสถานศึกษา	3.29	0.56	มาก	3.29	0.55	มาก
23	ความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ และการมีส่วนร่วมต่อสถานศึกษา	3.57	0.54	มากที่สุด	3.46	0.59	มาก
รวม		3.42	0.57	มาก	3.40	0.57	มาก
3.2 การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ							
24	ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นใน การดำเนินงานประกันคุณภาพ	3.76	0.48	มากที่สุด	3.59	0.59	มากที่สุด
25	ผู้บริหารสามารถสร้างพันธะ สัญญาร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งใน และนอกสถานศึกษา ในวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของ สถานศึกษาอย่างชัดเจน	3.65	0.52	มากที่สุด	3.50	0.62	มากที่สุด
26	ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทาง การศึกษา ทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมปรับปรุง	3.65	0.55	มากที่สุด	3.54	0.58	มากที่สุด
27	ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทาง การศึกษา มีจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่น และมีจิตสำนึกที่ดี ในการปฏิบัติงาน	3.63	0.53	มากที่สุด	3.60	0.53	มากที่สุด

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
28	ครูทุกคนได้รับการพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูน ประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบ วิธีการต่างๆ	3.53	0.57	มากที่สุด	3.53	0.55	มากที่สุด
29	ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา	3.69	0.52	มากที่สุด	3.61	0.56	มากที่สุด
	รวม	3.65	0.52	มากที่สุด	3.56	0.57	มากที่สุด
	รวมลักษณะของบุคลากร	3.55	0.55	มากที่สุด	3.48	0.57	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยภาพรวมมากที่สุด และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา เห็นว่าปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดหนึ่งรายการ ได้แก่ ความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ การมีส่วนร่วมต่อสถานศึกษา สำหรับรายการอื่นๆ เห็นว่าอยู่ในระดับมาก แต่กลุ่มผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาเห็นว่ามีอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ ส่วนปัจจัยด้านการทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ ทั้งสองกลุ่มเห็นตรงกันว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ คือ 1) ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และความสามารถในการนำองค์กร 3) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทำงานเป็นทีม ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา 4) ผู้บริหารสามารถสร้างพันธะสัญญาร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ในวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน 5) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่น และมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน และ 6) ครูทุกคนได้รับการพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบวิธีการต่างๆ

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่าระดับมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ 6 รายการ คือ 1) ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และความสามารถในการนำองค์กร 3) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทำงานเป็นทีม ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา 4) ผู้บริหารสามารถสร้างพันธะสัญญาร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งใน และนอกสถานศึกษา ในวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน 5) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่น และมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน และ 6) ครูทุกคนได้รับการพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบวิธีการต่างๆ

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ

ข้อ	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4.1 การกำหนดเป้าหมาย							
เชิงยุทธศาสตร์							
30	มีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	3.58	0.57	มากที่สุด	3.57	0.54	มากที่สุด
31	มีการวิเคราะห์ภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก โดยบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษามีส่วนร่วม	3.50	0.60	มากที่สุด	3.46	0.64	มาก
32	แผนงาน โครงการ กิจกรรม กำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ	3.61	0.53	มากที่สุด	3.58	0.54	มากที่สุด
33	มีการกำหนดตัวบ่งชี้ เพื่อวัดความสำเร็จการดำเนินงาน	3.52	0.59	มากที่สุด	3.44	0.62	มาก
34	นิเทศ ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เน้นปรับปรุงพัฒนาอย่างสมดุลรอบด้าน	3.42	0.58	มาก	3.29	0.65	มาก
35	แผนงาน โครงการ กิจกรรม เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนารอบด้าน หรือส่งผลด้านใดด้านหนึ่งอย่างโดดเด่น	3.47	0.55	มาก	3.39	0.58	มาก
รวม		3.52	0.57	มากที่สุด	3.46	0.60	มาก
4.2 การจัดหาและการใช้ทรัพยากร							
36	ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ความถนัด ตรงกับงานที่รับผิดชอบ	3.26	0.67	มาก	3.29	0.63	มาก
37	สถานศึกษามีครู และบุคลากรทางการศึกษาเพียงพอ	3.09	0.86	มาก	3.12	0.83	มาก
38	มีการจัดสรรงบประมาณ สำหรับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาไว้อย่างเพียงพอ	3.15	0.72	มาก	3.18	0.62	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
39	สถานศึกษามีการจัดหาแหล่ง ทุน และระดมทุน สนับสนุน ทรัพยากรในการจัดการศึกษา ทั้งจากภายในสถานศึกษา และ ภายนอกสถานศึกษา	3.16	0.68	มาก	3.12	0.66	มาก
40	สถานศึกษามีระบบการดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	3.38	0.57	มาก	3.29	0.58	มาก
รวม		3.21	0.70	มาก	3.20	0.66	มาก
4.3 การสร้างภาพแวดล้อม ในการทำงาน							
41	สถานศึกษาใช้แผนปฏิบัติการ เป็นเครื่องมือในการนำนโยบาย สู่การปฏิบัติ	3.57	0.56	มากที่สุด	3.47	0.58	มาก
42	สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ ครู/บุคลากรทางการศึกษาเกิด การเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์/ ประสบการณ์ร่วมกัน	3.54	0.55	มากที่สุด	3.53	0.56	มากที่สุด
43	ครู และบุคลากรทางการศึกษา สามารถได้รับการนิเทศจาก ผู้บริหารได้เสมอ	3.42	0.58	มาก	3.33	0.65	มาก
44	สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่เข้มแข็งจริงจังต่อเนื่อง	3.44	0.60	มาก	3.41	0.60	มาก
รวม		3.49	0.57	มาก	3.44	0.60	มาก
4.4 กระบวนการติดต่อสื่อสาร							
45	การสร้างมาตรฐานในการ ปฏิบัติงานที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ	3.51	0.56	มากที่สุด	3.41	0.60	มาก
46	สถานศึกษามีระบบสารสนเทศ น่าเชื่อถือ มีมาตรฐาน ง่ายต่อ การเข้าถึงและสะดวกต่อการ สืบค้น และแลกเปลี่ยนข้อมูล ที่ชัดเจน	3.36	0.56	มาก	3.29	0.62	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ผู้รับผิดชอบงานประกัน คุณภาพการศึกษา		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
47	สถานศึกษามีช่องทางการสื่อสาร หลายช่องทาง ทั้งการติดต่อ สื่อสารทางตรง และการติดต่อ สื่อสารทางอ้อม	3.42	0.62	มาก	3.33	0.62	มาก
48	สถานศึกษามีเครือข่ายความ ร่วมมือ ประสานงานกับ สถานศึกษาอื่นๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนพัฒนาการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน	3.33	0.59	มาก	3.27	0.62	มาก
รวม		3.41	0.58	มาก	3.33	0.62	มาก
4.5 ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ							
49	ผู้บริหาร มีความสามารถในการ โน้มน้าวให้ครู และบุคลากร ทางการศึกษา ร่วมมือและ ปฏิบัติงาน	3.55	0.58	มากที่สุด	3.47	0.59	มาก
50	ผู้บริหาร ส่งเสริม สนับสนุนครู และบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาตนเอง อย่างเสมอภาค และเป็นธรรม	3.67	0.51	มากที่สุด	3.59	0.53	มากที่สุด
51	ผู้บริหารมีศักยภาพภาพ สามารถตัดสินใจปัญหา หรือ วิกฤตการณ์ของสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ	3.61	0.54	มากที่สุด	3.56	0.59	มากที่สุด
52	ผู้บริหาร กล้าตัดสินใจสามารถ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์	3.67	0.52	มากที่สุด	3.62	0.56	มากที่สุด
53	ผู้บริหารตัดสินใจโดยใช้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประสบการณ์ รวมถึง การคาดการณ์ล่วงหน้าที่ต้อง	3.56	0.58	มากที่สุด	3.50	0.60	มากที่สุด

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา			ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
54	ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้คณะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ	3.62	0.56	มากที่สุด	3.50	0.61	มากที่สุด
55	มีการวิเคราะห์ คาดการณ์สภาพแวดล้อมสถานศึกษา และกระทำการล่วงหน้าเพื่อสร้างโอกาสการพัฒนาระบบงาน หรือหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้	3.46	0.55	มาก	3.34	0.60	มาก
56	สถานศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี	3.43	0.56	มาก	3.35	0.54	มาก
57	นำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง	3.39	0.58	มาก	3.32	0.55	มาก
58	การสร้างบรรยากาศที่ดีริเริ่มสร้างสรรค์ในสถานศึกษา และกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานเสนอ นวัตกรรมการทำงานเพื่อแก้ปัญหา สร้างโอกาสในระยะยาวได้อย่างเด่นชัด	3.42	0.59	มาก	3.26	0.62	มาก
	รวม	3.54	0.56	มากที่สุด	3.54	0.58	มากที่สุด
	รวมด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ	3.45	0.59	มาก	3.39	0.60	มาก

จากตารางที่ 13 ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมากที่สุดทุกรายการ ทั้งนี้ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 13 รายการได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายเชิง

ยุทธศาสตร์ 4 รายการ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน 2 รายการ ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสารหนึ่งรายการ และด้านภาวะผู้นำและการตัดสินใจรวมหกรายการ กลุ่มผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด 8 รายการ ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ 2 รายการ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน 1 รายการ ด้านภาวะผู้นำและการตัดสินใจรวม 5 รายการ สำหรับด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากรทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ สำหรับกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดคือ 1) แผนงานโครงการ กิจกรรมของสถานศึกษากำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ 2) สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 3) สถานศึกษามีการกำหนดตัวบ่งชี้ เพื่อวัดความสำเร็จของการดำเนินงาน 4) สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษามีส่วนร่วม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ 5) สถานศึกษาใช้แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ 6) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครู/บุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์/ประสบการณ์ร่วมกัน ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสารค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ 7) การสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ด้านภาวะผู้นำและการตัดสินใจค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดรวม 6 รายการ คือ 8) ผู้บริหาร ส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง และเข้าถึงแหล่งความรู้ต่างๆ อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม 9) ผู้บริหารกล้าตัดสินใจสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์ 10) ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจให้คณะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 11) ผู้บริหารมีศักยภาพสามารถตัดสินใจในปัญหา หรือวิกฤตการณ์ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 12) ผู้บริหารตัดสินใจโดยการใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประสบการณ์ รวมถึงการคาดการณ์ล่วงหน้าที่ถูกต้อง และ 13) ผู้บริหารมีความสามารถในการโน้มน้าวให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา ร่วมมือและปฏิบัติงานตามที่ต้องการ กลุ่มผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาเห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ 1) แผนงานโครงการ กิจกรรมของสถานศึกษากำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ 2) สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ 3) สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ด้านภาวะผู้นำและการตัดสินใจค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 4) ผู้บริหาร กล้าตัดสินใจสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์ 5) ผู้บริหาร ส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง และเข้าถึงแหล่งความรู้ต่างๆ อย่างเสมอภาค และเป็นธรรม 6) ผู้บริหารมีศักยภาพสามารถตัดสินใจในปัญหา หรือวิกฤตการณ์ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 7) ผู้บริหารตัดสินใจโดยการใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประสบการณ์ รวมถึงการคาดการณ์ล่วงหน้าที่ถูกต้อง 8) ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจให้คณะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับด้านกระบวนการติดต่อสื่อสารเห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นตรงกันระดับมากที่สุด 3 ด้าน 8 รายการ ได้แก่ ด้านการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ 2 รายการ คือ 1) แผนงานโครงการ กิจกรรมของสถานศึกษากำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ 2) สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน 1 รายการ คือ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครู/บุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์/ประสบการณ์ร่วมกัน ด้านภาวะผู้นำและการตัดสินใจ 5 รายการ คือ 1) ผู้บริหาร กล้าตัดสินใจสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์ 2) ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง และเข้าถึงแหล่งความรู้ต่างๆ อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม 3) ผู้บริหารมีศักยภาพภาพสามารถตัดสินใจในปัญหา หรือวิกฤตการณ์ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้คณะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ผู้บริหารตัดสินใจโดยการใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประสบการณ์ และการคาดการณ์ล่วงหน้าที่ต้องการ

ตารางที่ 14 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวางแผน

รูปแบบการดำเนินงานด้านการวางแผน	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n=380		n=385	
1. จัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศ				
1.1 โครงสร้างเอื้อต่อการดำเนินงาน ทุกคนมีส่วนร่วม และมีการประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย	332	87.37	350	90.90
1.2 สถานศึกษาจัดการข้อมูล สารสนเทศอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม และทันต่อการใช้งาน	276	72.63	313	81.30
1.3 สถานศึกษามีข้อมูลสารสนเทศที่เพียงพอในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และแผนพัฒนา	294	77.37	305	79.22
1.4 สถานศึกษามีข้อมูล สารสนเทศที่หลากหลาย เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	284	74.74	299	77.66
1.5 สถานศึกษาให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	262	68.95	273	70.90

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รูปแบบการดำเนินงานด้านการวางแผน	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพ	
	จำนวน n=380	ร้อยละ	จำนวน n=385	ร้อยละ
2. ข้อมูล และสารสนเทศเพื่อการดำเนินงาน				
การประกันคุณภาพการศึกษา				
2.1 การจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศ คำนึงถึง ประโยชน์ ความถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน	328	86.32	332	86.23
2.2 ข้อมูล และสารสนเทศ ของสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้อง หรือสัมพันธ์กับ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา	312	82.11	322	83.64
2.3 สถานศึกษาใช้ประโยชน์จากข้อมูล และ สารสนเทศที่ได้จากการตรวจสอบ และ ประเมินคุณภาพมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง	297	78.16	324	84.16
2.4 ข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษา มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน เป็นข้อมูล หลักฐาน หรือข้อเท็จจริงที่ช่วยใน การควบคุม และตัดสินใจ	300	78.95	319	82.86
3. คณะทำงานเพื่อการดำเนินงานการประกัน คุณภาพการศึกษา				
3.1 สถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงาน 3 ชุด ตามมาตรฐานการศึกษาหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย	178	46.84	188	48.83
3.2 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงาน โดยพิจารณา จากบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบตาม โครงสร้างการบริหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้	324	85.26	322	83.64
3.3 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นชุดๆ ตามจำนวนมาตรฐานการศึกษาที่ประเมิน	240	63.15	251	65.19
4. การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา				
4.1 สถานศึกษาจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาเพิ่มเติมจากมาตรฐาน การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	161	42.37	176	45.71

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รูปแบบการดำเนินงานด้านการวางแผน	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพ	
	จำนวน n=380	ร้อยละ	จำนวน n=385	ร้อยละ
4.2 สถานศึกษาจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพิ่มเติมจากมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา	150	39.47	178	46.23
4.3 สถานศึกษาจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	309	81.32	288	74.81
4.4 สถานศึกษามีการจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษาเพิ่มเติมจากมาตรฐานของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา	147	38.68	172	44.68
5. การวางแผน และจัดทำปฏิทินการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา				
5.1 สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพการศึกษาดำเนินการ	292	76.84	293	76.10
5.2 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ เพื่อดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา	244	64.21	232	60.26
5.3 สถานศึกษามีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ บุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษา	276	72.63	301	78.18

จากตารางที่ 14 พบว่า รูปแบบการดำเนินงานด้านการวางแผนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านการจัดโครงสร้างระบบบริหาร และสารสนเทศ มีโครงสร้างเอื้อต่อการดำเนินงาน ทุกคนมีส่วนร่วม และมีการประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย คิดเป็นร้อยละ 87.32 และร้อยละ 90.88 ตามลำดับ สถานศึกษามีจัดการข้อมูล สารสนเทศอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม และทันต่อการใช้งาน ร้อยละ 72.54 และร้อยละ 81.40 สถานศึกษามีข้อมูลสารสนเทศที่เพียงพอในการดำเนินงานพัฒนา คุณภาพการศึกษา เพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และแผนพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 77.46 และ ร้อยละ 79.30 สถานศึกษามีข้อมูล สารสนเทศที่หลากหลาย เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ร้อยละ 76.30 และร้อยละ 77.54 สถานศึกษาให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 69.01 และร้อยละ 70.88 ตามลำดับ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงาน โดยพิจารณาจากบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ ตามโครงสร้างการบริหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการดำเนินงาน

การประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 86.27 และร้อยละ 86.32 ตามลำดับ ข้อมูล และสารสนเทศ ของสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้อง หรือสัมพันธ์กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 82.04 และร้อยละ 83.51 สถานศึกษาใช้ประโยชน์จากข้อมูล และสารสนเทศที่ได้จากการตรวจสอบ และประเมินคุณภาพมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 78.17 และร้อยละ 84.21 ข้อมูล และสารสนเทศของสถานศึกษา มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน เป็นข้อมูลหลักฐาน หรือข้อเท็จจริงที่ช่วยในการควบคุม และตัดสินใจ คิดเป็นร้อยละ 78.87 และร้อยละ 82.81 ตามลำดับ

ด้านคณะทำงานเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงาน โดยพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ มากที่สุด ร้อยละ 85.21 และร้อยละ 83.51 และสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นชุดๆ ตามจำนวนมาตรฐานการศึกษาที่ประเมินรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 63.03 และร้อยละ 65.26 ตามลำดับ และสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาหลัก 3 ด้านได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยพบว่า มีการดำเนินการดังกล่าวเพียงร้อยละ 46.83 และร้อยละ 48.77 ตามลำดับ การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า สถานศึกษาจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.34 และร้อยละ 74.74 สถานศึกษาจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาเพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 42.25 และร้อยละ 45.61 ตามลำดับ สถานศึกษาจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยละ 39.44 และร้อยละ 43.16 สถานศึกษามีการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงาน และประเมินคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 38.73 และร้อยละ 44.56 ตามลำดับ ด้านการวางแผน และจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา เห็นว่า สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ดำเนินการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.76 และร้อยละ 76.14 ตามลำดับ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 64.08 และร้อยละ 60.35 และสถานศึกษามีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการบุคลากรในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 72.54 และร้อยละ 78.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 15 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการควบคุมคุณภาพ

รูปแบบการดำเนินงานด้านการควบคุมคุณภาพ	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพ	
	จำนวน n=380	ร้อยละ	จำนวน n=385	ร้อยละ
6. การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ				
6.1 สถานศึกษามีแผนภูมิการจ้ดต้งการและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนปฏิบัติการประจำปี มีโครงการและกิจกรรม รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานชัดเจน	345	90.79	351	91.17
6.2 สถานศึกษามีการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสภาพปัจจุบัน ข้อตกลงการให้บริการสาธารณะ และแนวโน้มในอนาคตอย่างสม่ำเสมอ	233	61.31	261	67.79
6.3 มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และแผนพัฒนา	293	77.11	294	76.36
6.4 สถานศึกษามีมีระบบการกำกับดูแลตนเองมากกว่าการกำกับดูแลจากผู้อื่น	198	52.11	226	58.70
7. การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา				
7.1 สถานศึกษาระบบภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในด้านทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	241	63.42	262	68.05
7.2 สถานศึกษามีทรัพยากรที่เหมาะสมใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล	272	71.58	297	77.14
7.3 สถานศึกษามีการพัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า	314	82.63	330	85.71
7.4 สถานศึกษามีแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามชัดเจนและมีการดำเนินงานต่อเนื่อง	242	63.68	270	70.13

จากตารางที่ 15 พบว่า รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการควบคุมคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ สถานศึกษามีแผนภูมิการจ้ดต้งการและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนปฏิบัติการประจำปี มีโครงการและกิจกรรม รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานชัดเจน มีการดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 90.85 และร้อยละ 91.23 ตามลำดับ สถานศึกษามีการวิเคราะห์ความสอดคล้อง ระหว่างสภาพปัจจุบัน ข้อตกลงการให้บริการสาธารณะ และแนวโน้มในอนาคตอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 61.27 และร้อยละ

67.72 มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และแผนพัฒนา ร้อยละ 77.11 และ ร้อยละ 76.49 สถานศึกษามีระบบการกำกับดูแลตนเอง มากกว่าการกำกับดูแลจากผู้อื่น คิดเป็น ร้อยละ 52.11 และร้อยละ 58.60 เท่านั้น

รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการควบคุมคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการพัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ร้อยละ 82.75 และร้อยละ 85.61 สถานศึกษามีทรัพยากรที่เหมาะสม ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล คิดเป็นร้อยละ 71.48 และร้อยละ 77.19 สถานศึกษามีแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ชัดเจนและมีการดำเนินงานต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 63.73 และร้อยละ 70.18 ตามลำดับ และ สถานศึกษามีระบบภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในด้านทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 63.38 และร้อยละ 68.07 เท่านั้น

ตารางที่ 16 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการประเมินคุณภาพ

รูปแบบการดำเนินงานด้านการประเมินคุณภาพ	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพ	
	จำนวน n=380	ร้อยละ	จำนวน n=385	ร้อยละ
8. การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา				
8.1 สถานศึกษามีคณะกรรมการประเมินผลของ สถานศึกษา กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน	245	64.47	261	67.79
8.2 สถานศึกษามีการประเมินตนเอง และ การประเมินโดยผู้บังคับบัญชา ตรวจสอบ ความสอดคล้องของผลการปฏิบัติงาน กับวัตถุประสงค์ และเกณฑ์ที่คาดหวัง	309	81.31	323	83.89
8.3 สถานศึกษามีกิจกรรมการประเมินผล การดำเนินงานเป็นประจำ และต่อเนื่อง	249	65.52	265	68.83
8.4 สถานศึกษามีการประเมินผลอย่างสมเหตุ สมผล และมีความยุติธรรมสม่ำเสมอ	203	53.42	232	60.26
9. การเตรียมการรับการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษา				
9.1 สถานศึกษาจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจ ให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษาทราบเรื่อง การประเมินคุณภาพภายนอก	309	81.31	328	85.19

ตารางที่ 16 (ต่อ)

รูปแบบการดำเนินงานด้านการประเมินคุณภาพ	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n=380		n=385	
9.2 สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม เพื่อรับการประเมินภายนอก	335	88.03	336	87.37
9.3 สถานศึกษาประสานงานกับองค์การประเมิน ภายนอก	179	47.11	200	51.94
9.4 ทุกภาคส่วนร่วมเตรียมความพร้อมใน การประเมินคุณภาพภายนอก	229	60.26	258	67.01

จากตารางที่ 16 พบว่า รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ด้านรูปแบบการดำเนินงานด้านการประเมินคุณภาพ ในส่วนการประเมินคุณภาพภายใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม เพื่อรับการประเมินภายนอก
คิดเป็นร้อยละ 81.34 และร้อยละ 83.86 ตามลำดับ โดยสถานศึกษามีกิจกรรมการประเมินผล
การดำเนินงานเป็นประจำและต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.49 และร้อยละ 68.77 สถานศึกษา
มีคณะกรรมการประเมินผลของสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 64.44 และร้อยละ 67.72
สถานศึกษามีการประเมินผลอย่างสมเหตุสมผล ยุติธรรมและมีความสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 53.52
และร้อยละ 60.65 ตามลำดับ ด้านรูปแบบการดำเนินงานด้านการประเมินคุณภาพ ในส่วนของ
การเตรียมการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียม
ความพร้อม เพื่อรับการประเมินภายนอก คิดเป็นร้อยละ 88.03 และร้อยละ 87.37 โดยสถานศึกษา
จัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษาทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก
คิดเป็นร้อยละ 81.34 และร้อยละ 85.26 รวมถึงทุกภาคส่วนร่วมเตรียมความพร้อมในการประเมิน
คุณภาพภายนอก คิดเป็นร้อยละ 60.21 และร้อยละ 67.02 ส่วนสถานศึกษาประสานงานกับองค์การ
ประเมินภายนอก มีค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ 47.18 และร้อยละ 51.93 เท่านั้น

ตารางที่ 17 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปรับปรุงคุณภาพ

รูปแบบการดำเนินงานด้านการปรับปรุงคุณภาพ	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n=380		n=385	
10. การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน				
10.1 สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตรหลาน	266	70.00	278	72.21
10.2 สถานศึกษาจัดกิจกรรมสนับสนุนการสร้างกลุ่มสาระวิชา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา	237	62.37	261	67.79
10.3 สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อม และการแนะแนว ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง	269	70.79	270	70.13
10.4 สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ เติบโตตามศักยภาพ และจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียน	329	86.58	342	88.83
10.5 สถานศึกษามีการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องอื่นๆ	288	75.79	326	84.68
11. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู				
11.1 สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการเรียน มาพิจารณาปรับปรุงการสอนของครู	351	92.37	330	85.71
11.2 สถานศึกษามีการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้สนองความต้องการของผู้เรียน	321	84.47	330	85.71
11.3 สถานศึกษามีการทดสอบการสอน การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ทางวิชาการ	227	59.74	238	61.82
11.4 สถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ร่วมมือกันทำงานเป็นทีม	306	80.53	330	85.71

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รูปแบบการดำเนินงานด้านการปรับปรุงคุณภาพ	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ผู้รับผิดชอบงาน ประกันคุณภาพ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	n=380		n=385	
12. การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา				
12.1 สถานศึกษามีผู้บริหารมีภาวะผู้นำ วางตน ได้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง ความประพฤติ และบุคลิกภาพ	324	85.26	332	86.23
12.2 สถานศึกษามีผู้บริหารส่งเสริม และสร้าง บรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม	304	80.00	328	85.19
12.3 สถานศึกษามีผู้บริหารที่มีความมุ่งมั่น และ จริงใจ จริงจังในการดำเนินงานการประกัน คุณภาพการศึกษา	300	78.95	317	82.34
12.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ได้รับการพัฒนาเป็น ระยะอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ	302	79.47	307	79.74
12.5 สถานศึกษามีการกำกับ ตรวจสอบ และ ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ	270	71.05	308	80.00

จากตารางที่ 17 พบว่า รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ด้านการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนการพัฒนาการเรียนรู้ของ
ผู้เรียน สถานศึกษามีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เต็มตามศักยภาพ และจัดสอน
ซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 86.62 และ
ร้อยละ 88.77 ตามลำดับ สถานศึกษามีการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
มาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องอื่นๆ ร้อยละ 75.70 และร้อยละ 84.56
สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตรหลาน ร้อยละ
70.07 และร้อยละ 72.28 สถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อม และการแนะแนว
ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ร้อยละ 70.77 และร้อยละ 70.18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมสนับสนุนการสร้าง
กลุ่มสาระวิชา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา ร้อยละ 63.32 และ 67.72 รูปแบบ
การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปรับปรุงคุณภาพของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า สถานศึกษามีการนำ
ผลการประเมินการเรียน มาพิจารณาปรับปรุงการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 92.25 และร้อยละ
85.61 ตามลำดับ สถานศึกษามีการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้สนองความต้องการของผู้เรียน

คิดเป็นร้อยละ 84.51 และร้อยละ 85.61 สถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และร่วมมือกันทำงานเป็นทีม คิดเป็นร้อยละ 80.63 และร้อยละ 85.61 สถานศึกษามีการทดสอบการสอน การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 59.86 และร้อยละ 61.75

รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษามีผู้บริหารมีภาวะผู้นำ วางตนได้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติ และบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ยสูง คิดเป็นร้อยละ 85.21 และร้อยละ 86.32 สถานศึกษามีผู้บริหารส่งเสริม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม สถานศึกษามีผู้บริหารส่งเสริม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม คิดเป็นร้อยละ 79.93 และร้อยละ 85.26 สถานศึกษามีผู้บริหารที่มีความมุ่งมั่น และจริงจัง จริงใจ ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 78.87 และร้อยละ 82.46 ผู้บริหารสถานศึกษา ได้รับการพัฒนาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 79.58 และร้อยละ 79.65 สถานศึกษามีการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 71.13 และร้อยละ 80.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพครั้งนี้ เป็นการนำเสนอผลพหุกรณีศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 แห่ง ซึ่งได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ภายในเดือนมีนาคม 2550 ได้แก่ 1) โรงเรียนวัดนิลาราม (เรีนทับทองประชาสรรค์) จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 เป็นกรณีศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็ก 2) โรงเรียนวัดยดกกระบัตร์ (ชูปราษฎร์นุสรณ์) จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2-3 เป็นกรณีศึกษาสถานศึกษาขนาดกลาง และ 3) โรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาลัย จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 เป็นกรณีศึกษาสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลบริบททั่วไปของสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของแต่ละกรณีศึกษา และนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถานศึกษา
2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
3. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

รายละเอียดดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของโรงเรียนวัดนิลาราม (เร็นทับทองประชาสรรค์)

การวิเคราะห์สภาพทั่วไป ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของโรงเรียนวัดนิลาราม (เร็นทับทองประชาสรรค์) และการสังเกตบริบททั่วไป ลักษณะทางกายภาพ การปฏิบัติงานหน้าที่ต่างๆ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ การจัดกลุ่มสนทนา และการจดบันทึก ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษา ข้อมูลเชิงคุณภาพในบริบททั่วไปของโรงเรียนวัดนิลาราม (เร็นทับทองประชาสรรค์) ครอบคลุมประเด็นหลักสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของท้องถิ่น สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของสถานศึกษา ครอบคลุมประเด็นย่อยเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา ตามลำดับดังนี้

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของท้องถิ่น

โรงเรียนวัดนิลาราม (เร็นทับทองประชาสรรค์) ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านยาง ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอศีร์ษะรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นจังหวัดพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง ตำบลบ้านยางเป็นชุมชนเก่าแก่อายุประมาณ 300 ปี มีพื้นที่ประมาณ 45,788 ไร่ แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 11 หมู่บ้าน ส่วนเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษารองรับและเอื้อประโยชน์แก่นักเรียนครอบคลุมพื้นที่สองหมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 6 บ้านปากคู และหมู่ที่ 9 บ้านเขาวง ตำบลบ้านยางอยู่ทางตะวันออกของที่ว่าการอำเภอ ส่วนที่ใกล้ที่สุดของตำบลบ้านยางห่างจากตัวอำเภอ ประมาณ 5 กิโลเมตร ส่วนที่ไกลที่สุดจากตัวอำเภอ ประมาณ 15 กิโลเมตร สภาพทางภูมิศาสตร์ เป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ พื้นที่เหมาะสำหรับทำการเกษตร เช่น ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ ปลูกปาล์ม น้ำมัน ปลูกผัก ปลูกพืชไร่ สามารถทำนาประมาณ 7 % ของพื้นที่ตำบลบ้านยางทั้งหมด พื้นที่ทำนาอยู่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 9 พื้นที่ทำนาประจำ คือ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 6 พื้นที่แม่น้ำคลองยันไหลผ่าน คือ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 10 หมู่ที่ 4 พื้นที่คลองพุมดวงไหลผ่าน คือ หมู่ที่ 3 ภูเขาขนาดเล็กในพื้นที่หลายลูก เช่น เขาหลุง ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 4 เขาทะเล ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 เขาซังกะ ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 10 หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 11 เขาวง ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ถ้ำถาชี อยู่หมู่ที่ 9 และถ้ำแก้ว อยู่หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านยางในอดีตเป็นถิ่นกันดาร โรคภัยชุกชุม การคมนาคมไม่สะดวก การเดินทางทางบกใช้ช้าง และทางรถไฟ ส่วนทางน้ำใช้เรือ สภาพภูมิอากาศของตำบลบ้านยางอากาศชื้นปานกลาง ปริมาณน้ำฝนต่อปี ประมาณ 1,200-1,500 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 30 องศาเซลเซียส สภาพเศรษฐกิจของชุมชนประชากรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 29,785 บาทต่อคนต่อปี ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเพถิ่นเดิม ย้ายถิ่นจากที่อื่นประมาณ 20 % ขนบธรรมเนียม ความเชื่อต่าง ๆ มีการปฏิบัติยึดถือสืบทอดกัน สภาพการคมนาคมปัจจุบันค่อนข้างสะดวก สามารถเดินทางได้สองทาง คือ ถนนลาดยางสายพุนพิน-ศีร์ษะรัฐนิคม ศีร์ษะรัฐนิคม-อำเภอวิภาวดี รถไฟสายศีร์ษะรัฐนิคม-สุราษฎร์ธานี มีสถานีรถไฟรับ-ส่งผู้โดยสารสองแห่ง คือ สถานีรถไฟเขาหลุง ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 และสถานีรถไฟบ้านยาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านยางมีอัตราคนว่างงานต่ำ ความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ สภาพชุมชนรอบๆ สถานศึกษาเป็นลักษณะสังคมชนบท มีน้ำใจ เอื้ออาทร เผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูล

สอบถามเส้นทางไปสถานศึกษากับชาวบ้านระหว่างทาง ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากชาวบ้านอาสาขับขี่รถจักรยานยนต์นำทางไปยังสถานศึกษา ระยะทางประมาณสามกิโลเมตร โดยที่ผู้วิจัยมิได้ร้องขอ และรอรับสิ่งตอบแทนหรือความขอบคุณในความกรุณาที่ได้รับ แสดงถึงอัธยาศัยที่ดี และความมีน้ำใจของชาวบ้านที่น่ายกย่องชมเชย

ตารางที่ 18 จำนวนศาสนสถาน สถานศึกษา จำนวนครัวเรือนและประชากรในพื้นที่ตำบลบ้านยาง

หมู่ที่	วัด	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรืออนุบาล	โรงเรียน		ครัวเรือน	เพศ		รวม
			อ.1-ป.6	ม.1-ม.6		ชาย	หญิง	
1	-	1	1	1	90	166	157	323
2	1	1	1	-	116	214	198	412
3	-	-	1	-	132	228	235	463
4	-	-	-	-	93	198	194	392
5	-	-	-	-	57	105	111	216
6	2	-	1	-	157	233	259	492
7	-	-	1	-	77	147	158	305
8	-	-	-	-	105	164	172	336
9	-	-	-	-	64	127	115	242
10	-	-	-	-	87	141	165	306
11	-	-	1	-	76	152	150	302
รวม	3	2	6	1	1,054	1,875	1,914	3,789

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2553

จากตารางที่ 18 ตำบลบ้านยาง แบ่งการปกครองเป็น 11 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านยาง หมู่ที่ 2 บ้านปากหาร หมู่ที่ 3 บ้านย่านยาว หมู่ที่ 4 บ้านนาชะอม หมู่ที่ 5 บ้านนางแก้ว หมู่ที่ 6 บ้านปากคู หมู่ที่ 7 บ้านท่ากระดาน หมู่ที่ 8 บ้านเขี้ยวหมวง หมู่ที่ 9 บ้านเขาวง หมู่ที่ 10 บ้านหน้าเขา และหมู่ที่ 11 บ้านเขี้ยวไทร ครัวเรือนทั้งหมด 1,054 ครัวเรือน ประชากร 3,789 คน ชาย 1,875 คน หญิง 1,914 คน ประชากรตำบลบ้านยางทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีวัด 3 แห่ง ได้แก่ วัดนาราม (วัดกาซีเหนือ) ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 วัดนิลาราม (วัดกาซีใต้) ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 และวัดเสริมนิมิต ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 สถานศึกษา 8 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 โรงเรียนระดับประถมศึกษา 6 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 11 หมู่บ้านละ 1 แห่ง โรงเรียนอนุบาลเอกชน 1 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่งตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านยาง ประเพณีสำคัญ คือ ประเพณีบุญเดือนสิบ ประเพณีจับเดือนจับปี (สวดกลางบ้าน) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 1 แห่ง คือ สถานที่เก็บวัตถุโบราณวัดกาซี ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 โรงเรียนวัดนิลาราม (รินทับทองประชาสรรค์) มีพื้นที่บริการ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 6 บ้านปากคู และหมู่ที่ 9 บ้านเขาวง ครัวเรือนทั้งหมด 221 ครัวเรือน ประชากรรวม 734 คน ชาย 360 คน และหญิง 374 คน

ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

โรงเรียนวัดนินาราม (รื่นทับทองประชาสรรค์) เป็นสถานศึกษาเก่าแก่ของชุมชน กระทรวงศึกษาธิการประกาศจัดตั้งวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2462 ด้วยเงินศึกษาพลีและเงินการกุศล เมื่อแรกก่อตั้งชื่อว่า โรงเรียนประชาบาลตำบลบ้านยาง 1 (วัดกาซี้ใต้) อาศัยศาลาการเปรียญวัดกาซี้ใต้ เป็นที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและประมวลการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2495 กระทรวงศึกษาธิการออกระเบียบว่าด้วยการเรียกชื่อโรงเรียนประชาบาลใหม่ ให้ตัดคำว่าประชาบาล ออก เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนตำบลบ้านยาง 1 (วัดกาซี้ใต้) แต่อาศัยศาลาการเปรียญของวัดกาซี้ใต้ ในการจัดการเรียนการสอนมาโดยตลอด ต่อมาปี พ.ศ. 2505 ในสมัยของครูใหญ่ซึ่งเป็นผู้บริหาร คนที่ 5 ได้รับงบประมาณ จำนวน 30,000 บาท รวมกับเงินสมทบจากประชาชนสร้างอาคารเรียน เป็นเอกเทศหลังแรก แต่ได้ย้ายจากที่เดิมบริเวณวัดกาซี้ใต้ ไปใช้สถานที่ก่อสร้างบริเวณโรงเรียน วัดนารามที่ถูกยกเลิกและขออนุญาตเปลี่ยนชื่อสถานศึกษาใหม่เป็นโรงเรียนวัดนินาราม (รื่นทับทองประชาสรรค์) ต่อจากนั้นสถานศึกษาก็มีการก่อสร้างอาคารต่างๆ และพัฒนาเป็นระยะๆ

สภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

โรงเรียนวัดนินาราม (รื่นทับทองประชาสรรค์) เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ในจังหวัดภาคใต้ จัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บนเนื้อที่ 23 ไร่ 3 งาน 55 ตารางวา รองรับและเอื้อประโยชน์นักเรียน ครอบครัวพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านปากคู และหมู่ที่ 9 บ้านเขาวง อาคารสถานที่ ประกอบด้วย อาคารเรียน 3 หลัง 13 ห้องเรียน โรงฝึกงาน 1 หลัง บ้านพักครู 2 หลัง ส้วม 2 หลัง ห้องปฏิบัติการกิจกรรมเฉพาะ 3 ห้อง คือ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุดและหนังสือ 3,634 เล่ม ห้องจริยธรรม คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียน การสอน 7 เครื่อง สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ 5 เครื่อง นอกจากนี้มีพื้นที่ปฏิบัติการและนันทนาการ เช่น เวทีคนเก่งสวนสมุนไพร สนามฟุตบอล สนามเด็กเล่น ลานกีฬา และบ่อเลี้ยงปลา

ตารางที่ 19 จำนวนนักเรียนโรงเรียนวัดนิลาราม (รันทบทองประชาสรรค์) ปีการศึกษา 2553
จำแนกตามระดับชั้น

	ระดับก่อน ประถมศึกษา		รวมระดับก่อนประถมศึกษา	ระดับประถมศึกษา						รวมระดับประถมศึกษา
	อนุบาล 1	อนุบาล 2		ประถมศึกษาปีที่ 1	ประถมศึกษาปีที่ 2	ประถมศึกษาปีที่ 3	ประถมศึกษาปีที่ 4	ประถมศึกษาปีที่ 5	ประถมศึกษาปีที่ 6	
ชาย	2	6	8	6	3	3	6	9	6	33
หญิง	6	10	16	8	9	11	8	9	4	49
รวม	8	16	24	14	12	14	14	18	10	82

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2553

จากตารางที่ 19 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนวัดนิลาราม (รันทบทองประชาสรรค์) จัดการเรียนการสอนสองระดับ จำนวน 8 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 41 คน นักเรียนหญิง จำนวน 65 คน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 106 คน จำแนกเป็น ระดับก่อนประถมศึกษา 2 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 8 คน นักเรียนหญิง จำนวน 16 คน จำนวนนักเรียนรวม 24 คน และระดับประถมศึกษา 6 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 33 คน นักเรียนหญิง จำนวน 49 คน จำนวนนักเรียน รวม 82 คน

โรงเรียนวัดนิลาราม (รันทบทองประชาสรรค์) มีความเข้มแข็งทั้งด้านวิชาการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดนตรี กีฬา และศิลปะ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ บริเวณพื้นที่กว้างขวางเพียงพอต่อการจัดและพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงมีความสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย ครูเป็นคนในพื้นที่ หลายท่านเป็นศิษย์เก่ามีความตั้งใจสูง ทุ่มเทการทำงานให้สถานศึกษา ชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างดี สถานศึกษามีความร่วมมือกับท้องถิ่นและบริการชุมชนอย่างเข้มแข็ง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ครูเป็นที่ปรึกษากลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มสหกรณ์กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ในส่วนของชุมชนได้เข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้นักเรียนด้านการเกษตร ศิลปวัฒนธรรม และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในระบอบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นต้น

ตารางที่ 20 จำนวนผู้บริหารและครูโรงเรียนวัดนิลาราม (รันทบทองประชาสรรค์) ปีการศึกษา 2553
จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

ประเภทบุคลากร	เพศ		รวม	อายุ ราชการ เฉลี่ย	ระดับการศึกษา				อายุ เฉลี่ย
					ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี		
	ชาย	หญิง			ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
ผู้อำนวยการ	1	-	1	27	-	-	1	-	49
รองผู้อำนวยการ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ครูไม่มีวิทยฐานะ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ครูชำนาญการ	1	3	4	30.25	1	3	-	-	51.75
ครูชำนาญการพิเศษ	1	1	2	33	1	1	-	-	53.50
รวม	3	4	7	30.57	2	6	1	-	51.85

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2553

จากตารางที่ 20 จำนวนผู้บริหาร และครูโรงเรียนวัดนิลาราม (รันทบทองประชาสรรค์) ปีการศึกษา 2553 รวม 7 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน และครู 6 คน คือ ครูชำนาญการ 4 คน เพศชาย 1 คน เพศหญิง 3 คน อายุเฉลี่ย 51.75 ปี อายุราชการเฉลี่ย 30.25 ปี ครูชำนาญการพิเศษ 2 คน เพศชาย 1 คน เพศหญิง 1 คน อายุเฉลี่ย 53.50 ปี อายุราชการเฉลี่ย 33 ปี โดยบุคลากรทั้งสถานศึกษามีอายุเฉลี่ย 51.85 ปี อายุราชการเฉลี่ย 30.57 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.71 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 14.28 สูงกว่าปริญญาตรี

โรงเรียนวัดนิลาราม (รันทบทองประชาสรรค์) เริ่มการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 จากสภาพปัญหาผู้เรียนที่ครู และผู้ปกครองมีความเห็นตรงกันทั้งในการพบปะ พูดคุยตามปกติ หรือจากการประชุมร่วมกันกับทางสถานศึกษาว่าพฤติกรรมต่างๆ ของผู้เรียนส่อไปในทางเสื่อมโทรมมากขึ้น เช่น ขาดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ไม่ทำการบ้าน โทก ขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย ผู้ปกครองและชุมชนคาดหวังให้ผู้เรียนได้รับการแก้ไขพฤติกรรม ดังคำบอกเล่าของคุณครูท่านหนึ่ง ที่กล่าวถึงคำพูดของผู้ปกครองที่ว่า “ครูเหอ ช่วยที่ โละฉานไม่ทำอะไรเลย วันวันได้แต่เที่ยว เคี้ยว ขอดาง” สถานศึกษาใช้โครงการคุณธรรมนำชีวิตแก้ปัญหาพฤติกรรมผู้เรียนโดยการนิมนต์พระอาวุโสในท้องถิ่นมาให้การอบรมเด็กนักเรียนทุกสัปดาห์สามารถแก้ปัญหาได้ระดับหนึ่ง ผลการประเมินโครงการ พบว่าเด็กเครียดไม่มีความสุขในการอบรมมากนัก แม้วิทยากรที่เชิญมาให้ความรู้แก่เด็กก็เช่นกัน เพราะสอนโดยใช้ตนเองเป็นศูนย์กลาง และกิจกรรมที่จัดไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ใช้เวลามากเกินไป และวิทยากรไม่มีความรู้เรื่องจิตวิทยา สถานศึกษาจึงปรับรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยใช้นิทานได้ผลในระดับหนึ่ง จากการวิเคราะห์ปัญหา พบว่ามีปัจจัยหลายด้านที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน เช่น พัฒนาการตามวัยของผู้เรียน บางส่วนขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ อาศัยอยู่กับญาติ ครอบครัวแตกแยก ผู้ปกครองบางคนขาดความเอาใจใส่นักเรียนเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ผู้ปกครองบางคนตามใจเด็กมากเกินไป ปัจจัยด้านครู เช่น ครูขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่เพียงพอและมีคุณภาพ การจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนของครูไม่เหมาะสมกับวัยผู้เรียน สื่อนวัตกรรมไม่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน ครูต้องไปราชการประชุม อบรม สัมมนาบ่อย และมีภาระงานมากเกินไป ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ช่วงวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2541 ถึงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 สถานศึกษาได้ผู้บริหารคนที่ 7 เป็นคนในพื้นที่และเป็นศิษย์เก่า เป็นที่ยอมรับและรู้จักกันดีในชุมชน ตลอดจนครู และผู้บริหารสถานศึกษาต่างๆ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ ที่เน้นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการบริหารจัดการ บริหารความขัดแย้งแบบใช้การประชุมเป็นหลัก สร้างข้อตกลงแล้วปฏิบัติตาม มีการสร้างระบบภาคีเครือข่ายให้ชุมชน องค์กร และหน่วยงานต่างๆ มีส่วนร่วมระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาทั้งด้านงบประมาณ ด้านองค์ความรู้ ประสานงานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของสถานศึกษา รวมถึงร่วมกันกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษา และชุมชนเห็นความสำคัญการจัดการศึกษาร่วมกัน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ใช้ข้อมูลผลการประเมินเป็นฐานคิดในการตัดสินใจ และการปรับปรุงงาน จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของสถานศึกษาร่วมกัน พบว่า ผู้บริหาร และครูไปราชการบ่อย ครูมีภาระงานมากเกินไป สถานศึกษาขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน นอกจากนั้นยังมีปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็ต่ำ โรงเรียนวัดนิลาราม (รันทบทองประชาสรรค์) ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของระบบเรียนรู้ของสถานศึกษา เริ่มต้นจากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จุดแข็ง ได้แก่ ความสอดคล้องกับความต้องการผู้เรียน ความต้องการในท้องถิ่น และมีความสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนพบจุดอ่อน คือ ไม่มีการจัดแยกข้อมูลในเรื่องการเรียนรู้ จุดแข็ง คือ สามารถระบุสาเหตุของปัญหาได้ตรงประเด็น การวิเคราะห์การออกแบบการเรียนรู้ จุดอ่อน คือ การจัดทำแผนการเรียนรู้ยังไม่ครบทุกสาระการเรียนรู้ พบจุดแข็ง คือ สามารถออกแบบการเรียนรู้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีกิจกรรมที่หลากหลาย การวิเคราะห์ด้านการจัดการเรียนรู้พบจุดแข็ง คือ สื่อนวัตกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำ การวิเคราะห์การแก้ปัญหาและการพัฒนาต่อเนื่อง พบจุดแข็ง คือ มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง และพบจุดอ่อน คือ ขาดงบประมาณ และเวลาจำกัดในการดำเนินงาน การวิเคราะห์การจัดทำสารสนเทศระบบเรียนรู้ พบจุดอ่อน คือ ไม่มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาได้ครบทุกสาระ พบจุดแข็ง คือ มีข้อมูล พร้อมจะนำมาดำเนินการได้ในโอกาสต่อไป จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมีการพัฒนาสถานศึกษาและแก้ปัญหาในเชิงบูรณาการ ดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องพัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาและชุมชนอันเป็นที่ตั้งของสถานศึกษา มุ่งเน้นให้เด็กนักเรียนร่วมเรียนรู้ ร่วมดำเนินการ ตลอดจนชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมโครงการเพื่อให้การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
2. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่เข้มแข็งไปสู่การผลิตคุณภาพของผู้เรียนให้มีความสามารถ และมีคุณลักษณะที่เหมาะสมตามวัย

สถานศึกษาดำเนินงานวางระบบหลัก 3 ระบบ คือ ระบบการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบกิจกรรมนักเรียน โดยนำปัญหาไปเชื่อมโยงกับระบบ เช่น ระบบการเรียนรู้ เน้นการแก้ปัญหา พัฒนาการตามวัย ปัญหาผู้เรียนบางส่วนขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เน้นการแก้ปัญหานักเรียนครอบครัวแตกแยก ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่หรือตามใจเด็กเกินไป ระบบกิจกรรมนักเรียนเน้นการแก้ปัญหากิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน และสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับวัย และความสนใจของผู้เรียน เป็นต้น ผู้อำนวยการสถานศึกษากล่าวถึงผลการดำเนินงาน พบว่า ครูปรับเปลี่ยนการสอน มีวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น มีการวางแผนร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะด้านองค์ความรู้ ทักษะและนวัตกรรมการเรียนการสอน ด้านคุณภาพ ผู้เรียนนั้น พบว่า นักเรียนมีความสนใจใฝ่รู้และเรียนรู้ร่วมกันผู้อื่นอย่างมีความสุข มีการพัฒนาด้าน กระบวนการทำงาน ทำงานกลุ่มรู้จักวางแผนนักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถตามความถนัด ความสนใจเต็มศักยภาพและนักเรียนมีพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม

3. นำกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพเชื่อมโยงกับการเรียนรู้เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ รวมถึงการสร้างการเรียนรู้สุขภาพในมิติอื่นๆ ทั้งด้านจิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ โดยการพัฒนา ระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อความสุขของสมาชิกในสถานศึกษาทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนรายรอบสถานศึกษา โดยการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ ต่างๆ เสริมสร้างพลังอำนาจได้แก่ การพัฒนาทักษะการใช้สื่อสนุก การพัฒนาทักษะในการสอนคิด การพัฒนาทักษะการสอนแบบประสบการณ์ จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีหน่วยการเรียนรู้หลากหลาย และสร้างสรรค์ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ใช้วิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ สถานศึกษาจัดกิจกรรม 2 ส่วน ส่วนแรกนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามปกติของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาพลศึกษา และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กิจกรรมแนะแนว และประยุกต์ใช้ทุกกลุ่มสาระตามความเหมาะสม ส่วนที่ 2 ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์นักเรียนทั้งสถานศึกษาภายใต้ชื่อกิจกรรมศุกร์แสนสุข ซึ่งจัดในวัน ศุกร์ เดือนละ 2 ครั้ง โดยครูและนักเรียนเลือกหน่วยการเรียนรู้ ตามสภาพเหตุการณ์ ปัญหาปัจจุบัน ผลจากการจัดกิจกรรมดังกล่าวทำให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนรู้จักรับผิดชอบ มีทักษะในการทำงาน กลุ่มวางแผน และร่วมกันหาวิธีการแก้ปัญหา ทำงานเป็นทีม กล้าแสดงออก ทำให้ผู้ปกครองพึงพอใจ ในผลของกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดให้กับเด็ก เช่น ความรู้สึกของผู้ปกครองท่านหนึ่งที่ กล่าวว่า “ลูกของเรามีความรับผิดชอบกล้าแสดงออกและชอบมาโรงเรียน” ในทางเดียวกันนี้นักเรียนได้แสดง ความคิดเห็นเกี่ยวประเด็นนี้ว่า “เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน เฮฮาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมี ความสามัคคี และมีส่วนร่วมของทุกคน ฉันชอบกิจกรรมศุกร์แสนสุขมาก มีทั้งเกมและกิจกรรมอื่นๆ มากมาย นอกจากนี้เป็นกิจกรรมที่ได้สาระความรู้ ความบันเทิงครบถ้วน การสอนของครูก็เป็นการสอน ที่สนุกสนาน คุณครูสอนให้มีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนๆ และน้องๆ” หรือ “หนูชอบกิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้มากค่ะ โดยเฉพาะกิจกรรมศุกร์แสนสุข และกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม”

4. นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้นบางกลุ่มสาระ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา พลศึกษาและกิจกรรม แนะแนว โดยการจัดตารางเรียนในสาระที่สอนแบบช่วงชั้น (รวมชั้น ป.1-ป.3 และ ป.4-ป.6)

สถานศึกษาจัดตารางเรียนเป็นสัปดาห์ละ 30 ชั่วโมง เพิ่มจากเวลาเรียนวันละหนึ่งชั่วโมง ในชั่วโมงสุดท้ายจัดกิจกรรมช่วงชั้นตามสาระที่กำหนดไว้แต่ละวัน สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้สถานศึกษา กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละชั้นตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา การสอนในหนึ่งชั่วโมง แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนสอนรวมทั้ง 3 ชั้น ช่วงที่ 2 ให้ความรู้ ใบงานและกิจกรรมแยกเป็นรายชั้นตามความยากง่ายแต่ละชั้น ครูช่วยดูแลนักเรียนในชั้นที่มีพื้นฐานความรู้ที่น้อยที่สุด ช่วงที่ 3 ขึ้นสรุปรวมทั้ง 3 ชั้น การวัดผล ประเมินผลเป็นไปตามมาตรฐานและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายชั้นของแต่ละชั้น บทบาทครู นำเข้าสู่บทเรียน และคอยชี้แนะช่วยเหลือผู้เรียน การจัดการเรียนแบบช่วงชั้นช่วยแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้น ขาดงบประมาณ ขาดสื่อวัตกรรมการที่ทันสมัย ผลจากการจัดการเรียนการสอนรวมชั้นบางกลุ่มสาระ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป มีทักษะการทำงานกลุ่ม มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางเดียวกันนี้ นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวประเด็นนี้ว่า “ทำให้ผมได้ทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน ๆ ทำให้รู้จักเพื่อนดีขึ้น และได้ช่วยแนะนำน้องๆ ในสิ่งที่น้องๆ ไม่เข้าใจ” ในส่วนการพัฒนาศักยภาพของครู ครูเข้าใจ เอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล แสดงความเมตตาแก่นักเรียนอย่างทั่วถึง ครูส่งเสริมกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน ครูประเมินตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนการสังเกต ประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ประเมินตามสภาพจริง และครูเกิดความภาคภูมิใจที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองในระบอบกลุ่ม ช่วยเหลือกันและทำงานร่วมกัน ในทางเดียวกันนี้ ครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวประเด็นนี้ว่า “เป็นแนวทางแก้ปัญหาโรงเรียนครูไม่ครบชั้น เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยเพิ่มโอกาส เพิ่มศักยภาพผู้เรียนและแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้นได้เป็นอย่างดี เป็นทางเลือกอีกทางเลือกหนึ่งที่ดีกว่าการสอนไปวันๆ แบบไร้ทิศทางและเป้าหมาย”

5. นำนวัตกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในระดับประถมศึกษาแนวใหม่มาใช้ โดยการนำเรื่องราว หรือนิทานเป็นสื่อที่นำมาใช้เป็นตัวนำในการจูงใจผู้เรียนเพื่อจุดประกายให้เห็นผลของการกระทำความดี ตามบทบาทของตัวละครในเรื่องราวของนิทาน ครูมุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้เรื่องราวจากนิทานแล้วคิด วิเคราะห์ เขียน สรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเองในประเด็นต่างๆ เช่น การสรุปใจความสำคัญของเรื่อง การวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละคร แยกแยะพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีของตัวละครได้ ผู้เรียนสามารถเลือกพฤติกรรมในทางที่ดีไปเป็นแบบอย่างได้ จากนั้นครูใช้การจูงใจ และการให้รางวัล เพื่อกระตุ้น ย้ำจุดและส่งเสริมให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้พัฒนาในทางที่ดี พร้อมกับการเสริมแรงลักษณะต่างๆ ซึ่งจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น การยกย่องชมเชย ประกาศเกียรติคุณ การให้รางวัลและการให้ทุนการศึกษาแก่ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่นระดับต่างๆ เพื่อปลูกฝังสิ่งที่ดีให้ติดอยู่ในจิตสำนึกและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในชีวิตจริง ขึ้นต่อไป คือ การปรับตัวในทางที่ดีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียน หลังจากที่ได้รับรางวัลด้วยตัวอย่างที่ดีจากนิทานเกิดการเรียนรู้ถึงผลกระทบจากการกระทำที่ดีและไม่ดี จากนิทานและการเสริมแรงที่เหมาะสมกับสถานการณ์ตามวัยของนักเรียน การปรับตัวในทางที่ดีก็จะพัฒนาเจริญงอกงามหยั่งรากลึกกลงไปในจิตสำนึกจนเป็นนิสัยตลอดไป ซึ่งจะส่งผลดีแก่ผู้เรียนและสังคมโดยรวมในอนาคต ขั้นตอนสุดท้าย คือ การนำคุณธรรมต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขพฤติกรรมของตนเองที่ไม่พึงประสงค์ของตนเอง จากสิ่งเล็กๆ น้อยๆ จนถึงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแก่สังคมส่วนใหญ่ และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตนจาก

คุณธรรมพื้นฐานง่ายๆ ไปสู่ระดับคุณธรรมที่สูงขึ้นไปตามความเหมาะสมของผู้เรียนแต่ละวัยแต่ละระดับชั้น เพื่อสามารถพัฒนาตนให้เป็นคนดีและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จากการดำเนินการดังกล่าวทำให้นักเรียนเกิดคุณธรรมด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความสามัคคี การตรงต่อเวลา เสียสละเพื่อส่วนรวม เคารพพี่ เคารพผู้ใหญ่และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่เบียดเบียนทรัพยากรสาธารณสุข ประโยชน์ การพัฒนาศักยภาพของครู ทำให้ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหา และวิธีการที่ผสมผสาน ครูใช้สื่อเพื่อฝึกการคิด เพื่อการแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้ การปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยม และคุณธรรมตามวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย และครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์

6. นวัตกรรมหนังสือทำมือสื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนรอบด้าน เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษานำมาพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ เป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนที่เหมาะสมตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ สู่ศักยภาพผู้เรียน สถานศึกษาดำเนินการเป็นสองช่วงชั้น ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) มีแบบฝึกเขียนคำจากภาพ การเขียน ประโยคจากภาพ และเขียนบรรยายภาพ และให้เขียนหนังสือหน้าเดียว หนังสือสองหน้าผ่านกิจกรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) นักเรียนฝึกเขียนประโยคที่ภาคขยายและประโยคอื่นๆ ที่ยากขึ้น เขียนบรรยายภาพ เขียนเรื่องจากภาพ เขียนเรื่องสั้น และเขียนเรื่องสร้างสรรค์ จากนั้นแบ่งกลุ่มนักเรียนให้จัดทำหนังสือทำมือที่สมบูรณ์แบบนำความรู้ที่เรียนมาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ศิลปะ กลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) และเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ มาบูรณาการมาจัดทำเป็นหนังสือทำมือ ผลจากการทำหนังสือทำมือทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพเด็กให้รู้จักแสวงหาข้อมูลความรู้หลายรูปแบบ สร้างและสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถคิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ อดทน อื้อเพื่อช่วยเหลือกันทำงานให้สำเร็จ แสวงหาความรู้ค้นคว้าข้อมูลเป็นและถูกวิธี มีความมั่นใจในการทำงาน แสดงความพอใจ ภูมิใจในผลงานของตน รับคำติชมของเพื่อนและครู และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเข้าใจและมีเหตุผล ผลต่อการพัฒนาศักยภาพของครู ด้านการศึกษาหาความรู้ การทำหนังสือสำหรับเด็ก ทั้งด้านจิตวิทยา ความสนใจของผู้เรียน หนังสือที่เด็กสนใจในแต่ละวัย ภาพประกอบที่ผู้เรียนแต่ละระดับชอบ ครูปรับการเรียนการสอนแนวใหม่ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ครูสามารถวิเคราะห์ และหยิบประเด็นปัญหาของผู้เรียนมาแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ครูสามารถสร้างนวัตกรรมเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีคุณภาพประสิทธิภาพด้วยตนเองและผู้เรียนมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสื่อนวัตกรรมที่ผู้เรียนให้ความสนใจและภูมิใจ คุณครูท่านหนึ่งกล่าวถึงหนังสือทำมือว่าเป็นนวัตกรรมที่มีความโดดเด่นในการนำไปประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามเป้าหมายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้อุทิศ การปรับการเรียน เปลี่ยนการสอนให้ประโยชน์ครอบคลุมทั้งครูผู้สอน และกลุ่มผู้เรียนอย่างหลากหลาย

ตารางที่ 21 ภาพความสำเร็จของโรงเรียนวัดนิลาราม (ยื่นทับทองประชาสรรค์)

พ.ศ	ภาพความสำเร็จ	หน่วยงานที่มอบ
2540	นักเรียนได้รับรางวัลพระราชทาน ประเภทนักเรียน ระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก ประจำปีการศึกษา 2540	กระทรวงศึกษาธิการ
2542	สถานศึกษาได้รับเกียรติบัตรรางวัล สถานศึกษาดีเด่น ขนาดเล็ก	สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอศีร์ษะเกษ
2543	สถานศึกษาได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนแกนนำ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2543	สถานศึกษาได้รับเกียรติคุณบัตร สนับสนุนครูต้นแบบ ครูเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2543	อาจารย์ใหญ่ได้รับเกียรติบัตร ผู้ทำคุณประโยชน์แก่ สถานศึกษา ประเภทผู้บริหารสถานศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2543	ครูได้รับรางวัลครูต้นแบบครูสอนศิลปศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2543	ครูได้รับเกียรติบัตรครูสอนภาษาไทยแบบมุ่ง ประสพการณ์ภาษา ห้องเรียนตัวอย่าง ชั้นประถมศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2543	สถานศึกษาได้รับเกียรติคุณบัตรสนับสนุนโครงการ “โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมดีเด่นเฉลิมพระเกียรติ”	สมาคมสร้างสรรค์ไทย
2544	สถานศึกษาได้รับรางวัลพระราชทาน ประเภท สถานศึกษาระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก ประจำปี การศึกษา 2544	กระทรวงศึกษาธิการ
2544	สถานศึกษาได้รับรางวัล ประเภทสถานศึกษามีผลงาน ดีเด่นระดับจังหวัด ตามโครงการส่งเสริมสถานศึกษา และครู อาจารย์ที่มีผลงานด้านจริยศึกษา ประจำปี การศึกษา 2544	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2544	สถานศึกษาได้รับเกียรติคุณบัตรสนับสนุนโครงการ “โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมดีเด่นเฉลิมพระเกียรติ”	สมาคมสร้างสรรค์ไทย
2544	อาจารย์ใหญ่ได้รับวุฒิบัตรบุคลากรแกนนำสาขาการบริหารสถานศึกษา ผู้ทำคุณประโยชน์แก่สถานศึกษา ประเภทผู้บริหารสถานศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2544	ครูรับวุฒิบัตรบุคลากรต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการ เรียนรู้	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ
2544	ครูได้รับรางวัลบุคลากรต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการ เรียนรู้	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2544	ครูได้รับรางวัลครูเกียรติยศ สาขาศิลปศึกษา (Teacher Awards)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2544	ครูได้รับรางวัลครู อาจารย์ผู้มีผลงานจริยศึกษาดีเด่น	กระทรวงศึกษาธิการ
2544	ครูได้รับรางวัลบุคลากรต้นแบบการปฏิรูปกระบวนการ เรียนรู้	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ

ตารางที่ 21 (ต่อ)

พ.ศ	ภาพความสำเร็จ	หน่วยงานที่มอบ
2545	อาจารย์ใหญ่ได้รับรางวัลบุคลากรต้นแบบปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ รางวัลครูเกียรติยศ (Teacher Awards) สาขาผู้บริหารโรงเรียน	สภาการศึกษา
2545	ครูได้รับรางวัลบุคลากรต้นแบบปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้รางวัลครูเกียรติยศ (Teacher Awards) สาขาจริยศึกษา	สภาการศึกษา
2545	นักรการโรงได้รับเกียรติคุณบัตรเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่การศึกษา ประเภทลูกจ้าง	กระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2553

โรงเรียนวัดนิตาราม (รันทบทองประชาสรรค์) ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก (พ.ศ. 2543-2548) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เมื่อวันที่ 15-18 ธันวาคม พ.ศ. 2546 เพื่อยืนยันสภาพจริงของสถานศึกษา โดยพิจารณามาตรฐาน 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน และด้านผู้บริหาร ขณะนั้นโรงเรียนวัดนิตาราม (รันทบทองประชาสรรค์) มีผู้บริหาร 1 คน ครู 6 คน นักรการโรง 1 คน นักเรียน 100 คน สรุปผลการประเมินโดยภาพรวมรายมาตรฐาน มาตรฐานผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ และมาตรฐานด้านการคิดวิเคราะห์ การประเมินทั้งหมด 14 มาตรฐาน มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี 12 มาตรฐาน ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่จำเป็นตามหลักสูตร ประกอบการศึกษาข้อมูลจากการวัดผลประเมินผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เมื่อวันที่ 17-19 มกราคม พ.ศ. 2550 เพื่อให้การรับรองว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้มาตรฐานคุณภาพหรือไม่ โดยพิจารณามาตรฐานคุณภาพ 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน และด้านผู้บริหาร ขณะนั้นมีผู้บริหาร 1 คน ครู 8 คน นักรการโรง 1 คน นักเรียน 120 คน สรุปผลการจัดการศึกษาสถานศึกษาภาพรวมค่าเฉลี่ย 3.94 การพิจารณาภาพรวมรายมาตรฐานของสถานศึกษามีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากทุกมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ค่าเฉลี่ย 4.00 มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 4.00 มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์การ/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.00 มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ค่าเฉลี่ย 4.00 มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 4.00 มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษา ส่งเสริมความสัมพันธ์และร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ค่าเฉลี่ย 4.00 มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ค่าเฉลี่ย 3.98 มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตมาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ค่าเฉลี่ย 3.97 มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย 3.97 มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ค่าเฉลี่ย 3.96 มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย 3.88 มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ ค่าเฉลี่ย 3.80 มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ค่าเฉลี่ย 3.63

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ผลการวิเคราะห์พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนวัดนิตาราม (เรียนทับทองประชาสรรค์) หลายปัจจัยด้วยกัน ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยจำแนกเป็น 4 กลุ่มปัจจัย คือ ปัจจัยด้านลักษณะขององค์กร ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากร และปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ในแต่ละกลุ่มปัจจัย มีปัจจัยย่อยหลายปัจจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอไว้แต่ละปัจจัยย่อย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านลักษณะขององค์กร

กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะขององค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดนิตาราม (เรียนทับทองประชาสรรค์) ดังนี้ เนื่องจากเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก มีครูจำนวนน้อย ครูคนหนึ่งอาจต้องสอนทุกวิชาในหนึ่งชั้นเรียน หรือรับผิดชอบหลายๆ ชั้นเรียน ในขณะที่เดียวกันบุคคลคนเดียวสามารถทำงานได้หลายหน้าที่ การมอบหมายงานเป็นลักษณะแบ่งงานกันทำ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันการมอบหมายงานยึดหลักการตามความจำเป็นและความเหมาะสมของแต่ละช่วงเวลา การรับผิดชอบต่อโครงการต่างๆ สถานศึกษาได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ มีทั้งครูมีส่วนในการเลือกและผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดตามความเหมาะสม ส่วนการเรียนการสอนครูเป็นผู้เลือกวิชาที่สอดคล้องกับวุฒิและความถนัดของตนตามภาระงาน ถือเป็นภาระมอบหมายงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อที่จะได้นำศักยภาพและความรู้ความสามารถของตนมาใช้ในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ อย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยส่วนรวมและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนซึ่งเป็นผู้รับบริการโดยตรงของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระจุกสะท้อนให้เห็นคุณภาพในการจัดการศึกษา

โรงเรียนวัดนิตาราม (เรียนทับทองประชาสรรค์) กำหนดคำขวัญสถานศึกษาว่า วิชาการเด่น เน้นคุณธรรม นำสิ่งแวดล้อม ก้าวพร้อมชุมชน และกำหนดวิสัยทัศน์ สถานศึกษาจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนในการพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้และคุณธรรม มีศักดิ์ศรีความเป็นไทย ภูมิใจในท้องถิ่น

และอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารงาน ประกอบด้วย ระบบหลักสามระบบ

1.1 ระบบการเรียนรู้ให้ความสำคัญเรื่องการอ่าน การพูด และการเขียนที่ถูกต้องในระดับช่วงชั้นที่ 1 เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ

1.2 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้ความสำคัญกับชุมชนได้มีส่วนร่วมในการให้แนวคิด จัดกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ และร่วมมือประสานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ เน้นการแก้ปัญหาพัฒนาการตามวัย ปัญหาผู้เรียนบางส่วนขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ แก้ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูไม่เหมาะสมกับวัย แก้ปัญหาสื่อ นวัตกรรมไม่เหมาะสมกับวัย และความสนใจของนักเรียน

1.3 ระบบกิจกรรมนักเรียน สถานศึกษาใช้กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้นิทาน กิจกรรมโรงเรียนแสนสุข กิจกรรมบูรณาการและการทำหนังสือทำมือ การกำหนดกระบวนการทำงาน สะท้อนองค์ประกอบและข้อกำหนดที่รองรับระบบ กำหนดตัวชี้วัดการทำงานสะท้อนกระบวนการทำงานตามกระบวนการของระบบและสามารถวัดผลลัพธ์จากวิธีการทำงานได้ ขั้นตอนของวิธีการมาตรฐานตามกระบวนการมีความละเอียดชัดเจน ตามข้อกำหนดที่รองรับ เกณฑ์สถานศึกษา มีความเหมาะสมกับบริบทสอดคล้องกับตัวชี้วัด การกำหนดบทบาทและแต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

2. ปัจจัยด้านด้านลักษณะสภาพแวดล้อม

กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา คือ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนวัดนิลาราม (รินทับทองประชาสรรค์) ภูมิทัศน์สะอาด สวยงาม ร่มรื่น อาคารเรียนอาคารประกอบ วัสดุครุภัณฑ์ สาธารณูปโภคพื้นฐานสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพียงพอและใช้การได้ดี มีสื่อเทคโนโลยีที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพ ทั้งสื่อทางไกล ผ่านดาวเทียม ระบบอินเทอร์เน็ต และมีคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนจำนวน 7 เครื่อง สำหรับการบริหารงาน จำนวน 1 เครื่อง สถานศึกษานำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์บูรณาการการเรียนการสอน ในกิจกรรมการทำหนังสือทำมือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ร่วมกับครูศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐาน สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การวิเคราะห์ผู้เรียนจัดหน่วยการเรียนรู้ด้านสุขภาพ เชื่อมโยงกับการเรียนรู้เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ และการสร้างการเรียนรู้สุขภาพในมิติอื่นๆ ทั้งด้านจิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อความสุขของสมาชิก ในสถานศึกษาทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนรายรอบสถานศึกษา การออกแบบ การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และความพร้อมของสถานศึกษา นอกจากนี้ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม SEMGA กิจกรรมโรงเรียนแสนสุข กิจกรรมบูรณาการและการทำหนังสือทำมือ เป็นต้น สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา นโยบายรัฐส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน

ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และคณะครู ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนในพื้นที่ที่มีความตั้งใจสูง ทุ่มเทในการทำงานให้สถานศึกษา สถานศึกษามีความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นอย่างดี เช่น ครูเป็นที่ปรึกษากลุ่มสหกรณ์กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ในส่วนชุมชนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนด้านการเกษตร ศิลปวัฒนธรรม และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากร

กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากร ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดนิลาราม (เรีนทับทองประชาสรรค์) ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงบริหารมี (Charisma) มุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละ รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่เป็นแบบอย่างและสร้างศรัทธา ให้ครูและชุมชนมีความเชื่อมั่นในแนวทางการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพ ครูมีศักยภาพในการปฏิบัติงาน และมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน บุคคลคนเดียวสามารถทำงานได้หลายหน้าที่ ทุกคนมีความมุ่งมั่น ทุ่มเท เชื่อถือ ศรัทธาในระบบกลไกการบริหาร ตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มุ่งความก้าวหน้าในวิชาชีพ โรงเรียนวัดนิลาราม (เรีนทับทองประชาสรรค์) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการสุขภาวะบุคลากรให้มีคุณภาพ ยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตการทำงานบุคลากรให้มีสุขภาวะที่ดี มีการประเมิน ปรับปรุงและพัฒนาระบบคุณภาพชีวิตการทำงานให้เกิดความสมดุลทั้งในเวลาและนอกเวลาทำงาน ทำให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจ ทำงานเป็นทีม ผู้บริหาร ครู และนักการศึกษาโรงเข้ากันได้เป็นอย่างดี ไม่เกิดการขัดแย้ง มุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงานเต็มกำลังความสามารถ มีการวางแผนกำหนดเป้าหมายเน้นคุณภาพที่ผู้เรียนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล ร่วมปรับปรุงพัฒนา สถานศึกษาให้การสนับสนุน ใช้งบประมาณและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนข้อมูล สถานศึกษาได้สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นตัวกลางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับหน่วยงานอื่น ตลอดจนชุมชนให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเป็นอย่างดีต่อกิจกรรมที่สถานศึกษาดำเนินการส่งผลการบริหารจัดการในด้านต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

กลุ่มปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดนิลาราม (เรีนทับทองประชาสรรค์) ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาชัดเจน มีแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ กำหนดบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ จากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรมาตรฐาน สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ใช้ระบบการนิเทศ พัฒนาครู กำกับ ติดตาม สนับสนุนการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอด้วยสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอยู่เสมอ มีระบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ปรับให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนขนาดเล็กแต่ละแห่งทั้งรวมชั้น คละชั้น และแบบทั่วไป จัดหน่วยการเรียนรู้ ครูมีข้อมูลพื้นฐานสำหรับนำไปออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ

สภาพผู้เรียน สภาพท้องถิ่นและความพร้อมของสถานศึกษา ส่งเสริม ความสัมพันธ์บุคลากรภายใน สถานศึกษา มีปฏิสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรภายนอก และชุมชนหลากหลายรูปแบบ เช่น ให้บริการแก่ชุมชนด้วยการส่งครูไปเป็นวิทยากร ให้ชุมชนเข้ามาศึกษาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนให้บริการด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ สถานศึกษา ได้รับงบประมาณและองค์ความรู้จากหน่วยงานที่สนับสนุนโครงการต่างๆ เช่น โครงการโรงเรียน สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมดีเด่นเฉลิมพระเกียรติ สนับสนุนโครงการโดย บริษัทฮอนด้า ประเทศไทย และ สมาคมสร้างสรรค์ไทย (ตาวิเศษ) โครงการโรงเรียนแสนสุขสนับสนุนโครงการโดยสำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โครงการเฉลิมพระเกียรติน้ำใสทั่วไทยคุณน้ำพระทัยพระราชินี สนับสนุนโครงการโดยธนาคารกสิกรไทย โครงการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์พลังงานสำหรับเยาวชน ในสถานศึกษา สนับสนุนโครงการโดยกระทรวงพลังงาน โครงการคอมพิวเตอร์เพื่อเยาวชน สนับสนุน โครงการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง เป็นต้น ผู้อำนวยการสถานศึกษาสร้างสภาพแวดล้อม ในการทำงานโดยใช้วิธีสร้างแรงจูงใจ ด้วยแนวคิดว่ามีตรีไม่ตรีเกิดขึ้นจากการทำงานเป็นสิ่งสำคัญมาก ในการทำงานร่วมกัน ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ และประสบการณ์ ร่วมกัน ใช้วิธีสร้างแรงจูงใจให้ครูเกิดความคิดว่าต้องการทำงานวันนี้ให้ดียิ่งขึ้นกว่าเมื่อวาน กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาที่ทุกคนมีส่วนร่วม เข้าใจตรงกัน ยึดถือเป็นแนวการ ปฏิบัติงาน กำหนดบทบาทและมอบหมายงานชัดเจน ใช้วิธีนี้มนวลและคอยติดตามผล กระบวนการ ติดต่อสื่อสาร ใช้การประชุมกลุ่มย่อยในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจ ทำข้อตกลงร่วมกันแล้วปฏิบัติ ตามครู ผู้ปกครองสามารถเข้าพบปะพูดคุยได้โดยง่าย และสะดวก ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะให้ การนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล อย่างสม่ำเสมอ กระบวนการติดต่อสื่อสารภายนอกสถานศึกษา มีเครือข่ายความร่วมมือ ประสานงานกับสถานศึกษาอื่นทั้งภาครัฐภาคเอกชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษา ต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยนำฐานความสำเร็จเก่าๆ ของสถานศึกษาจัดกระบวนการนำเสนอ ช่วงเวลา ประมาณ 14.30 น. ในวันเปิดการเรียนการสอน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จะพบปะกับผู้ปกครองที่มา รอรับนักเรียน รับฟัง ข้อคิด ข้อเสนอแนะ และความคาดหวังของผู้ปกครอง ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำและการตัดสินใจที่ดี มีพฤติกรรมกรรมการบริหารแบบมุ่งความสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในสถานศึกษา และ ชุมชน เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกันเป็นผู้ที่ครู ผู้ปกครองสามารถเข้าพบปะ พูดคุยได้ โดยง่าย สะดวก เป็นมิตรกับทุกคนในสถานศึกษา ใช้วินัยเชิงบวกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และ การตัดสินใจแบบเห็นพ้องต้องกัน เช่น ในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ผู้อำนวยการให้ครูได้มีส่วนร่วมใน การอภิปราย และพิจารณาร่วมกันแล้วสั่งการตามความเห็นของที่ประชุม การจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ภายในสถานศึกษา ผู้อำนวยการจะสั่งการโดยคำนึงถึงหลักการ และมติการประชุมที่ได้ตกลงกันไว้

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดนิลาราม (เรีนทับทองประชาสรรค์)

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดนิลาราม (เรีนทับทองประชาสรรค์) พบว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษาตามปกติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของการดำเนินกิจกรรมในทุกๆระดับมีลักษณะเป็นวงจรเดมมิง ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการวางแผน กระบวนการควบคุมคุณภาพ กระบวนการประเมินคุณภาพ และการปรับปรุงคุณภาพ ในการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมมีวงจรเดมมิง อยู่หลายวงจรเชื่อมโยงซ้อนกันอยู่

1. กระบวนการวางแผน

กระบวนการวางแผน ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของบุคลากร การจัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ การแต่งตั้งคณะทำงานผู้รับผิดชอบ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และการจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โรงเรียนวัดนิลาราม (เรีนทับทองประชาสรรค์) สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม การชี้แจงทำความเข้าใจโดยใช้บุคลากรภายในสถานศึกษาและวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก บุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี ครูทุกคนได้รับการอบรมการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การผลิตสื่อการสอน การนำ ICT มาใช้ในการเรียนการสอน กำหนดกรอบและแผนการประเมิน สร้างเครื่องมือประเมินและการรวบรวมข้อมูล การวิจัยในชั้นเรียน การอบรมครูเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียน การนำเสนอผลการประเมินและเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง รวมทั้งการศึกษาดูงานเพื่อนำมาใช้ประยุกต์ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

โครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศโรงเรียนวัดนิลาราม (เรีนทับทองประชาสรรค์) จัดโครงสร้างองค์กรชัดเจน มีความคล่องตัว กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาชัดเจน แผนกลยุทธ์และ แผนปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ การจัดทำคำสั่งในการปฏิบัติงาน และกำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ครูที่รับผิดชอบเป็นรายโครงการ ื่อต่อการดำเนินงาน ทุกคนมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาภายใต้แนวคิดเชิงระบบ โดยการวางระบบหลัก 3 ระบบ คือ ระบบการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบกิจกรรมนักเรียน มีการวิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา และท้องถิ่น มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกผลรวมความรู้ของบุคลากร กระบวนการปฏิบัติงาน การสร้างนวัตกรรม และวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนวัดนิตาราม (เรีนทับทองประชาสรรค์)จัดทำเพิ่มข้อมูลครบถ้วนทุกมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน การดำเนินงานในลักษณะการบูรณาการทุกระบวนการ มุ่งเน้นผลงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรม การพัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบการเรียนรู้ การบริหาร โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาเทคโนโลยี และระบบสารสนเทศ ครุมีข้อมูลพื้นฐานสำหรับนำไปออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สภาพท้องถิ่น และความพร้อมของสถานศึกษา

โรงเรียนวัดนิตาราม (เรีนทับทองประชาสรรค์) แต่งตั้งครูทุกคนเป็นคณะทำงานรับผิดชอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหาร และกลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดครูหนึ่งคนเป็นเจ้าของรับผิดชอบการประสานงานกับทุกฝ่ายทำงานเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกันและเป็นทีม

การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ครูทุกคน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้แทนจากชุมชน/ท้องถิ่น ร่วมยกร่างเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ตามแนวทางหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ความต้องการของชุมชน/ท้องถิ่น ศักยภาพของสถานศึกษาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ

การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ความสำคัญในการทำกิจกรรมร่วมกันของนักเรียน สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้สถานศึกษากำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละชั้นตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา มีความชัดเจนและทุกคนรับทราบ

2. ด้านกระบวนการควบคุมคุณภาพ

ด้านกระบวนการควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา

2.1 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติโรงเรียนวัดนิตาราม (เรีนทับทองประชาสรรค์) จัดทำแผนปฏิบัติการจัดการและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนปฏิบัติการประจำปี โครงการและกิจกรรม รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน และมีการประชุมชี้แจงประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย ให้ความสำคัญผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา รวมถึง

การที่ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงาน ให้การนิเทศทั้งระดับบุคลากร และรายสาระวิชา

2.2 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมุ่งมั่นในการพัฒนาสถานศึกษาตลอดมา กิจกรรมของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้รับความช่วยเหลือทุกครั้ง มีกรรมการจากผู้นำชุมชน จัดประชุมวางแผนปฏิบัติงาน มีผลงานปรากฏชัดเจน การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา อาจจำแนกได้เป็นสามประเด็น ดังนี้

2.2.1 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา สถานศึกษาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบรวมชั้นบางกลุ่มสาระ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้งานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา พลศึกษาและกิจกรรมแนะแนว โดยการจัดตารางเรียนในสาระที่สอนแบบช่วงชั้น (รวมชั้น ป.1-ป.3 และ ป.4-ป.6) สถานศึกษาจัดตารางเรียนเป็นสัปดาห์ละ 30 ชั่วโมง เพิ่มจากเวลาเรียนวันละหนึ่งชั่วโมง ในชั่วโมงสุดท้ายจัดกิจกรรมช่วงชั้นตามสาระที่กำหนดไว้แต่ละวัน การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสวยงามร่มรื่น จัดการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกรายวิชาครูใช้เทคนิคกระบวนการหลากหลาย เช่น การนำนวัตกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนแนวใหม่มาใช้ สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนการสอนหลากหลาย เช่น การนำนวัตกรรมหนังสือทำมือสื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนรอบด้าน และการนำกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพ เชื่อมโยงกับการเรียนรู้เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ รวมถึงการสร้างการเรียนรู้สุขภาพในมิติอื่นๆ โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อความสุขของสมาชิกในสถานศึกษาทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนรอบสถานศึกษา

2.2.2 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษาด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูทุกคนด้วยวิธีการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองเป็นครูต้นแบบ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาได้สนับสนุนงบประมาณและอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการดำเนินงานสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและนำปัญหาจากการเรียนการสอนมาใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน

2.2.3 การพัฒนาขีดความสามารถผู้บริหารสถานศึกษาโดยการพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการของครู ในแต่ละโครงการ งาน และสาระการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการนิเทศภายใน ติดตามดูแลสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่น การประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการประเมินผลการปฏิบัติ

3. ด้านกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษา

ด้านกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่แสดงว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาบรรลุเป้าหมายเพียงใด โดยการประเมินต้องวางกรอบการประเมิน จัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความข้อมูล การตรวจสอบปรับปรุงคุณภาพ กระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และการเตรียมการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

3.1 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา อาจจำแนกได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

3.1.1 เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษาในการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นการสับรับฟัง ข้อคิดความเห็นจากครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนในพื้นที่

3.1.2 ใช้การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ในลักษณะดูแลติดตาม การปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ช่วยแก้ไขปัญหา ให้คำปรึกษา ช่วยประสานงาน ช่วยคิด และเสนอแนะ

3.1.3 ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อเผยแพร่นวัตกรรมและ นำเสนอกลวิธีการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานแก่ต้นสังกัด และสังคมในพื้นที่ได้รับทราบ รวมถึงการบอกกล่าวถึงปัญหาของสถานศึกษาที่ต้องแก้ไขปรับปรุง

3.2 การเตรียมการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สถานศึกษาใช้ การรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของ สถานศึกษาทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา

4. ด้านการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษา

ด้านการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

4.1 โรงเรียนวัดนินาราม (เร็นทัททองประชาสรรค์) มีการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้มีความรู้ ความสามารถเต็มตามศักยภาพ จัดตารางเรียนสัปดาห์ละ 30 ชั่วโมง เพิ่มจากเวลาเรียน ปกติวันละ 1 ชั่วโมง ชั่วโมงสุดท้ายจัดกิจกรรมแต่ละช่วงชั้นตามสาระที่กำหนด สถานศึกษาจัด กิจกรรมหนังสือทำมือเพื่อเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมนักเรียนโดยการนำเรื่องราว หรือนิทานเป็นสื่อที่นำมาใช้เป็นตัวนำในการจูงใจผู้เรียนเพื่อจุดประกายให้เห็นผลของการกระทำความดี ตามบทบาทของตัวละครในเรื่องราวของนิทาน ครูมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวจากนิทานแล้วคิด วิเคราะห์ เขียน สรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเองในประเด็นต่างๆ

4.2 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู นำผลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง การสอน การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง ด้วยการจัดการเรียนการสอนสนุก ปลูกความคิด เชื่อมชีวิตกับการเรียนรู้ หมายถึง ทักษะการใช้ สื่อสนุก ทักษะการสอนการคิด ทักษะการสอนแบบจัดประสบการณ์ จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีหน่วย การเรียนรู้ ที่หลากหลายและสร้างสรรค์ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ใช้วิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แบบ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การอ่านเครื่องหรือการเตรียมความพร้อม การแนะนำปัญหาโจทย์ การไตร่ตรองทางแก้เฉพาะตน แต่ละคนลองคิดคำตอบก่อน การระดมสมองหาทางออกโดยกลุ่ม เป็นการนำความคิดแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนเป็นข้อสรุปของกลุ่ม การนำเสนอต่อสาธารณชน และการวิเคราะห์บทเรียน ข้อคิดจากประสบการณ์

4.3 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้มีภาวะผู้นำวางตน ได้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีเรื่องความประพฤติ บุคลิกภาพ มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาทันการ เปลี่ยนแปลง มีความเป็นผู้นำ เป็นผู้บริหารที่ชุมชน และครู ยอมรับในความขยัน ทุ่มเท จริงจัง มีมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นประชาธิปไตย สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน นำฐานความสำเร็จเก่าๆ ของสถานศึกษา มาจัดกระบวนการนำเสนอ สร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชน อย่างสม่ำเสมอ ออกไปพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองที่มารอรับนักเรียน เพื่อรับฟัง ข้อคิด ข้อเสนอแนะ และความคาดหวังของผู้ปกครอง บริหารความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้การประชุมทำข้อตกลง ร่วมกันแล้วปฏิบัติตามกำหนดบทบาท มอบหมายงานชัดเจน สุภาพวิธีมีมโนและคอยติดตามผล

กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชบุราษฎร์อนุสรณ์)

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชบุราษฎร์อนุสรณ์)

การวิเคราะห์สภาพทั่วไป ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ของโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชบุราษฎร์อนุสรณ์) และการสังเกตบริบททั่วไป ลักษณะทางกายภาพ การปฏิบัติงานหน้าที่ต่างๆ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ การจัดการกลุ่มสนทนาและการจดบันทึก ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพในบริบททั่วไปของโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชบุราษฎร์อนุสรณ์) ครอบคลุมประเด็น หลักสภาพทั่วไป ข้อมูลพื้นฐานสำคัญของท้องถิ่น สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของสถานศึกษา ครอบคลุมประเด็นย่อยเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา ตามลำดับดังนี้

1. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของท้องถิ่น

โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชบุรุษวรรณ์สรณ์) ตั้งอยู่ในตำบลยกระบัตร์ ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ตำบล ในเขตการปกครองเทศบาลตำบลหลักห้า บริเวณพื้นที่ราบริมฝั่งคลองดำเนินสะดวกเชื่อมต่อกันระหว่างแม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำแม่กลอง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ในเขตพื้นที่ตอนล่างของภาคกลาง ปริมาณชลประทานเหมาะสม เป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาเร็วมาก เนื่องจากเป็นที่รองรับความเจริญและการขยายตัวจากกรุงเทพมหานคร มีการอพยพย้ายถิ่นของประชากรมาประกอบอาชีพหลายกลุ่มชน ทำให้ประชากรในพื้นที่มีหลายเชื้อชาติ กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ เชื้อชาติไทย เชื้อชาติรามัญ เชื้อชาติจีน และเชื้อชาติลาว ส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานวัฒนธรรมลักษณะผสมผสาน ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข พื้นที่เทศบาลตำบลหลักห้าประมาณ 78,481.25 ไร่ แบ่งเขตการปกครองครอบคลุม 11 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลยกระบัตร์ 12 หมู่บ้าน ตำบลหนองบัว 9 หมู่บ้าน ตำบลหนองสองห้อง 10 หมู่บ้าน ตำบลโรงเข้ 10 หมู่บ้าน พื้นที่ตำบลยกระบัตร์ ถือเป็นเขตพื้นที่สีเขียวแห่งเดียวของจังหวัด เนื่องจากไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมแต่อย่างใด สภาพภูมิประเทศของเทศบาลตำบลหลักห้าเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลน้ำท่วมไม่ถึง สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1.00-2.00 เมตร ลักษณะดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูงเป็นดินชั้นหนึ่ง เหมาะสมสำหรับพื้นที่ทางเกษตรกรรม ประชากรประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ร้อยละ 60 ทำสวนองุ่น พุทรา ส้ม ฝรั่ง ลำไย ชมพู ละคร มะพร้าว น้ำหอม ส้มโอ และพืชสวนครัว ร้อยละ 30 ทำการประมง เช่น เลี้ยงปลาช่อนและปลาสด เลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 10 ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ทำมะพร้าวเผา รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม เขตพื้นที่ใกล้เคียง สภาพชุมชนเป็นสังคมชนบทเขตปริมาณชล สภาพภูมิอากาศเป็นลักษณะอากาศแบบฝนเมืองร้อน อากาศโดยทั่วไปเย็นและชุ่มชื้น ช่วงฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนมาก เนื่องจากพื้นที่ตั้งอยู่ชายทะเลได้รับความชื้นจากอิทธิพลของลมบก-ลมทะเลและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28-29 องศาเซลเซียส ช่วงที่ฝนตกมากที่สุดเดือนกันยายนถึงเดือนสิงหาคม ฝนตกน้อยที่สุดช่วงเดือนธันวาคมและเดือนมกราคม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละประมาณ 1,371 มิลลิเมตร

ตารางที่ 22 ข้อมูลด้านประชากร ศาสนสถาน และสถานศึกษาของเทศบาลตำบลหลักห้า

ตำบล	วัด	ศูนย์พัฒนาเด็ก	โรงเรียน			ครัวเรือน	เพศ		รวม
			อ.1-ป.6	อ.1-ม.3	ม.1-ม.6		ชาย	หญิง	
ยกระบัตร์	2	1	3	1	1	2,608	5,979	6,336	12,315
หนองบัว	3	2	1	1	-	1,318	3,312	3,471	6,783
หนองสองห้อง	2	2	-	2	-	1,673	4,044	4,312	8,356
โรงเข้	4	1	2	2	-	2,454	5,612	5,792	11,404
รวม	11	6	6	6	1	8,053	18,947	19,911	38,858

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2553

จากตารางที่ 22 เทศบาลตำบลหลักห้าแบ่งเขตการปกครองครอบคลุมสี่ตำบล ประกอบด้วย ตำบลยกกระบัตร ตำบลหนองบัว ตำบลหนองสองห้อง และตำบลโรงเข้ รวม 4 ตำบล ประชากรรวม 38,858 คน เป็นชาย 18,947 คน หญิง 19,911 คน ครว้เรือนทั้งหมด 8,053 ครว้เรือน วัด 11 แห่ง สถานศึกษา 13 แห่ง เปิดสอนระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 6 แห่ง เปิดสอนระดับอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 6 แห่ง เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 รวม 1 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวม 6 แห่ง

2. ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

โรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชูปราษณ์นุสรณ์) เป็นสถานศึกษาเก่าแก่ของชุมชน ที่เติบโตต่อยอดมาจากโรงเรียนประชาบาลในชุมชน ตั้งอยู่เลขที่ 2 หมู่ที่ 6 ตำบลยกกระบัตร กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2482 ชื่อโรงเรียนประชาบาลตำบลโรงเข้ 5 แรกก่อตั้งอาศัยศาลาวัดพื้นดินไม่มีฝาล้างคามาจากเป็นที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและประมวลการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ และได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องมีการก่อสร้างอาคารเรียนอาคารประกอบด้วยเงินงบประมาณและเงินบริจาค ช่วงปี พ.ศ. 2504-2507 เจ้าอาวาสวัดชักชวนผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์สร้างอาคารเรียนเอกเทศหลังแรก ต่อมา พ.ศ. 2515 สถานศึกษาได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียน (แบบ 017) 1 หลังและ พ.ศ. 2519 ได้งบประมาณสร้างอาคารเรียน (แบบ สปช 105/2529) 1 หลัง นอกจากนั้นสถานศึกษาระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธาก่อสร้างอาคารต่างๆ เช่น อาคารห้องสมุด อาคารวิทยาศาสตร์และคอมพิวเตอร์ และอาคารเรียนปฐมวัย เป็นต้น

3. สภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

โรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชูปราษณ์นุสรณ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ 2 หมู่ที่ 6 ตำบลยกกระบัตร บนพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดยกกระบัตร ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประมาณ 11 ไร่ จัดการเรียนการสอนแบบสหศึกษาสามารถตั้งตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีอาคารเรียน 3 หลัง 20 ห้องเรียน คือ อาคารเรียน (แบบ 017) 1 หลัง 8 ห้องเรียน อาคารเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา 1 หลัง 8 ห้องเรียน อาคารกาญจนาอ่อนเกล้า 1 หลัง 4 ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการกิจกรรมเฉพาะ 5 ห้อง ได้แก่ ห้องคอมพิวเตอร์ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ 35 เครื่อง ใช้บริหารงาน จำนวน 4 เครื่อง เพื่อการเรียนการสอน จำนวน 31 เครื่อง สามารถใช้สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต 35 เครื่อง ห้องทำงานพื้นฐาน อาชีพ ห้องเรียนพุทธศาสนา ห้องดนตรี ห้องวิทยาศาสตร์ อาคารห้องสมุด จำนวน 1 หลัง ศูนย์การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ เป็นอาคารเอกเทศ 1 หลัง และพื้นที่ปฏิบัติการ/นันทนาการ ได้แก่ สนามฟุตบอล ศาลาไทย

ตารางที่ 23 จำนวนนักเรียนโรงเรียนวัดยกกกระบัตร์ (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) ปีการศึกษา 2552
จำแนกตามระดับชั้น

	ระดับก่อน ประถมศึกษา		รวมระดับก่อนประถมศึกษา	ระดับประถมศึกษา						รวมระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา			รวมระดับมัธยมศึกษา
	อนุบาล 1	อนุบาล 2		ประถมศึกษาปีที่ 1	ประถมศึกษาปีที่ 2	ประถมศึกษาปีที่ 3	ประถมศึกษาปีที่ 4	ประถมศึกษาปีที่ 5	ประถมศึกษาปีที่ 6		มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3	
ชาย	16	18	34	21	28	26	25	31	30	161	37	28	28	93
หญิง	23	16	39	23	25	19	21	23	26	137	35	34	16	85
รวม	39	34	73	44	53	45	46	54	56	298	72	62	44	178

ที่มา: รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีของสถานศึกษา 2522

จากตารางที่ 23 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวัดยกกกระบัตร์ (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) จัดการเรียนการสอนสามระดับ จำนวน 20 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 288 คน นักเรียนหญิง จำนวน 261 คน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 549 คน จำแนกเป็น ระดับก่อนประถมศึกษา 2 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 34 คน นักเรียนหญิง จำนวน 39 คน รวมนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา 73 คน อัตราส่วนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาต่อห้อง 37:1 ระดับประถมศึกษา 12 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 161 คน นักเรียนหญิง จำนวน 137 คน รวมนักเรียนระดับประถมศึกษา 298 คน อัตราส่วนนักเรียนระดับประถมศึกษาต่อห้อง 25:1 ระดับมัธยมศึกษา 3 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 93 คน นักเรียนหญิง จำนวน 85 คน รวมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 178 คน อัตราส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาต่อห้อง 30:1

สถิตินักเรียนโรงเรียนวัดยกกกระบัตร์ (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) ด้านอื่นๆ ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนร่วม จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 5.28 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด นักเรียนลาออกกลางคัน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 3.46 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด นักเรียนตกชั้น จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.64 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

ตารางที่ 24 จำนวนบุคลากรโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชูร์นุสรณ์) ปีการศึกษา 2552
จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่ง

ตำแหน่ง	เพศ		อายุเฉลี่ย	ระดับการศึกษา			ประสบการณ์ในตำแหน่ง
	ชาย	หญิง		ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
ผู้อำนวยการ	-	1	57	-	-	1	12
รองผู้อำนวยการ	1	-	54	-	-	1	2
ครูประจำการ	7	17	50	2	22	-	27
ครูอัตราจ้าง	-	2	35	-	2	-	5
ลูกจ้างชั่วคราว	1	-	54	-	1	-	13
รวม	9	20	50	2	25	2	

ที่มา: รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีของสถานศึกษา 2522

จากตารางที่ 24 โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชูร์นุสรณ์) มีบุคลากรปฏิบัติงานรวม 29 คน เพศชาย 9 คน เพศหญิง 20 คน อายุเฉลี่ย 50 ปี การศึกษาเฉลี่ยระดับปริญญาตรี ผู้อำนวยการ ประสบการณ์ในตำแหน่งเฉลี่ย 12 ปี ครูประจำการ ประสบการณ์ในตำแหน่งเฉลี่ย 27 ปี รองผู้อำนวยการ ประสบการณ์ในตำแหน่งเฉลี่ย 2 ปี ครูอัตราจ้าง ประสบการณ์ในตำแหน่งเฉลี่ย 5 ปี และลูกจ้างชั่วคราว ประสบการณ์ในตำแหน่งเฉลี่ย 13 ปี

การบริหารงานของโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชูร์นุสรณ์) ผู้บริหารมุ่งพัฒนาการบริหารจัดการให้มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ยึดหลักการมีส่วนร่วม ประสานสัมพันธ์กับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องความต้องการของท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและ ผู้ปกครองมีความใกล้ชิด คำนึงกันเป็นอย่างดี สามารถประสานความร่วมมือได้ แต่ก็มีข้อจำกัดอันเกิดจากความจำเป็นในการดำรงชีพ นักเรียนโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชูร์นุสรณ์) ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน มีรายได้น้อย พ่อแม่ต้องไปทำงานในโรงงานในพื้นที่ใกล้เคียง นักเรียน จึงอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติ และบางส่วนมาจากครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน ทำให้นักเรียน ขาดความอบอุ่น ขาดการดูแล อบรม สั่งสอน และการปลูกฝังความดีงาม ซึ่งเป็นปัจจัยเริ่มต้นทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมเป็นกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา มีความเสี่ยงต่อการถูกชักจูงไปในทางประพฤตินิดด้าน ชู้สาว ใช้สิ่งเสพติด และมั่วสุมในกลุ่มวัยรุ่น โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชูร์นุสรณ์) จัดรูปแบบ การบริหารจัดการศึกษาเป็นห้าองค์ประกอบหลักได้แก่ 1) ด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย มีระบบ การประกันคุณภาพ จัดระบบการนิเทศภายในเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการพัฒนาห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ นำเทคโนโลยีมาบริหารจัดการ การบริหารโดยสถานศึกษา เป็นฐาน เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน 2) ด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม การพัฒนาเทคนิคการสอน กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ ประเมินผล ตามสภาพจริงเน้นทักษะการปฏิบัติ จัดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนรู้ เช่น การพัฒนาชุดการจัดกิจกรรมวิชาลูกเสือโลกพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยคุณครูท่านหนึ่ง การใช้และพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระสุขศึกษา

และพลศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยหายไปไหนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จัดทำโดยคุณครูอีกท่านหนึ่ง 3) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรทุกกลุ่มสาระ เน้นการนำหลักสูตรไปใช้ นำเทคโนโลยีมาใช้งานทะเบียน วัตถุประสงค์ และมีระบบ ระเบียบการวัดผล 4) ด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนรู้อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และการจัดสถานศึกษาให้น่าอยู่และปลอดภัย 5) ด้านสุขภาพและอนามัย เน้นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการดำเนินงานโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และการป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา การสร้างภูมิคุ้มกันโรค การรักษาพยาบาลฟรี การกีฬาเป็นเลิศ ดนตรีเพื่อสุขภาพ 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคือ ผู้บริหาร ชุมชนมีส่วนร่วมตามหลัก PDCA การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อชุมชนและชุมชนเป็นเจ้าของ 7) ด้านวิชาชีพครู ประกอบด้วย ส่งเสริมความก้าวหน้าของครู ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน สร้างจิตวิญญาณครูคือมืออาชีพ และพัฒนาครูให้มีคุณภาพมุ่งมั่นจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพด้วยการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พัฒนาครูรู้ทันการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ครูมีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมต่างๆ แก่ผู้เรียน โดยดำเนินโครงการวิจัยในชั้นเรียน โครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การประเมินระดับความรู้ขั้นพื้นฐานประจำปีของกระทรวงศึกษาธิการ (National Test: NT) โครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โครงการประกวดผลงานทางวิชาการ และโครงการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน เช่น สื่อมัลติมีเดียสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของครูท่านหนึ่ง นอกจากนี้มีการพัฒนานักเรียนโดยวางแผนพัฒนาจุดเด่นด้านผู้เรียนอย่างยั่งยืน ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระเบียบวินัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตและการปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนา พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีความสุขกับการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามผลการประเมินระดับความรู้ขั้นพื้นฐานประจำปี National Test: NT โดยข้อสอบมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชูร์นุสรณ์) ในปีการศึกษา 2550 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนี้

ตารางที่ 25 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ผลการสอบ NT) ของนักเรียนโรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุบราชูร์นุสรณ์) ระดับ ม.3 ปีการศึกษา 2550

กลุ่มสาระวิชา	ร้อยละ
ภาษาไทย	51.75
คณิตศาสตร์	25.94
สังคมศึกษา	43.24
วิทยาศาสตร์	33.37
ภาษาอังกฤษ	34.59

ที่มา: แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปี 2551-2555

จากตารางที่ 25 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุบราชูร์นุสรณ์) การประเมินระดับความรู้ขั้นพื้นฐานประจำปีของกระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2550 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระวิชาภาษาไทยเท่านั้นที่มากกว่าร้อยละ 50

ความสำเร็จที่เป็นจุดเด่นของสถานศึกษา ได้แก่ การจัดกิจกรรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ประจำปี 2551 ระดับทอง เป็นสถานศึกษาแกนนำจัดนิทรรศการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำให้กับกลุ่มพลังพัฒนา เป็นสถานศึกษาศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ เป็นสถานศึกษาต้นแบบศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็กพิเศษ เป็นสถานศึกษาแกนนำศูนย์พัฒนาภาษาอังกฤษประจำอำเภอบ้านแพ้ว รางวัลเหรียญทอง ผลงานหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม ศูนย์การศึกษาศาสนาวัฒนธรรมและพิพิธภัณฑสถาน รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดการแสดงทางวิทยาศาสตร์ รอบคัดเลือกตัวแทนภาคกลาง (ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) กิจกรรมวิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชนศูนย์ภาคกลาง

สำหรับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง วันที่ 1-3 มีนาคม พ.ศ. 2549 เพื่อให้การรับรองว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้มาตรฐานคุณภาพหรือไม่ ขณะนั้นสถานศึกษาจัดการศึกษาสามระดับ คือ ระดับการศึกษาปฐมวัย มีครู 4 คน นักเรียน 99 คน ระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีครู 15 คน นักเรียนจำนวน 410 คน ระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีบุคลากรครู จำนวน 7 คน นักเรียน 158 คน รวมทั้งสถานศึกษามีครู 26 คน นักเรียน 667 คน ผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาจัดการศึกษาได้มาตรฐานคุณภาพ สมศ. จำนวน 14 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 4.00) มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 4.00) มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.00) มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.00) มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.00) มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.87) มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย

และสุขภาพจิตที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.87) มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (3.87) มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (ค่าเฉลี่ย 3.78) มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา (ค่าเฉลี่ย 3.78) มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.66) มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.64) มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.56) มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 3.52)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) หลายปัจจัยด้วยกัน ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยจำแนกเป็น 4 กลุ่มปัจจัย คือ ปัจจัยด้านลักษณะขององค์กร ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากร และปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ในแต่ละกลุ่มปัจจัย มีปัจจัยย่อยหลายปัจจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอไว้แต่ละปัจจัยย่อย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านลักษณะขององค์กร

กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะขององค์กร ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) เป็นเช่นเดียวกับสถานศึกษาทั่วไป คือ มีการจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน ในทางเดียวกันนี้อดีตผู้บริหารสถานศึกษาท่านหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า “*ทำอย่างไรเราจะทำให้ครู บุคลากรของเรา รู้ในเรื่องโครงสร้างที่ชัดเจน*” มีการมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถ ความชำนาญการยึดกฎระเบียบ คำสั่งในการปฏิบัติงาน และการควบคุมกำกับการทำงานตามสายการบังคับบัญชา แบ่งโครงสร้างการบริหารงานสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มบริหารแผนและงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล และกลุ่มงานบริหารทั่วไป แนวความคิดในการพัฒนาสถานศึกษาใช้แนวคิดทฤษฎีทางวิชาการ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ สถานศึกษาเป็นระบบหนึ่งที่แต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ คือ สิ่งที่สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล ใช้หลักการกระจายอำนาจ กำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาทอำนาจหน้าที่ของ ครู และบุคลากรทางการศึกษารับผิดชอบชัดเจน เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม กำหนดหลักการบริหารงานงานวิชาการเป็นงานหลัก ส่วนงานอื่นๆ เป็นส่วนสนับสนุนงานวิชาการ โรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) มีเครื่องคอมพิวเตอร์ทั้งหมด 35 เครื่อง ใช้ในการบริหารงานจำนวน 4 เครื่อง ใช้เพื่อการเรียนการสอนจำนวน 31 เครื่อง สามารถใช้สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตจำนวน 35 เครื่อง นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ช่วงชั้นที่ 3 มีโอกาสใช้สื่อ ICT ในการเรียนรู้ทุกคน นอกจากนี้สถานศึกษาใช้การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนวังไกลกังวล

2. ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม

กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) คือ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน อาคาร สถานที่ ห้องเรียน และบริเวณสถานศึกษาสะอาด ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย รมรื่น สวยงามเอื้อต่อการเรียนรู้ อาคารเรียน อาคารประกอบเพียงพอ ห้องพิเศษเฉพาะ เช่น ห้องสมุด มีครูบรรณารักษ์ประจำห้องสมุด มีคอมพิวเตอร์เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ทุกห้องเรียนจะมีข้อตกลงของห้องเรียน ติดไว้ มีแหล่งเรียนรู้และมุมกิจกรรมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ศูนย์การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑสถานบ้านแพ้ว ตั้งอยู่ในสถานศึกษา

สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) มีสังคม บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษาให้ความสนใจสนับสนุนการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี และอย่างสม่ำเสมอ นโยบายรัฐส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างเสมอภาค วัด ชุมชน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และคณะครู จึงมีความตั้งใจสูง ทุ่มเทในการทำงาน ให้สถานศึกษา การประสานกับชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นอย่างดี เช่น ศูนย์การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และพิพิธภัณฑสถานบ้านแพ้ว โครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ตำบลยกกระบัตร สภาพแวดล้อมชุมชนมีความเรียบง่าย รักสงบ ตามลักษณะของชุมชนเกษตรกรรม เป็นพื้นที่สีเขียวแห่งเดียวของจังหวัด เพราะส่วนอื่นๆ ของจังหวัดเป็นโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น

3. ปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากร

กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากร ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ดังคำกล่าวของผู้บริหารสถานศึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า “ทำเรื่องระบบประกันคุณภาพอย่าง เรียกว่าเต็มร้อย มีความตั้งใจ เพราะว่ากฎหมายบัญญัติไว้แล้วทำให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร เหมือนงานรูทีน ที่เราต้องทำประจำ ไม่ใช่ สมศ. จะมาประเมินถึงจะทำงานแค่เดือน แค่สัปดาห์” นอกจากนี้ การที่บุคลากรมีจิตสาธารณะ ทำงานร่วมกับชุมชนทำให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมกับภาคเอกชนผมก็ทำหลายตำแหน่งเหมือนกัน เช่น เป็นกรรมการบริหารโรงพยาบาลบ้านแพ้ว เป็นสภาวิชาการวิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร เป็นรองประธานสภาวัฒนธรรมสมุทรสาคร” ทำให้สถานศึกษาได้รับความร่วมมือจากชุมชนอย่างดียิ่ง เช่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการก่อตั้งศูนย์การศึกษาศาสนาวัฒนธรรมและพิพิธภัณฑสถานบ้านแพ้ว โดยเข้าร่วมในการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน เข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือ สนับสนุนจากภายนอก โดยผู้อำนวยการเน้นย้ำว่า “โรงเรียนอยู่ได้เพราะชุมชน” ยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม เรียนรู้ธรรมชาติคน มุ่งมั่นการดำเนินงานประกันคุณภาพ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ ส่งเสริมขวัญกำลังใจครูในการปฏิบัติงาน นิเทศติดตามผล ประเมินผล

และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะครู ดำเนินการพัฒนาคุณภาพครูตามระบบ สร้างพันธมิตรในทุก ระดับ สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ครูทุกคนได้รับการพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ วิชาชีพรูปแบบวิธีการต่างๆ

4. ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

กลุ่มปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษาโรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายเชิง ยุทธศาสตร์ สร้างความคิดรวบยอดร่วมกัน กำหนด ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของ สถานศึกษาชัดเจน มีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการกำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ใน การปฏิบัติ คณะครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียนจากข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลาย และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน

การจัดการและการใช้ทรัพยากรโรงเรียนวัดยกกระบัตร (ชุบราชูราษฎร์นุสรณ์) แสวงหาจาก ชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมการจัดการ การดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จัดหา แหล่งทุน และระดมทุน สนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษา ทั้งงบประมาณ องค์กรความรู้จาก หน่วยงานที่สนับสนุนจากภายในท้องถิ่น และภายนอกท้องถิ่น

การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน ผู้อำนวยการสถานศึกษาใช้การบริหารแบบ มีส่วนร่วมในสถานศึกษา และสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานด้วยการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ให้ทุกคนคิดว่าต้องทำงานแต่ละอย่างให้ดีขึ้นกว่าเดิม สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนครูและบุคลากร ทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้ จากการมีปฏิสัมพันธ์ และประสบการณ์ร่วมกัน สร้างสภาพแวดล้อม สถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น มีความปลอดภัย ไร้มลพิษ มีชีวิตชีวา

กระบวนการติดต่อสื่อสาร ใช้การประชุมเป็นหลัก อยู่ร่วมกันแบบสมานฉันท์ของสมาชิก ในสถานศึกษา สิ่งที่ทำให้เกิดการสมานฉันท์ที่สมบูรณ์แบบคือ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การนิเทศ อย่างเป็นระบบสถานศึกษากำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาที่ทุกคนเข้าใจ ตรงกัน และยึดถือเป็นแนวในการปฏิบัติงาน มีเครือข่ายความร่วมมือ ประสานงานสถานศึกษาอื่นๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนพัฒนาการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ ผู้อำนวยการสถานศึกษามีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการ บริหารจัดการ อุทิศเวลาในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง ครู ผู้ปกครอง สามารถเข้าพบปะพูดคุยได้โดยง่าย และสะดวก เป็นผู้บริหารที่ชุมชน และครู ยอมรับ ความขยัน ทุ่มเท จริงจังในการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์ ที่ดีกับชุมชน

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน วัดยกระบัตร์ (ชุบราชูร์นุสรณ์)

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชูร์นุสรณ์) พบว่า ประกอบด้วยแนวทางในการดำเนินงานสี่กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการวางแผน กระบวนการควบคุมคุณภาพการศึกษา กระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษา และการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. กระบวนการวางแผน

กระบวนการวางแผน ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของบุคลากร การจัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ การแต่งตั้งคณะทำงานผู้รับผิดชอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และการจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

การเตรียมความพร้อมของบุคลากร สถานศึกษาสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม ครูมีความรู้ ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียน เข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี การทำแผนการจัดประสบการณ์ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ครูผู้สอนทุกคนได้รับการอบรมการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การผลิตสื่อการสอน การนำ ICT มาใช้ในการเรียนการสอน การกำหนดกรอบและแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมิน และการรวบรวมข้อมูล การวิจัยในชั้นเรียน การอบรมครูเกี่ยวกับเด็กพิการเรียนร่วม การนำเสนอผลการประเมินและเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง รวมทั้งการศึกษาดูงานเพื่อนำมาใช้ประยุกต์ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชูร์นุสรณ์) จัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศชัดเจน จัดรูปแบบบริหารจัดการศึกษาเน้นเจ็ดประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ 3) หลักสูตรสถานศึกษา 4) สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม 5) สุขภาพและอนามัย 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 7) การพัฒนาวิชาชีพครู ในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนจัดทำแฟ้มข้อมูลด้วยระบบ Filing ข้อมูลครบถ้วนทุกมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ทั้งกรณีเด็กปกติ และเด็กพิการเรียนร่วม แฟ้มเอกสารจัดเป็นสามประเภท คือ แฟ้มผู้อำนวยการสถานศึกษา แฟ้มรองผู้อำนวยการ และแฟ้มของครู แต่ละแฟ้มประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ ปฏิทินปฏิบัติงาน บุคลากรทุกคนมีข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาและออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สภาพท้องถิ่น และความพร้อมของสถานศึกษา การแต่งตั้งคณะทำงานผู้รับผิดชอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มีกลุ่มงานการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวนบุคลากร 1-3 คน รับผิดชอบการประสานงาน กำกับดูแลช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นทีม การตั้งคณะทำงานเพื่อการดำเนินงาน

ประกันคุณภาพการศึกษา พิจารณาจากบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหาร และกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มาจากการร่วมคิด ร่วมทำ ของครูทุกคนของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้แทนจากชุมชน ยกเว้นเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ตามแนวทางหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ความต้องการของชุมชน และศักยภาพของสถานศึกษา สามารถนำมาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ สำหรับการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชน แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทอย่างมากในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละชั้น ตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษา มีความชัดเจนและทุกคนรับทราบ

2. ด้านกระบวนการควบคุมคุณภาพ

ด้านกระบวนการควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และ การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา

การนำแผนไปสู่การปฏิบัติโรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชุบราชูร์นุสรณ์) มีแผนภูมิการจั ดองค์การและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนปฏิบัติการประจำปี โครงการและ กิจกรรม รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน และมีการประชุมชี้แจงประสาน สัมพันธ์กับทุกฝ่าย ให้ความสำคัญผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนด ความต้องการ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การนิเทศ การนำแผนสู่การปฏิบัติ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา รวมถึงการที่ผู้บริหาร สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานทั้งระดับบุคลากร วิทยากร และ ให้การนิเทศ ในการพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทมากในการพัฒนาสถานศึกษาตลอดมา กิจกรรมของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ ชุมชน ได้รับความช่วยเหลือทุกครั้ง มีกรรมการจากผู้นำชุมชน ประชุมวางแผนปฏิบัติงาน มีผลงาน ปรากฏชัดเจน การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา อาจจำแนกได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา ในด้านการพัฒนาการเรียนรู้อของ ผู้เรียน สถานศึกษาจัดรูปแบบการประกันคุณภาพ จัดระบบการนิเทศภายในเป็นเครื่องมือสำคัญ การพัฒนาห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน จัดทำสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติม การพัฒนาเทคนิคการสอน กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ ประเมินผลตามสภาพจริง เน้นทักษะการปฏิบัติ จัดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ

การพัฒนาหลักสูตรทุกกลุ่มสาระ เน้นการนำหลักสูตรไปใช้ นำเทคโนโลยีมาใช้งานทะเบียน วัตถุประสงค์ และมีระบบ ระเบียบการวัดผล การจัดสถานศึกษาให้น่าอยู่และปลอดภัย

2.2 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา ในด้านการพัฒนาการจัดการเรียน การสอนของครูทุกคนด้วยวิธีการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง สถานศึกษา สนับสนุนงบประมาณและอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและนำปัญหาจากการเรียนการสอนมาใช้วิจัยในชั้นเรียน

2.3 การพัฒนาขีดความสามารถผู้บริหารสถานศึกษาโดยการพัฒนาความสามารถใน การบริหารจัดการของครู ในแต่ละโครงการ งาน และสาระการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการนิเทศภายใน ติดตามดูแลสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่น การประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการประเมินผลการปฏิบัติ

3. ด้านกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษา

ด้านกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่แสดงว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาบรรลุเป้าหมายเพียงใด โดยการประเมินต้องจัดวางกรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความข้อมูลและการตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน ประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และการเตรียมการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของ สถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา อาจจำแนกได้เป็นสามประเด็น ดังนี้

3.1 เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอก สถานศึกษาในการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นการสดับตรับฟังข้อคิด ความเห็นผู้นำทางศาสนา จากฝ่ายปกครอง จากฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงชุมชนและ บุคคลอันเป็นที่รักนับถือในพื้นที่นั้นๆ

3.2 ใช้การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ในลักษณะดูแลติดตามการปฏิบัติงาน ของสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ช่วยแก้ไขปัญหา ให้คำปรึกษา ช่วยประสานงาน ช่วยคิด และเสนอแนะ

3.3 ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อเผยแพร่ข่าวสารและนำเสนอ กลวิธีการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของสถานศึกษาแก่ต้นสังกัด และสังคมในพื้นที่ได้รับทราบ รวมถึง การบอกกล่าวถึงปัญหาของสถานศึกษาที่ต้องแก้ไขปรับปรุง

การเตรียมการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สถานศึกษาใช้การรายงาน การประเมินตนเองของสถานศึกษา และจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษา ทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภายใน สถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา

4. ด้านการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษา

ด้านการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

4.1 การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียนวัดยกระบัตร์ (ชูปราษณ์นุสรณ์) มีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ตามตามศักยภาพ การจัดการเรียนรู้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนรู้อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย การจัดการเรียนรู้อิงเรื่องเพศศึกษา และการป้องกัน เอดส์ในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา การสร้างภูมิคุ้มกันโรค การรักษาพยาบาลฟรี การกีฬาเป็นเลิศ ดนตรีเพื่อสุขภาพ

4.2 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู โดยการนำผลการประเมินมาพิจารณา ปรับปรุงการสอน การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะต่างๆ เสริมสร้างพลังอำนาจ ของครู ด้วยการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน สร้างจิตวิญญาณครูคือมืออาชีพ และพัฒนาครูให้มี คุณภาพมุ่งมั่นจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพด้วยการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พัฒนาครูรู้ทันการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี สถานศึกษาจัด กิจกรรมประกวดผลงานทางวิชาการ โครงการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน การวางแผนพัฒนา จุดเด่นด้านผู้เรียนอย่างยั่งยืน ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระเบียบวินัย สุขภาพกาย สุขภาพจิต การปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนา พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะจำเป็นตามหลักสูตร

4.3 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา นับเป็นประเด็นสำคัญเพราะผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่ทำให้สถานศึกษาเจริญหรือเสื่อม สอดคล้องกับความเห็นของประธานคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ในคราวเก็บข้อมูลที่สถานศึกษาว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีภาวะผู้นำวางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีเรื่องความประพฤติ บุคลิกภาพ มีวิสัยทัศน์ในการจัด การศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นผู้นำ เป็นผู้บริหารที่ซุ่มซน และครู ยอมรับในความซุ่มซน ทุ่มเท จริงจัง มีมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นประชาธิปไตย สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนโรงเรียนเม็กรายมหาราชวิทยาคม

ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของโรงเรียนเม็กรายมหาราชวิทยาคม

การวิเคราะห์สภาพทั่วไป ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของโรงเรียนเม็กรายมหาราชวิทยาคม การสังเกตบริบททั่วไป ลักษณะทางกายภาพ การปฏิบัติงานหน้าที่ต่างๆ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ การจัดกลุ่มสนทนา และการจดบันทึก ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพบริบททั่วไปของโรงเรียนเม็กรายมหาราชวิทยาคม ครอบคลุมประเด็นสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของสถานศึกษา ครอบคลุมประเด็นย่อยเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมถึงภาพความสำเร็จของสถานศึกษา รายละเอียดสรุปดังนี้

1. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำคัญของท้องถิ่น

โรงเรียนเม็กรายมหาราชวิทยาคม ตั้งอยู่ที่ตำบลนางแล ภายใต้เขตการปกครองของเทศบาลตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน มีเขตบริการทางการศึกษารองรับและเอื้อประโยชน์แก่นักเรียนครอบคลุมพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่ง ชุมชนในเขตบริการทางการศึกษาของสถานศึกษาเป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่ถือเป็นต้นทุนของท้องถิ่น

ตารางที่ 26 พื้นที่บริการของโรงเรียนเม็กรายมหาราชวิทยาคม

รายการ	พื้นที่	หมู่บ้าน
เทศบาลตำบลนางแล	34,375 ไร่	16 หมู่บ้าน
เทศบาลตำบลบ้านดู่	44,375 ไร่	19 หมู่บ้าน
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสุด	35,975 ไร่	11 หมู่บ้าน
องค์การบริหารส่วนตำบลริมกก	10,735 ไร่	7 หมู่บ้าน
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ข้าวต้ม	58,250 ไร่	23 หมู่บ้าน
รวม	183,710 ไร่	76 หมู่บ้าน

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2553

จากตารางที่ 26 ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่บริการโรงเรียนเม็กรายมหาราชวิทยาคม เป็นพื้นที่ในแผนพัฒนาสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ศูนย์กลางเชื่อมโยงประเทศอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน ประกอบด้วย 5 ตำบล 76 หมู่บ้าน ได้แก่ เทศบาลตำบลนางแล เทศบาลตำบลบ้านดู่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสุด องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ข้าวต้ม และองค์การบริหารส่วนตำบลริมกก พื้นที่ทั้งสิ้น 183,710 ไร่ สภาพทั่วไปเขตพื้นที่บริการโรงเรียนเม็กรายมหาราชวิทยาคม มีลักษณะเป็นสังคมเมืองกึ่งชนบท คำขวัญแต่ละตำบลแสดงถึงอัตลักษณ์สำคัญของท้องถิ่น เช่น ตำบลนางแล เป็นแหล่ง

ปลูกสับปะรดมีชื่อเสียงของประเทศ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ น้ำตกนางแลใน ดอยดั่ง ผาลาดรอยวัว เครื่องปั้นดินเผา ดอยดินแดง พิพิธภัณฑ์บ้านดำ กระหริ่งคอยาว ความหลากหลายทางวัฒนธรรม บ้านลิไซ่ มีตำนานผาลาดรอยวัว ประเพณีสืบทอดมาแต่น้ำนางแล และมีทรัพยากรบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น ดร. ถวัลย์ ดัชนี เป็นต้น ตำบลบ้านดู่ มีแหล่งท่องเที่ยวในตำบลที่ชุมชนรู้จักมากที่สุด คือ น้ำตกโป่งพระบาท น้ำพุร้อนโป่งพระบาท สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ตำบลท่าสุด มีสลาพื้นบ้านที่มีชื่อเสียง มีฝีมือด้านไม้แกะสลัก มีแหล่งท่องเที่ยวในตำบลที่สำคัญ ได้แก่ ถ้ำผาตอง พระธาตุสันขวาง ชุมชนยึดมั่นในประเพณีของชาวล้านนา มีการสืบทอดวัฒนธรรมอย่างเข้มแข็งและมีวัฒนธรรมชนเผ่าลาหู่ อาข่า ที่บ้านผาลาด บ้านเชิงดอย ตำบลริมกก มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ แม่น้ำกก ให้ชุมชนทำประมงและประกอบอาชีพเกษตรกรรม และปลูกไม้ดอกต่างๆ นอกจากนี้มีพระธาตุพระเจ้าอออกแอ่น ซึ่งถือว่าเป็นโบราณสถานที่สำคัญของตำบล สำหรับคำขวัญของตำบลแม่ข้าวต้ม ชุมชนยึดมั่นในประเพณีของชาวล้านนาและประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามที่ราบลุ่มแม่น้ำกก

ตารางที่ 27 ศาสนสถาน สถานศึกษา ครั้วเรือนและประชากรในพื้นที่บริการของโรงเรียนเม็งราย มหาราชวิทยาคม

พื้นที่บริการ	ศาสนา			สถานศึกษา				ครั้วเรือน	เพศ		รวม
	วัด	คริสต์	ศูนย์เด็กเล็ก	อ.1-ป.6	อ.1-ม.3	ม.1-ม.6	อุดมศึกษา		ชาย	หญิง	
ตำบลนางแล	10	2	6	5	-	1	-	3,877	5,056	5,275	10,331
ตำบลบ้านดู่	12	6	7	5	1	-	1	7,310	7,432	8,132	15,564
ตำบลท่าสุด	11	4	5	3	1	-	1	4,245	5,178	6,973	12,151
ตำบลริมกก	2	4	4	1	-	-	1	1,819	2,276	2,449	4,725
ตำบลแม่ข้าวต้ม	16	3	-	6	2	-	-	3,019	5,947	5,908	11,855
รวม	51	19	22	20	4	1	3	20,270	25,889	28,737	54,626

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2553

จากตารางที่ 27 พื้นที่บริการโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม ประกอบด้วย 5 ตำบล มีครั้วเรือนทั้งหมด 20,270 ครั้วเรือน มีประชากรรวม 54,626 คน เป็นชาย 25,889 คน หญิง 28,737 คน สถานศึกษา 28 แห่ง สถานศึกษาเปิดสอนชั้นอนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 20 แห่ง สถานศึกษาเปิดสอนชั้นอนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 4 แห่ง สถานศึกษาเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 6 รวม 1 แห่ง สถานศึกษาเปิดสอนระดับอุดมศึกษาพื้นที่ตำบลบ้านดู่ 1 แห่งคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย สถานศึกษาเปิดสอนระดับอุดมศึกษาพื้นที่ตำบลท่าสุด 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง สถานศึกษาเปิดสอนระดับอุดมศึกษาพื้นที่ตำบลริมกก 1 แห่ง คือ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 22 แห่ง วัด 51 วัด และโบสถ์คริสต์ 19 แห่ง

สภาพภูมิศาสตร์เขตพื้นที่บริการของสถานศึกษา ด้านทิศตะวันออก คือ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดอยถ้ำผาตอง ป่าดอยสันป่าก่อย ป่าน้ำแม่งาม ภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบระหว่างเทือกเขาสูง มีลักษณะลาดเอียงจากทิศตะวันตกมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ สภาพภูมิอากาศ แบ่งออกเป็น 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูร้อนสภาพภูมิอากาศของฤดูร้อนกับฤดูหนาวมีความแตกต่างกันมาก ทั้งนี้ ฤดูร้อนเริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ และสิ้นสุดประมาณเดือนพฤษภาคม เดือนมีนาคม และเดือนเมษายน อุณหภูมิค่อนข้างสูง ปี พ.ศ. 2541 เป็นปีที่มีอุณหภูมิสูงที่สุดของจังหวัด คือ 36.4 องศาเซลเซียส ช่วงฤดูฝน ฝนเริ่มตกเดือนพฤษภาคม และสิ้นสุดเดือนกันยายน หรือต้นเดือนสิงหาคม ปริมาณน้ำฝนประมาณ 1,768 มิลลิเมตรต่อปี ช่วงฤดูหนาวประมาณกลางเดือนสิงหาคม สิ้นสุดเดือนกุมภาพันธ์ เดือนธันวาคมของทุกปีอุณหภูมิเฉลี่ย 8.7 องศาเซลเซียส สภาพการคมนาคมโดยรวม นับว่ามีการคมนาคมที่สะดวกสบาย สามารถใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พหลโยธิน) เป็นถนนสายหลักที่สำคัญ มีรถประจำทาง รถรับจ้างหลายเส้นทางทั้งถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง และถนนลูกรัง และการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วที่สุด คือ การคมนาคมขนส่งทางอากาศ มีท่าอากาศยานนานาชาติตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านดู่ สภาพทางเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันมีการขยายตัวทางธุรกิจที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ชุมชนพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านสถานประกอบการ เช่น หอพัก อพาร์ทเมนต์ สร้างขึ้นเพื่อรองรับประชากรแฝงที่เข้ามา อาศัยในชุมชน ผลผลิตสำคัญของชุมชนได้แก่ ข้าว สับปะรด ลิ้นจี่ มะม่วง ข้าวโพด ถั่วเหลือง เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสับปะรดกล้วยเป็นพืชผลทางการเกษตรที่มีชื่อเสียงของท้องถิ่น ประชากรบางส่วน ประกอบอาชีพค้าขาย รวมทั้งอาชีพเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านทัศนศิลป์ ดนตรีและหัตถกรรมศิลป์ ตลอดจนกลุ่ม OTOP ต่างๆ รายได้เฉลี่ย 24,000 บาทต่อคนต่อปี สถาบันทางศาสนา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมา คือ ศาสนาคริสต์และอื่นๆ ดังปรากฏในตารางที่ 25 ซึ่งมี ศาสนสถานกระจายอยู่ทุกตำบลรวม 70 แห่ง เป็นวัด 51 วัด และโบสถ์คริสต์ 19 แห่ง ประชากรของชุมชนยังคงดำรงชีวิตแบบชาวพื้นเมืองและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีชาวล้านนาอย่างเข้มแข็ง ประเพณีวัฒนธรรมสำคัญของชุมชน คือ ประเพณีผาลาดรอยวัว ประเพณีสืบชะตาแม่น้ำนางแล ประเพณีกินวอ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น น้ำตกนางแลใน น้ำตกโป่งพระบาท น้ำพุร้อนโป่งพระบาท ถ้ำผาตอง พระธาตุสันขวาง พระธาตุพระเจ้าออกเอน ผาลาดรอยวัว พิพิธภัณฑ์บ้านดำ เครื่องปั้นดินเผา ดอยดินแดง ไม้แกะสลักบ้านดู่ วัฒนธรรมชนเผ่าบ้านลิไซ และกระเหรี่ยงคอยาว มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สร้างรายได้ให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะคนหนุ่มสาวไม่ทิ้งถิ่นไปทำงานทำ ที่อื่น เกิดความรักความอบอุ่นในครอบครัว ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลาน มีความรัก ความสามัคคีในชุมชน ส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนโดยภาพรวม ทุกคนที่อยู่ในชุมชนมีส่วนรับ ผลประโยชน์ที่ก่อให้เกิดรายได้ร่วมกันทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

โรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม ได้รับการประกาศจัดตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2523 เป็นสถานศึกษาสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา แห่งที่ 3 ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จัดการศึกษาแบบสหศึกษา โดยได้รับอนุมัติให้เปิดสอนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อรองรับและเอื้อประโยชน์แก่นักเรียนเขตบริการ 5 ตำบล ในพื้นที่เหนือ

แม่น้ำก คือ ตำบลท่าสุด ตำบลนางแล ตำบลบ้านดู่ ตำบลแม่ข้าวต้ม และตำบลริมกก บริเวณที่ตั้งของสถานศึกษาตั้งอยู่เลขที่ 113 หมู่ที่ 3 ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย เขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 12 กิโลเมตร สภาพพื้นที่เป็นป่าเสื่อมสภาพ บนเนินเขา 3 ลูก ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติระยะเริ่มก่อตั้งสถานศึกษาได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ ให้ใช้พื้นที่ จำนวน 50 ไร่ ต่อมาสถานศึกษาได้รับบริจาคพื้นที่เพิ่มเติมรวมเป็น 70 ไร่ 58 ตารางวา เปิดการเรียนการสอนครั้งแรกในปีการศึกษา 2523 เปิดรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 175 คน ครู จำนวน 9 คน มีอาคารชั่วคราว 1 หลัง 3 ห้องเรียน อาคารชั่วคราวหลังคามุงแฝก 1 หลัง บ้านพักครูแบบ 202 ก 1 หลัง ต่อจากนั้นสถานศึกษามีการก่อสร้างอาคารต่างๆ เป็นระยะๆ ต่อมาในปีการศึกษา 2530 ได้รับอนุมัติให้เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 ห้อง เปิดรับนักเรียนรุ่นแรกจำนวน 100 คน มีครู จำนวน 53 คน นักเรียนระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย รวมทั้งสิ้น 1,364 คน

3. สภาพทั่วไปในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

โรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษาแบบสหศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อรองรับและเอื้อประโยชน์นักเรียนครอบคลุมพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่ง 76 หมู่บ้าน ด้านอาคารสถานที่ ประกอบด้วย อาคารเรียนแบบ 216 ค จำนวน 1 หลัง 16 ห้อง อาคารเรียนแบบ CS 217 B จำนวน 1 หลัง 14 ห้องเรียน อาคารเรียนแบบ 216 ล จำนวน 1 หลัง 14 ห้องเรียน อาคารห้องสมุด จำนวน 1 หลัง โรงฝึกงานเกษตร A (มพข.2) จำนวน 1 หลัง โรงฝึกงานไฟฟ้า-เขียนแบบ งานไม้ งานโลหะ คหกรรม-ผ้า จำนวน 1 หลัง โรงฝึกงานแบบ 102/27 จำนวน 1 หลัง อาคารเอนกประสงค์ จำนวน 1 หลัง หอประชุมแบบ 100/27 จำนวน 1 หลัง พื้นที่ปฏิบัติการ/นันทนาการ ประกอบด้วย สนามฟุตบอล สนามตะกร้อ สนามบาสเกตบอล สนามมวย สนามเปตอง อย่างละ 1 สนาม เทคโนโลยีและเครื่องอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ 190 เครื่อง สำหรับใช้ในการบริหารงานจำนวน 27 เครื่อง ใช้เพื่อการเรียนการสอนจำนวน 95 เครื่อง บริการสืบค้นข้อมูลอินเทอร์เน็ต จำนวน 68 เครื่อง มีโทรศัพท์เพื่อติดต่อภายนอก จำนวน 1 เลขหมาย โทรสาร 1 เลขหมาย รถตู้ 1 คัน รถอีแต่น 1 คัน

ตารางที่ 28 จำนวนนักเรียนโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม ปีการศึกษา 2552 จำแนกตามระดับชั้น

จำนวนนักเรียน	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น				ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย			รวม	รวมทั้งสิ้น
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3	รวม	มัธยมศึกษาปีที่ 4	มัธยมศึกษาปีที่ 5	มัธยมศึกษาปีที่ 6		
ชาย	156	157	175	488	69	70	71	210	698
หญิง	148	141	182	471	98	129	110	337	809
รวม	304	298	357	959	167	199	181	547	1,507
ห้องเรียน	8	8	8	24	5	5	5	15	39

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2553

ตารางที่ 28 ในปีการศึกษา 2553 โรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม จัดการเรียนการสอน 2 ระดับ 39 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 698 คน นักเรียนหญิง จำนวน 809 คน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,507 คน จำแนกเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 24 ห้องเรียน นักเรียนรวม 959 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 15 ห้องนักเรียนรวม 548 คน สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รวม 8 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 156 คน นักเรียนหญิง จำนวน 146 คน รวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 304 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รวม 8 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 158 คน นักเรียนหญิง จำนวน 140 คน รวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 298 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 8 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 175 คน นักเรียนหญิง จำนวน 182 คน รวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 357 คน สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รวม 5 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 68 คน นักเรียนหญิง จำนวน 100 คน รวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 168 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รวม 5 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 70 คน นักเรียนหญิง จำนวน 129 คน รวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 199 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รวม 5 ห้องเรียน นักเรียนชาย จำนวน 71 คน นักเรียนหญิง จำนวน 110 คน รวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 181 คน

ตารางที่ 29 จำนวนผู้บริหาร และครูโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาคม ปีการศึกษา 2552
จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

ประเภทบุคลากร	เพศ		รวม	อายุ ราชการ เฉลี่ย	ระดับการศึกษา				อายุ เฉลี่ย
					ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี		
	ชาย	หญิง			ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
ผู้อำนวยการ	1	-	1	30	-	-	1	-	53
รองผู้อำนวยการ	2	1	3	30	-	-	3	-	52
ครูไม่มีวิทยฐานะ	2	2	4	8.25	2	1	1	-	32.75
ครูชำนาญการ	17	28	45	22.73	13	25	3	4	47.11
ครูชำนาญการพิเศษ	2	11	13	23.46	2	9	-	2	46.92
รวม	24	42	66	22.45	17	35	8	6	45.84

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2553

จากตารางที่ 29 จำนวนผู้บริหาร และครูโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาคม ปีการศึกษา 2552 รวม 66 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 4 คน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน และ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 3 คน ครู จำนวน 62 คน ประกอบด้วย ครูที่ยังไม่มีวิทยฐานะ 4 คน ครูชำนาญการ 45 คน และครูชำนาญการพิเศษ 13 คน มีอายุเฉลี่ย 45.84 ปี อายุราชการเฉลี่ย 22.45 ปี โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 78.12 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 21.87 สูงกว่าปริญญาตรี

การบริหารงานของโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาคม ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมนักเรียน เนื่องจากการที่โรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาคม ตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมือง มีการขยายตัวทางธุรกิจที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ชุมชนพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จึงมีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม สิ่งมอมเมาและปัญหาความยากจน ปัญหาของนักเรียนแตกต่างกันมาก เช่น บางครอบครัวอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ส่งผลให้เด็กจะไม่กล้าตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง บางครอบครัวเลี้ยงดูแบบตามใจเด็กมากเกินไปส่งผลให้เด็กไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เมื่อต้องอยู่ตามลำพัง ปัญหาอันเกิดจากความจำเป็นในการดำรงชีพมีภารกิจที่ต้องทำงานไม่มีเวลาในการดูแล อบรมลูก ส่งผลกระทบให้นักเรียนขาดความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว ขาดที่พึ่งเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา การบริหารงานของโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาคม ตั้งแต่ปีการศึกษา 2523 ถึงปีการศึกษา 2546 แบ่งโครงสร้างเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักเรียนและบริการ ปีการศึกษา 2547 แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายอำนวยการบริหาร ฝ่ายแผนงาน ฝ่ายพัฒนาผู้เรียน และฝ่ายวิชาการ โดยได้เปลี่ยนชื่อฝ่ายกิจการนักเรียนเป็นฝ่ายพัฒนาผู้เรียน ปีการศึกษา 2548 แบ่งโครงสร้างการบริหารงาน เป็น 4 กลุ่มได้แก่ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป โดยฝ่ายกิจการนักเรียนได้เปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มบริหารบุคคล ในปีการศึกษา 2549 แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มบริหารงบประมาณและแผน กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารกิจการนักเรียนและกลุ่มบริหารทั่วไป ทั้งนี้ การจัดการศึกษาเน้น

การมีส่วนร่วมของชุมชน สถานศึกษามีการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาให้ความเห็นชอบการดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อมีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนจะมีการคัดเลือกตัวแทนห้องเพื่อเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการสถานศึกษา เสนอความต้องการและช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนโดยภาพรวม การรับนักเรียนเข้าเรียนของโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้อำนวยการกล่าวถึงหลักในการรับนักเรียนของโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยรามคำแหงว่า “เด็กเลือกสถานศึกษาไม่ใช่สถานศึกษาเลือกเด็ก จึงรับนักเรียนในเขตบริการที่สมัครเข้าเรียนทุกคน ทั้งเด็กชนเผ่า ผู้พิการและผู้มีความสามารถพิเศษ การรับสมัครประกาศทางป้ายประกาศและหอกระจายข่าวหมู่บ้าน สถานศึกษาจะรับสมัครเด็กพิการเรียนร่วมก่อนเด็กปกติ” ขณะนี้สถานศึกษามีนักเรียนพิการเรียนร่วมรวม 6 ประเภท จำนวน 10 คน หลังจากรับสมัครนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทางสถานศึกษากำหนดให้กลุ่มสาระวิชาหลักออกข้อสอบวัดความสามารถนักเรียน โดยใช้ความรู้ระดับ ป.5-ป.6 ด้วยแบบทดสอบแบบปรนัย 5 สาระวิชาหลัก คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ ข้อสอบวิชาละ 20 คะแนน รวม 100 คะแนน หลังจากนั้นจัดนักเรียนเข้าห้องเรียนโดยคัดนักเรียนที่มีผลคะแนนวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์สูง จำนวน 2 ห้องเรียนที่เหลือจัดแบบคละห้อง จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา จาก สมศ. เมื่อวันที่ 2-4 ธันวาคม พ.ศ. 2546 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ด้านผู้เรียนของโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นภาพรวมว่า นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะด้านความมีวินัย ซึ่งทางสถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านนี้อย่างหลากหลายและกว้างขวาง เช่นเดียวกับความเป็นผู้มีสุนทรียภาพทั้งด้านดนตรี ศิลปะ กีฬา ซึ่งผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างดีเช่นกัน ทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสุข ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ตลอดจนสุขนิสัยในการดูแลตนเองและชุมชน นอกจากนี้สถานศึกษามีวิชาเลือกเสรี วิชาเพิ่มเติมให้นักเรียนเลือกตามความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษาจัดห้องบริการสำหรับค้นคว้ามากมาย เช่น ห้องสมุดของสถานศึกษา ห้องสมุดเสียง ห้องสมุดของกลุ่มสาระ ศูนย์วิทยบริการที่มีคุณภาพ เช่น ห้องไทยคม ห้องวิทยุบริการ การค้นคว้าข้อมูลทาง Internet E-learning สำหรับนักเรียนสนใจทางด้านดนตรี สถานศึกษามีห้องดนตรีไทย ดนตรีสากล ด้านกีฬา สถานศึกษามีสนามกีฬาตามความสนใจ เช่น ฟุตบอล ฟุตซอล มวย ตะกร้อ หมากรุก เทเบิลเทนนิส บาสเกตบอล วอลเลย์บอล วอลเลย์บอลชายหาด นอกจากนี้สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมชุมนุมที่หลากหลาย ถึง 42 ชุมนุมในคาบ กิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีลักษณะของการเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน พัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น กิจกรรมชุมนุมมัดคุเทศก์น้อย นวดฝ่าเท้า ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนโดยภาพรวม ทุกคนที่อยู่ในชุมชนจึงมีส่วนรับผลประโยชน์ที่ก่อให้เกิดรายได้ร่วมกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการร้านค้า ร้านจำหน่ายอาหาร รถรับจ้าง ผู้นำการท่องเที่ยวและการบริการด้านอื่นๆ เช่น ธุรกิจชุมชนโฮมสเตย์ร้านจำหน่ายของที่ระลึก บริการนวดแผนโบราณ เป็นต้น เป็นการสร้างรายได้ให้ชาวบ้านอย่างยั่งยืน คนหนุ่มสาวก็จะไม่ทิ้งถิ่นไปหางานทำที่อื่น ก่อให้เกิดความรักความอบอุ่นในครอบครัว ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลาน การศึกษาสำหรับนักเรียนพิการเรียนร่วม มีการจัดสอนเสริมและปรับปรุงหลักสูตรตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ทั้งแผนระยะยาวและระยะสั้นสอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็กได้จัดสื่อบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก

และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามสิทธิของนักเรียนเรียนร่วม ช่วยให้ครูและนักเรียนในชั้นเรียนรวมบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายตามที่คาดหวัง สำหรับ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ สถานศึกษาจัดโครงการส่งเสริมทั้งการเรียนการคิดและการแสดงออก อัตลักษณ์ประการหนึ่งของสถานศึกษา คือ การให้ความสำคัญในการทำกิจกรรมร่วมกันของนักเรียน ซึ่งสิ่งนี้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงรู้จักการทำงานร่วมกัน รู้จักขั้นตอนในการทำงาน และผลงานมีคุณภาพ ด้านการพัฒนาครูผู้สอนทุกคนได้รับการอบรมการจัดการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลตามสภาพจริง การวิจัยในชั้นเรียน การผลิตสื่อการสอน การนำ ICT มาใช้ในการเรียนการสอน การอบรมครูผู้สอนเด็กพิการเรียนร่วม การอบรมครูเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียน รวมทั้ง การศึกษาดูงานเพื่อนำมาใช้ประยุกต์ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยสอนตามความแตกต่างของผู้เรียน และมีการประเมินผลอย่างหลากหลาย ตามสภาพจริงเพื่อค้นหาและตรวจสอบผลการสอนของครู ผลการเรียนของผู้เรียน การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มีกลุ่มงานการประกันคุณภาพการศึกษา มีจำนวนบุคลากร 1-3 คน รับผิดชอบดำเนินการในลักษณะโครงการที่มุ่งเน้นผลงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรมและสถานศึกษาจัดให้มีระบบสารสนเทศที่ทันสมัย มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน การดำเนินการทุกด้านสถานศึกษาสามารถดำเนินการไปได้โดยการบูรณาการทุกกระบวนการ

อย่างไรก็ตามการประเมินความรู้ขั้นพื้นฐานประจำปี โดยข้อสอบมาตรฐานจากส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒิ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนี้

ตารางที่ 30 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (ผลการสอบ NT) โรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒิ ระดับ ม.3 ปีการศึกษา 2550

กลุ่มสาระวิชา	ร้อยละ
ภาษาไทย	49.49
คณิตศาสตร์	33.60
สังคมศึกษา	44.06
วิทยาศาสตร์	34.52
ภาษาอังกฤษ	26.48

ที่มา: แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปี 2551-2555

จากตารางที่ 30 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒิ จากการประเมินระดับความรู้ขั้นพื้นฐานประจำปี ของกระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2550 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนน้อยกว่าร้อยละ 50 ทุกกลุ่มสาระวิชา แม้ว่า National Test: NT คือ การสอบประจำปีที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ให้เด็กไทยทุกคนต้องสอบเพื่อเป็นการประเมินระดับความรู้ขั้นพื้นฐาน (เป็นแบบเลือก ก ข ค ง) ไม่ได้มีการประเมินพัฒนาการด้านอื่น เช่น สังคม อารมณ์ จิตใจ ร่างกาย ความคิดสร้างสรรค์ ความกล้าแสดงออก การเอาตัวรอดได้ในสังคม ฯลฯ อย่างไรก็ตามความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรและกระบวนการ

การคิดของนักเรียนลักษณะต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การมีวิจารณญาณ ฯลฯ เป็นคุณลักษณะ ประการสำคัญของนักเรียน ประกอบกับ จากการวิเคราะห์ศักยภาพผู้เรียนตามสภาพจริงของ สถานศึกษา พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสถานศึกษาส่วนหนึ่งอ่านหนังสือไม่ออก บางส่วนอ่านไม่คล่อง การสะกดคำภาษาไทยอ่อนมาก เขียนหนังสือช้ามาก ทำงานไม่เสร็จตามเวลา ตอบคำถามไม่ได้ สรุปลงใจความสำคัญไม่ได้ ผลการเรียนรู้ต่ำ จากการสังเกตพฤติกรรม และการทดสอบ ประเมินผล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียนพบว่าแต่ละปี มีนักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง คุณครูท่านหนึ่งได้ศึกษาวิจัย ความสามารถด้านวิชาการนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สอบเข้าศึกษาต่อโรงเรียนเม็ງรายมหาราช วิทยาคม ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ศึกษาข้อมูลนักเรียนที่สมัครเข้าศึกษาต่อ โรงเรียนเม็ງรายมหาราชวิทยาคม จาก 23 สถานศึกษา จำนวน 295 คน เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ ข้อทดสอบแบบปรนัย 5 วิชาหลัก ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา วิชาภาษาอังกฤษ วิชาละ 20 คะแนน รวม 100 คะแนน พบว่า วิชาภาษาไทยมีค่าเฉลี่ย 8.95 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 44.74 วิชา คณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ย 9.04 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 45.20 วิชาวิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ย 8.65 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 43.25 วิชาสังคมศึกษามีค่าเฉลี่ย 8.93 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 44.65 วิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ย 5.84 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 29.20 ค่าเฉลี่ยทุกวิชา 41.41 ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิชาคณิตศาสตร์ 45.20 รองลงมาคือ วิชาภาษาไทย 44.74 วิชาที่นักเรียนทำได้เฉลี่ยต่ำสุดคือ ภาษาอังกฤษ 29.20 จากนักเรียนผู้เข้าสอบ 295 คน ผ่านเกณฑ์ 52 คน คิดเป็นร้อยละ 17.62 ไม่ผ่านเกณฑ์ 243 คน คิดเป็นร้อยละ 82.37 คน ทั้งนี้ นักเรียนจาก 8 สถานศึกษา ไม่ผ่านเกณฑ์ทุกคน และมีเพียงสถานศึกษา เดียวที่มีนักเรียนสอบผ่านเกณฑ์เกิน 50% จากสรุปผลการวิจัย นักเรียนในสถานศึกษาอยู่ในเขตพื้นที่ บริการของสถานศึกษามาสมัครเข้าศึกษาต่อมากที่สุด ส่วนใหญ่นักเรียนมีผลคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์และมีฐานะไม่ค่อยดี ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนดีของแต่ละสถานศึกษาหรือผู้ปกครองที่มีฐานะดี จะสมัคร เข้าศึกษาต่อสถานศึกษาในตัวเมือง เพราะระยะทางการเดินทางเข้าเมืองสะดวกและไม่ไกลมาก นักเรียนที่สอบผ่านหลายคนลาออกเพื่อเข้าศึกษาต่อที่สถานศึกษาในตัวเมืองเช่นกัน นอกจากนี้ นักเรียนที่สอบเข้าสถานศึกษาในเมืองไม่ได้สมัครเข้าศึกษาต่อที่สถานศึกษาในภายหลัง ทั้งนี้ เพราะ โรงเรียนเม็ງรายมหาราชวิทยาคม ไม่สามารถคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษาได้ต้องรับนักเรียนทุกคน ที่มาสมัคร

ตารางที่ 31 ภาพความสำเร็จของสถานศึกษาโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย

พ.ศ.	ภาพความสำเร็จ	หน่วยงานที่มอบ
2535	รางวัลพระราชทาน ประเภทสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง ประจำปีการศึกษา 2535	กระทรวงศึกษาธิการ
2537	ได้รับเกียรติบัตรแสดงว่าเป็นสถานศึกษาบริหารจัดการห้องสมุดดีเด่น	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขต 8
2537	ได้รับเกียรติบัตรแสดงว่าเป็นสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานตามนโยบายกรมสามัญศึกษาดีเด่น	กรมสามัญศึกษา
2540	ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบการปฏิรูปการศึกษา และได้รับคัดเลือกเป็นศูนย์ AFS จังหวัดเชียงราย	กรมสามัญศึกษา
2541	ได้รับคัดเลือกเป็นศูนย์มวยสากลสมัครเล่น	กลุ่มโรงเรียน กรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย
2542	ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางดีเด่น ระดับเขตการศึกษา 8 สาขาคณิตศาสตร์	เขตการศึกษา 8
2542	ได้รับเกียรติบัตรแสดงว่าเป็นสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดกลางคุณภาพดีเด่น เขตการศึกษา 8	กรมสามัญศึกษา
2543	ได้รับเกียรติบัตรแสดงว่าเป็นสถานศึกษาให้การสนับสนุนครูเครือข่าย ในการการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนตามโครงการปฏิรูปการเรียนรู้	สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2543	ได้รับเกียรติบัตรแสดงว่าเป็นสถานศึกษาบริหารจัดการห้องสมุดดีเด่น	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขต 8
2543	ได้รับเกียรติบัตรแสดงว่าเป็นโรงเรียนชนะเลิศการประกวดผลงานส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยของสถานศึกษาระดับประเทศ	สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ
2543	ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดำเนินงาน “โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม” (รพช.) ดีเด่น	เขตการศึกษา 8
2543	ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนนำร่องใช้ชุดการสอนประเภทเอกสารประกอบการสอน	สำนักงานส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
2543	ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้	สถาบันราชภัฏเชียงราย

ตารางที่ 31 (ต่อ)

พ.ศ.	ภาพความสำเร็จ	หน่วยงานที่มอบ
2544	เป็นโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาดีเด่น ของ กรมสามัญศึกษา ปี 2544	กรมสามัญศึกษา
2544	เป็นโรงเรียนที่มึนักเรียนผู้ชนะเลิศการตอบ ปัญหาวิชาการ ได้เป็น WEEKLY CHAMPION	รายการดิจิทัล LG
2545	ทีมนักเรียนผู้ชนะเลิศในโครงการแข่งขันหุ่นยนต์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ครั้งที่ 1	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ ร่วมกับโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย
2545	ได้รับโล่เกียรติคุณเป็นโรงเรียนแกนนำปฏิรูป การศึกษาดีเด่น จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2545	สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย
2545	เกียรติบัตรสถานศึกษารางวัลชนะเลิศตอบปัญหา ความรู้เกี่ยวกับรัฐสภา ระดับเขตการศึกษา 8	รัฐสภา
2545	โล่เกียรติคุณสถานศึกษาดีเด่นด้านการพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2545	สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเชียงราย
2546	เกียรติบัตรแสดงว่าได้รับคัดเลือกให้เป็น สถานศึกษาสมบูรณ์แบบ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
2548	ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนของจังหวัดเชียงราย เข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2548	จังหวัดเชียงราย
2549	ได้รับการคัดเลือกเป็นสถานศึกษาต้นแบบแกน นำจัดการเรียนร่วม	ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เชียงราย
2549	ได้รับการคัดเลือกเป็นสถานศึกษาต้นแบบใน โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
2549	ได้รับการรับรองมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพระดับทอง	กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
2549	ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนของจังหวัดเชียงราย เข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2549	จังหวัดเชียงราย
2549	ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม การประกวดห้องสมุด ระดับมัธยมโรงเรียนขนาดกลาง โครงการนิสัย รักการอ่าน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1

ตารางที่ 31 (ต่อ)

พ.ศ.	ภาพความสำเร็จ	หน่วยงานที่มอบ
2550	รางวัลเหรียญเงิน ประเภท ค การประกวด วงโยธวาทิตนักเรียน นักศึกษาชิงชนะเลิศ แห่งประเทศไทย	สำนักงานพัฒนาการกีฬาและ นันทนาการ
2550	นักเรียนได้รับรางวัลดีเด่น การประกวดร้องเพลง ไทยลูกทุ่งส่งเสริมคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1
2550	ได้รับเกียรติบัตรเป็นสถานศึกษาคุณธรรมชั้นนำ ปีการศึกษา 2550	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
2551	ได้รับโลรางวัลดีเด่นระดับประเทศโครงการ สร้างจิตสำนึกการใช้พลังงานสำหรับเยาวชน ในสถานศึกษา	กระทรวงพลังงาน
2551	ได้รับรางวัลรองชนะเลิศการประกวดระเบียบ แถวลูกเสือ เนตรนารี ระดับจังหวัด	สำนักงานคณะกรรมการลูกเสือ จังหวัดเชียงราย
2551	ได้รับเกียรติบัตรเป็นสถานศึกษาผ่านการประเมิน มาตรฐานศีลธรรม ระดับยอดเยี่ยม (Diamond V-school) โครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก เพื่อถวาย เป็นพุทธบูชา ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2551	ชมรมพุทธศาสตร์สากล ในอุปถัมภ์ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ร่วมกับ 13 องค์กรภาคี
2551	เกียรติบัตรสถานศึกษาดีเด่นโครงการสร้าง จิตสำนึกการใช้พลังงานสำหรับเยาวชนใน สถานศึกษา	กระทรวงพลังงาน
2551	ได้เข้าร่วมโครงการตอบปัญหาเศรษฐกิจการเงิน กับธนาคารแห่งประเทศไทย ประจำปี 2551	ธนาคารแห่งประเทศไทย
2552	ได้รับรางวัลสถานศึกษาต้นแบบนิยมไทย พร้อม ทั้งปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีความรัก ประเทศไทยและเป็นเยาวชนนิยมไทย	กระทรวงพาณิชย์
2552	ได้รับรางวัลโรงเรียนประชาธิปไตยตัวอย่าง ประจำปี 2552	คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
2552	รางวัลเหรียญทองการแข่งขันวงดนตรีไทยลูกทุ่ง	องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย
2552	รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 วงดนตรีไทยสากล (สตรี) รายการรั้วล้อมไทยพันภัยยาเสพติด	เทศบาลนครเชียงราย
2552	รางวัลชนะเลิศการแข่งขัน วงดนตรีไทยสากล (สตรี)	เทศบาลนครเชียงราย

ตารางที่ 31 (ต่อ)

พ.ศ.	ภาพความสำเร็จ	หน่วยงานที่มอบ
2552	รางวัลสถานศึกษาดีเด่น ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในสถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายและกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
2552	รางวัลระดับดีเด่น สถานศึกษาต้นแบบมาตรฐาน สำนักงานอสาภาค สภาภาษาไทย ระบบการต้านยาเสพติด Qualifications Anti-Drug Policy	

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2553

โรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก (พ.ศ. 2543-2548) เมื่อวันที่ 2-4 ธันวาคม พ.ศ.2546 เพื่อยืนยันสภาพจริงของสถานศึกษาโดยพิจารณาจากมาตรฐานสามด้าน คือ ด้านผู้เรียน ผู้สอนและด้านผู้บริหาร ขณะนั้นโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีผู้บริหาร 1 คน ครู 60 คน นักเรียน 1,284 คน ผลการประเมินโดยภาพรวมมาตรฐานมาตรฐานผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ และมาตรฐานด้านการคิดวิเคราะห์ การประเมินทั้งหมด 14 มาตรฐาน ผลการประเมินระดับดี 11 มาตรฐาน ผลการประเมินระดับพอใช้ 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ มีวิจรรย์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผลการประเมินระดับควรปรับปรุง 1 มาตรฐาน คือ ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) เมื่อวันที่ 11-13 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ขณะนั้นสถานศึกษามีผู้บริหาร 4 คน ครู 60 คนนักเรียน 1,383 คน ผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาจัดการศึกษาได้มาตรฐานคุณภาพ สมศ.จำนวน 14 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 4.00) มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.00) มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 4.00) มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.00) มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.00) มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.90) มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (ค่าเฉลี่ย 3.89) มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.88) มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (ค่าเฉลี่ย 3.86) มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

(ค่าเฉลี่ย 3.86) มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา (ค่าเฉลี่ย 3.83) มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.70) มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.63) มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 3.07)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเม็กรายมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยจำแนกเป็น 4 กลุ่มปัจจัย คือ ปัจจัยด้านลักษณะขององค์การ ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากร และปัจจัยด้านนโยบายการบริหาร และการปฏิบัติ ในแต่ละกลุ่มปัจจัย มีปัจจัยย่อยหลายปัจจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอไว้แต่ละปัจจัยย่อย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านลักษณะขององค์การ

โรงเรียนเม็กรายมหาวิทยาลัย กำหนดโครงสร้างการบริหารงานโดยแบ่งงานต่างๆ ของสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่มงานได้แก่ กลุ่มงานบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป เหมือนกับที่สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนด ซึ่งในแต่ละกลุ่มงานจะมีหัวหน้ากลุ่มที่สถานศึกษาแต่งตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ติดต่อประสานงาน นิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลงานการกำหนดบทบาทหน้าที่บุคลากรผู้รับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนเม็กรายมหาวิทยาลัยเป็นโครงสร้างการบริหารงานที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูและผู้บริหารร่วมกันกำหนดขึ้น ซึ่งแต่ละด้านมีขอบข่ายและรูปแบบการบริหารงาน ดังนี้

1.1 กลุ่มงานบริหารวิชาการ ดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่มงานบริหารวิชาการ การจัด และ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการเรียนการสอน ผลิตสื่อนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศภายใน การตรวจติดตามกำกับคุณภาพมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนเม็กรายมหาวิทยาลัย ให้ความสำคัญกับกลุ่มงานบริหารวิชาการมาก โดยเฉพาะกระบวนการจัดการเรียนการสอนจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษ มีการประเมินผลการทำงาน การนำผลการประเมินมาพัฒนางานต่างๆ อย่างเป็นระบบ การมอบหมายหน้าที่ตามความเหมาะสม มีคุณภาพ สามารถตรวจสอบได้ การบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ กำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ของบุคลากร ที่ต้องรับผิดชอบชัดเจน จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา ระดมความคิดเห็นของผู้ปกครอง ชุมชน บุคลากร ในสถานศึกษา ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์สถานศึกษาวางเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษาเป็นที่รับรู้

ทั่วกัน โรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยสงเสริมสนับสนุนการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน จะเห็นได้จาก สถานศึกษาได้ติดตั้งงานรับสัญญาณดาวเทียม ต่อเชื่อมมายังจุดต่างๆ ภายในสถานศึกษา มีห้องคอมพิวเตอร์และคอมพิวเตอร์ ทั้งหมดจำนวน 193 เครื่อง ใช้ในการบริหารงาน จำนวน 10 เครื่อง ใช้เพื่อการเรียนการสอน จำนวน 150 เครื่อง ใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน จำนวน 33 เครื่อง สนับสนุนการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต การเรียนรูปแบบ E-learning

1.2 กลุ่มงานบริหารงบประมาณ การบริหารงบประมาณของโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยสงเสริมสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ การใช้เงินตามงบประมาณ งานบริหารการเงิน การบัญชี การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ งานระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และงานกองทุน การศึกษา เนื่องจากสถานศึกษามีงบประมาณที่จำกัด จึงได้มีการระดมทุนหลายรูปแบบ บริหารส่วนท้องถิ่น สมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

1.3 กลุ่มงานบริหารบุคคล การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยสงเสริมสนับสนุนเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินงานด้านการบริหารบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการทำงานเป็นทีม

1.4 กลุ่มงานบริหารทั่วไป ของโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยสงเสริมสนับสนุนมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ได้แก่การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ถือเป็นภารกิจสำคัญเริ่มตั้งแต่ผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่เข้าหาชุมชน งานบุญ งานประเพณีต่างๆ ของชุมชน จัดครู และนักเรียนอาสาเข้าร่วมงาน จับผ้า จัดดอกไม้อำนวยความสะดวกในงาน นำดุริยางค์ การแสดงของนักเรียนไปช่วยสร้างกิจกรรมจิตอาสา

2. ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม

ข้อค้นพบปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยสงเสริมสนับสนุนต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยสงเสริมสนับสนุนจัดโครงสร้างสถานศึกษาชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่เหมาะสม มีการกำหนดนโยบายชัดเจน ครู ชุมชนมีส่วนร่วมสถานศึกษาจัดห้องบริการสำหรับค้นคว้าตามห้องสมุดกลุ่มสาระ ห้องสมุดสถานศึกษา ห้องสมุดเสียง ห้องไทยคม ห้องวิทยุบริการ การค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การเรียนรูปแบบ E-learning สำหรับนักเรียนที่สนใจด้านดนตรี กีฬา สถานศึกษาจัดให้มีห้องดนตรีไทย ดนตรีสากล ด้านกีฬา มีสนามฝึกซ้อมตามความสนใจ เช่น กีฬาฟุตบอล มวย ตรีกรีฑา หมากรุก เทเบิลเทนนิส บาสเกตบอล วอลเลย์บอล วอลเลย์บอลชายหาด ฟุตบอล นอกจากนี้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมชุมนุมที่หลากหลาย ถึง 42 ชุมนุม ส่วนการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนเรียนร่วม มีความต้องการพิเศษสถานศึกษาได้ดำเนินการสอนเสริม

สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา นโยบายรัฐส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค ชุมชนมีการติดต่อสื่อสารที่สะดวก และสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองได้สะดวกรวดเร็ว ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือสนับสนุนสถานศึกษาเป็นอย่างดี สถานศึกษาตั้งอยู่ศูนย์กลางพื้นที่บริการ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาในด้านต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย วิทยาลัยเกษตรกรรม สถานีพัฒนาที่ดิน ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการแกะสลัก ด้านจิตรศิลป์ เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากร

ข้อค้นพบปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากร โรงเรียนเม็ງรายมหาราชาวิทยาาคม ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ครูและบุคลากร มีวุฒิทางการศึกษาสูง ส่วนใหญ่มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กร เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอบุคลากรทำงานตรงตามทีถนัดตามคุณวุฒิ และความสามารถ โรงเรียนเม็ງรายมหาราชาวิทยาาคม มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา สถานศึกษา มีการสนับสนุน ใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนข้อมูล สถานศึกษาได้สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นตัวกลางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับหน่วยงานอื่น ตลอดจนชุมชนให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเป็นอย่างดีต่อกิจกรรมที่สถานศึกษาดำเนินการ

4. ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

ข้อค้นพบปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเม็ງรายมหาราชาวิทยาาคม ประกอบด้วย ปัจจัยย่อยหลายปัจจัยได้แก่ การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของโรงเรียนเม็ງรายมหาราชาวิทยาาคม ประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาให้ความเห็นชอบการดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อมีการประชุมผู้ปกครองของนักเรียนคัดเลือกตัวแทนห้องเพื่อเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการสถานศึกษาเสนอความต้องการ และแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสำเร็จลุล่วงตามความต้องการของชุมชน ด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร โรงเรียนส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาเกิดการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับบุคลากรภายนอก และชุมชนหลากหลายรูปแบบ เช่น การให้บริการแก่ชุมชน ด้านความรู้ด้วยการส่งครูไปเป็นวิทยากร, สร้างแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้ชุมชนเข้ามาศึกษา, ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ตลอดจนให้บริการตามอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สำหรับชุมชน ได้ให้บริการแก่สถานศึกษา และการจัดหาวิทยากรและเปิดแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้าง

ความรู้ให้กับสถานศึกษา ใ้กับงบประมาณสนับสนุนเพื่อทำกิจกรรมการศึกษา นอกจากนี้สถานศึกษา และชุมชนยังร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในคาบเรียนให้กับนักเรียนด้วย

การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน บริหารความขัดแย้งด้วยวินัยเชิงบวก ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ แสดงทิศทางการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องชัดเจน สนับสนุนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น พัฒนาครูในการผลิต ใช้สื่ออย่างหลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียนสนับสนุนการพัฒนาครูให้มีวิทยฐานะที่สูงขึ้น มีการวางระบบในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยร่วมมือกับชุมชน มีการจัดองค์การ โครงสร้าง และระบบการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมาย และผู้รับผิดชอบชัดเจน มีการกระจายอำนาจ ส่งเสริมให้ครูรับผิดชอบงานพิเศษ 1 คน 1 งาน

กระบวนการติดต่อสื่อสารโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัย ใช้การประชุมกลุ่มย่อยในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจ ครู ผู้ปกครองสามารถเข้าพบปะพูดคุยได้โดยง่าย และสะดวก ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะให้การนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล อย่างสม่ำเสมอ

ภาวะผู้นำ และการตัดสินใจ ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหาร สามารถบริหารงานได้อย่างเป็นระบบครบวงจรในทุกระดับทุกตัวบ่งชี้ ได้รับความเชื่อถือจากชุมชน จนให้ความร่วมมือ และให้ความอนุเคราะห์สถานศึกษาหลายประการในด้านความคิดเห็น และงบประมาณสนับสนุนด้านต่าง ๆ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง ด้วยการพัฒนาบุคลากร เป็นมิตรกับทุกคนในสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง แต่ก็มี ความกล้าในการวินิจฉัยสั่งการ บนพื้นฐานของข้อมูลหลักการ เหตุผลไม่ชอบการเอาใจเอาเปรียบ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และเป็นตัวอย่างได้ในเรื่องของการอุทิศเวลาให้ราชการ

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเม็งราย มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเม็งราย มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. กระบวนการวางแผน

กระบวนการวางแผน ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของบุคลากร การจัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ การแต่งตั้งคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และการจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร สถานศึกษาสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม ทำการชี้แจงทำความเข้าใจโดยใช้บุคลากรภายในสถานศึกษาและวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี ครูผู้สอนทุกคนได้รับการอบรมการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การผลิตสื่อการสอน การนำ ICT มาใช้ในการเรียนการสอน การกำหนดกรอบและแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมินและการรวบรวมข้อมูล การวิจัยในชั้นเรียน การอบรมครูผู้สอนเด็กพิการ เรียนร่วม การอบรมครูเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียน การนำเสนอผลการประเมินและการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง การศึกษาดูงานเพื่อนำมาใช้ประยุกต์ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

1.2 การจัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัย มีการจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีการมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถ และความชำนาญ การยึดภาระเบียบ คำสั่งในการปฏิบัติงาน และการควบคุมกำกับกับการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา จัดโครงสร้างระบบบริหารเป็นสี่กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มบริหารแผน และงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล และกลุ่มงานบริหารทั่วไป กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาชัดเจน มีแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการกำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาให้ความเห็นชอบการดำเนินงานของสถานศึกษา รวมถึงการคัดเลือกตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนแต่ละห้อง ร่วมประชุมกับคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อเสนอความต้องการ และร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ให้การจัดการเรียนการสอนสำเร็จลุล่วงสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

1.3 การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัย ครอบคลุมมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ดำเนินงานในลักษณะโครงการที่มุ่งเน้นผลงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรม สถานศึกษาได้จัดให้มีระบบสารสนเทศที่ทันสมัย ใช้ระบบ ICT ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน การดำเนินการทุกด้านไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบุคลากร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาเทคโนโลยี และระบบสารสนเทศของสถานศึกษาสามารถดำเนินไปได้โดยการบูรณาการทุกกระบวนการ

1.4 การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีกลุ่มงานการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวนบุคลากร 1-3 คน รับผิดชอบการประสานงาน กำกับดูแล ช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นทีม การตั้งคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา พิจารณาจากบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหาร และกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.5 การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยกลุ่มบุคคลที่สถานศึกษาแต่งตั้งขึ้น ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้แทนจาก

ชุมชน/ท้องถิ่น ยกร่างเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ตามแนวทางหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษา ของเขตพื้นที่การศึกษา ความต้องการของชุมชน/ท้องถิ่น และศักยภาพของสถานศึกษา สามารถ นำมาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ

1.6 การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญในการทำกิจกรรม ร่วมกันของนักเรียน สถานศึกษากำหนดนโยบายให้ครูทุกคนจัดทำแผนการสอน สื่อการสอนให้ สอดคล้องกับการเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ รวมถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ อย่างน้อย คนละ 1 รายวิชาต่อ 1 ภาคเรียน โดยมีกรอบพัฒนาครูในการใช้เทคนิคกระบวนการ ที่หลากหลาย ให้นักเรียนเสนอกิจกรรมตามที่นักเรียนสนใจ มีการจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกัน คุณภาพการศึกษา ที่มีความชัดเจน และทุกคนรับทราบ

2. ด้านกระบวนการควบคุมคุณภาพ

ด้านกระบวนการควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และ การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา

2.1 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม มีแผนปฏิบัติการจัด องค์กรและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนปฏิบัติการประจำปี โครงการและ กิจกรรม รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน และมีการประชุมชี้แจงประสาน สัมพันธ์กับทุกฝ่าย ให้ความสำคัญผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมกำหนด ความต้องการ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา รวมถึงการที่ผู้บริหาร สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานทั้งระดับบุคลากร วิทยากร และ ให้การนิเทศ

2.2 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่นซึ่งมุ่งมั่นในการพัฒนาสถานศึกษาตลอดมา กิจกรรมของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้รับความช่วยเหลือทุกครั้ง คณะกรรมการสถานศึกษา แบ่งเป็นอนุกรรมการ 6 ฝ่าย คือ ฝ่ายระดม ทรัพยากร ฝ่ายส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี ฝ่ายพัฒนาความประพฤตินักเรียน ฝ่ายสัมพันธ์โรงเรียน กับชุมชน ฝ่ายกำกับติดตามคุณภาพการศึกษาและฝ่ายประเมินผล มีกรรมการจากผู้นำชุมชน จัดประชุมวางแผนปฏิบัติงาน ผลงานปรากฏชัดเจน การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา อาจจำแนกได้เป็นสามประเด็น ดังนี้

2.2.1 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษาด้านการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน สถานศึกษาจัดให้มีสื่อเทคโนโลยีเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน การจัดอาคารเรียน และอาคารประกอบอย่างเหมาะสม การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสวยงามร่มรื่น จัดการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกรายวิชา สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนการสอนหลากหลาย เช่น การสอนแบบโครงงาน แบบสืบเสาะหาความรู้ การสอนโดยใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และมีการประเมินผู้เรียนด้วยหลากหลายวิธี และสถานศึกษายังได้จัดกิจกรรมนักเรียนที่หลากหลาย เช่น การเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด กิจกรรมรักการอ่าน โครงการค่ายวิชาการของหมวดวิชา โครงการส่งเสริมบุคคลแห่งการเรียนรู้ โครงการคัดเลือกนักเรียนดีเด่นด้านต่างๆ เช่น ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย ความกตัญญู การประหยัด ประกาศเชิดชูเกียรตินักเรียนโดยใช้ชื่อโครงการ “คนดีศรีเม็งราย” นอกจากนั้น สถานศึกษายังสามารถส่งเสริมนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันในประกวดโครงงานวิทยาศาสตร์ โครงการคอมพิวเตอร์ และการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม ชุมชน ร่วมกิจกรรมการประกวดอื่นๆ และการนำเสนอผลงานต่างๆ

2.2.2 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษาด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูทุกคนด้วยวิธีการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองโดยการสมัครเป็นครูแกนนำ ครูต้นแบบ โดยทางสถานศึกษาได้สนับสนุนงบประมาณและอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการดำเนินงานพัฒนาครูเครือข่ายของครูแกนนำ ครูต้นแบบมีการอบรมบุคลากรครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งสถานศึกษามีครูแกนนำ และครูเครือข่าย 29 คน เป็นผู้นำในการปฏิรูปการเรียนการสอน 1 รายวิชา และสิ้นภาคเรียนมีการรายงานการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นรายบุคคล มีการนำปัญหาจากการเรียนการสอนมาใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน

2.2.3 การพัฒนาขีดความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการของฝ่ายบริหาร ระดับหัวหน้าฝ่าย งาน สารการการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการนิเทศภายในติดตามดูแลสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่น ซึ่งหัวหน้าฝ่าย, งาน, กลุ่มสารการการเรียนรู้และบุคลากรในสถานศึกษา มีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการประเมินผลการปฏิบัติ

3. ด้านกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษา

ด้านกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่แสดงว่าการดำเนินงานที่ผ่านมามีบรรลุเป้าหมายเพียงใด โดยการประเมินต้องจัดวางกรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความข้อมูลและการตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน ประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และการเตรียมการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยฯ ดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาตาม ยุทธศาสตร์และนโยบายของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 4 ด้าน 15 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 6 มาตรฐาน มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา 6 มาตรฐาน มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 1 มาตรฐาน และมาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 2 มาตรฐาน นอกจากนี้ โรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัยฯ มีการตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา 2 รูปแบบ คือ การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยบุคลากรภายในสถานศึกษาเอง และการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบสถานศึกษาโดยบุคลากรภายนอก คือ บุคลากรของเขตพื้นที่การศึกษา และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังจากแต่ละฝ่ายประเมินผลเสร็จแล้วจะส่งผลให้คณะกรรมการ รับผิดชอบนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์และแปลผล แล้วนำเสนอผลต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุง การปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร นำไปวางแผนในระยะต่อไป และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ หรือการเขียนรายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา เผยแพร่ให้กับผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและสังคม ทราบผลการปฏิบัติงาน สำหรับด้านการเตรียมการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนเม็งราย มหาวิทยาลัยฯ ใช้การรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจ ให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษาทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วน ทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจากการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ในตอนนี้เป็นการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากข้อค้นพบเชิงปริมาณ และข้อค้นพบเชิงคุณภาพ พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหลายปัจจัยด้วยกัน ผู้วิจัยนำเสนอ โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่มปัจจัย คือ ปัจจัยด้านลักษณะขององค์การ ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากร และปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ในแต่ละกลุ่มปัจจัย มีปัจจัยย่อยหลายปัจจัย

1. ปัจจัยด้านลักษณะขององค์การ หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร สถานศึกษาและครู ประกอบด้วย สิ่งที่แสดงลักษณะการบังคับบัญชาในสถานศึกษา การรายงานผล การปฏิบัติงาน ความร่วมมือ การประสานงานในสถานศึกษา ทุกคนรู้ว่าต้องทำอะไรกับใครภายใน สถานศึกษา การนำเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย และการปฏิบัติ การดำเนินการใดๆ ที่ใช้ความรู้ วิธีการ เทคนิคทางวิทยาศาสตร์ช่วยในการดำเนินงานการบริหารจัดการ การเรียนการสอน ให้มี ประสิทธิภาพดีขึ้นและประสิทธิผลสูงขึ้น

2. ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาวะที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา
3. ปัจจัยด้านลักษณะบุคลากร หมายถึง ศักยภาพและสมรรถนะการทำงานของผู้บริหารและครู รวมถึงการสนับสนุน ส่งเสริม ให้บุคลากรในสถานศึกษา พัฒนาเต็มศักยภาพ ประกอบด้วย ความผูกพันต่อองค์กร และการทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ
4. ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ หมายถึง การผลักดันการปฏิบัติงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน กระบวนการติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์กร และนวัตกรรม

ผู้วิจัยจะนำเสนอไว้แต่ละปัจจัยย่อย ดังปรากฏในตารางที่ 32

ตารางที่ 32 เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>1. ลักษณะขององค์การ</p> <p>1.1 ด้านโครงสร้าง</p> <p>โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา กำหนดขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ บุคลากรที่ต้องรับผิดชอบไว้ชัดเจน ส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทุกระดับ มีวัฒนธรรมการทำงาน ระบบธรรมาภิบาล ระบบการประกันคุณภาพที่เชื่อมโยงให้เกิดคุณภาพ การปฏิบัติงานตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่มสาระวิชา ระดับสถานศึกษา</p>	<p>มีแผนภูมิแสดงโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา กำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ของ ครู และบุคลากรที่ต้องรับผิดชอบมอบหมายหน้าที่ตามความเหมาะสม ชัดเจน ครอบคลุมทุกภาระงาน และมีคำสั่งแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร การบริหารสถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ วางระบบในการพัฒนาคุณภาพ 10 ระบบ คือ ระบบหลักสามระบบ ได้แก่ ระบบการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบกิจกรรมนักเรียน ระบบสนับสนุนเจ้าหน้าที่ระบบ ได้แก่ ระบบพัฒนาบุคลากร ระบบสารสนเทศ ระบบการดูแลคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพ ระบบการบริหารจัดการ ระบบชุมชนสัมพันธ์ ระบบนำองค์กร และระบบยุทธศาสตร์</p>	<p>สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารงานอย่างมีระบบ นำแนวคิดทฤษฎีวิชาการ เช่น ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functionalism) ทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach) มาประยุกต์ใช้ ใช้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของบุคลากรทุกฝ่าย มีคำสั่งมอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษร เน้นหลักการกระจายอำนาจ มีระบบในการตรวจสอบ และถ่วงดุล กำหนดงานวิชาการเป็นงานหลัก สำหรับงานอื่นๆ เป็นส่วนสนับสนุนงานวิชาการ มีระบบในการตรวจสอบ และถ่วงดุล จัดระบบและกลไก ตลอดจนกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ คู่มือพรรณนางาน</p>	<p>มีแผนภูมิแสดงโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา กำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ของ ครู และบุคลากรที่ต้องรับผิดชอบชัดเจน และมีคำสั่งแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และมอบหมายหน้าที่ตามความเหมาะสม ครอบคลุมทุกภาระงาน การบริหารสถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ มีการประเมินผลการทำงาน และนำผลการประเมินมาพัฒนางานต่างๆ อย่างเป็นระบบ มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ โดยการระดมความคิดเห็นของผู้ปกครอง ชุมชน บุคลากรในสถานศึกษา มาร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์สถานศึกษา วางเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งเป็นที่รับรู้ทั่วกัน</p>

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>1.2 ด้านเทคโนโลยี</p> <p>เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา</p>	<p>มีห้องคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ รวมทั้งหมด จำนวน 8 เครื่อง ใช้บริหารงาน จำนวน 1 เครื่อง ใช้เพื่อการเรียนการสอน จำนวน 7 เครื่อง และใช้อินเทอร์เน็ตได้ 5 เครื่อง สำหรับให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสใช้สื่อ ICT ในการเรียนรู้ นอกจากนี้ สถานศึกษาได้ใช้การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนไกลกังวล</p>	<p>มีห้องคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ รวมทั้งหมด จำนวน 35 เครื่อง ใช้ในการบริหารงาน จำนวน 4 เครื่อง ใช้เพื่อการเรียนการสอน จำนวน 31 เครื่อง และสามารถสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 35 เครื่อง สำหรับให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสใช้สื่อ ICT ในการเรียนรู้ นอกจากนี้ สถานศึกษาได้ใช้การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนไกลกังวล</p>	<p>มีห้องคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ รวมทั้งหมด จำนวน 193 เครื่อง ใช้ในการบริหารงาน จำนวน 10 เครื่อง ใช้เพื่อการเรียนการสอน จำนวน 150 เครื่อง และใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอน จำนวน 33 เครื่องและสามารถใช้อินเทอร์เน็ต ได้ทุกเครื่อง สำหรับส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสในการค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และการเรียนรูปแบบ E-learning</p>
<p>2. ลักษณะสภาพแวดล้อม</p> <p>2.1 สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา</p> <p>สถานศึกษามีบรรยากาศ สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมแก่การทำกิจกรรมเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการบริหาร</p>	<p>ภูมิทัศน์ สะอาด สวยงาม ร่มรื่น มีอาคารเรียน อาคารประกอบ วัสดุ ครุภัณฑ์ สาธารณูปโภค พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพียงพอ และใช้การได้ดี ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีมนุษยสัมพันธ์ ครูเป็นคนพื้นที่ เป็นศิษย์เก่าของสถานศึกษา จึงมีความตั้งใจสูง ทุ่มเทในการทำงานมีส่วนร่วมระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา</p>	<p>ภูมิทัศน์ สะอาด สวยงาม ร่มรื่น มีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพียงพอ และใช้การได้ดี สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความหลากหลาย เหมาะสม สนองต่อความต้องการของผู้เรียน มีระบบการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลาย ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำสูง และมีมนุษยสัมพันธ์ มีศูนย์การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งได้รับรางวัลหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม ประจำปี 2552 จากคุรุสภา อยู่ในสถานศึกษา</p>	<p>ภูมิทัศน์ สะอาด สวยงาม ร่มรื่น มีอาคารเรียน อาคารประกอบ วัสดุ ครุภัณฑ์ สาธารณูปโภค พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพียงพอ และใช้การได้ดี ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีมนุษยสัมพันธ์ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรวม 42 ชุมนุม มีการสอนเสริมสำหรับนักเรียนเรียนร่วม และมีความต้องการพิเศษ การเรียนรูปแบบ E-learning</p>

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>2.2 สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา</p> <p>รัฐส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค ผู้ปกครอง ชุมชนให้ความสำคัญ เห็นคุณค่าและให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>นโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษา และชุมชน ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี เช่น ครูเป็นที่ปรึกษากลุ่มสหกรณ์ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ในส่วนชุมชนได้เข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนด้านการเกษตร ศิลปวัฒนธรรม ให้ความร่วมมือในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นอกจากนี้สถานศึกษาเข้าร่วมโครงการต่างๆ ทำให้สถานศึกษาได้รับงบประมาณ และองค์ความรู้จากโครงการดังกล่าว</p>	<p>นโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นอดีตเจ้าอาวาส มีบทบาทในการก่อตั้งสถานศึกษา มีความตั้งใจสูง ประสานกับชุมชน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และวัด ทุ่มเท ให้การสนับสนุนสถานศึกษาเป็นอย่างดี สม่่าเสมอ จัดตั้งศูนย์การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม (พิพิธภัณฑ์ บ้านแพ้ว) โครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบลอยู่ในบริเวณสถานศึกษา ชุมชนมีความเรียบง่าย รักสงบ ตามลักษณะของชุมชนเกษตรกรรม เป็นพื้นที่การเกษตร หรือพื้นที่สีเขียวแห่งเดียวของจังหวัด ในท่ามกลางชุมชนเมืองบริเวณปริมณฑลกรุงเทพมหานคร และโรงงานอุตสาหกรรม</p>	<p>พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 นโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษา และชุมชน มีการติดต่อสื่อสารที่สะดวก และสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองได้สะดวกรวดเร็ว ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือสนับสนุนสถานศึกษาเป็นอย่างดี สถานศึกษาตั้งอยู่ศูนย์กลางพื้นที่บริการในท่ามกลางสถาบันการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยรอบๆ สถานศึกษา</p>

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>3. ลักษณะของบุคลากร</p> <p>3.1 ความผูกพันต่อองค์กร ความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ และการมีส่วนร่วมต่อสถานศึกษา</p> <p>3.2 การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ</p> <p>ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสามารถนำองค์กร สร้างพันธะสัญญากับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกสถานศึกษา ในวิสัยทัศน์ และเป้าหมาย สถานศึกษาอย่างชัดเจน มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ทำงานเป็นทีม มีจิตสาธารณะ ทุกคนได้รับการพัฒนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ด้วยวิธีการต่างๆ</p>	<p>ยึดหลักการบริหารแบบการมีส่วนร่วม ดำเนินงานด้วยวงจร P-D-C-A ผู้อำนวยการ และคณะครูมีภูมิลำเนาเดิมเป็นคนในพื้นที่ เป็นศิษย์เก่า มีความรู้สึกที่ตนเองมีความสำคัญ ต้องการมีส่วนร่วมต่อสถานศึกษาจึงมีความตั้งใจสูง ทুমเทในการทำงานให้สถานศึกษา</p> <p>ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา สร้างเครือข่ายการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ ส่งเสริมให้ช่วยกำลังใจครูในการปฏิบัติงาน นิเทศติดตามผล ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะครู ดำเนินการพัฒนาคุณภาพตามระบบ P D C A กลยุทธ์ที่ผู้อำนวยการสถานศึกษานำมาใช้ คือ พยายามใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ตนเองมีหรือเป็นอยู่ และการสร้างพันธมิตรในทุกระดับเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ครูทุกคนได้รับการพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบวิธีการต่างๆ</p>	<p>ยึดหลักการบริหารแบบการมีส่วนร่วม ดำเนินงานด้วยวงจร P-D-C-A ผู้อำนวยการ สถานศึกษา และคณะครูอยู่มานาน มีความรู้สึกที่ตนเองมีความสำคัญ มีส่วนร่วมต่อสถานศึกษาจึงมีความตั้งใจสูง ทুমเทในการทำงานให้สถานศึกษา</p> <p>ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ใช้วินัยเชิงบวกในการบริหารงาน เรียนรู้ธรรมชาติคน สร้างเครือข่ายเพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ ส่งเสริมให้ช่วยกำลังใจครูในการปฏิบัติงาน นิเทศติดตามผล การประเมินผล และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะครู ดำเนินการพัฒนาคุณภาพตามระบบสร้างพันธมิตรในทุกระดับเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ครูทุกคนได้รับการพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบวิธีการต่างๆ</p>	<p>ครู และบุคลากร มีวุฒิทางการศึกษาสูง ส่วนใหญ่มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง อยู่เสมอบุคลากรทำงานตรงตามที่ถนัด ตามคุณวุฒิ และความสามารถ</p> <p>ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมดำเนินการร่วม ประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา สถานศึกษา มีการสนับสนุน และใช้แหล่งเรียนรู้ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยน ข้อมูล สถานศึกษาได้สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา เป็นตัวกลางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับหน่วยงานอื่น ตลอดจนชุมชนให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเป็นอย่างดีต่อกิจกรรมที่สถานศึกษาดำเนินการ</p>

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>4. นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ</p> <p>4.1 การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์</p> <p>สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และแผนงานโครงการ กิจกรรมของสถานศึกษากำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ กำหนดมาตรฐาน และตัวบ่งชี้เพื่อวัดความสำเร็จของการดำเนินงาน รวมถึงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายใน ภายนอก โดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม</p>	<p>สถานศึกษามีการกำหนด ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษาไว้ชัดเจน มีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการกำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง คณะครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐาน สารการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง จัดหน่วยการเรียนรู้ วิเคราะห์ ผู้เรียนจากข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลาย ทำให้ครูมีข้อมูลพื้นฐานด้านการเรียน สำหรับนำไปออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สภาพท้องถิ่น และความพร้อมของสถานศึกษา</p>	<p>สถานศึกษาใช้การสร้างความคิดรวบยอด ร่วมกัน (Concept) มนุษยสัมพันธ์ (Human relationship) เทคนิคปฏิบัติ (Technic) กำหนด ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ของสถานศึกษาไว้ชัดเจน มีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการกำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง คณะครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรมาตรฐาน สารการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จัดหน่วยการเรียนรู้ วิเคราะห์ผู้เรียนจากข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลาย ทำให้ครูมีข้อมูลพื้นฐานด้านการเรียน สำหรับนำไปออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สภาพท้องถิ่น และความพร้อมของสถานศึกษา</p>	<p>สถานศึกษาประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาให้ความเห็นชอบการดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อมีการประชุมผู้ปกครองของนักเรียน คัดเลือกตัวแทนห้องเพื่อเข้าร่วมประชุมกับ คณะกรรมการสถานศึกษาเสนอความต้องการ และแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสำเร็จลุล่วงตามความต้องการของชุมชน</p>

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
4.2 การจัดการและใช้ทรัพยากร กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มผู้รับผิดชอบงานประกัน คุณภาพการศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกรายการ	สถานศึกษามีระบบการดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จัดหาแหล่งทุน และระดมทุน สนับสนุน ทรัพยากรในการจัดการศึกษา ทั้งงบประมาณ และองค์ความรู้ สมัครเข้าร่วมโครงการต่างๆ รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการ อื่นๆ เพื่อสถานศึกษาได้รับงบประมาณ และ องค์ความรู้จากหน่วยงานที่สนับสนุน โครงการ	สถานศึกษาแสวงหาแหล่งทุน และระดมทุน สนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษา ทั้งงบประมาณ และองค์ความรู้ ให้มีส่วนร่วม การจัดการ การดูแล บำรุงรักษา และใช้ ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จัดหาแหล่งทุน และระดมทุน สนับสนุนทรัพยากรในการจัด การศึกษา ทั้งงบประมาณ และองค์ความรู้จาก หน่วยงานที่สนับสนุนจากภายในท้องถิ่น และ ภายนอกท้องถิ่น ให้ชุมชนเห็น	สถานศึกษาส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคลากรภายในสถานศึกษาเกิดการเรียนรู้จาก การมีปฏิสัมพันธ์ และประสบการณ์ร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา กับ บุคลากรภายนอก และชุมชนหลากหลาย รูปแบบ ตลอดจนให้บริการอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ สำหรับชุมชนให้บริการ สถานศึกษา โดยเป็นวิทยากร แหล่งภูมิปัญญา ท้องถิ่นเสริมสร้างความรู้ให้กับสถานศึกษา และ ให้งบประมาณสนับสนุน นอกจากนี้สถานศึกษา และชุมชนยังร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในคาบเรียนให้กับนักเรียนด้วย

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>4.3 การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน</p> <p>สถานศึกษาใช้แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และส่งเสริม สนับสนุนให้ครู/บุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์/ประสบการณ์ร่วมกัน</p>	<p>ผู้อำนวยการสถานศึกษาใช้วิธีสร้างแรงจูงใจแบบไฟสัมพันธ์ ด้วยแนวความคิดว่ามิตรไมตรีเกิดขึ้นจากการทำงานเป็นสิ่งสำคัญมากในการทำงานร่วมกัน สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ และประสบการณ์ร่วมกัน นอกจากนี้ใช้วิธีสร้างแรงจูงใจแบบไฟสัมพันธ์ ให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกิดความคิดว่าต้องการทำงานวันนี้ให้ดียิ่งขึ้นกว่าเมื่อวาน</p>	<p>ผู้อำนวยการสถานศึกษาใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา และสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานด้วยการสร้างแรงจูงใจไฟสัมพันธ์ให้ทุกคนคิดว่าต้องทำงานแต่ละอย่างให้ดีขึ้นกว่าเดิม สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนครู และบุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้ จากการมีปฏิสัมพันธ์ และประสบการณ์ร่วมกัน สร้างสภาพแวดล้อมสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น มีความปลอดภัย ไร้มลพิษ มีชีวิตชีวา</p>	<p>ผู้อำนวยการสถานศึกษาบริหารความขัดแย้งด้วยวินัยเชิงบวก มีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ แสดงทิศทางของการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องชัดเจน สนับสนุนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น พัฒนาครูในการผลิต ใช้สื่ออย่างหลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียนสนับสนุนการพัฒนาครูให้มีวิทยฐานะที่สูงขึ้น มีการวางระบบในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยร่วมมือกับชุมชน มีการจัดองค์การ โครงสร้าง และระบบการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมาย และผู้รับผิดชอบชัดเจน มีการกระจาย อำนาจ ส่งเสริมให้ครูรับผิดชอบงานพิเศษ 1 คน 1 งาน</p>

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
4.4 กระบวนการติดต่อสื่อสาร การสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ	การติดต่อสื่อสารภายในด้วยการประชุม และทำข้อตกลงร่วมกันแล้วปฏิบัติตาม กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา เข้าใจตรงกัน ยึดถือเป็นแนวการปฏิบัติงาน บทบาท และมอบหมายงานอย่างชัดเจนใช้วิธีนี้มนวลติดตามผล กระบวนการติดต่อสื่อสารภายนอกสถานศึกษา มีเครือข่ายความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาการบริหาร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประชาสัมพันธ์กิจกรรมสถานศึกษา อย่างสม่ำเสมอ นำฐานความสำเร็จต่างๆ ของสถานศึกษา มาจัดกระบวนการนำเสนอ ใช้การพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองที่มารับนักเรียน เพื่อรับฟังข้อคิด ข้อเสนอแนะ และ ความคาดหวังของผู้ปกครอง	การติดต่อสื่อสารภายในใช้การประชุมเป็นหลัก สถานศึกษาต้องการอยู่ร่วมกันแบบสมานฉันท์ของสมาชิกในสถานศึกษา สิ่งที่ทำให้เกิดการสมานฉันท์ที่สมบูรณ์แบบคือ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Potential Communication) การนิเทศอย่างเป็นระบบสถานศึกษากำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน และยึดถือเป็นแนวในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้สถานศึกษามีเครือข่ายความร่วมมือประสานงานกับสถานศึกษาอื่นๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนพัฒนาการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ผู้อำนวยการสถานศึกษาใช้การประชุมกลุ่มย่อยในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจครู ผู้ปกครองสามารถเข้าพบปะพูดคุยได้ โดยง่ายและสะดวก ผู้อำนวยการสถานศึกษา จะให้การนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 32 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>4.5 ภาวะผู้นำ และการตัดสินใจ</p> <p>ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเอง และเข้าถึงแหล่งความรู้ อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม มีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจให้คณะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีศักยภาพภาพ ตัดสินใจโดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประสพการณ์ คาดการณ์ล่วงหน้าได้ถูกต้อง กล้าตัดสินใจสามารถแก้ปัญหาวิกฤตการณ์สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ถูกต้อง ทันท่วงทีเหตุการณ์</p>	<p>ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจกับบุคลากรในสถานศึกษา และชุมชน ครู ผู้ปกครอง สามารถเข้าพบปะ พูดคุยได้โดยง่าย สะดวก เป็นมิตรกับทุกคนในสถานศึกษา ใช้วินัยเชิงบวกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และแสดงออกถึงพฤติกรรมการบริหารด้านการตัดสินใจแบบเห็นพ้องต้องกัน เช่น การจัดทำกิจกรรมต่างๆ ผู้อำนวยการให้ครูได้มีส่วนร่วมในการอภิปราย และพิจารณา ร่วมกัน แล้วจึงสั่งการตามความเห็นของที่ประชุม หรือในการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ภายในสถานศึกษา ผู้อำนวยการจะสั่งการ โดยคำนึงถึงหลักการ และมติการประชุม ที่ได้ตกลงกันไว้</p>	<p>ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการ อดทนอดกลั้นในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง ครู ผู้ปกครอง สามารถเข้าพบปะพูดคุยได้ โดยง่าย และสะดวก เป็นผู้บริหารที่ชุมชน และครู ยอมรับความขยัน ทุ่มเท ในการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน</p>	<p>ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้และ ประสพการณ์ในการบริหาร สามารถบริหารงาน ได้อย่างเป็นระบบครบวงจรในทุกระดับทุกตัว บ่งชี้ ได้รับความเชื่อถือจากชุมชน จนให้ความ ร่วมมือ และให้ความอนุเคราะห์สถานศึกษา หลายประการในด้านความคิดเห็น และ งบประมาณสนับสนุนด้านต่างๆ ผู้บริหาร มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับ ความเปลี่ยนแปลงด้วยการพัฒนาบุคลากร เป็นมิตรกับทุกคนในสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง แต่ก็มี ความกล้าในการวินิจฉัยสั่งการ บนพื้นฐานของข้อมูล หลักการ เหตุผลไม่ชอบการเอาใจเอาเปรียบ ในการทำงาน เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถเป็นตัวอย่างได้ในเรื่องของการอุทิศ เวลาให้ราชการ</p>

จากตารางที่ 32 เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ข้อค้นพบเชิงปริมาณระบุว่า ลักษณะองค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมากที่สุด ด้านโครงสร้าง 3 รายการ คือ 1) โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทุกระดับ 2) สถานศึกษากำหนดขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ของครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องรับผิดชอบชัดเจน 3) สถานศึกษามีวัฒนธรรมการทำงาน และระบบ ธรรมภิบาล 4) ลักษณะองค์การ ด้านเทคโนโลยี 1 รายการ คือ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัย สำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนปัจจัยด้านลักษณะขององค์การ รายการอื่นๆ อยู่ในระดับมากทุกรายการ สอดคล้องกับข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงคุณภาพในประเด็น เกี่ยวกับสถานศึกษากำหนดขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ของครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องรับผิดชอบชัดเจนโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพที่เชื่อมโยง ให้เกิดคุณภาพการปฏิบัติงานตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่มสาระวิชา จนถึงระดับสถานศึกษา กรณีศึกษา ทั้ง 3 แห่งมีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงาน 4 กลุ่มงานคล้ายกัน ได้แก่ กลุ่มงานบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป ทุกกรณีศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ มอบหมายหน้าที่ ครอบคลุมทุกภาระงานเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนงาน/โครงการ ตามบริบทของ แต่ละสถานศึกษา ส่วนที่แตกต่างกันได้แก่ กรณีศึกษาที่ 1 วางระบบพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม แนวคิดของสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (สวร.) เป็นระบบหลัก 3 ระบบ และระบบสนับสนุน 7 ระบบ รวม 10 ระบบ ระบบหลักได้แก่ ระบบการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบ กิจกรรมนักเรียน ระบบสนับสนุนได้แก่ ระบบพัฒนาบุคลากร ระบบสารสนเทศ ระบบดูแลคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพ ระบบการบริหารจัดการ ระบบชุมชนสัมพันธ์ ระบบนำองค์กร และระบบ ยุทธศาสตร์ กรณีศึกษาที่ 2 วางระบบพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดของทฤษฎีวิชาการ เช่น ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา การศึกษา เน้นหลักการกระจายอำนาจ มีระบบการตรวจสอบ ถ่วงดุล กำหนดงานวิชาการเป็นงานหลัก งานอื่นๆ เป็นส่วนสนับสนุนงานวิชาการ กรณีศึกษาที่ 3 วางระบบพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ มีการประเมินผลการทำงาน และนำผลการประเมินมาพัฒนางาน อย่างเป็น ระบบ บริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ จัดทำธรรมนูญสถานศึกษาโดยการระดมความคิดเห็นของผู้ปกครอง ชุมชน บุคลากรในสถานศึกษา มาร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์สถานศึกษาวางเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งเป็นที่รับรู้ทั่วกัน ลักษณะองค์การ ด้านเทคโนโลยี ทุกกรณีศึกษาใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตในการบริหารงาน และใช้เพื่อการเรียนการสอน กรณีศึกษาที่ 1 มีห้องคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ จำนวน 8 เครื่อง ใช้บริหารงานจำนวน 1 เครื่อง ใช้เพื่อการเรียนการสอนจำนวน 7 เครื่อง ใช้อินเทอร์เน็ตได้ 5 เครื่อง นักเรียนทุกคนมีโอกาสใช้สื่อ ICT ในการเรียนรู้ และใช้การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม กรณีศึกษาที่ 2 มีห้องคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ จำนวน 35 เครื่อง ใช้ในการบริหารงาน จำนวน 4 เครื่อง ใช้เพื่อการเรียนการสอน จำนวน 31 เครื่อง และใช้อินเทอร์เน็ตได้ จำนวน 35 เครื่อง นักเรียนทุกคนมีโอกาสใช้สื่อ ICT ในการเรียนรู้ และใช้การเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม กรณีศึกษาที่ 3 มีห้องคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์ จำนวน 193 เครื่อง ใช้บริหารงาน จำนวน 10 เครื่อง ใช้เพื่อการเรียนการสอน จำนวน 150 เครื่อง และใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอน จำนวน 33 เครื่อง ใช้อินเทอร์เน็ตได้ทุกเครื่อง

ข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงปริมาณในประเด็นลักษณะสภาพแวดล้อม พบว่า สภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด คือ สถานศึกษามีบรรยากาศสะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะเหมาะสมแก่การทำกิจกรรมเอื้อต่อการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมภายนอกค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด คือ รัฐส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค สำหรับ รายการอื่นๆ อยู่ในระดับมาก สำหรับข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 3 ภูมิทัศน์ของสถานศึกษา สะอาด สวยงาม ร่มรื่น อาคารเรียน อาคารประกอบ วัสดุ ครุภัณฑ์ สาธารณูปโภค มีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพียงพอ และใช้การได้ดี มีการเสริมสร้าง บรรยากาศการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

ข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงปริมาณในประเด็นลักษณะของบุคลากร พบว่า ความผูกพันต่อ องค์กรของบุคลากรเกิดจากรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและการมีส่วนร่วมต่อสถานศึกษา มากที่สุด ส่วนข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรต่อ สถานศึกษา กรณีศึกษาทั้งสามยึดหลักการบริหารแบบการมีส่วนร่วม ผู้บริหารและครูมีความรู้สึกว่า ตนเองมีความสำคัญ ต้องการมีส่วนร่วมต่อสถานศึกษาจึงมีความตั้งใจสูง มุ่งเทในการทำงาน สำหรับ ข้อค้นพบที่แตกต่างกัน ได้แก่ กรณีศึกษาที่ 1 บุคลากรของสถานศึกษาเป็นคนในพื้นที่ เป็นศิษย์เก่า กรณีศึกษาที่ 2 บุคลากรของสถานศึกษาอยู่มานาน กรณีศึกษาที่ 3 ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้ทำงานตรงตามที่นัด ตามคุณวุฒิ และความสามารถ สำหรับข้อค้นพบในประเด็นลักษณะของ บุคลากรทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ สอดคล้องกันทั้งจากการศึกษาเชิงปริมาณและการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถนำองค์กร สร้างพันธสัญญากับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งใน และนอกสถานศึกษา วิสัยทัศน์ และเป้าหมายสถานศึกษาชัดเจน มุ่งมั่นในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา ทำงานเป็นทีม มีจิตสาธารณะ สร้างเครือข่ายการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีหรือเป็นอยู่ ใช้วินัยเชิงบวก

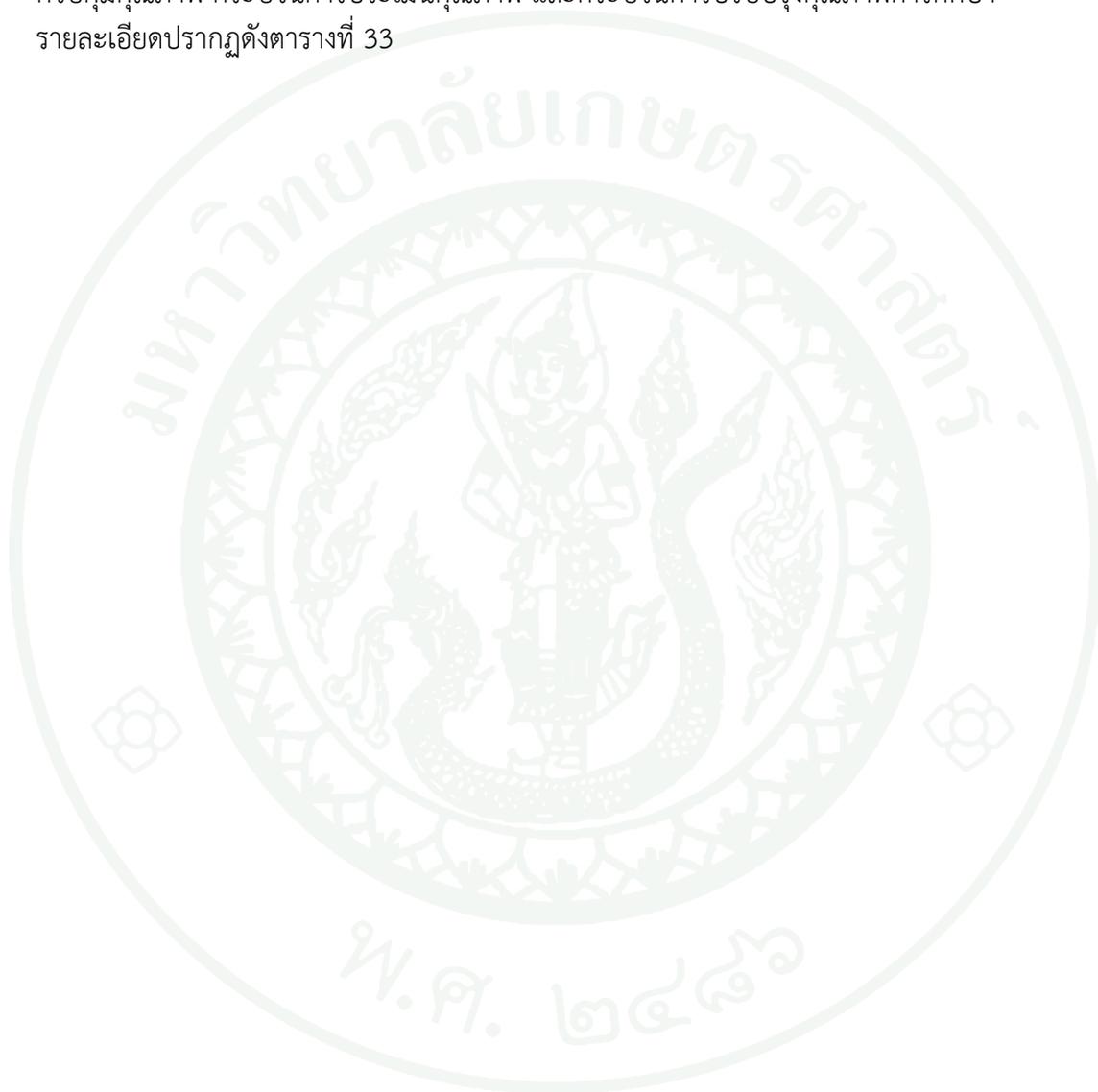
ข้อค้นพบตรงกันในประเด็นเกี่ยวกับนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ข้อค้นพบเชิงปริมาณ ระบุว่า การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ เกิดจากการมี ส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แผนงานโครงการ กิจกรรมของสถานศึกษากำหนดขึ้นบนพื้นฐาน ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ กำหนดมาตรฐาน และตัวบ่งชี้เพื่อวัดความสำเร็จของการดำเนินงาน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ข้อค้นพบเชิงคุณภาพแตกต่างกันในรายละเอียด กรณีศึกษาที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐาน สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง วิเคราะห์ผู้เรียน สภาพท้องถิ่น ความพร้อมของสถานศึกษา จัดหน่วยการเรียนรู้ กรณีศึกษาที่ 2 สถานศึกษาใช้การสร้างความคิดรวบยอดร่วมกัน มนุษย์สัมพันธ์ เทคนิคปฏิบัติ กรณีศึกษาที่ 3 คณะกรรมการสถานศึกษา พิจารณาให้ความเห็นชอบการดำเนินงาน ของสถานศึกษา การประชุมผู้ปกครองของนักเรียนคัดเลือกตัวแทนห้องเพื่อเข้าร่วมประชุมกับ คณะกรรมการสถานศึกษาเสนอความต้องการ และแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน สำเร็จลุล่วงตามความต้องการของชุมชน สำหรับการจัดหาและใช้ทรัพยากร ข้อค้นพบเชิงปริมาณ พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา มีความคิดเห็น

ค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกรายการ สอดคล้องกับข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงคุณภาพ สถานศึกษา มีระบบการดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จัดหาแหล่งทุน และระดมทุน สนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษา ทั้งงบประมาณ และองค์ความรู้ แตกต่างในวิธีการกรณีศึกษา ที่ 1 จัดหาแหล่งทุน ระดมทุน สนับสนุนทรัพยากร จากการสมัครเข้าร่วมโครงการต่างๆ รับการสนับสนุน งบประมาณจากโครงการนั้น กรณีศึกษาที่ 2 สถานศึกษาแสวงหาแหล่งทุน และระดมทุน สนับสนุน ทรัพยากรในการจัดการศึกษา จากหน่วยงานจากภายในท้องถิ่น และภายนอกท้องถิ่น กรณีศึกษาที่ 3 สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับบุคลากรภายนอก และชุมชนหลากหลายรูปแบบ ตลอดจนให้บริการอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ สำหรับชุมชนให้บริการสถานศึกษา เป็นวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น เสริมสร้างความรู้ ให้งบประมาณสนับสนุน นอกจากนี้สถานศึกษาและชุมชน ยังร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในคาบเรียนให้กับนักเรียนด้วย ข้อค้นพบเรื่องการสร้าง สภาพแวดล้อมในการทำงาน การศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มผู้รับผิดชอบ งานประกันคุณภาพการศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีความคิดเห็นว่าสถานศึกษาใช้แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือใน การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และส่งเสริม สนับสนุนให้ครู/บุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้จาก การมีปฏิสัมพันธ์/ประสบการณ์ร่วมกัน ข้อค้นพบเชิงคุณภาพ พบว่า กรณีศึกษาที่ 1 ผู้อำนวยการ สถานศึกษาใช้วิธีสร้างแรงจูงใจแบบไม่สัมพันธ์ ด้วยแนวความคิดว่ามิตรไมตรีเกิดขึ้นจากการทำงาน เป็นสิ่งสำคัญมากในการทำงานร่วมกัน ส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกิดการ เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ และประสบการณ์ร่วมกัน นอกจากนี้สร้างแรงจูงใจแบบไม่สัมพันธ์ ให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาคิดว่าต้องทำงานวันนี้ให้ดีกว่าเมื่อวาน กรณีศึกษาที่ 2 ผู้อำนวยการ สถานศึกษาใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม สร้างสภาพแวดล้อมการทำงานด้วยการสร้างแรงจูงใจไม่ สัมฤทธิ์ให้ทุกคนคิดว่าต้องทำงานแต่ละอย่างให้ดีขึ้นกว่าเดิม สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนครู และ บุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ และประสบการณ์ร่วมกัน สร้างสภาพแวดล้อม สถานศึกษาให้สะอาด รมรื่น มีความปลอดภัย ไร้มลพิษ มีชีวิตชีวา กรณีศึกษาที่ 3 พบว่า ผู้อำนวยการ สถานศึกษาบริหารความขัดแย้งด้วยวินัยเชิงบวก มีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียน เป็นสำคัญ แสดงทิศทางของการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องชัดเจน การพัฒนาสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น พัฒนาครูในการผลิต ใช้สื่ออย่างหลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน สนับสนุนการพัฒนาครู ให้มีวิทยฐานะที่สูงขึ้น มีการวางระบบในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยร่วมมือกับชุมชน มีการจัดองค์การ โครงสร้าง และระบบการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมาย และผู้รับผิดชอบชัดเจน มีการกระจายอำนาจ ส่งเสริมให้ครูรับผิดชอบงานพิเศษ 1 คน 1 งาน เรื่อง กระบวนการติดต่อสื่อสาร ข้อค้นพบเชิงปริมาณ พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มผู้รับผิดชอบ งานประกันคุณภาพการศึกษา มีความคิดเห็นว่าสถานศึกษาใช้การสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ที่ทุกคนเข้าใจตรงกันและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ สอดคล้องกับข้อค้นพบเชิงคุณภาพ ซึ่งพบว่า กรณีศึกษาที่ 1 การติดต่อสื่อสารภายในด้วยการประชุม และทำข้อตกลงร่วมกันแล้วปฏิบัติตาม กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาเข้าใจตรงกัน ยึดถือเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน บทบาท และ มอบหมายงานอย่างชัดเจนใช้วิธีนี้มนวลติดตามผล กระบวนการติดต่อสื่อสารภายนอกสถานศึกษา เครือข่ายความร่วมมือ ประสานงานหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาการบริหาร การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ประชาสัมพันธ์กิจกรรมสถานศึกษาอย่าง สม่าเสมอ นำฐานความสำเร็จเก่าๆ ของสถานศึกษา มาจัดกระบวนการนำเสนอ ใช้การพบปะพูดคุย

กับผู้ปกครองที่มารอรับนักเรียน เพื่อรับฟังข้อคิด ข้อเสนอแนะ และความคาดหวังของผู้ปกครอง กรณีศึกษาที่ 2 การติดต่อสื่อสารภายในใช้การประชุมเป็นหลัก สถานศึกษาต้องการอยู่ร่วมกันแบบ สม่ำเสมอของสมาชิกในสถานศึกษา สิ่งที่ทำให้เกิดการสมานฉันท์ที่สมบูรณ์แบบ คือ การสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพ การนิเทศอย่างเป็นระบบสถานศึกษากำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของ สถานศึกษาที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน และยึดถือเป็นแนวในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้สถานศึกษามีเครือข่าย ความร่วมมือ ประสานงานกับสถานศึกษาอื่นๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนพัฒนาการบริหาร และการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน กรณีศึกษาที่ 3 ผู้อำนวยการสถานศึกษาใช้การประชุมกลุ่มย่อยในการติดต่อ สื่อสารทำความเข้าใจ ครู ผู้ปกครองสามารถเข้าพบปะพูดคุยได้ง่าย และสะดวก ผู้อำนวยการสถานศึกษา จะให้การนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล อย่างสม่ำเสมอ เรื่องภาวะผู้นำ และการตัดสินใจ ข้อค้นพบ เชิงปริมาณ พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำ สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเอง และเข้าถึงแหล่งความรู้อย่างเสมอภาค และเป็นธรรม มีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจให้คณะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีศักยภาพภาพ ตัดสินใจโดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประสพการณ์ คาดการณ์ล่วงหน้าได้ถูกต้อง ถ้าตัดสินใจ สามารถแก้ปัญหาวิกฤตการณ์สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ถูกต้อง ทันท่วงที เหตุการณ์ สอดคล้องกับข้อค้นพบเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาที่ 1 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจกับ บุคลากรในสถานศึกษา และชุมชน ครู ผู้ปกครองสามารถเข้าพบปะ พูดคุยได้โดยง่าย สะดวก เป็น มิตรกับทุกคนในสถานศึกษา ใช้วินัยเชิงบวกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และแสดงออกถึงพฤติ กรรมการบริหารด้านการตัดสินใจแบบเห็นพ้องต้องกันเช่น การจัดทำกิจกรรมต่างๆ ผู้อำนวยการให้ ครูได้มีส่วนร่วมในการอภิปราย และพิจารณาร่วมกัน แล้วจึงสั่งการตามความเห็นของที่ประชุม หรือ ในการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ผู้อำนวยการจะสั่งการโดยคำนึงถึงหลักการ และมติการประชุมที่ได้ ตกลงกันไว้ กรณีศึกษาที่ 2 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษามีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการ อุทิศเวลาในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง ครู ผู้ปกครอง สามารถเข้าพบปะพูดคุยได้โดยง่าย และสะดวก เป็นผู้บริหารที่ชุมชน และครู ยอมรับความขยัน พยายาม ในการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน กรณีศึกษา ที่ 3 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหาร สามารถบริหารงาน ได้อย่างเป็นระบบครบวงจรในทุกระดับทุกตัวบ่งชี้ ได้รับความเชื่อถือจากชุมชน จนให้ความร่วมมือ และให้ความอนุเคราะห์สถานศึกษาหลายประการในด้านความคิดเห็น งบประมาณสนับสนุนด้าน ต่างๆ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับเปลี่ยนแปลงด้วยการพัฒนาบุคลากร เป็นมิตรกับทุกคนในสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง แต่ก็มีบทบาทในการวินิจฉัย สั่งการ บนพื้นฐานของข้อมูลหลักการ เหตุผลไม่ชอบการเอาเปรียบในการทำงาน เป็นผู้มี มนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถเป็นตัวอย่างได้ในเรื่องของการอุทิศเวลาให้ราชการ

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในการศึกษา เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ในตอนนี้เป็นการเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาจากการศึกษา
เชิงปริมาณ และการศึกษาเชิงคุณภาพ ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวางแผน กระบวนการ
ควบคุมคุณภาพ กระบวนการประเมินคุณภาพ และกระบวนการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 33



ตารางที่ 33 การเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
1. ด้านกระบวนการวางแผน 1.1 การจัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศ			
โครงสร้างสถานศึกษาเอื้อต่อการดำเนินงาน ทุกคนมีส่วนร่วม มีการประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย คิดเป็นร้อยละ 87.32 และ 90.88	มีการวิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ท้องถิ่น ผู้บริหารมุ่งพัฒนาการบริหารจัดการให้มีการบริหารงานเป็นระบบ และพัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย สถานศึกษา วัตถุประสงค์ มีแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ ที่กำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ คำสั่งในการปฏิบัติงาน กำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่เป็นรายโครงการ ครูทุกคนมีส่วนร่วม การบริหารจัดการศึกษา ภายใต้งานคิดเชิงระบบสามระบบ ได้แก่ ระบบการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบกิจกรรมนักเรียน	มีการวิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ท้องถิ่น ผู้บริหารมุ่งพัฒนาการบริหารจัดการให้มีการบริหารงานเป็นระบบ ยึดหลักการมีส่วนร่วม การประสานสัมพันธ์กับชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการสอดคล้อง ความต้องการของท้องถิ่น บนพื้นฐานความเป็นไปได้ รูปแบบการจัดการศึกษา เน้นเจ็ดประเด็น 1) การบริหารจัดการ 2) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ 3) หลักสูตรสถานศึกษา 4) สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม 5) สุขภาพและอนามัย 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 7) การพัฒนาวิชาชีพครู	มีการวิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ท้องถิ่น ผู้บริหารมุ่งพัฒนาการบริหารจัดการตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (Deming Cycle) (Deming, 1986) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การติดตามประเมินผล (Check) และกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ ที่ทำให้ไม่เป็นที่ไปตามแผน (Act) ให้ ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษา พิจารณาให้ความเห็นชอบการบริหารจัดการ การศึกษา และการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย สถานศึกษา จัดทำคำสั่งในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ กำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>1.2 ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อ การดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษา</p> <p>การจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศ คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้อง และ เป็นปัจจุบัน ร้อยละ 86.27 และ 86.32 ข้อมูลและสารสนเทศ ของสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้อง หรือสัมพันธ์กับ การดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษา ร้อยละ 82.04 และ 83.51</p>	<p>การจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศเพื่อ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ครบถ้วนทุกมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ คำนึงถึง ประโยชน์ ความถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ดำเนินงานในลักษณะแฟ้มเอกสาร รายมาตรฐาน และตัวบ่งชี้</p>	<p>การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการ ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา จัดทำ แฟ้มระบบ Filing ข้อมูลครบถ้วนทั้งกรณี เด็กปกติและเด็กพิการเรียนร่วม ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน จัดแฟ้มเอกสารเป็น 3 ประเภท ได้แก่ แฟ้มผู้อำนวยการสถานศึกษา แฟ้ม รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และแฟ้มของ ครู แต่ละแฟ้มประกอบด้วย การวิเคราะห์ หลักสูตร กำหนดการสอน แผนการจัดการ เรียนรู้ ปฏิทินปฏิบัติงาน เป็นต้น คำนึงถึง ประโยชน์ ความถูกต้อง เป็นปัจจุบันของ ข้อมูล และสารสนเทศ</p>	<p>การจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศเพื่อ การดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษา ครบถ้วน ทุกมาตรฐาน และ ตัวบ่งชี้ คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ดำเนินงานในลักษณะ โครงการที่มุ่งเน้นผลงานเป็นรูปธรรม และจัดให้มีระบบสารสนเทศทันสมัย ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เก็บข้อมูล การดำเนินงานทุกด้านไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาบุคลากร การพัฒนากระบวนการ การเรียนรู้ และการบริหาร ด้านการประกัน คุณภาพ การพัฒนาเทคโนโลยี และระบบ สารสนเทศของสถานศึกษาสามารถดำเนิน ไปได้โดยการบูรณาการทุกกระบวนการ</p>

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>1.3 คณะทำงานเพื่อการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษา</p> <p>คณะทำงานเพื่อการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงาน โดยพิจารณาจาก บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบตาม โครงสร้างการบริหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ มากที่สุด ร้อยละ 85.21 และ 83.51</p>	<p>สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา แต่งตั้งคณะทำงาน โดยพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบตามโครงสร้าง การบริหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้</p>	<p>สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานเป็นชุดๆ รับผิดชอบเป็น รายมาตรฐาน โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นประธาน กำหนดคณะทำงานประชุม ร่วมกันอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง จุดจุดต่อย จุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาร่วมกัน</p>	<p>สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา แต่งตั้งคณะทำงาน โดยพิจารณาจาก บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบตาม โครงสร้างการบริหาร กลุ่มสาระ การเรียนรู้</p>
<p>1.4 การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา</p> <p>จัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากที่สุด ร้อยละ 61.34 และ 74.74</p>	<p>จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ เพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา</p>	<p>จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด</p>	<p>จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา บนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด สอดคล้องกับความต้องการชุมชน และ ศักยภาพของสถานศึกษา</p>

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>1.5 การวางแผน และจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา</p> <p>การวางแผน และจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาดำเนินการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.76 และร้อยละ 76.14 ตามลำดับ</p>	<p>จัดโครงสร้างระบบบริหารเป็น 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มบริหารแผน และงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล และกลุ่มงานบริหารทั่วไป</p> <p>โรงเรียนประถมศึกษาวัดกาซีใต้ใช้การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการบุคลากรในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา การวางแผน และจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา</p>	<p>จัดโครงสร้างระบบบริหารเป็น 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มบริหารแผน และงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล และกลุ่มงานบริหารทั่วไป</p> <p>การวางแผน และจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาดำเนินการ และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการบุคลากรในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อทุกคน รับทราบโดยทั่วถึง</p>	<p>จัดโครงสร้างระบบบริหารเป็น 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มบริหารแผน และงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล และกลุ่มงานบริหารทั่วไป</p> <p>การวางแผน และจัดทำปฏิทินดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษา มอบหมายผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาดำเนินการประสานงานรวมถึงมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการบุคลากรในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงการจัดประชาพิจารณ์ในการนำเสนอของคณะทำงานแต่ละมาตรฐาน เพื่อให้คณะครูที่รับผิดชอบมาตรฐานอื่นๆ จะได้เสริมเติมเต็มส่วนที่ขาดของคณะทำงานนั้นๆ</p>

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>2. ด้านกระบวนการควบคุมคุณภาพ</p> <p>2.1 การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ</p> <p>สถานศึกษามีแผนภูมิการจัดองค์การและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนปฏิบัติการประจำปี มีโครงการ กิจกรรม มีคำสั่งมอบหมายงานชัดเจน ร้อยละ 90.85 และร้อยละ 91.23</p>	<p>มีแผนภูมิการจัดองค์การและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนปฏิบัติการประจำปี โครงการและกิจกรรม รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานชัดเจน สถานศึกษามีระบบการกำกับดูแลตนเอง มากกว่าการกำกับดูแลจากผู้อื่น แต่ประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย และให้ความสำคัญผู้ปกครอง หน่วยงานภายนอก ให้เป็นที่เล็งสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน คือ สถาบันวิจัยและพัฒนา การเรียนรู้ และสถาบันศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา (มายา) คณะกรรมการสถานศึกษา</p>	<p>มีแผนภูมิการจัดองค์การ และโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนปฏิบัติการประจำปี โครงการและกิจกรรม รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานชัดเจน และมีการประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย ให้ความสำคัญผู้ปกครองในการมีส่วนร่วม ในการกำหนดความต้องการ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การดูแลความปลอดภัย และสุขอนามัยของนักเรียน สร้างความยอมรับและความเชื่อถือแก่ผู้ปกครองได้ เน้นความโปร่งใส และการกระจายอำนาจ เน้นการตรวจสอบกำกับติดตาม และนิเทศ</p>	<p>มีแผนภูมิการจัดองค์การและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนปฏิบัติการประจำปี โครงการและกิจกรรม รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน และมีการประชุมชี้แจงประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย ให้ความสำคัญผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน</p>

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>2.2 การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา</p> <p>สถานศึกษามีการพัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ร้อยละ 82.75 และร้อยละ 85.61</p>	<p>สถานศึกษามีระบบภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในด้านทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ทั้งงบประมาณและองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาจากการเข้าร่วมโครงการระบบดีโรงเรียนมีคุณภาพ (Healthy Systems, Healthy School) ของสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ และโครงการโรงเรียนแสนสุข ของสถาบันศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา (มายา) ด้วยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นต้น</p>	<p>สถานศึกษามีระบบภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในด้านทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ทั้งด้านงบประมาณ และองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา วิเคราะห์หา กลุ่มแกน กลุ่มแนวร่วม กลุ่มสนับสนุน</p>	<p>สถานศึกษามีการพัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า มีทรัพยากรเหมาะสม ใช้ประโยชน์มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล มีแผนการนิเทศ กำกับติดตามชัดเจนมีการดำเนินงานต่อเนื่อง มีระบบภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมด้านทรัพยากร และการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย อนุกรรมการ 6 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายระดมทรัพยากร ฝ่ายส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี ฝ่ายพัฒนาความประพฤตินักเรียน ฝ่ายสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน ฝ่ายกำกับติดตามคุณภาพการศึกษา และฝ่ายประเมินผล มีการจัดประชุมวางแผนปฏิบัติงาน มีผลงานปรากฏชัดเจน</p>

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>3. ด้านการประเมินคุณภาพ</p> <p>3.1 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา</p> <p>สถานศึกษามีการประเมินตนเอง และประเมินโดยผู้บังคับบัญชา ตรวจสอบความสอดคล้องของผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ และเกณฑ์ที่คาดหวัง ร้อยละ 81.34 และร้อยละ 83.86</p>	<p>สถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่ทุกคนรับรู้ ร่วมกันว่าสถานศึกษาต้องมีการตรวจสอบการทำงานของตนเอง มีการประเมินตนเอง ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายในสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประเมินโดยผู้บังคับบัญชา ตรวจสอบความสอดคล้องของผลการปฏิบัติงาน กับวัตถุประสงค์ และเกณฑ์ที่คาดหวัง สะท้อนสภาพที่เป็นจริง ได้แก่ ความตระหนัก ความพยายาม ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบ</p>	<p>สถานศึกษามีการประเมินตนเอง และประเมินโดยผู้บังคับบัญชา ตรวจสอบความสอดคล้องของผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ และเกณฑ์ที่คาดหวัง เน้นการกำกับนิเทศ ติดตามประเมินผล เป็นหลัก มีฐานข้อมูล (baseline data) ของการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในแง่จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา โอกาส และข้อจำกัด ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องได้เห็นข้อมูลการดำเนินงานของสถานศึกษาในเชิงประจักษ์ที่ชัดเจน</p>	<p>สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษา ตามยุทธศาสตร์ และนโยบายของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ทั้งสามด้าน รวม 14 มาตรฐาน คือ มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน ด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน และมาตรฐานการศึกษาด้านครู 2 มาตรฐาน และการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาเกี่ยวกับวิธีการ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ประจำปี เผยแพร่ให้กับผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนในสังคมได้ทราบผลการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะของนักเรียนตามเกณฑ์ มาตรฐานการศึกษาชาติ</p>

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
3. ด้านการประเมินคุณภาพ			
3.2 การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา			
สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอก ร้อยละ 88.03 และร้อยละ 87.37 โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษาทราบเรื่อง การประเมินคุณภาพภายนอก คิดเป็น ร้อยละ 81.34 และร้อยละ 85.26	สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอก โดยจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษาทราบเรื่อง การประเมินคุณภาพภายนอก พาคูไปศึกษาดูงานสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอกแล้ว	สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอก และใช้รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี แสดงผลการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาอันเกิดจากการประเมินตนเอง โดยคณะบุคคลากรภายในสถานศึกษารวมถึงจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษาทราบเรื่อง การประเมินคุณภาพภายนอก	สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอก โดยใช้การรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษาทราบเรื่อง การประเมินคุณภาพภายนอก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษา

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
4. ด้านการปรับปรุงคุณภาพ 4.1 การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เต็มตามศักยภาพ จัดสอนซ่อมเสริม ให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการ เรียน ร้อยละ 86.62 และร้อยละ 88.77	สถานศึกษามีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เต็มตามศักยภาพ จัดสอน ซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่อง ทางการเรียน พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิง บูรณาการ เพื่อความสุขของสมาชิกใน สถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนรอบสถานศึกษา	สถานศึกษามีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เต็มตามศักยภาพ จัดสอน ซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่อง ทางการเรียน พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิง บูรณาการ สร้างสื่อ และชิ้นนวัตกรรมใน การแก้ปัญหาพัฒนานักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำ ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่ หลากหลายที่มีในสถานศึกษา ในชุมชน และ นอกชุมชน ใช้กิจกรรมการสอนซ่อมเสริม กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาอย่าง สม่ำเสมอ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา และ ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน เช่น กิจกรรม ค่ายวิทยาศาสตร์ กิจกรรมแข่งขันทักษะ สาระ และระดับต่างๆ	สถานศึกษามีการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรก คุณธรรมจริยธรรมในทุกรายวิชา จัดการเรียน การสอนหลากหลาย เช่น การสอนแบบ โครงการ แบบสืบเสาะหาความรู้ และจัดสอน ซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่อง ทางการเรียน การประเมินผู้เรียนหลากหลาย วิธี สถานศึกษายังได้จัดกิจกรรมนักเรียน ที่หลากหลาย เช่น การเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม การจัดกิจกรรมวันสำคัญทาง ศาสนา กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด โครงการคัดเลือกนักเรียนดีเด่น การส่งเสริมนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขัน ในประกวดต่างๆ เป็นต้น

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>4.2 การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู</p> <p>สถานศึกษามีการนำผล การประเมินการเรียน มาพิจารณา ปรับปรุงการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 92.25 และร้อยละ 85.61 ตามลำดับ</p> <p>สถานศึกษามีการปรับปรุงการเรียน การสอน ให้สนองความต้องการของ ผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 84.51 และ ร้อยละ 85.61</p> <p>สถานศึกษา มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ และร่วมมือกันทำงาน เป็นทีม คิดเป็นร้อยละ 80.63 และ ร้อยละ 85.61</p>	<p>สถานศึกษามีนำผลการประเมินการเรียน มาพิจารณาปรับปรุงการสอนของครู มีการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อเสริมสร้างพลัง อำนาจในตนเอง ด้วยแนวคิดสอนสนุก ปลุกความคิด เชื่อมชีวิตกับการเรียนรู้ จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีหน่วยการเรียนรู้ หลากหลายและสร้างสรรค์ แต่ละหน่วย การเรียนรู้ใช้วิธีการจัดทำแผน การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ Experiential Activities Planner (EAP) ของสถาบันศิลปะวัฒนธรรมเพื่อการ พัฒนา (มายา) คือ การอุ่นเครื่อง แนะนำ ปัญหา/โจทย์ ไตร่ตรองทางแก้เฉพาะตน ระดมสมอง หาทางออกโดยกลุ่ม สื่อสาร ทางออก และการถอดรหัสปรับใช้</p>	<p>สถานศึกษามีนำผลการประเมินการเรียน มาพิจารณาปรับปรุงการสอนของครู ส่งเสริม สนับสนุนความเป็นเลิศของครูทุกคนของ สถานศึกษา ทั้งด้านรูปแบบวิธีคิด การมี วิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และ สร้างการคิดอย่างมีระบบ ส่งเสริมสนับสนุน ครูปรับปรุงเทคนิคการสอนให้หลากหลาย โดยบูรณาการกับกลุ่มสาระ</p>	<p>พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูทุกคน ด้วยวิธีการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองโดยการสมัคร เป็นครูแกนนำ ครูต้นแบบ สถานศึกษา สนับสนุนงบประมาณและอำนวยความสะดวก ต่างๆ ในการดำเนินงานพัฒนาครูเครือข่าย ของครูแกนนำ ครูต้นแบบมีการอบรม บุคลากรครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งสถานศึกษามีครู แกนนำ และครูเครือข่าย 29 คน เป็นผู้นำใน การปฏิรูปการเรียนการสอน 1 รายวิชา และ สิ้นภาคเรียนมีการรายงานการจัดการเรียน การสอนของครูเป็นรายบุคคล มีการนำปัญหา จากการเรียนการสอนมาใช้ในการวิจัยใน ชั้นเรียน</p>

ตารางที่ 33 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	กรณีศึกษาที่ 1	กรณีศึกษาที่ 2	กรณีศึกษาที่ 3
<p>4.3 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ วางตนได้ เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง ความประพฤติ และบุคลิกภาพ ร้อยละ 85.21 และร้อยละ 86.32</p>	<p>ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ วางตนได้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติ และบุคลิกภาพ มีวิสัยทัศน์ในการจัด การศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง ชุมชน ครู ยอมรับความขยัน พุ้มเท จริ่งจ้งใน การทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นประชาธิปไตย รับฟัง ข้อเสนอแนะ และความคาดหวังของผู้ปกครอง ส่งเสริม การทำงานเป็นทีม มีการบันทึก และ รายงานผลการประเมิน นำข้อมูล และ ผลการประเมินใช้ในการตัดสินใจ และ ปรับปรุงงาน บริหารความขัดแย้งอย่างมี ประสิทธิภาพ ด้วยการประชุม ทำข้อตกลง ร่วมกันแล้วปฏิบัติตาม กำหนดบทบาท และมอบหมายงานให้ชัดเจน โดยใช้วิธี นิมนวล และคอยติดตามผล</p>	<p>ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ วางตนได้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีชุมชน และครู ยอมรับ ในความขยัน พุ้มเท จริ่งจ้งในการทำงาน สถานศึกษามีการกำกับ ตรวจสอบ และ ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ</p>	<p>สถานศึกษามีการพัฒนาความสามารถในการ บริหารจัดการของฝ่ายบริหาร ระดับหัวหน้าฝ่าย งาน หมวดวิชา โดยใช้วิธีการนิเทศภายใน ติดตามดูแลสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่น ซึ่งหัวหน้าฝ่าย, งาน, หมวดและบุคลากรใน สถานศึกษา มีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการประเมินผล การปฏิบัติ</p>

จากตารางที่ 33 การเปรียบเทียบข้อค้นพบรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษทั้งสองส่วน พบว่า รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาตามปกติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยกระบวนการวางแผน กระบวนการควบคุมคุณภาพ กระบวนการประเมินคุณภาพ นำไปสู่กระบวนการปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารการศึกษาทั้งระบบ ดังนี้

กระบวนการวางแผน มีข้อค้นพบตรงกันในเรื่องเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศ ข้อค้นพบเชิงปริมาณระบุว่า โครงสร้างสถานศึกษาเอื้อต่อการดำเนินงาน ทุกคนมีส่วนร่วม มีการประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย ข้อค้นพบเชิงคุณภาพ พบว่า ทุกกรณีศึกษา มีการวิเคราะห์ศักยภาพ ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาและท้องถิ่น กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายสถานศึกษาไว้ชัดเจน จัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้และสอดคล้องความต้องการของท้องถิ่น สำหรับข้อค้นพบที่แตกต่าง กรณีศึกษาที่ 1 การบริหารจัดการศึกษาภายใต้แนวคิดเชิงระบบสามระบบ ได้แก่ระบบการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบกิจกรรมนักเรียน เน้นครูทุกคนภายในสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วม การจัดทำคำสั่งการปฏิบัติงาน กำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท การมอบอำนาจหน้าที่แก่ครูเป็นรายโครงการ กรณีศึกษาที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาเน้นเจ็ดประเด็น 1) การบริหารจัดการ 2) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ 3) หลักสูตรสถานศึกษา 4) สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม 5) สุขภาพและอนามัย 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 7) การพัฒนาวิชาชีพครู กรณีศึกษาที่ 3 ผู้บริหารมุ่งพัฒนาการบริหารจัดการตามวงจรคุณภาพเดมมิง (Deming, 1986) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การติดตามประเมินผล (Check) และกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะที่ทำให้ไม่เป็นไปตามแผน (Act) ให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบการบริหารจัดการศึกษา และการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย สถานศึกษา

ข้อค้นพบเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาจากการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า การจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศ คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ข้อมูล และสารสนเทศ ของสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้อง หรือสัมพันธ์กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ข้อค้นพบในการศึกษาเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาที่ 1 พบว่า การจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ครบถ้วนทุกมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ดำเนินงานในลักษณะแฟ้มเอกสารรายมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ ข้อค้นพบจากกรณีศึกษาที่ 2 พบว่า สถานศึกษาจัดทำแฟ้มระบบ Filing ข้อมูลครบถ้วนทั้งกรณีเด็กปกติและเด็กพิการเรียนร่วม ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน จัดแฟ้มเอกสารเป็น 3 ประเภทได้แก่ แฟ้มผู้อำนวยการสถานศึกษา แฟ้มรองผู้อำนวยการสถานศึกษา แฟ้มครู แต่ละแฟ้มประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ ปฏิทินปฏิบัติงาน คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้อง เป็นปัจจุบันของข้อมูล และสารสนเทศ ข้อค้นพบจากกรณีศึกษาที่ 3 พบว่า การจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ครบถ้วน

ทุกมาตรฐานและตัวบ่งชี้ คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ดำเนินงานในลักษณะโครงการ ที่มุ่งเน้นผลงานเป็นรูปธรรมและจัดระบบสารสนเทศทันสมัยด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เก็บข้อมูล การดำเนินงานทุกด้าน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการบริหาร การประกัน คุณภาพ การพัฒนาเทคโนโลยี และระบบสารสนเทศของสถานศึกษาดำเนินไปได้โดยการบูรณาการ ทุกกระบวนการ

ข้อค้นพบเกี่ยวกับคณะทำงานเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา การศึกษา เจริญปริมาณ พบว่า สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา พิจารณาจากบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้มากที่สุด การศึกษาเชิงคุณภาพพบว่ากรณีศึกษาที่ 1 และกรณีศึกษาที่ 3 แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ กรณีศึกษาที่ 2 พบว่า สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นชุด ๆ รับผิดชอบเป็นรายมาตรฐาน ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็น ประธาน กำหนดคณะทำงานประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง จุดจุดด้วยจุดควรพัฒนาของ สถานศึกษาร่วมกัน

ข้อค้นพบเกี่ยวกับการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา การศึกษาเจริญปริมาณ พบว่า สถานศึกษาจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด การศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า กรณีศึกษาที่ 1 จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามแนวหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพิ่มเติมจากมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา กรณีศึกษาที่ 2 จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามแนวหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด กรณีศึกษาที่ 3 จัดทำเกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพการศึกษานับพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามแนวทางหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด สอดคล้องกับความต้องการชุมชน และศักยภาพของสถานศึกษา ข้อค้นพบเกี่ยวกับการวางแผน และจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา การศึกษา เจริญปริมาณ พบว่า การวางแผนและจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษา มอบหมายผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาดำเนินการมากที่สุด การศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า กรณีศึกษาที่ 1 จัดโครงสร้างระบบบริหารเป็นสี่กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มบริหารแผนและ งบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล กลุ่มงานบริหารทั่วไป จัดประชุมเชิงปฏิบัติการบุคลากรใน การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา การวางแผน และจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกัน คุณภาพการศึกษา กรณีศึกษาที่ 2 จัดโครงสร้างระบบบริหารเป็นสี่กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มบริหารแผนและงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล กลุ่มงานบริหารทั่วไป การวางแผน และ จัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบงานประกัน คุณภาพการศึกษาดำเนินการ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการบุคลากรในการดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษาเพื่อทุกคนรับทราบโดยทั่วถึง กรณีศึกษาที่ 3 จัดโครงสร้างระบบบริหารเป็นสี่กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มงานบริหารบุคคล และกลุ่มงานบริหารทั่วไป

การวางแผนและจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา มอบหมายผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาดำเนินการประสานงานรวมถึงมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการบุคลากรในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงการจัดประชาพิจารณ์ในการนำเสนอของคณะทำงานแต่ละมาตรฐาน เพื่อให้ครูที่รับผิดชอบมาตรฐานอื่นๆ เสริมเติมเต็มส่วนที่ขาดของคณะทำงานนั้นๆ

กระบวนการควบคุมคุณภาพ ข้อค้นพบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตรงกันในเดือนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ระบุว่า สถานศึกษามีแผนภูมิองค์การ โครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนปฏิบัติการประจำปี มีโครงการ กิจกรรม มีคำสั่งมอบหมายงานชัดเจน ข้อค้นพบเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาที่ 1 พบว่า สถานศึกษามีระบบการกำกับดูแลตนเองมากกว่าการกำกับดูแลจากผู้อื่น แต่ประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย และให้ความสำคัญผู้ปกครอง หน่วยงานภายนอกเป็นที่เล็งสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน กรณีศึกษาที่ 2 พบว่า สถานศึกษามีการประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย ให้ความสำคัญผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การดูแลความปลอดภัย และสุขอนามัยของนักเรียน สร้างความยอมรับและความเชื่อถือแก่ผู้ปกครองได้ เน้นความโปร่งใส และการกระจายอำนาจ เน้นการตรวจสอบ กำกับติดตาม และนิเทศ กรณีศึกษาที่ 3 พบว่า สถานศึกษาประชุมชี้แจงประสานสัมพันธ์ทุกฝ่าย ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนของผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ข้อค้นพบในเดือนการพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา ข้อค้นพบเชิงปริมาณระบุว่า สถานศึกษามีการพัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ข้อค้นพบเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาที่ 1 พบว่า สถานศึกษามีระบบภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในด้านทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษาทั้งงบประมาณและองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กรณีศึกษาที่ 2 พบว่า สถานศึกษามีระบบภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในด้านทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ทั้งด้านงบประมาณ และองค์ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา วิเคราะห์หากกลุ่มแกนกลุ่มแนวร่วม และกลุ่มสนับสนุน กรณีศึกษาที่ 3 พบว่า สถานศึกษามีการพัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ มีทรัพยากรเหมาะสม และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล แผนการนิเทศกำกับติดตามชัดเจน ดำเนินงานต่อเนื่อง ระบบภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมด้านทรัพยากร คณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย อนุกรรมการ 6 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายระดมทรัพยากร ฝ่ายส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี ฝ่ายสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน ฝ่ายพัฒนาความประพฤตินักเรียน ฝ่ายกำกับติดตามคุณภาพการศึกษา ฝ่ายประเมินผล การจัดประชุมวางแผนปฏิบัติงาน มีผลงานปรากฏชัดเจน

กระบวนการประเมินคุณภาพ ประเด็นการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ข้อค้นพบเชิงปริมาณ ระบุว่า สถานศึกษาประเมินตนเอง ประเมินโดยผู้บังคับบัญชา ตรวจสอบความสอดคล้องของผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ และเกณฑ์ที่คาดหวัง ข้อค้นพบเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาที่ 1 พบว่า สถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่ทุกคนรับรู้ร่วมกันว่าสถานศึกษาต้องมีการตรวจสอบการทำงานของตนเอง มีการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายในสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน ผู้บังคับบัญชาประเมิน ตรวจสอบความสอดคล้องของผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ และเกณฑ์ที่คาดหวัง สะท้อนสภาพจริง ได้แก่ ความตระหนัก ความพยายาม ความสำเร็จ ปัญหา

อุปสรรค และผลกระทบ กรณีศึกษาที่ 2 พบว่า สถานศึกษามีการประเมินตนเอง และประเมินโดยผู้บังคับบัญชา ตรวจสอบความสอดคล้องของผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ เกณฑ์ที่คาดหวัง เน้นการกำกับนิเทศ ติดตามประเมินผลเป็นหลัก มีฐานข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในแง่จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา โอกาส และข้อจำกัด ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องได้เห็นข้อมูลการดำเนินงานของสถานศึกษาในเชิงประจักษ์ที่ชัดเจน กรณีศึกษาที่ 3 พบว่า สถานศึกษาดำเนินการพัฒนากิจการ การศึกษา ตามยุทธศาสตร์ และนโยบายของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมาย และมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ทั้ง 3 ด้าน รวม 14 มาตรฐาน คือ มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน ด้านผู้บริหาร 5 มาตรฐาน และมาตรฐานการศึกษาด้านครู 2 มาตรฐาน และการรายงาน การประเมินตนเองของสถานศึกษาเกี่ยวกับวิธีการ การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาประจำปี เผยแพร่ให้กับผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน สังคมได้ทราบผลการปฏิบัติงาน และ คุณลักษณะของนักเรียนตามเกณฑ์ มาตรฐานการศึกษาชาติ

ข้อค้นพบเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา การศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอก โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรม สร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก ข้อค้นพบเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาที่ 1 พบว่า สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอก โดยจัด กิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก พาคูไปศึกษาดูงาน สถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอกแล้ว กรณีศึกษาที่ 2 พบว่า สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียม ความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอก และรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี แสดงผล การดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาอันเกิดจากการประเมินตนเอง โดยคณะบุคคลากรภายใน สถานศึกษา และจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก กรณีศึกษาที่ 3 พบว่า สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอก โดยใช้ การรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของ สถานศึกษาทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษา

กระบวนการปรับปรุงคุณภาพ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ข้อค้นพบเชิงปริมาณ ระบุว่า พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เติบโตตามศักยภาพ จัดสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มี ความบกพร่องทางการเรียน ข้อค้นพบเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาที่ 1 พบว่า สถานศึกษามีการพัฒนา ผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เติบโตตามศักยภาพ จัดสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่อง ทางการเรียน พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการ เพื่อความสุขของสมาชิกในสถานศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นนักเรียน ครู ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชนรายรอบสถานศึกษา กรณีศึกษาที่ 2 พบว่า สถานศึกษามีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เติบโตตามศักยภาพ จัดสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียน พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการ สร้างสื่อ และชิ้นนวัตกรรมในการแก้ปัญหาพัฒนานักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ใช้แหล่ง การเรียนรู้ที่หลากหลายที่มีในสถานศึกษา ในชุมชน นอกชุมชน ใช้กิจกรรมการสอนซ่อมเสริม กิจกรรม

เพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา และส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน กรณีศึกษาที่ 3 พบว่า สถานศึกษามีการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกรายวิชา จัดการเรียนการสอนหลากหลาย

ข้อค้นพบเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู การศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า สถานศึกษามีการนำผลการประเมินการเรียนมาพิจารณาปรับปรุงการสอนของครู สถานศึกษามีการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้สนองความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษามีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การเรียนรู้อ และร่วมมือกันทำงานเป็นทีม ข้อค้นพบเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาที่ 1 พบว่า สถานศึกษามีนำผลการประเมินการเรียนมาพิจารณาปรับปรุงการสอนของครู การพัฒนา ประสบการณ์การเรียนรู้อ การพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง ด้วยแนวคิดสอน สนุก ปลูกความคิด เชื่อมชีวิตกับการเรียนรู้อ จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีหน่วยการเรียนรู้หลากหลาย และสร้างสรรค์ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ใช้วิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ ของ สถาบันศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา (มาया) กรณีศึกษาที่ 2 พบว่า สถานศึกษามีนำผลการประเมิน การเรียนมาพิจารณาปรับปรุงการสอนของครู ส่งเสริมสนับสนุนความเป็นเลิศของครูทุกคนของ สถานศึกษา ทั้งด้านรูปแบบวิธีคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และสร้างการคิด อย่างมีระบบ ส่งเสริมสนับสนุนครูปรับปรุงเทคนิคการสอนให้หลากหลายโดยบูรณาการกับกลุ่มสาระ กรณีศึกษาที่ 3 พบว่า พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูทุกคนด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองโดยการสมัครเป็นครูแกนนำ ครูต้นแบบ สถานศึกษาสนับสนุน งบประมาณและอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการดำเนินงานพัฒนาครูเครือข่ายของครูแกนนำ ครูต้นแบบมีการอบรมบุคลากรครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง สถานศึกษามีครูแกนนำ และครูเครือข่าย 29 คน เป็นผู้นำในการปฏิบัติการเรียนการสอน 1 รายวิชา และสิ้นภาคเรียนมีการรายงานการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นรายบุคคล มีการนำปัญหาจาก การเรียนการสอนมาใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน

ข้อค้นพบเกี่ยวกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา การศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า ผู้บริหาร มีภาวะผู้นำ วางตนได้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติและบุคลิกภาพ ข้อค้นพบเชิง คุณภาพ กรณีศึกษาที่ 1 พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ วางตนได้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง ความประพฤติ และบุคลิกภาพ มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง ชุมชน ครู ยอมรับ ความขยัน ทุ่มเท จริงจังในการทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นประชาธิปไตย รับฟัง ข้อเสนอแนะ และ ความคาดหวังของผู้ปกครอง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีการบันทึก และรายงานผลการประเมิน นำข้อมูล และผลการประเมินใช้ในการตัดสินใจ และปรับปรุงงาน บริหารความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการประชุม ทำข้อตกลงร่วมกันแล้วปฏิบัติตาม กำหนดบทบาทและมอบหมายงานให้ชัดเจน โดยใช้ วิธีนี้มนวล และคอยติดตามผล กรณีศึกษาที่ 2 พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ วางตนได้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีชุมชน และครู ยอมรับในความขยัน ทุ่มเท จริงจังในการทำงาน สถานศึกษา มีการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ กรณีศึกษา ที่ 3 พบว่า สถานศึกษามีการพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการของฝ่ายบริหาร ระดับ หัวหน้า ฝ่าย งาน หมวดวิชา วิธีการนิเทศภายในติดตามดูแลสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานการศึกษาดูงาน

จากสถานศึกษาอื่น หัวหน้าฝ่าย งาน หมวดและบุคลากรในสถานศึกษา มีการประชุมแลกเปลี่ยน ความรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการประเมินผลการปฏิบัติ

ตอนที่ 5 การสังเคราะห์ผลการศึกษาและร่างรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการในตอนนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการสังเคราะห์ผลการศึกษาและร่างรูปแบบ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงโครงสร้าง และความสัมพันธ์ของการดำเนินงานต่างๆ ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สามารถวิเคราะห์ และ เข้าใจการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดีขึ้น และง่ายขึ้น

รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนนโยบาย

สถานศึกษาเป็นองค์กรภาครัฐมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะด้านการศึกษาของรัฐจึงจำเป็นต้องศึกษานโยบายเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการพิจารณาตัดสินใจ ทำแผน ทำโครงการ เป็นเครื่องชี้้นำ การบริหารของสถานศึกษา เป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้บริหารทราบว่าทำอะไร และใช้ปัจจัยชนิดใดบ้าง ทั้งยังเป็นเสมือนเข็มทิศและหางเสือที่ช่วยให้การบริหารงานดำเนินไปถูกทิศทาง ประกอบด้วย

1.1 นโยบายระดับชาติ นโยบายรัฐบาล นโยบายต้นสังกัด ซึ่งเป็นตัวกำหนดกรอบ แนวคิดที่เน้นความเป็นเอกภาพ มาตรฐานเดียวกัน

1.2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่ กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

1.3 ปัญหา ความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา และการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ได้แก่ การที่สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ มาตรฐานทางการศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ ศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

2. ส่วนกระบวนการ

วิธีการที่สถานศึกษาใช้และปรับปรุงเพื่อตอบสนองข้อกำหนดต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกัน แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพและรับรองมาตรฐานจากภายนอก ประกอบด้วย

2.1 การวางแผนคุณภาพ หมายถึง การกำหนดเป้าหมาย และการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน พร้อมทั้งวิธีการจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัด จะทำให้เกิดความมั่นใจว่าผลจากการดำเนินงานต่างๆ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศเพื่อการดำเนินงาน ทุกคนมีส่วนร่วม และมีการประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย การจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศ สัมพันธ์กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้องเป็นปัจจุบัน การแต่งตั้งคณะทำงาน ตามบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหาร กลุ่มสาระ การเรียนรู้ การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ/จัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2 การควบคุมคุณภาพ หมายถึง การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การตรวจ วิเคราะห์ระบบ และการปฏิบัติงานของบุคลากรและหน่วยงาน เป็นกลไกการควบคุมภายในขององค์ประกอบต่างๆ มีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โครงการและกิจกรรม การจัดทำคำสั่งมอบหมาย งานชัดเจน การพัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

2.3 การประเมินคุณภาพ หมายถึง การตรวจสอบ และการทบทวนการดำเนินงานของ สถานศึกษา โดยสถานศึกษาประเมินตนเองและผู้บังคับบัญชาประเมิน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง การปฏิบัติงานกับเกณฑ์ที่คาดหวัง และเพื่อนำข้อบกพร่องที่ตรวจพบไปปรับปรุงแก้ไข ให้มีความถูกต้อง ประกอบด้วย การประเมินเพื่อรับรองคุณภาพตามโครงการต่างๆ เตรียมความพร้อม เพื่อรับการประเมิน ภายนอก การสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษาทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก

2.4 การปรับปรุงคุณภาพ หมายถึง การปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษา กระบวนการ ปรับปรุงแนวความคิด พฤติกรรมการแสดงออกของครูและนักเรียน ประกอบด้วย การพัฒนาผู้เรียนให้ มีความรู้ ความสามารถ เติบโตตามศักยภาพ และจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทาง การเรียน การนำผลการประเมินการเรียนพิจารณาปรับปรุงการสอนของครู การปรับปรุงการเรียน การสอน ให้สนองความต้องการของผู้เรียน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และร่วมมือกัน ทำงานเป็นทีม ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ วางตนได้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติ และ บุคลิกภาพ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

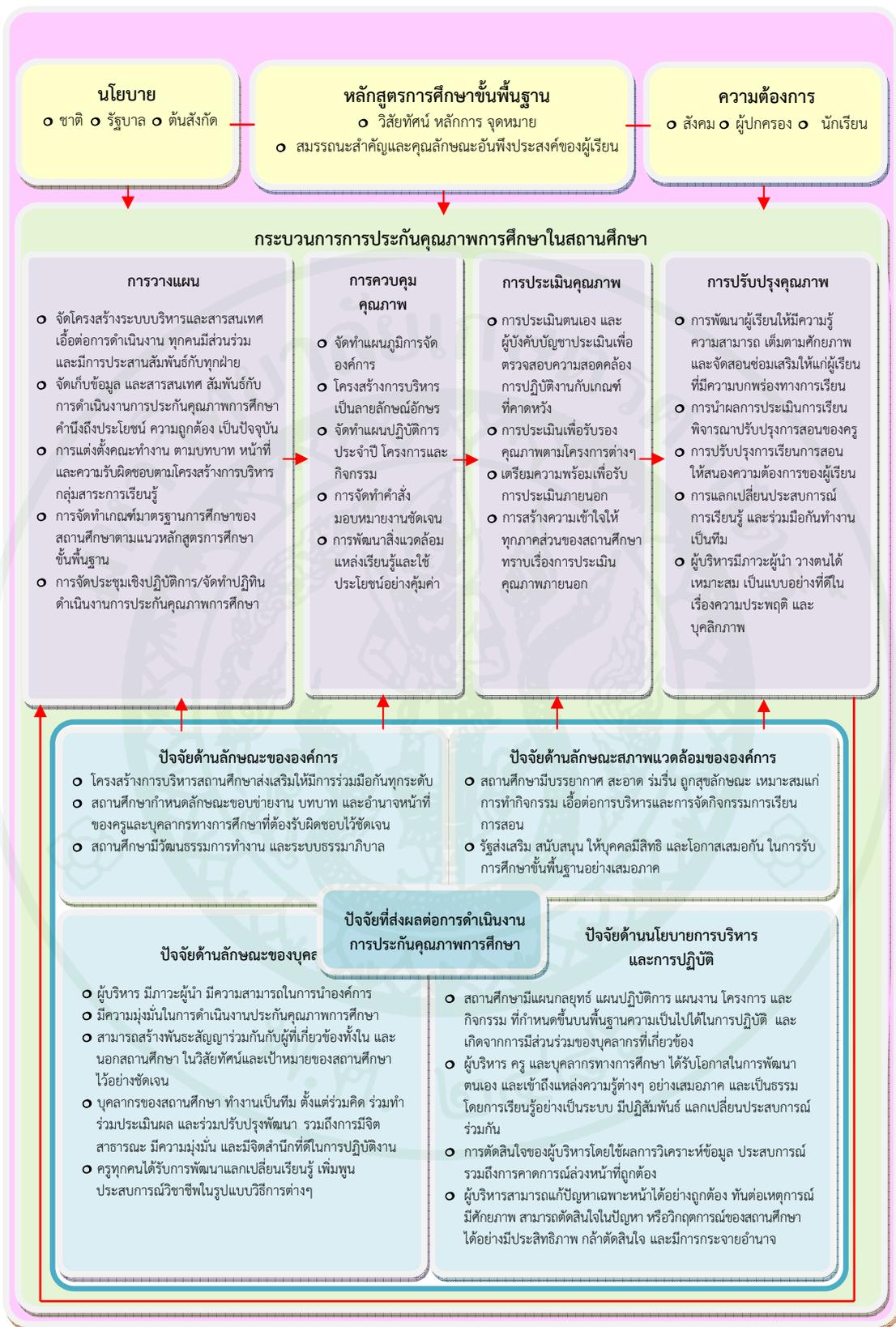
3.1 ปัจจัยด้านลักษณะขององค์การ หมายถึง โครงสร้าง และวัฒนธรรมภายในสถานศึกษา เป็นระบบของงาน การรายงาน การออกแบบอำนาจหน้าที่ และความสัมพันธ์ของอำนาจหน้าที่ ตำแหน่งต่างๆ ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทุกระดับ สถานศึกษากำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท และอำนาจหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องรับผิดชอบไว้ชัดเจน สถานศึกษามีวัฒนธรรมการทำงาน และระบบธรรมาภิบาล

3.2 ปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์กร หมายถึง สภาพทางกายภาพ และบรรยากาศของสถานศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนที่สถานศึกษา สามารถกำหนดและควบคุมให้เป็นไปตามความต้องการของสถานศึกษาได้ รวมถึงปัจจัยภายนอกสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการบริหาร และการจัดการเรียนการสอน ที่สถานศึกษาควบคุมไม่ได้ สร้างโอกาสหรืออุปสรรคแก่สถานศึกษา เช่น สภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประกอบด้วย สถานศึกษามีบรรยากาศ สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมแก่การทำกิจกรรม เอื้อต่อการบริหารและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รัฐส่งเสริม สนับสนุน ใ้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค

3.3 ปัจจัยด้านลักษณะของบุคลากร หมายถึง ศักยภาพ และสมรรถนะในการทำงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการสนับสนุน ส่งเสริม ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้พัฒนาเต็มศักยภาพ ประกอบด้วย ผู้บริหาร มีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการนำองค์กร มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา สามารถสร้างพันธะสัญญา ร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งใน และนอกสถานศึกษา ในวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษาไว้ อย่างชัดเจน บุคลากรของสถานศึกษา ทำงานเป็นทีม ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา รวมถึงการมีจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่น และมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน ครูทุกคนได้รับการพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบวิธีการต่างๆ

3.4 ปัจจัยด้านนโยบายการบริหาร และการปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติราชการของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ที่กำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง และเข้าถึงแหล่งความรู้ต่างๆ อย่างเสมอภาค และเป็นธรรม โดยการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน การตัดสินใจของผู้บริหารโดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประสิทธิภาพ รวมถึงการคาดการณ์ล่วงหน้า ที่ถูกต้อง ผู้บริหารสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้อง ทันท่วงที เหตุการณ์ มีศักยภาพ สามารถตัดสินใจ ในปัญหา หรือวิกฤตการณ์ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล้าตัดสินใจ และมีการกระจายอำนาจ

ผลจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและการศึกษาเชิงคุณภาพ ในประเด็นสำคัญด้าน ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานประกันคุณภาพการศึกษา และรูปแบบ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานของสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทำให้ได้รูปแบบ ของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 ร่่างรูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนา อิงผู้ทรงคุณวุฒิ)

ตอนที่ 6 ตรวจสอบรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยการสัมมนา อิงผู้ทรงคุณวุฒิ

การดำเนินการวิจัยตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้บริหารระดับสูงและผู้เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 11 คน

ผลจากการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมีความเห็นต่อรูปแบบ ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

พบว่า รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักห้าองค์ประกอบ ได้แก่

1. การวิเคราะห์นโยบายพื้นฐานด้านการศึกษา

สถานศึกษาเป็นองค์กรภาครัฐมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะด้านการศึกษาของรัฐจำเป็นต้องศึกษานโยบายระดับชาติ รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ นโยบายต้นสังกัด หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของท้องถิ่น เพื่อเป็นกรอบทิศทางในการพิจารณาตัดสินใจ ทำแผน ทำโครงการ ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2. การบริหารเชิงระบบ

การบริหารกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

2.1 กระบวนการวางแผน เพื่อกำหนดกรอบการดำเนินงานและขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษา ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไรและอย่างไร ทำให้เกิดการสื่อสารภายในสถานศึกษาเป็นการส่งเสริมความร่วมมือและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง

2.2 กระบวนการควบคุมคุณภาพ คือ กลวิธีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับข้อกำหนด เพื่อสนองตอบจุดประสงค์ และเป้าหมายในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยการนิเทศ กำกับ ตรวจสอบ ที่มุ่งจะกำจัดข้อบกพร่องที่เกิดจากการดำเนินการทั้งหมด

2.3 การประเมินคุณภาพ คือ การช่วยเสนอสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนงานในขั้นตอนใด

2.4 การปรับปรุงคุณภาพ คือ การปรับปรุงคุณภาพของกิจกรรมหรืองานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน

3. กลยุทธ์การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นแนวทางหรือวิธีการทำงานที่แยกย่อยเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ ประกอบด้วย

3.1 การสร้างความเข้าใจ คือ การสื่อสารที่มุ่งเน้นให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้าใจเนื้อหาหรือข้อมูลร่วมกันอย่างถูกต้อง เห็นถึงความสัมพันธ์ของเป้าหมายระดับต่างๆ ตัวชี้วัดความสำเร็จและทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงาน

3.2 การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการ รวมพลังกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลมาร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบในทุกขั้นตอน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมทั้งด้านข้อมูล ความคิดเห็น และการวิเคราะห์ของแต่ละบุคคล เพื่อนำเสนอในกลุ่มและชี้แจงเหตุผล เพื่อให้กลุ่มลงความเห็นให้เกิดข้อสรุปร่วมกัน การระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมภายในองค์กร ลักษณะเป็นกรอบที่ต้องปฏิบัติมากกว่าภารกิจที่ผูกพันด้วยอำนาจของกฎหมายหรือหน้าที่ เป็นสิ่งที่กระทำด้วยใจ เป็นการสร้าง ปลุกฝังจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของ

3.3 การสร้างผู้ให้การสนับสนุน คือ การสร้างความสัมพันธ์ การต่อรองกับผู้สนับสนุน/ผู้ให้งบประมาณ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ เครื่องอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร

3.4 การสร้างนวัตกรรม คือ ความคิดและวิธีการปฏิบัติใหม่ๆ ที่ส่งเสริมให้กระบวนการทางการศึกษามีความก้าวหน้า ช่วยให้การศึกษ และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรม การศึกษา และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

4.1 ลักษณะขององค์การ โครงสร้างและนโยบายของสถานศึกษาชัดเจน สถานศึกษากำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่บุคลากรที่ต้องรับผิดชอบชัดเจน โครงสร้างการบริหารสถานศึกษาส่งเสริมความร่วมมือกันทุกระดับ สถานศึกษามีวัฒนธรรมการทำงาน และระบบธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา

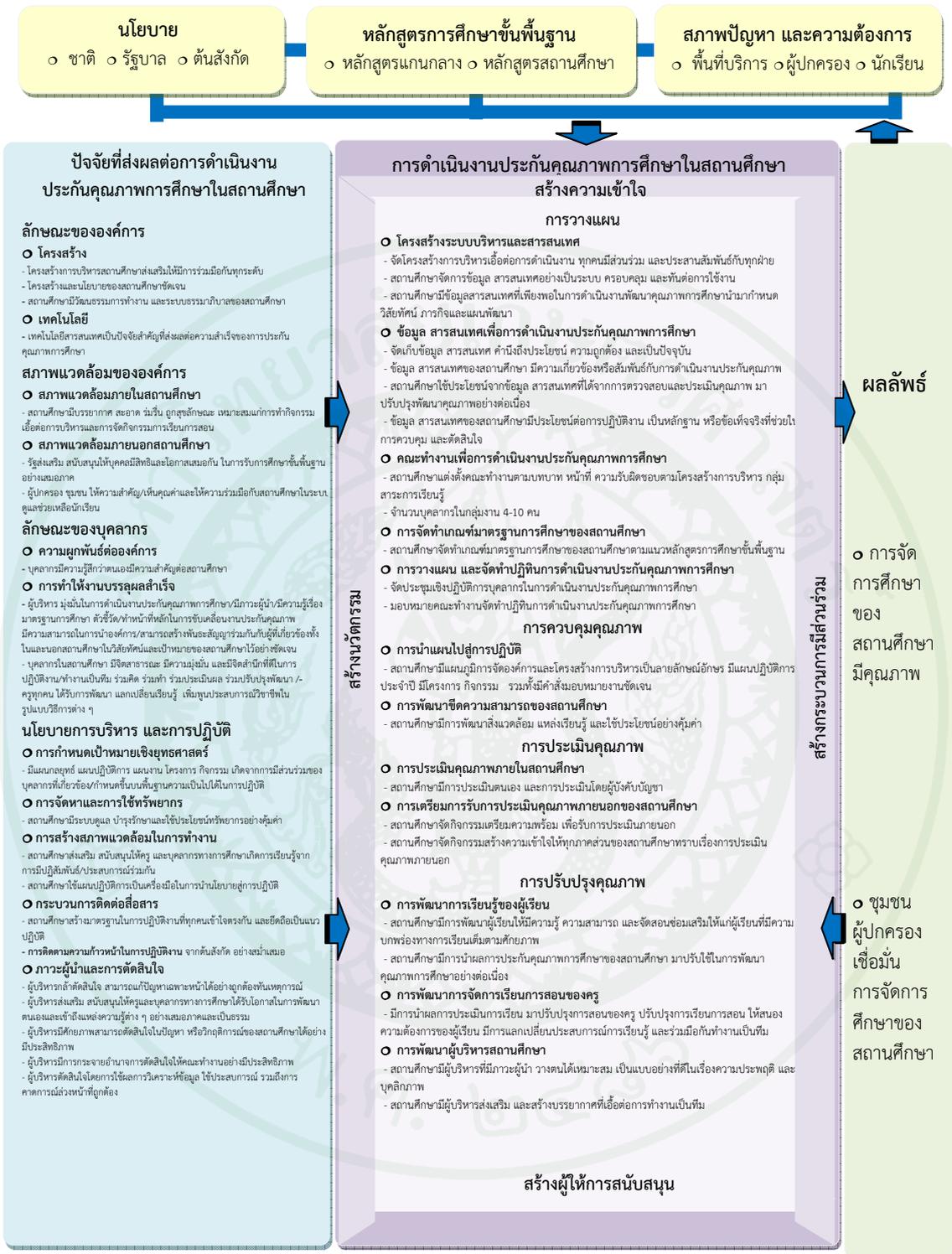
4.2 สภาพแวดล้อมขององค์การ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา มีบรรยากาศ สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมแก่การทำกิจกรรมเอื้อต่อการบริหาร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา รัฐส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความสำคัญ/เห็นคุณค่าและ ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.3 ลักษณะของบุคลากร ด้านความผูกพันต่อองค์การ บุคลากรมีความรู้ดีกว่าตนเอง มีความสำคัญต่อสถานศึกษา ด้านการทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารมุ่งมั่นในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา/มีภาวะผู้นำ/มีความรู้เรื่องมาตรฐานการศึกษา ตัวชี้วัด/ทำหน้าที่หลัก ในการขับเคลื่อนงานประกันคุณภาพ มีความสามารถในการนำองค์การ/สามารถสร้างพันธะสัญญา ร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาในวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษาไว้ อย่างชัดเจน บุคลากรในสถานศึกษา มีจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่น และมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน/ ทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล ร่วมปรับปรุงพัฒนา/ครูทุกคน ได้รับการพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบวิธีการต่างๆ

4.4 นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ประเด็นการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการ กิจกรรม เกิดจากการมีส่วนร่วมของ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง/กำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ประเด็นการจัดหาและการใช้ ทรัพยากร สถานศึกษามีระบบดูแล บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประเด็น การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา เกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์/ประสบการณ์ร่วมกัน สถานศึกษาใช้แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือ ในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ประเด็นกระบวนการติดต่อสื่อสาร สถานศึกษาสร้างมาตรฐานใน การปฏิบัติงานที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ประเด็นการติดตามความก้าวหน้าใน การปฏิบัติงานจากต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอ ประเด็นภาวะผู้นำและการตัดสินใจ ผู้บริหารกล้าตัดสินใจ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้องทันเหตุการณ์ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากร ทางการศึกษาได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองและเข้าถึงแหล่งความรู้ต่างๆ อย่างเสมอภาคและ เป็นธรรม ผู้บริหารมีศักยภาพสามารถตัดสินใจในปัญหา หรือวิกฤติการณ์ของสถานศึกษาได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้คณะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ตัดสินใจโดยการใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประสบการณ์ รวมถึงการคาดการณ์ล่วงหน้าที่ต้องการ

5. ผลลัพธ์สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพ ชุมชน ผู้ปกครองเชื่อมั่นการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา

ผลจากการนำร่างรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน นำเสนอผู้เชี่ยวชาญในกาสมัครผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำ ทำให้ ได้รูปแบบของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพที่ 3



ภาพที่ 3 รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนา อิงผู้ทรงคุณวุฒิ)

จากภาพที่ 3 อธิบายได้ว่ารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญห้าองค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์นโยบายชาติ รัฐบาล ต้นสังกัด หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน และสภาพปัญหาความต้องการของท้องถิ่น 2) การบริหารเชิงระบบ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การควบคุมคุณภาพ การประเมินคุณภาพ และปรับปรุงคุณภาพ 3) ยุทธศาสตร์ คือ การสร้างความเข้าใจ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างผู้ให้การสนับสนุน และการสร้าง นวัตกรรม 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด ลงมาตามลำดับ คือ การกำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่บุคลากรที่ต้องรับผิดชอบชัดเจน โครงสร้าง การบริหารสถานศึกษาส่งเสริมความร่วมมือกันทุกระดับ ผู้บริหารมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษา กล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ถูกต้อง ทันเหตุการณ์ สถานศึกษาสะอาด ถูกสุขลักษณะ มีบรรยากาศเอื้อต่อการบริหาร เหมาะสมแก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับโอกาสพัฒนาตนเองและเข้าถึงแหล่ง ความรู้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม 5) ผลลัพธ์สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพ ชุมชน ผู้ปกครอง เชื่อมั่นการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบประเด็นสำคัญ ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยระบุว่า ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสถานศึกษา ในภาพรวมตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมเป็นสถานศึกษา ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121-600 คน มีบุคลากรในสถานศึกษา 7-30 คน และมีบุคลากรใน กลุ่มงานประกันคุณภาพการศึกษา 4-10 คน ตำแหน่งหน้าที่ผู้บริหาร คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาตำแหน่งครู วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี อายุมากกว่า 50 ปี ระยะเวลาดำรงตำแหน่งกว่า 15 ปี

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ให้ความสำคัญกับด้านลักษณะของบุคลากรในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ Ted (1993 อ้างใน เก็จนก เอื้อวงศ์, 2546: 353) กล่าวว่า คนเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษา แม้การประกันคุณภาพการศึกษาให้ความสำคัญกับลักษณะขององค์การ แต่การเน้นที่รูปแบบ และวิธีการจนไม่เห็นความสำคัญของคนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานถือเป็นความล้มเหลว ขณะที่ Certo (2000) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคนว่า คนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะคนรวมตัวกันเป็นองค์การ

มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน บทบาทหน้าที่ปฏิบัติงานต่างๆ สัมพันธ์กันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และให้ความสำคัญกับด้านลักษณะขององค์การ ด้านลักษณะของนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ และในด้านลักษณะของสภาพแวดล้อมระดับมากตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552ข) พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในระดับสูง 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะของสถานศึกษา ปัจจัยด้านกระบวนการของครู ปัจจัยด้านกระบวนการของผู้บริหาร และปัจจัยด้านกระบวนการของชุมชน อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ Steers (1977) พบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์การ จำแนกเป็นสี่ลักษณะได้แก่ ลักษณะขององค์การ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคลากร ลักษณะของนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

2.1 ด้านลักษณะของบุคลากร

วรรณกรรมหลายชิ้นกล่าวว่า ความสำเร็จของการประกันคุณภาพที่ยั่งยืนขึ้นอยู่กับ การแสดงบทบาทของสมาชิกทุกคนในองค์กรที่สนับสนุนส่งเสริมกระบวนการคุณภาพขององค์กร (Venkaiah, 1995; Zuhari and Suparman, 2002) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะของบุคลากร พบว่า ด้านการทำให้งานบรรลุผลและด้านความผูกพันต่อองค์การเป็นปัจจัยส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบเงื่อนไขซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา มีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความสามารถในการนำองค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Woods (1998) ที่ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า พฤติกรรมทางวิชาการเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครู และผลการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้ เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2546) ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น ทุ่มเท สนใจใฝ่เรียนรู้ ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารแบบเข้มงวด การมีวัฒนธรรมองค์การที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดี มีแบบแผนการทำงาน เป็นทีม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Ayeni (2010, 2012) ที่กล่าวว่าในการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน บริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ที่นำสู่สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนด ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรครูยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ นอกจากนี้ผู้บริหารต้องมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ทั้งในด้านทรัพยากร และหลักสูตร ให้ความทุ่มเท อุทิศเวลาอยู่กับสถานศึกษา และนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมถึงสามารถสร้างพันธมิตรกับผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ในวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และมีจิตสาธารณะ นอกจากนี้ คณะครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้สึกที่ตนเองมีความสำคัญต่อสถานศึกษา มีแรงจูงใจในการทำงาน ต้องการการทำให้งานบรรลุผล ตระหนักในบทบาทหน้าที่ และปฏิบัติงานมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ มีจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่น มีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน ทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ

ร่วมประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา ครูทุกคนได้พัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบวิธีการต่างๆ และมีส่วนร่วมต่อสถานศึกษา ประการสำคัญคณะครูเป็นคนที่พื้นที่พักอาศัยในชุมชน มีความรู้จักคุ้นเคยกับบุคคลในชุมชนเป็นการส่วนตัว ร่วมกิจกรรมของชุมชนบ่อยครั้ง ส่งผลให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน และชุมชนมีส่วนร่วมกับสถานศึกษามากขึ้น ในด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปัจจุบันสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ได้อาศัยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการร่วมกันพัฒนาการศึกษา ทั้งยังสอดคล้องกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาลที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานภาครัฐ และประเมินผลการดำเนินงานหน่วยงานของรัฐ สำหรับ ผู้ปกครอง มีครอบครัวที่อบอุ่น ให้ความเอาใจใส่นักเรียน และต้องไม่ตามใจเด็กมากเกินไป บุคลากรสำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา เป็นที่รวมศรัทธาของชุมชน นอกจากนี้ นักเรียน ถือว่าเป็นบุคลากรซึ่งเป็นจุดหมายสุดท้าย เป็นผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ที่ต้องใฝ่รู้ใฝ่เรียน ต้องมีความรับผิดชอบ และระเบียบวินัย มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นอย่างดี

2.2 ด้านลักษณะขององค์การ

จากการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะขององค์การซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ โครงสร้างเป็นปัจจัยที่ส่งผลอยู่ในระดับมากที่สุด และเทคโนโลยีเป็นปัจจัยที่ส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดขององค์ประกอบแต่ละด้าน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก ตามลำดับ ได้แก่ สถานศึกษากำหนดขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ของครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องรับผิดชอบไว้ชัดเจน โครงสร้างการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทุกระดับ สถานศึกษามีวัฒนธรรมการทำงาน มีระบบธรรมาภิบาล และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา กล่าวคือ โครงสร้างสถานศึกษาจะแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของสถานศึกษาว่าได้จัดแบ่งงานอย่างไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุด มีเส้นทางการติดต่อสื่อสารอย่างไร โดยมีเป้าหมายที่ความสำเร็จของสถานศึกษาเป็นหลัก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติยา สีอ่อน (2547) ที่พบว่าวัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญในการทำนายประสิทธิผลของการประกันคุณภาพการศึกษา

2.3 ด้านลักษณะของนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

การวิจัยพบว่า ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมระดับมาก ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักมีลำดับค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดหนึ่งองค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำ และการตัดสินใจ แสดงถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ และมีวิสัยทัศน์ต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา เห็นความสำคัญ และกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรเกิดความตระหนัก และดำเนินการอย่างจริงจัง และมีความตั้งใจแสวงหาวิธีการทำงานใหม่ ทำให้มีสัมฤทธิ์ผล และเกิดประสิทธิภาพสูง นอกจากนี้องค์ประกอบหลักด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากรวมสี่องค์ประกอบ เรียงลำดับค่าเฉลี่ย

ไปตามลำดับ ดังนี้ การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ กระบวนการติดต่อสื่อสาร การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน และการจัดหาและการใช้ทรัพยากร รายละเอียดองค์ประกอบแต่ละด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยในระดับมากไปตามลำดับ ได้แก่ ผู้บริหาร กล้าตัดสินใจสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ถูกต้อง ทันท่วงทีเหตุการณ์ ผู้บริหาร ส่งเสริม สนับสนุนครู และบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาตนเอง อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม แผนงาน โครงการ กิจกรรม กำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ผู้บริหารมีศักยภาพภาพสามารถตัดสินใจปัญหา หรือวิกฤตการณ์ของสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ มีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจให้คณะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ ประสบการณ์ร่วมกัน ผู้บริหารตัดสินใจโดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประสบการณ์ รวมถึงการคาดการณ์ล่วงหน้า ที่ถูกต้อง สถานศึกษาใช้แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ผู้บริหาร มีความสามารถในการโน้มน้าวให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา ร่วมมือและปฏิบัติงาน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก โดยบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษามีส่วนร่วม มีการกำหนดตัวบ่งชี้ เพื่อวัดความสำเร็จการดำเนินงาน การสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

2.4 ด้านลักษณะสภาพแวดล้อม

จากการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะสภาพแวดล้อม ค่าเฉลี่ยในระดับมาก ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักสององค์ประกอบเรียงค่าเฉลี่ยตามลำดับ คือ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา และสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา รายละเอียดองค์ประกอบเรียงค่าเฉลี่ยตามลำดับ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีบรรยากาศ สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมแก่ การทำกิจกรรมเอื้อต่อการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และค่าเฉลี่ยในระดับมาก ตามลำดับ ได้แก่ รัฐส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความสำคัญ/เห็นคุณค่า และให้ความร่วมมือกับ สถานศึกษาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะ เป็นแผนภูมิ โครงสร้างกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบ หลักที่เป็นระบบและกลไกของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์นโยบายพื้นฐานด้านการศึกษา ระดับชาติ รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำ มาเป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับ Prewitt and Verba (1983 อ้างใน สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549) กล่าวว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรรัฐ มีภารกิจหลักให้บริการสาธารณะ ในด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ย่อมต้องทำความเข้าใจต่อนโยบายของรัฐอย่างชัดเจน และต้องจัดการศึกษา

ให้สอดคล้องกับนโยบาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ Ayeni (2010) กล่าวว่าสถานศึกษาเป็นระบบเปิดที่ต้องเชื่อมโยงเครือข่ายกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษาที่เป็นผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษา ของชาติทั้งในด้านการจัดมุ่งหมายและแนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาต้อง วิเคราะห์นโยบายการศึกษาของชาติเพื่อให้สามารถนำสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาได้

3.2 การบริหารเชิงระบบ หมายถึง การบริหารกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย กระบวนการวางแผน เพื่อกำหนดกรอบการดำเนินงานและขับเคลื่อนการบริหารจัดการ การศึกษา ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไรและอย่างไร ทำให้เกิดการสื่อสารภายใน สถานศึกษาเป็นการส่งเสริมความร่วมมือและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง กระบวนการ ควบคุมคุณภาพ คือ กลวิธีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับข้อกำหนด เพื่อสนองตอบจุดประสงค์ และ เป้าหมายในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาโดยการนิเทศ กำกับ ตรวจสอบ ที่มุ่งจะกำจัดข้อบกพร่องที่เกิดจากการดำเนินการทั้งหมด การประเมินคุณภาพ มีการอธิบายและ วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพว่าเป็นอย่างไร เหมาะสมหรือไม่ นำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพ สอดคล้องกับ Cheng (1996) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา คุณภาพการศึกษา โดยการวางแผน และจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบและประเมิน การดำเนินงานของสถานศึกษา และทบทวนการปฏิบัติงานว่าปราศจากข้อบกพร่อง รวมทั้งให้ ความสำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3.3 ยุทธศาสตร์สำคัญของรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ยุทธศาสตร์สร้างความเข้าใจ ยุทธศาสตร์สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ยุทธศาสตร์สร้างผู้ให้การสนับสนุน และยุทธศาสตร์สร้างนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์สร้างความเข้าใจ สถานศึกษาต้องมีกระบวนการพัฒนา การอบรม และ การสร้างเครื่องมือหรือรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ที่จะทำให้ครู และบุคลากร ทางการศึกษาทุกคนได้เรียนรู้และเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา จนถึงจุดที่มีความรู้ ความเข้าใจตรงกันว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษานั้น เป็นวงจรคุณภาพและเป็นส่วนหนึ่ง ของงานปกติ สามารถดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้อง สร้าง ความตระหนักในความสำคัญของเป้าหมายคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมาย และสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ บุคลากรทุกคน ทราบเป้าหมาย เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสถานศึกษาที่ทำงานอยู่อย่างชัดเจน โปร่งใสทุกระดับ ไม่มีวาระซ่อนเร้น แสดงให้เห็นตลอดเวลาทั้งคำพูดและการกระทำ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุง เป้าหมายต้องแจ้งให้บุคลากรทุกระดับให้เข้าใจ ดังนั้น สถานศึกษาต้องจัดโครงสร้างระบบบริหาร และสารสนเทศเพื่อการดำเนินงาน ทุกคนมีส่วนร่วม ประสานกับทุกฝ่าย การจัดการข้อมูลสารสนเทศ อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน มีข้อมูลสารสนเทศเพียงพอในการดำเนินงานพัฒนา คุณภาพการศึกษา

ยุทธศาสตร์สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติจนถึงระดับนโยบาย กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน หลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดบทบัญญัติหลักการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา ในทางเดียวกันนี้ Fantini (1986) แสดงแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเลิศทางการศึกษา ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยทั้งในมิติของกระบวนการและสาระสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองมาตรฐานของสถานศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งในและนอกสถานศึกษา เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาและชุมชน การจัดโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทุกระดับ สถานศึกษากำหนดลักษณะขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องรับผิดชอบไว้ชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งอนุกรรมการการศึกษา ร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน ติดตามประเมินผลในกิจกรรม โครงการของสถานศึกษาเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของกิจกรรมและโครงการ การให้โอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดความต้องการของตนเองเป็นการเสริมพลังอำนาจให้ผู้ปกครอง ชุมชนระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับ ภูวนาล ยูพานวิทย์ (2552) ที่กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่เด็ก ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เป็นรูปแบบที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารห้าประการ ได้แก่ 1) การระดมความคิด คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกันในลักษณะของการร่วมคิดที่มาจากทุกฝ่าย 2) การร่วมลงมือทำ คือ การนำสิ่งที่ร่วมคิดมากำหนดแผนปฏิบัติร่วมกันด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย 3) การร่วมลงมือทำ คือ การนำแผนงานที่ได้ร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้ 4) การร่วมติดตามประเมินผล คือ การร่วมกันติดตามงานที่ทำและแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมคิดพัฒนาปรับปรุงงานให้ดีขึ้น 5) การรับผลประโยชน์ร่วมกัน คือ ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ร่วมชื่นชมยินดีผลงานที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมทำ นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดี สมานฉันท์และเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

ยุทธศาสตร์การสร้างผู้ให้การสนับสนุน เป็นกระบวนการสร้างสมาชิกประเภทผู้ให้การสนับสนุนแก่สถานศึกษา โดยสถานศึกษามีความสามารถชักนำ สมาคม ชมรม หน่วยงานภายนอกมาให้การสนับสนุนการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาท่านหนึ่ง กล่าวถึงการสร้างผู้ให้การสนับสนุนสถานศึกษาว่า “โรงเรียนต้องสร้างกลุ่มแกน กลุ่มแนวร่วม กลุ่มสนับสนุน ... กลุ่มแกน คือ คณะกรรมการสถานศึกษา และกลุ่มครู บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ส่วนกลุ่มแนวร่วม คือ ชุมชน รวมทั้งอนุกรรมการสถานศึกษา สำหรับกลุ่มสนับสนุน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ส่วนผู้อำนวยการสถานศึกษาอีกท่านหนึ่งให้แนวคิดว่า “ต้องใช้การมีน้ำใจ เสียสละเวลา อาสาเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยสนับสนุนการแสดง ดนตรี ในเทศกาลวันสำคัญต่างๆ ตามจารีตประเพณี

เพื่อสร้างกัลยาณมิตร... จัดครูและนักเรียนรับผิดชอบในการเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่โดยสถานศึกษา และท้องถิ่นมีกิจกรรมร่วมกัน” ผลจากการร่วมพัฒนาเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น และชุมชน สถานศึกษา สนับสนุนชุมชนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง เป็นแหล่งให้ความรู้ ให้การอบรม และให้ใช้อาคาร สถานที่ทำกิจกรรมของชุมชน สร้างความพึงพอใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร และแหล่งเรียนรู้ ได้รับความร่วมมือประสาน สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้วิธีการสมัครเข้าร่วมโครงการ กิจกรรม ขององค์การหน่วยงาน ต่างๆ ก็เป็นการสร้างผู้ให้การสนับสนุน เช่น โรงเรียนวัดนิลาราม (رينทับทองประชาสรรค์) ซึ่งเป็น สถานศึกษาขนาดเล็กตั้งอยู่ในชุมชนชนบท สมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนแสนสุขซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ การสร้างสภาวะที่ดีภายในสถานศึกษา และขยายผลสู่ผู้ปกครอง และชุมชน ส่งผลให้สถานศึกษา ได้รับการสนับสนุนทุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน และได้รับการสนับสนุนจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และศึกษานิเทศก์ ร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้แบบประสบการณ์ สอดคล้อง กับประเทศสิงคโปร์ที่ปัจจุบันให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชน ในการเป็นผู้สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามแนวคิด School Excellence Model (Tee, 2003) และยังสอดคล้องกับ Huber (2006) ที่กล่าวถึงระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาของประเทศเยอรมันที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นหุ้นส่วนของผู้ให้การสนับสนุน ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษาด้วยเช่นกัน

ยุทธศาสตร์การสร้างนวัตกรรม เป็นการนำวิธีการใหม่ๆ มาปฏิบัติเพื่อวัตถุประสงค์จะช่วยให้ การศึกษา และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น นำนวัตกรรมไปใช้เพิ่มประสิทธิภาพใน การบริหารจัดการกับโครงการกิจกรรมของสถานศึกษา ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิผลสูงกว่าเดิม เช่น การที่สถานศึกษาใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเอง นำกระบวนการ เรียนรู้ด้านสุขภาพเชื่อมโยงกับการเรียนรู้เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ รวมถึงสร้างการเรียนรู้สุขภาพ มิติอื่นๆ ทั้งด้านจิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อ ความสุขของสมาชิกในสถานศึกษาทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนรายรอบสถานศึกษา การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะต่างๆ การสร้างสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการจัดทำ การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบรวมชั้นบางกลุ่มสาระ นำนวัตกรรมการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาแนวใหม่มาใช้ โดยการนำเรื่องราว หรือนิทานเป็นสื่อที่ นำมาใช้เป็นตัวนำในการจูงใจผู้เรียนเพื่อจุดประกายให้เห็นผลของการกระทำความดี ตามบทบาทของ ตัวละครในเรื่องราวของนิทาน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้เรื่องราวจากนิทานแล้วคิด วิเคราะห์ เขียน สรุปลงเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเองในประเด็นต่างๆ เช่น การสรุปใจความสำคัญของเรื่อง การวิเคราะห์ พฤติกรรมของตัวละคร แยกแยะพฤติกรรมที่ดีของตัวละครได้ และผู้เรียนสามารถเลือกพฤติกรรม ในทางที่ดีเป็นแบบอย่างได้ พร้อมกับให้การเสริมแรงในลักษณะต่างๆ เป็นการกระตุ้น ยั่วยุ และส่งเสริม ให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้พัฒนาในทางที่ดีขึ้น เช่น การยกย่องชมเชย การให้รางวัล ให้ทุน การศึกษาเพื่อปลูกฝังสิ่งที่ดีให้ติดอยู่ได้จิตสำนึก และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริง นวัตกรรม หนังสือทำมือสื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนรอบด้าน เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษานำมาพัฒนาผู้เรียนให้เกิด การเรียนรู้พัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ เป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนที่เหมาะสมตามแนวทาง การปฏิรูปการเรียนรู้ สู่ศักยภาพผู้เรียน สอดคล้องกับที่ Verhesschen and Persoons (2008)

ที่กล่าวว่าโครงการนวัตกรรมต่างๆ มีส่วนสนับสนุนการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับวรรณกรรมและงานวิจัยหลายชิ้นที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลองค์การและการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ ลักษณะองค์การ ลักษณะของสภาพแวดล้อม ลักษณะของบุคลากร นโยบายและการปฏิบัติ แนวคิดประสิทธิผลองค์การ (Steers, 1977; กิตติยา สีอ่อน, 2547)

2.5 ผลลัพธ์ ผลการวิจัยพบว่า การประกันคุณภาพต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับวรรณกรรมและงานวิจัยหลายชิ้นที่กล่าวว่า คุณภาพการศึกษาต้องนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (Ayeni, 2010; 2012; Lee, 2003; กิตติยา สีอ่อน, 2547) กล่าวคือ เด็กนักเรียนในพื้นที่บริการต้องได้รับการดูแลตามเกณฑ์มาตรฐาน สถานศึกษาจัดการศึกษามีคุณภาพ ส่งผลให้ผู้เรียน มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งกระบวนการทั้งหมดมีเป้าหมายสุดท้ายที่ผู้ปกครอง เชื่อมั่นในคุณภาพของสถานศึกษา ดังผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดนิลาราม (เรียนทับทองประชาสรรค์) ที่ทำให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักรับผิดชอบ มีทักษะในการทำงานกลุ่ม วางแผน ร่วมกันหาวิธีการแก้ปัญหา รู้จักทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำ กล้าแสดงออก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีสาระสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีผลการจัดการศึกษาในภาพรวมได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ จาก สมศ.
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองมาตรฐานของสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ภายในเดือนมีนาคม 2550 จำนวน 10,651 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างในระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ครอบคลุมการจัดการศึกษาทั้ง 3 ระดับ คือ ช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-2-3 ช่วงชั้นที่ 3-4 คำนวณสัดส่วนการสุ่มตามระดับการจัดการศึกษา และภูมิภาคที่ตั้งของสถานศึกษา เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างในทุกกระดับ ทุกภูมิภาค จากนั้นสุ่มตัวอย่างจากแต่ละระดับการจัดการศึกษา และภูมิภาคที่ตั้งของสถานศึกษาด้วยการสุ่มอย่างมีระบบ ทำให้กลุ่มตัวอย่างกระจายทั้งระดับการจัดการศึกษา และภูมิภาค ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 แห่ง

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 400 คน และผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาที่ไม่ใช่ผู้บริหารสถานศึกษา 400 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 800 คน

กลุ่มตัวอย่างในระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาแบบพหุสถานที่ กำหนดกรณีศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากสถานศึกษาที่มีคะแนนผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับขั้นพื้นฐาน รอบสอง ที่มีผลคะแนนด้านการบริหารจัดการศึกษา (มาตรฐานที่ 10-14) และด้านคุณภาพครู (เฉพาะมาตรฐานที่ 9) สูงที่สุดเป็นหลัก และพิจารณาสถานศึกษาที่มีคะแนนรวมสูงกว่า เป็นเกณฑ์รอง ผู้วิจัยเลือกกรณีศึกษา 3 แห่ง โดยมีลักษณะที่แตกต่างกันในด้านที่ตั้ง ช่วงชั้นที่จัดการศึกษา ขนาดของโรงเรียน ลักษณะของชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีคัดเลือกจากผู้ให้ข้อมูลอย่างเจาะจง คือ กลุ่มบุคลากรระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และกลุ่มบุคลากรระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย การสังเกตโดยมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามและสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการวิเคราะห์ โดยมีการตรวจสอบโดยวิธีการแบบสามเส้าและตีความข้อมูลตลอดเวลา ขณะที่ปฏิบัติการภาคสนาม มีการจัดทำบันทึกภาคสนามไว้อย่างละเอียด และเป็นระบบ มีการทำดัชนีตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ที่ได้กำหนดไว้อย่างกว้าง ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

การสังเคราะห์ผลการศึกษาและร่างรูปแบบ

การนำข้อค้นพบจากการศึกษาทั้ง 2 ส่วนสังเคราะห์เข้าด้วยกัน และศึกษาจุดอ้างอิงของการปฏิบัติที่ดี ได้ข้อสรุปเป็นฐานคิด ข้อมูลสำคัญเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยต่อไป

การประเมินรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประเมินรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อตรวจสอบประเมินรูปแบบ ด้านความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยผลการสัมมนา ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง และผู้เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวนสิบเอ็ดท่าน จากนั้นนำข้อสรุป ข้อเสนอแนะ มาพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้นแบบ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลของการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดหนึ่งด้าน คือ ลักษณะของบุคลากร และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลักษณะขององค์การ ลักษณะของนโยบาย การบริหารและการปฏิบัติ และลักษณะสภาพแวดล้อม

2. ลักษณะของบุคลากรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ความสามารถในการนำองค์การ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่น มีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน ทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล ร่วมปรับปรุงพัฒนา สร้างพันธะสัญญากับผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาในวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ครูทุกคนได้รับการพัฒนาแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพในรูปแบบวิธีการต่างๆ นอกจากนี้ การที่บุคลากรมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองมีความสำคัญและการมีส่วนร่วมต่อสถานศึกษาส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ

3. ลักษณะขององค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา คือ ด้านโครงสร้าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษากำหนดขอบข่ายงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ของครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องรับผิดชอบไว้ชัดเจน โครงสร้างการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทุกระดับ สถานศึกษามีวัฒนธรรมการทำงาน และระบบบรรณาภิบาล ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา

4. ลักษณะของนโยบายการบริหารและการปฏิบัติที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน กระบวนการติดต่อสื่อสาร และการจัดหาและการใช้ทรัพยากร พิจารณางค์ประกอบย่อย พบว่า การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ แผนงานโครงการ กิจกรรมกำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ ในการปฏิบัติ เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ ประกอบด้วย ผู้บริหารกล้าตัดสินใจ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้อง ทันท่วงที เหตุการณ์ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง เข้าถึงแหล่งความรู้ต่างๆ อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพภาพสามารถตัดสินใจในปัญหา วิกฤตการณ์ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจให้คณะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารตัดสินใจโดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประสพการณ์ การคาดการณ์ล่วงหน้า ที่ถูกต้อง สภาพแวดล้อมในการทำงาน ประกอบด้วย สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์ประสพการณ์ร่วมกัน แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือ นำนโยบายสู่การปฏิบัติ กระบวนการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย การสร้างมาตรฐาน การปฏิบัติงานที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ และสถานศึกษามีช่องทางการสื่อสารหลายช่องทาง ทั้งการติดต่อสื่อสารทางตรงและการติดต่อสื่อสารทางอ้อม

5. ลักษณะของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ได้แก่ สถานศึกษามีบรรยากาศสะอาด ถูกสุขลักษณะเหมาะสมแก่การทำ กิจกรรมเอื้อต่อการบริหาร เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงนโยบายของที่รัฐส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค

6. รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย กระบวนการวางแผน กระบวนการควบคุมคุณภาพ กระบวนการประเมินคุณภาพ และกระบวนการปรับปรุงคุณภาพ

7. ด้านกระบวนการวางแผน ได้แก่ สถานศึกษาจัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศ เพื่อต่อการดำเนินงาน ทุกคนมีส่วนร่วม มีการประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่าย การแต่งตั้งคณะทำงาน พิจารณาจากบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา คำนึงถึงประโยชน์ ความถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษา

8. ด้านการควบคุมคุณภาพ ได้แก่ สถานศึกษามีแผนภูมิการจตุรงค์การและโครงสร้าง การบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนปฏิบัติการประจำปี มีโครงการและกิจกรรม รวมทั้งมีคำสั่ง มอบหมายงานชัดเจน สถานศึกษาพัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

9. ด้านการประเมินคุณภาพ ได้แก่ สถานศึกษามีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยการประเมินตนเองและการประเมินโดยผู้บังคับบัญชา ตรวจสอบความสอดคล้องของ ผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ และเกณฑ์ที่คาดหวัง สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม เพื่อรับการประเมินภายนอก สถานศึกษาจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษา ทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก

10. ด้านการปรับปรุงคุณภาพ ได้แก่ การปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้ ของผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ตามศักยภาพ และจัดสอน ซ่อมเสริม ให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู สถานศึกษา ได้นำผลการประเมินการเรียน มาพิจารณาปรับปรุงการสอนของครู สถานศึกษามีการปรับปรุงการเรียน การสอน ให้สนองความต้องการของผู้เรียน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และร่วมมือกัน ทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ วางตนได้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความ ประพฤติ และบุคลิกภาพ ผู้บริหารส่งเสริมและสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการทำงานเป็นทีม ผู้บริหาร สถานศึกษามีความมุ่งมั่น และจริงจัง ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการสร้าง ความเข้าใจ และสร้างกลไกเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา ซึ่งเป็น หน่วยปฏิบัติในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กับสำนักงานรับรองมาตรฐานและ

ประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานทำหน้าที่ประเมินผลการจัดการศึกษา ตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา ต้องไม่ทำงานในลักษณะต่างคนต่างทำแบบแยกส่วนตายตัว ควรเพิ่มการสนับสนุนให้มีกระบวนการร่วมเรียนรู้และพัฒนา พร้อมกับการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ เช่น การแลกเปลี่ยนผู้ทรงคุณวุฒิระหว่างกัน การเชิญแต่ละฝ่ายเข้าร่วมในกระบวนการสานเสวนา และพัฒนากระบวนการทำงานของแต่ละฝ่าย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. สถานศึกษาควรนำยุทธศาสตร์สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้คณะครู บุคลากรทางการศึกษา ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนักเรียน มีส่วนร่วม ทั้งในระดับการรับรู้ การร่วมเรียนรู้ การติดตามประเมินผลและพัฒนา โดยไม่จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับเทคนิควิธีการปฏิบัติแต่อย่างใด เพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และจิตสำนึกของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนเกิดความตระหนักว่าการประกันคุณภาพเป็นความรับผิดชอบของทุกคน

2. สถานศึกษาควรให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในรูปแบบหลากหลาย กับครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ในความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การกำหนดนโยบายการดำเนินงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุทธศาสตร์การดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษา และปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน

3. สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาและจัดทำโครงการนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น การประกวดนวัตกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนรู้ที่แก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการความรู้ การเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้และการพัฒนานวัตกรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างเป็นระบบ เช่น การเป็นเครือข่ายกับสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ที่ยกระดับพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายผลนวัตกรรมให้มีการนำไปใช้และพัฒนาต่อยอดในวงกว้างผ่านเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการขยายผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

4. สถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนควรร่วมกันตั้งความคาดหวังที่สูงต่อคุณภาพการศึกษา และมีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนสามารถประสบความสำเร็จได้ โดยสถานศึกษาควรกระตุ้นให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมและตระหนักในบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและการประกันคุณภาพการศึกษา เช่น การทำข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของความรับผิดชอบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงานและประเมินผลร่วมกันที่ชัดเจน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างกว้างขวาง และลึกซึ้งยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการนำรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปทดลองใช้จริงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางศึกษา ค้นหาค้นพบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษาในบริบท สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันเพื่อปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป
2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดอื่นๆ เช่น สังกัดเทศบาล สังกัดมหาวิทยาลัย สถานศึกษาเอกชน สถานศึกษาของมูลนิธิต่างๆ รวมทั้งอาจจำแนกตามบริบทของสังคม ชุมชนที่แตกต่างกัน เช่น เขตปริมณฑล ชนบท เขตอุตสาหกรรม เขตเมือง

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2550. เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง
เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสามัญศึกษา. 2544. การประกันคุณภาพการศึกษากกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัญญา โพธิ์วัฒน์. 2548. ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนประถมศึกษา: การศึกษาเพื่อสร้าง
ทฤษฎีฐานราก. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กิตติยา สืออ่อน. 2547. โมเดลเชิงสาเหตุประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายใน สำหรับกลุ่ม
สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัย
การศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เก็จจกนก เอื้อวงศ์. 2546. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ
ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษม วัฒนชัย. 2546. ธรรมชาติกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จรรุวรรณ ประทุมศรี. 2547. การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับ
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยของรัฐ.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.
- จินตนา ศักดิ์ภู่อ่วม. 2545. การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับ
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยพจน์ รั้งงาม. 2549. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับ
เขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ดิเรก วรณเศียร. 2545. การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญดี บุญญากิจ และ กมลวรรณ ศิริพานิช. 2545. Benchmarking ทางลัดสู่ความเป็นเลิศทางธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อินโนกราฟฟิกส์.
- ประชุม รอดประเสริฐ. 2533. นโยบายและการวางแผน: หลักการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. 2541. การศึกษาพื้นฐานเพื่อปวงชน: บทความเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พสุ เดชะรินทร์. 2549. เส้นทางจากกลยุทธ์สู่การปฏิบัติด้วย Balanced Scorecard และ Key Performance Indicators. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรศรี แดงทองดี. 2551. "Measurement, Analysis, and KM: เทียบเคียงสมรรถนะเพื่อการพัฒนา". วารสาร Productivity World เพื่อการเพิ่มผลผลิต 13 (72): 65-71.
- พีรศักดิ์ วรสุนทรโรสถ. 2544. วัตรอยเท้าช้าง. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์.
- ภูวนาด ยุพานวิทย์. 2552. การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการบริหารโรงเรียนชั้นนำขนาดเล็กในชนบทที่มีประสิทธิภาพ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 และโรงเรียนบ้านแม่จ้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล. 2552. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. 2549. องค์การแห่งความรู้: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รัตนไตร.

ทิภาวรรณ เลขวัฒน์. 2551. การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นงลักษณ์ เรือนทอง. 2550. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิตย์ โรจน์รัตนวาณิชย์. 2548. การศึกษาวิเคราะห์และออกแบบระบบการตรวจสอบคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

รัตน์ะ บัวสนธ์. 2548. ทิศทางและอาณาบริเวณการประเมิน. นครสวรรค์: สวรรค์วิถีการพิมพ์.

ราชกิจจานุเบกษา. 2542. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 2-6.

_____. 2545. เล่มที่ 119 ตอนที่ 123 ก หน้า 16-21.

_____. 2546. เล่มที่ 120 ตอนที่ 74 ก หน้า 3-6.

_____. 2550. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 15-23.

_____. 2551. เล่มที่ 125 ตอนที่ 42 ก หน้า 43-45.

_____. 2553. เล่มที่ 127 ตอนพิเศษ 23 ก หน้า 22-35.

_____. 2554. เล่มที่ 128 ตอนพิเศษ 94 ง หน้า 24-26.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. 2548. การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยบูรพา.

วสันต์ นาวเหนียว. 2550. แนวทางการจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนเร่งสู่ฝัน. วิทยานิพนธ์
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิจิตร ศรีสอ้าน. 2544. การวิจัยสถาบันกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยจุฬารักษ์.

_____. 2545. “การประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับประเทศไทย: ประสบการณ์และแนวคิด.” วารสารศูนย์บริการวิชาการ 10 (1): 52-56.

วิมลรัตน์ บุญชู. 2549. การองค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิโรจน์ สารรัตน์. 2544. การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษา และบทวิเคราะห์องค์การทางการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.

วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. 2547. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2554. กรณีศึกษา Best Practices ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เรดเฟิร์น ครีเอชั่น.

สมาน อัสวภูมิ. 2537. การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาในระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมคิด พรหมจ้อย และ สุพักตร์ พิบูลย์. 2544. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จตุพรดีไซน์.

สมเดช สีแสง. 2549. การพัฒนาระบบส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. 2549. นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. 2539. การนำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544. **วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2547. “Benchmarking ของการประกันคุณภาพการศึกษา”. **จูลสารประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา** 3 (6): 2.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543. **มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.

_____. 2544. **ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.

_____. 2545. **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559): ฉบับสรุป**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548. **แนวทางการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรองการเป็นต้นแบบโรงเรียนในฝัน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. 2549. **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. 2550. **แนวทางการเปิดห้องเรียนพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. 2551. **คู่มือการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยรังสิต. 2552. “การปฏิบัติงานอย่างไรให้เป็นเลิศโดยใช้หลัก Best Practices”. **จดหมายข่าวประกันคุณภาพ** 2 (2).

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2551. “ไขข้อข้องใจ การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **จูลสารประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา** 6 (4): 10

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548. **มาตรฐานการศึกษาของชาติ**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหายบล็อกและการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550. รายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

_____. 2551. การเรียนรู้: ขุมทรัพย์ในตน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสศ. แปลจาก The International Commission on Education for the twenty First Century. 1996. Learning: The Treasure Within. Paris: place de Fontenoy.

_____. 2552ก. สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2542-2553). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

_____. 2552ข. รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย: การวิเคราะห์อภิमान (Meta-analysis). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. 2542. ศักยภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2551. ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน: การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุธี พนาวรร. 2551. “Process Management: อย่าปล่อยให้ Best Practice ลอยนวล”. วารสาร Productivity World เพื่อการเพิ่มผลผลิต. 13 (77): 87-89.

สุมนา พุ่มประพาฬ. 2549. รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. 2548. “ปัจจัยเชิงพหุระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร”. วารสารศึกษาศาสตร์ 17 (2): 48-49

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2536. ภาวะผู้นำและความขัดแย้ง. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

_____. 2541. รายงานการวิจัยเรื่องการบริหาร และการจัดการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2543. **การประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ในเอกสารประกอบ
การอบรมโครงการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ณ โรงแรมเพชร จังหวัดสุพรรณบุรี.
สุพรรณบุรี: ม.ป.พ.
- อุทัย บุญประเสริฐ. 2542. **รายงานการวิจัยการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based
Management)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Ayeni. A. J. 2010. “Teachers instructional task performance and principals”.
**supervisory roles as correlates of quality assurance in secondary schools
in Ondo State**. Unpublished doctoral dissertation, Obafemi Awolowo
University, Ile-Ife, Nigeria.
- Ayeni, A. J. 2012. **International Journal of Research Studies in Education**.
2 (1): 95-102.
- Bardo, J. W. and J. J. Hartman. 1982. **Urban Society: A systematic introduction**.
New York: F. E. Peacock.
- Bendell, T. L., Boulter and P. Goodstadt. 1998. **Benchmarking for competitive
advantage**. 2nd ed. London: Pitman Publishing.
- Brown, W. B. and D. J. Moberg. 1980. **Organization Theory and Management:
A Macro Approach**. New York: John Wiley and Sons.
- Certo, S. C. 2000. **Modern Management**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice
Hall.
- Cheng, Y. C. 1996. **School Effectiveness and School-based Management:
A Mechanic for Development**. London: Falmer Press.
- Cleland, D. I. and W. R. King. 1983. **System Analysis and Project Management**.
Tokyo: McGraw-Hill.
- Davies, I. R. 1983. **Instructional Technique**. New York: McGraw-Hill.

- Deming, W. E. 1986. **Out of crisis**. Cambridge, Mass: Massachusetts Institute of Technology.
- Eisner, E. W. 1976. Educational Connoisseurship and Educational Criticism: Their Forms and Functions in Educational Evaluation. **Journal of Aesthetic Education** 10 (3-4): 135-150.
- Etzioni, A. 1964. **Modern Organization**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Fantini, M. D. 1986. "Defining excellence". **Equity and Excellence in Education**. 22 (4-6): 32-42.
- Frazier, A. 1997. **A Roadmap for Quality Transformation in Education**. Boca Raton: St. Lucie Press.
- Gaertner, G. and S. Ramnarayan. 1983. "Organizational effectiveness: an alternative perspective". **Academy of Management Review** 97-107.
- Getzels, J. W. and E. G. Guba. 1957. "Social Behavior and the Administrative Process". **The School Review**, 65 (Winter): 423-441.
- Good, C. V. 1973. **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill
- Huber, S. G. 2006. "Quality Assurance in the German School System". **European Educational Research Journal** 5 (3): 196-209.
- Juran, J. M. and F. M. Gryna. 1993. **Quality Planning and Analysis**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Keeves, J. P. 1988. **Education Research Methodology and Measurement: An International Handbook**. Oxford: Pergaman Press.
- Kelly, A. 2001. **Benchmarking for School Improvement**. Great Britain: Routledge Falmer-Taylor and Francis Group.
- Kalof, B. and O. Svante. 1993. **Benchmarking: A Signpost to Excellence in Quality and Productivity**. England: John Wiley and Sons.

- Kuriloft A. H. *et al.* 1993. **Starting and Managing the Small Business.** 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Lee. 2003. “Quality Teaching for Diverse Students in Schooling: Best Evidence Synthesis Iteration”. **Medium Term Strategy Policy Division.** Wellington: Ministry of Education.
- Murgatroyd, S. and C. Morgan. 1994. **Total Quality Management and the School.** Buckingham: Open University Press.
- Milton, C. R. 1992. **Human Behavior in Organization.** 2nd ed. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Robert, S. K. and P. N. David. 1996. **The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action.** Boston, Mass.: Harvard Business School Press,
- Rutter, M. 1979. “Fifteen Thousand Hours, Secondary Schools and Their Effects on Children”. Open Book. In Woods, D. and S. Orlik. 1994. **School Review and Inspection.** London: Biddles Ltd.: Guildford and King’s Lynn.
- Sallis, E. 2002. **Total quality management in education.** 3rd ed. Great Britain: Biddles Ltd, Guildford and King’s Lynn.
- Schein, E. H. 1970. **Organizational Culture and Leadership.** 3rd ed. San Francisco California: Joseesy-Bass Inc.,
- Steers, R. M. 1977. **Organizational Effectiveness: A Behavioral View.** California: Santa Monica.
- _____. 1991. **Introduction to Organizational Behavior.** New York: Harper Collins Publishers.
- Tee, N. P. 2003. The Singapore school and School Excellence Model. **Educational Research for Policy and Practice.** 2: 27-39
- Tuckers, S. 1996. P. California: Corwin Press.

- Venkaiah, V. 1995. **Quality assurance in student support services**. pp. 151-159.
In M. S. Rao, G. Srinivasacharyulu and J. Mohanraj (Eds.), **Quality assurance in distance education**. India: D. K. Fine Art Press Limited.
- Verhesschen, P. and K. Persoons. 2008. "Do educational innovation projects lead to quality improvement?". **Annual EAIR Forum**. Copenhagen, Denmark, 24-27 August 2008.
- William, G. J. 2005. Knowledge Management 2005 Process, Practice, and Possibilities. **4th International Conference on ICT and Higher Education**. 28-30 September 2005 Bangkok Thailand, pp. 1-12.
- Woods. 1998. "Leadership Factors That Influence Educational Excellence". **Education Research**. 21(7): 685.
- Yamane, T. 1973. **Statistics: an Introductory Analysis**. 3rd ed. Singapore: Times Printers Sdn. Bhd.
- Zuhari, A. and A. Suparman. 2002. **Managing quality and accessibility in open and distance learning**. *In* Dkshit, H. P. *et. al.* **Access and equity**. p. 262. New Delhi: Kogan Page.





ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการทำวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา

1. ดร.ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
2. ดร.สมเดช สีแสง กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
3. ดร.ศุภชัย สุวรรณนิษฐ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)
ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนหลวง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

1. ดร.สุรเสน ทั้งทอง Ed.D. (Educational Administration)
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
2. ดร.คมศร วงษ์รักษา ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา)
รองผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(องค์การมหาชน)
3. นายปรีดี กระจะกล ค.บ. (การบริหารการศึกษา) ค.บ. (ภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์)
ผู้ประเมินภายนอก บริษัท พี คิว เอ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยหรือประเมินผล

1. ดร.พิกุล เอกวางกูร ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา)
ผู้ช่วยคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ผศ.ดร.วิรัตน์ ปานศิลา วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)
อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. ดร.เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ ศศ.ด. (พัฒนาสังคม)
ศึกษานิเทศก์ 9 ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล
การจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 1

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รศ.ดร.สุพัทตร์ พิบูลย์ ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ระดับ 9 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. นายสมเดช สีแสง ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
วิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
3. นายสมยศ ศิริบรรณ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม
4. ดร.คมศร วงษ์รักษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐาน
และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
5. นายปรีดี กะระกล ตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิของ สมศ. ทำหน้าที่ผู้ประเมิน ภายนอก
6. นายอานนท์ อภิญญาวัฒน์ ตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิของ สมศ. ทำหน้าที่ผู้ประเมิน ภายนอก
7. นายหิรัญ สถาพรพิบูลย์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (จิรประวัติ) นครสวรรค์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 1
8. นางสาวชวลี พึ่งแสงสี ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 1
9. ดร.สิร์รานิ วสุภัทร ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี
10. นางสาวกัญญา ศิวารมณ ตำแหน่ง ครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ โรงเรียนประสาทวิถึ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 2
11. นายสกุล กังวานไกล ตำแหน่ง ครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ
โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1



ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย

ครุฑ

ที่ ศธ 0513.11501/1844

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตู้ ป.ณ. 1104 ปทพ. เกษตรศาสตร์
จตุจักร กรุงเทพฯ 10903

14 กรกฎาคม 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายอำนาจ จันทร์ขำ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ภายใต้การควบคุม

- | | |
|------------------------------|---------------------------------|
| 1. ผศ.ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก |
| 2. ดร.สนั่น ประจงจิตร | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |
| 3. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |

การวิจัยครั้งนี้ นิสิตจำเป็นต้องทำการทดลองเครื่องมือวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยขอคำปรึกษาแนะนำ เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่ นายอำนาจ จันทร์ขำ สามารถติดต่อได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 080-682-3996 และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

กัญจนา ธีระกุล

(รองศาสตราจารย์ ดร.กัญจนา ธีระกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

งานบริการการศึกษา

โทร. 0-2942-8445-50

โทรสาร. 0-2942-8445 ต่อ 206

ครูช

ที่ ศธ 0513.11501/1950

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตู้ ป.ณ. 1104 ปทพ. เกษตรศาสตร์
จตุจักร กรุงเทพฯ 10903

3 สิงหาคม 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์การทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายอำนาจ จันทร์ขำ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ภายใต้การควบคุม

- | | |
|------------------------------|---------------------------------|
| 1. ผศ.ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก |
| 2. ดร.สนั่น ประจงจิตร | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |
| 3. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |

การวิจัยครั้งนี้ นิสิตจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านทำการเก็บข้อมูลจากท่าน โดยกรอกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่ นายอำนาจ จันทร์ขำ สามารถติดต่อได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 080-682-3996 และขอขอบคุณ มา ณ ที่นี้

ขอแสดงความนับถือ

กัญญา ธีระกุล

(รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญา ธีระกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

งานบริการการศึกษา

โทร. 0-2942-8445-50

โทรสาร. 0-2942-8445 ต่อ 206

ที่ ศธ 0513.10902/ปอ.บพ.ว.122

ครูช

โครงการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน เขตจตุจักร กทม. 10900

6 สิงหาคม 2553

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

ด้วยนายอำนาจ จันทร์ขำ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ภายใต้การควบคุม

- | | |
|------------------------------|---------------------------------|
| 1. ผศ.ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก |
| 2. ดร.สนั่น ประจงจิตร | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |
| 3. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |

การวิจัยครั้งนี้ นิสิตจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ขอทำการเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่ นายอำนาจ จันทร์ขำ สามารถติดต่อได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 080-682-3996 และขอขอบคุณ มา ณ ที่นี้

ขอแสดงความนับถือ

สุชาดา นันทะไชย

(รศ.ดร.สุชาดา นันทะไชย)

ประธานโครงการศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ

โครงการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

โทร. 0-2579-7259, 0-2942-8670

ที่ ศธ 0513.10902/ปอ.บพ.ว.123

ครูช

โครงการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน เขตจตุจักร กทม. 10900

6 สิงหาคม 2553

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนิลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ด้วยนายอำนาจ จันทร์ขำ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ภายใต้การควบคุม

- | | |
|------------------------------|---------------------------------|
| 1. ผศ.ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก |
| 2. ดร.สนั่น ประจงจิตร | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |
| 3. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |

การวิจัยครั้งนี้ นิสิตจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ขอทำการเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่ นายอำนาจ จันทร์ขำ สามารถติดต่อได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 080-682-3996 และขอขอบคุณ มา ณ ที่นี้

ขอแสดงความนับถือ

สุชาดา นันทะไชย

(รศ.ดร.สุชาดา นันทะไชย)

ประธานโครงการศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ

โครงการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

โทร. 0-2579-7259, 0-2942-8670

ครูช

ที่ ศธ 0513.10902/ปอ.บพ.ว.124

โครงการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน เขตจตุจักร กทม. 10900

6 สิงหาคม 2553

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดยกกระบัตร จังหวัดสมุทรสาคร

ด้วยนายอำนาจ จันทร์ขำ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ภายใต้การควบคุม

- | | |
|------------------------------|---------------------------------|
| 1. ผศ.ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก |
| 2. ดร.สนั่น ประจงจิตร | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |
| 3. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |

การวิจัยครั้งนี้ นิสิตจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ขอทำการเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่ นายอำนาจ จันทร์ขำ สามารถติดต่อได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 080-682-3996 และขอขอบคุณ มา ณ ที่นี้

ขอแสดงความนับถือ

สุชาดา นันทะไชย

(รศ.ดร.สุชาดา นันทะไชย)

ประธานโครงการศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ

โครงการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

โทร. 0-2579-7259, 0-2942-8670

ครูช

ที่ ศธ 0513.11501/2008

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตู้ ป.ณ. 1104 ปทพ. เกษตรศาสตร์
จตุจักร กรุงเทพฯ 10903

16 สิงหาคม 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ด้วยนายอำนาจ จันทร์ขำ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้ทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน” ภายใต้การควบคุมของ

- | | |
|------------------------------|---------------------------------|
| 1. ผศ.ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก |
| 2. ดร.สนั่น ประจงจิตร | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |
| 3. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |

การวิจัยครั้งนี้ นิสิตจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์ทำการเก็บข้อมูลของท่านและผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยกรอก
แบบสอบถามเพื่อประกอบการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่ นายอำนาจ จันทร์ขำ สามารถติดต่อได้ที่
หมายเลขโทรศัพท์ 080-682-3996 และขอขอบคุณ มา ณ ที่นี้

ขอแสดงความนับถือ

กัญญา ธีระกุล

(รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญา ธีระกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

งานบริการการศึกษา

โทร. 0-2942-8445-50

โทรสาร. 0-2942-8445 ต่อ 206

ครูช

ที่ ศร 0513.10902/ปอ.บพ.ว.199

โครงการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 พหลโยธิน เขตจตุจักร กทม. 10900

21 กันยายน 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสัมมนาพิจารณาวิทยานิพนธ์
เรียน

ด้วยนายอำนาจ จันทระชา นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ
มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา
การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ภายใต้การควบคุมของ

- | | |
|------------------------------|---------------------------------|
| 1. ผศ.ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก |
| 2. ดร.สนั่น ประจงจิตร | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |
| 3. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก | อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม |

การศึกษาครั้งนี้ จำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยัน และตรวจสอบข้อมูล โดยวิธีการสนทนา
กลุ่ม ในการนี้สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยัน
และตรวจสอบข้อมูล โดยวิธีการสนทนากลุ่มในวันศุกร์ที่ 1 ตุลาคม 2553 เวลา 13.00 - 16.00 น. ห้อง
ประชุมสารนิเทศ อาคาร 2 ชั้น 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ทางโครงการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎี
บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความ
อนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สุชาดา นันทะไชย

(รศ.ดร.สุชาดา นันทะไชย)

ประธานโครงการศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ

โครงการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

โทร. 0-2579-7259, 0-2942-8670



ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้ตอบแบบสอบถาม: ผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และรูปแบบ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อ การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมจะนำไปใช้ใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถามและสถานศึกษาของท่าน คำตอบที่แท้จริงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการวิจัยครั้งนี้ จึงขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถาม ฉบับนี้ โดยพิจารณาข้อมูลสภาพจริงการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของท่าน ให้มากที่สุด

2. แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

ตอนที่ 3 รูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่าน เป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายอำนาจ จันทระขำ

นิสิตศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 2 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของท่าน โดยมีเกณฑ์ดังนี้

- 5 หมายถึง ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับมาก
- 4 หมายถึง ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับค่อนข้างมาก
- 2 หมายถึง ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับค่อนข้างน้อย
- 1 หมายถึง ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับน้อยหรือไม่มีผล

1. ด้านลักษณะขององค์การ

ข้อ	รายการ	ระดับ			
		5	4	2	1
	1.1 โครงสร้าง				
2	โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทุกระดับ				
3	สถานศึกษากำหนดลักษณะงาน บทบาท อำนาจหน้าที่ของ ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องรับผิดชอบไว้ชัดเจน				
4	โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา มีระบบการประกันคุณภาพที่เชื่อมโยงให้เกิดคุณภาพการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่มสาระวิชา จนถึงระดับสถานศึกษา				
5	สถานศึกษามีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมเปิดเผยจริงใจ สนับสนุนซึ่งกันและกัน				
	1.2 เทคโนโลยี				
6	สถานศึกษามี เทคโนโลยี ที่หลากหลายทั้งวิธีการ เครื่องมือ อุปกรณ์ ความรู้ เหมาะสมกับภารกิจ และบริบทของสถานศึกษา				
7	เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา				
8	สถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อเทคโนโลยี เพื่อการบริหารงาน และการเรียนการสอน				
9	สถานศึกษามีระบบการให้บริการ การยืม และการบำรุงรักษา สื่อและเทคโนโลยี				

หากมีปัจจัยอื่นๆ ในด้านลักษณะขององค์การ ที่ท่านเห็นว่าควรเพิ่มเติม (โปรดระบุ)

.....

.....

2. ด้านลักษณะสภาพแวดล้อม

ข้อ	รายการ	ระดับ			
		5	4	2	1
	2.1 สภาพแวดล้อมภายใน สถานศึกษา				
10	สถานศึกษามีอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมเพียงพอ และอยู่ในสภาพใ้การใช้การได้ดี				
11	สถานศึกษามีบรรยากาศ สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมแก่การทำกิจกรรมเอื้อต่อการบริหาร และการเรียนการสอน				
12	ห้องสมุดมีปริมาณหนังสือเพียงพอ และมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
13	ระบบสาธารณูปโภคอยู่ในสภาพใ้การใช้การได้ดี ปลอดภัย มีระบบป้องกันอันตราย				
14	การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคลากรของสถานศึกษา				
15	การจัดกิจกรรม และสวัสดิการของนักเรียนครู และบุคลากรทางการศึกษา				
	2.2 สภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา				
16	ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจแนวทาง การดำเนินงานของสถานศึกษา				
17	ผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความสำคัญ / เห็นคุณค่า และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน				
18	หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ให้การสนับสนุนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา				
19	รัฐส่งเสริม สนับสนุนบุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน				
20	สถานศึกษาได้รับงบประมาณจากรัฐเพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา				

หากมีปัจจัยอื่นๆ ในด้านลักษณะสภาพแวดล้อมที่ท่านเห็นว่าควรเพิ่มเติม (โปรดระบุ)

.....

.....

3. ด้านลักษณะของบุคลากร

ข้อ	รายการ	ระดับ			
		5	4	2	1
	3.1 ความผูกพันต่อองค์กร				
21	ระดับการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา				
22	ระยะเวลาการปฏิบัติงานในสถานศึกษาปัจจุบัน				
23	ความมีอิสระในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา				
24	ความประจักษ์ในงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา				
25	โอกาสของความก้าวหน้าในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา				
26	ความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนองจากสถานศึกษา				
27	ความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อสถานศึกษา				
	3.2 การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ				
28	ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา				
29	ผู้บริหารสามารถสร้างพันธมิตรร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ในวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษา				
30	ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทำงานเป็นทีม ตั้งแต่ร่วมคิดร่วมดำเนินการและร่วมประเมินผล				
31	ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่น และมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน				
32	ครูทุกคนได้รับการพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูน ประสบการณ์วิชาชีพ ในรูปแบบวิธีการต่างๆ				

หากมีปัจจัยอื่นๆ ในด้านลักษณะขององค์กรที่ท่านเห็นว่าควรเพิ่มเติม (โปรดระบุ)

.....

.....

4. ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

ข้อ	รายการ	ระดับ			
		5	4	2	1
	4.1 การกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์				
33	สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง				
34	สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา โดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษามีส่วนร่วม				
35	แผนงาน โครงการ ของสถานศึกษากำหนดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ				
36	มีการกำหนดตัวบ่งชี้ เพื่อวัดความสำเร็จของการดำเนินงาน				
37	สถานศึกษานิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการปรับปรุงพัฒนาอย่างสมดุลรอบด้าน				
38	แผนงาน โครงการ กิจกรรมเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาของนักเรียนรอบด้าน หรือส่งผลด้านใดด้านหนึ่งอย่างโดดเด่น				
	4.2 การจัดหาและการใช้ทรัพยากร				
39	ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ				
40	สถานศึกษามีครู และบุคลากรทางการศึกษาเพียงพอ				
41	มีการจัดสรรงบประมาณ สำหรับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาไว้อย่างเพียงพอ				
42	สถานศึกษามีการจัดหาแหล่งทุนสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษาจากภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษา				
43	สถานศึกษามีระบบการดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า				
	4.3 การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน				
44	สถานศึกษาใช้แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ				
45	สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ร่วมกัน				
46	ครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถขอคำปรึกษาจากผู้บริหารได้เสมอ				
47	สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง				
	ตัวชี้วัดที่ 4 กระบวนการติดต่อสื่อสาร				
48	การสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน และถือเป็นแนวปฏิบัติ				

ข้อ	รายการ	ระดับ			
		5	4	2	1
49	สถานศึกษามีระบบสารสนเทศ นำเชื่อถือ มีมาตรฐาน ง่ายต่อการเข้าถึง และสะดวกต่อการสืบค้น และแลกเปลี่ยนข้อมูล				
50	สถานศึกษามีช่องทางการสื่อสารหลายช่องทาง ทั้งการติดต่อสื่อสารทางตรง และการติดต่อสื่อสารทางอ้อม				
51	สถานศึกษามีเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน พัฒนาการบริหาร และการเรียนการสอน				
ตัวชี้วัดที่ 5 ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ					
52	ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสามารถในการโน้มน้าวให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา ร่วมมือและปฏิบัติงานตามที่ต้องการ				
53	ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับโอกาสพัฒนาตนเอง และเข้าถึงแหล่งความรู้ต่างๆ อย่างเสมอภาค				
54	ผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพภาพสามารถตัดสินใจในปัญหา หรือวิกฤตการณ์ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
55	ผู้บริหารสถานศึกษา กล้าตัดสินใจสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้อง ทันท่วงทีเหตุการณ				
56	ผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินใจโดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้ประสบการณ์ รวมถึงการคาดการณ์ล่วงหน้าที่เหมาะสม				
57	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจให้คณะทำงาน				
ตัวชี้วัดที่ 6 การปรับตัวขององค์กร และนวัตกรรม					
58	มีการวิเคราะห์ คาดการณ์ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา กระทำการล่วงหน้าเพื่อสร้างโอกาสการพัฒนากระบวนการ หรือหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้				
59	สถานศึกษาปรับตัวเข้ากับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี				
60	สถานศึกษานำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา				
61	การสร้างบรรยากาศการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสถานศึกษา และกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานเสนอนวัตกรรมการทำงานเพื่อแก้ปัญหา หรือสร้างโอกาสในระยะยาว				

หากมีปัจจัยอื่นๆ ในด้านลักษณะขององค์กรที่ท่านเห็นว่าควรเพิ่มเติม (โปรดระบุ)

.....

.....

ตอนที่ 3 รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาของท่าน ในแต่ละข้อท่านสามารถเลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ

1. จัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา
 1. โครงสร้างการบริหารจัดการเอื้อต่อการดำเนินงาน ทุกคนส่วนร่วม และมีการประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่ายทุกคน
 2. มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม และทันต่อการใช้งาน
 3. มีข้อมูล สารสนเทศที่เพียงพอในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจและแผนพัฒนา
 4. มีข้อมูล สารสนเทศที่หลากหลาย เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 5. ให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

2. ข้อมูล และสารสนเทศ เพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
 1. การจัดเก็บข้อมูล และสารสนเทศ คำนึงถึงประโยชน์ ถูกต้องและ เป็นปัจจุบัน
 2. ข้อมูล สารสนเทศ มีความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
 3. สถานศึกษา ใช้ประโยชน์จากข้อมูลและสารสนเทศ ที่ได้จากการตรวจสอบและประเมินคุณภาพมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่อง
 4. ข้อมูล และสารสนเทศ มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน เป็นข้อมูลหลักฐาน หรือข้อเท็จจริง ช่วยในการควบคุมและตัดสินใจ

3. คณะทำงานเพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
 1. แต่งตั้งตามมาตรฐานการศึกษา 3 ด้านได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย
 2. แต่งตั้งคณะทำงานโดยพิจารณาตามโครงสร้างการบริหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้
 3. แต่งตั้งคณะทำงานเป็นชุดๆ ตามจำนวนมาตรฐานการศึกษาที่ประเมิน

4. การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
 1. จัดทำเพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 2. จัดทำเพิ่มเติมจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 3. จัดทำตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 4. จัดทำเพิ่มเติมจากมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

5. การวางแผน และจัดทำปฏิทินดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
 1. สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาดำเนินการ
 2. แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
 3. ประชุมเชิงปฏิบัติการบุคลากรในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

6. การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ
 1. สถานศึกษามีแผนภูมิการจัดองค์การและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานชัดเจน
 2. มีการวิเคราะห์ความสอดคล้อง ระหว่าง สภาพปัจจุบัน ข้อตกลงการให้บริการสาธารณะ และแนวโน้มในอนาคตอย่างสม่ำเสมอ
 3. มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์
 4. มีระบบการกำกับดูแลตนเอง มากกว่าการกำกับดูแลจากผู้อื่น

7. การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา
 1. ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา สถานศึกษามีระบบภาคีเครือข่าย มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 2. สถานศึกษา มีทรัพยากรที่เหมาะสม ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล
 3. สถานศึกษามีการพัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า
 4. สถานศึกษามีแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามชัดเจนและมีการดำเนินงานต่อเนื่อง

8. การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 1. มีคณะกรรมการประเมินผลของสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน
 2. มีการประเมินตนเอง และการประเมินโดยผู้บังคับบัญชา ตรวจสอบความสอดคล้องของผลการปฏิบัติงาน กับวัตถุประสงค์
 3. มีกิจกรรมการประเมินผลการดำเนินงานเป็นประจำ
 4. มีการประเมินผลอย่างสมเหตุสมผล และมีความยุติธรรมสม่ำเสมอ

9. การเตรียมการรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา
 1. สถานศึกษาจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสถานศึกษาทราบเรื่องการประเมินคุณภาพภายนอก
 2. สถานศึกษาจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม เพื่อรับการประเมินภายนอก
 3. สถานศึกษาประสานงานกับองค์การประเมินภายนอก
 4. ทุกภาคส่วนร่วมเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอก

10. การพัฒนาการเรียนรู้ของสถานศึกษา

1. ส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตรหลาน
2. สนับสนุนการสร้างกลุ่มสาระวิชา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา
3. การพัฒนาระบบเตรียมความพร้อม และการแนะแนว ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง
4. มีการจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียน
5. การนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

11. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู

1. มีการนำผลการประเมินการเรียน มาพิจารณาปรับปรุงการสอนของครู
2. มีการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้สนองความต้องการของผู้เรียน
3. มีการทดสอบการสอน การถ่ายทอดความรู้ ประสพการณ์ทางวิชาการ
4. ครู แลกเปลี่ยนประสพการณ์การเรียนรู้ และร่วมมือกันทำงานเป็นทีม

12. การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

1. ผู้บริหารวางตนได้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติ และบุคลิกภาพ
2. ผู้บริหารส่งเสริม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม
3. ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น และจริงใจ จริงจังในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
4. สถานศึกษามีการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

----- ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม -----

กรอบการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
“การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”
ณ โรงเรียน.....
วันที่ สิงหาคม พ.ศ. 2553

1. การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 คู่มือครู-นักเรียน
- 1.2 แผนพัฒนาการศึกษา
- 1.3 รายงานการประเมินตนเอง
- 1.4 รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ

2. การสังเกต

- 2.1 สภาพบริบททั่วไปของสถานศึกษา
- 2.2 การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรอื่น ๆ

3. การสัมภาษณ์

3.1 ผู้ให้ข้อมูล

- 3.1.1
- 3.1.2
- 3.1.3
- 3.1.4

3.2 ประเด็นหลักในการสัมภาษณ์

- 3.2.1 ทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียน

.....

.....

- 3.2.2. การนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานของบุคลากรในกลุ่มงานประกันคุณภาพการศึกษา

.....

- 3.2.3 การตรวจสอบความสามารถในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ

.....

.....

3.3 ประเด็นย่อยในการสัมภาษณ์

3.3.1 ด้านกระบวนการวางแผน

- 1) การจัดโครงสร้างระบบบริหารและสารสนเทศ
- 2) ข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) คณะทำงานเพื่อดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
- 4) เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ที่สถานศึกษาประกาศใช้

- 5) การวางแผนการดำเนินงานและจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน

3.3.2 ด้านกระบวนการควบคุมคุณภาพ

- 1) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ
- 2) การพัฒนาขีดความสามารถของสถานศึกษา

3.3.3 ด้านการประเมินคุณภาพ

- 1) การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - นำผลการประเมินภายในมารวบรวม เพื่อจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาประจำปี (Self Assessment Report : SAR)
 - สรุปผลการประเมินภายในเผยแพร่ต่อสาธารณชน
 - นำข้อเสนอแนะจากการประเมินภายใน เสนอฝ่ายบริหารเพื่อกำหนดมาตรการในการจัดทำแผนงานโครงการ ปรับปรุง พัฒนาในปีการศึกษาต่อไป
- 2) การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา
 - ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินภายนอก เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
 - อำนวยความสะดวกแก่ผู้ประเมินภายนอกในการสืบค้นข้อมูลต่างๆ ของสถานศึกษา
 - นำผลการประเมินภายนอกประกาศเผยแพร่ต่อสาธารณชน

3.3.4 ด้านการปรับปรุงคุณภาพ

- 1) การพัฒนาการเรียนรู้ของสถานศึกษา
- 2) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู
- 3) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล	นายอำนาจ จันทรขำ
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 22 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2499
ภูมิลำเนา	157/68 ถนนสวรรค่วิถี ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 60000
ประวัติการศึกษา	สำเร็จตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก เมื่อ 27 มีนาคม พ.ศ. 2521 สำเร็จตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สำเร็จตามหลักสูตรมหาวิทยาลัยนเรศวร เมื่อ 9 มีนาคม พ.ศ. 2536
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 347/1 ถนนสวรรค่วิถี ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 60000